

לוח דינים ומנהגים

כמנהג עדות ישראל

לשנת תשפ"ה

העורך: יהודה איזנברג

היכל שלמה ירושלים

מוגש על ידי איחוד בתי כנסת בישראל

ירושלים תשפ"ה

העורך : יהודה איזנברג

דינים ומנהגים כמנהג אשכנזים, יועצים: הרב יעקב אריאל והרב ראובן אברמן
 דינים ומנהגים כמנהג ספרדים, כותב: הרב אליהו בן דהן, יועץ: הרב יצחק יוסף,
 הראשון לציון הרב הראשי לישראל
 דינים ומנהגים כמנהג תימנים ויהודי מרוקו, ויועץ לענייני הלוח וקריאת התורה
 – רחמים שר-שלום, מחבר הספר 'שערים ללוח העברי'. ניתן להפנות אליו שאלות
 בענייני הלוח לכתובת: yrsarshalom@bezeqint.net

כתובת להזמנת הלוח - בעמוד האחרון.

הזכויות על המאמרים המתפרסמים בלוח שייכות למחברים.

אתר היכל שלמה: www.hechalshlomo.org.il
 לוח הדינים, ומאמרים בענייני החגים, אתר "דעת": www.daat.ac.il

הצילומים – צוות דעת במכללת הרצוג. ויקיפדיה ומקורות כרשום בשולי כל צילום.
 הלוח כולל חומר שהגיע ממקורות מגוונים. עשינו כל מאמץ לאתר את הבעלים
 של חומרים שנכללו בלוח. אם נלקח בטעות חומר שבעליו מתנגד להכללתו, או
 שהוא מבקש לציין את בעלותו על החומר, נבקש להודיע לנו ונמלא את הבקשה.

התוכן

4	קביעות השנה ושיטת רישום הזמנים בלוח
5	הקדמה
	דינים ומנהגים כמנהגי האשכנזים
6	זמני היום וזמני תפילה
9	זמני הדלקת נרות לשבת וחג
13	דינים כסדר חודשי השנה
	דינים ומנהגים כמנהגי הספרדים
79	דינים כסדר חודשי השנה
132	לוח זמנים לכל השנה
135	דינים ומנהגים ליהודי תימן
151	ממנהגי התפילה של יהודי מרוקו
155	תפילות
	הפטרת יום העצמאות; תפילה לשלום המדינה; ברכה לחיילי צה"ל; יזכור לחללי צה"ל; אל מלא רחמים; ברכה למתגיסיים לצה"ל; ברכה למקבלי תפקידי פיקוד; קבלת מצוות לפני פעילות מבצעית בשבת; קינה על חורבן ישראל בשואה; אזכרה לחללי השואה.
160	זמן חמץ בערב פסח
161	צום כיפור לגיל המבוגר
	עיונים במבנה הלוח
163	ראיה ראשונה של הירח
164	תופעות מיוחדות לשנת תשפ"ה
166	חצות היום ומשוואת הזמן
168	קריאת פרשת השבוע במועדים קבועים
176	יום טוב שני של גליות
180	לימוד יומי

קביעת השנה ושיטת רישום הזמנים בלוח

ה' אלפים תשפ"ה 5785 לבריאת העולם

שנה פשוטה.

סימן השנה: ה ש א.

ה - יום ראשון של ראש השנה חל ביום ה.

ש - שלמה: חודש מרחשוון וחודש כסלו מלאים.

א - יום ראשון של פסח חל ביום ראשון.

מספר שבתות השנה: 51.

מספר ימי השנה: 355.

שנה 9 למחזור 305 ללבנה (מחזור קטן).

שנה 17 למחזור 207 לחמה (מחזור גדול).

מנין שטרות 2336.

שנה שלישית לשמיטה, לדעת הגאונים ולמנהג ארץ ישראל.

בתשעה באב ימלאו 1955 שנים לחורבן בית המקדש השני.

ביום העצמאות ימלאו 77 שנים ליסוד מדינת ישראל.

ביום ירושלים ימלאו 58 שנים לשחרור ירושלים.

שיטת רישום הזמנים והשעות בלוח

זמני היום שבהלכות המפורטות ובלוחות הזמנים נרשמו בהתחשב בשעון קיץ.

זמני כניסת השבת ויציאתה חושבו בהתאם לעקרונות הרשומים בסוף הטבלה.

זמן התעניות ה"קלות": התענית מתחילה בעלות השחר (בלוח האשכנזי בשיטת 90

דקות לפני הזריחה לפי התכנה של צ'קוני ובלוח הספרדי 72 דקי' זמניות לפני הזריחה

לפי שיטת הרב עובדיה), ומסתיימת 18 דקות (20 דקות בלוח הספרדי) אחר השקיעה.

זמני התקופות בחודשים תשרי, טבת, ניסן ותמוז מתייחסים לתקופת שמואל.

הקדמה

ושוב, כמדי שנה בשנה אנו שמחים להביא בפניכם את לוח הדינים והמנהגים כמנהג תפוצות ישראל. הלוח מתרחב ומשתכלל, ונותן ביטוי לדינים ולמנהגים של כלל ישראל, בעושר מנהגיו, על מנת שיהיה ראוי למעמדו באלפי בתי כנסת בארץ ובתפוצות.

הלוח מפגיש את הקורא עם בתי כנסת ייחודים ברחבי העולם, בצילום ובסקירות היסטוריות. בלוח מאמרים המסבירים עקרונות שונים בלוח: חצות היום בהלכה ובאסטרונומיה, כיצד נקבעו פרשות השבוע, והסבר על יום טוב שני של גליות.

היכל שלמה - המרכז למורשת היהדות, מרחיב את מסגרותיו ופועל להרחבת השפעתו בעולם היהודי כולו. במוזיאון מוצגות תערוכות קבע ותערוכות מתחלפות המבוססות על אוסף עשיר של פריטים מתחומי מורשת, יודאיקה, ותרבות יהודית ישראלית. אוסף המוזיאון נחשב לאחד מאוספי היודאיקה החשובים בעולם, והוא מכיל פריטים מימי בית שני ועד ימינו. המוצגים במוזיאון הם עדות חיה המספרת את סיפורו של העם היהודי - סיפור של יחיד וקהילה, של חיים והשמדה, של מסע וגלות, ומעל לכול: סיפור של צמיחה והתחדשות.

המכללה האקדמית הרצוג נטלה על עצמה להיות שותפה בביסוס והרחבת הפעילות ב'היכל שלמה', והבית שוקק פעילות לימודית לתלמידי המכללה כמו גם לצבור הרחב.

אנו בתפילה ובהודיה לקב"ה על אשר זכינו להיות שותפים למפעל נכבד זה.

בעת כתיבת שורות אלו, המלחמה בדרום ובצפון נמשכת, מוחזקים חטופים רבים במנהרות החשוכות של החמאס. למרבית הצער חיילים נהרגים, הטרור ממשיך להכות בנו והקיטוב בעם מתעצם. מנגד שומעים אנו סיפורי גבורה רבים ועשיית טוב של יחידים וארגונים, ועל מיזמיים של ערבות הנעשים בכל הארץ. דווקא מתוך המציאות הקשה שאנו נמצאים בה, נצא אי"ה מחוזקים.

לקראת השנה החדשה מאחלים אנו לכל קהל קוראינו בכל מקום שהם כתיבה וחתימה טובה. תכלה שנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה.

הרב מאיר נהוראי
מנכ"ל היכל שלמה

זמני הייום בהלכה לשבתות וחגים לשנת ה'תשפ"ה לירושלים כמנהג אשכנזים

	שקיעה	פליג	חצות	סוף זמן קרי"ש	הנץ	הנחת	ערי"ש	יום חודש	הראש השנה
	מזרי"ש	המנחה	היום	גרי"א	החמה	תפילין	90 דק"ן	א' תשרי	ב' תשרי
24 אדר	18:57	17:08	12:28	9:31	6:34	5:44	5:05	א' תשרי	ב' תשרי
אדר		17:06	12:28	9:31	6:35	5:45	5:06	ב' תשרי	ג' תשרי
אדר	18:55	17:05	12:27	9:31	6:36	5:45	5:07	ג' תשרי	ד' תשרי
אדר	18:46	16:58	12:26	9:33	6:40	5:50	5:11	ד' תשרי	ה' תשרי
אדר	18:41	16:53	12:24	9:34	6:44	5:53	5:15	ה' תשרי	ו' תשרי
אדר	18:39	16:52	12:24	9:35	6:45	5:55	5:16	ו' תשרי	ז' תשרי
אדר	18:34	16:47	12:23	9:36	6:49	5:58	5:19	ז' תשרי	ח' תשרי
אדר	18:32	16:46	12:23	9:37	6:51	6:00	5:21	ח' תשרי	ט' תשרי
אדר	17:26	15:41	11:23	8:39	6:03	5:05	4:26	ט' תשרי	י' תשרי
אדר	17:21	15:36	11:23	8:43	6:02	5:10	4:31	י' תשרי	יא' תשרי
אדר	17:17	15:33	11:24	8:46	6:09	5:16	4:36	יא' תשרי	יב' תשרי
אדר	17:15	15:32	11:26	8:50	6:15	5:21	4:41	יב' תשרי	יג' תשרי
אדר	17:14	15:31	11:28	8:54	6:21	5:26	4:46	יג' תשרי	יד' תשרי
אדר	17:15	15:32	11:31	8:58	6:26	5:32	4:51	יד' תשרי	ט"ו תשרי
אדר	17:16	15:34	11:34	9:03	6:31	5:36	4:55	ט"ו תשרי	ט"ז תשרי
אדר	17:19	16:45	11:37	9:06	6:35	5:40	4:59	ט"ז תשרי	ט"ח תשרי
אדר	17:23	16:49	11:41	9:09	6:38	5:43	5:02	ט"ח תשרי	ט"ט תשרי
אדר	17:28	16:54	11:44	9:12	6:40	5:45	5:04	ט"ט תשרי	י' תשרי
אדר	17:34	17:00	11:47	9:14	6:40	5:46	5:05	י' תשרי	יא' תשרי
אדר	17:39	17:06	11:50	9:14	6:39	5:45	5:05	יא' תשרי	יב' תשרי
אדר	17:45	17:12	11:51	9:14	6:36	5:43	5:03	יב' תשרי	יג' תשרי
אדר	17:51	17:18	11:53	9:13	6:32	5:40	5:00	יג' תשרי	יד' תשרי

זמני הייום בהלכה לשבתות וחגים לשנת ה'תשפ"ה ללוחשלים כמנהג אשכנזים

	שקיעה	פלג	חצות	סוף זמן ק"ש	הנץ	הנחת	ערי"ש	יום חודש	
	מזרי"ש	המנחה	היום	מזרי"א גרי"א	החמה	תפליץ	90 דקי	יום חודש	
פברר	17:57	16:12	11:53	9:10	6:27	5:35	4:56	י"ג שבט	בשכ"ח - שיררה
פברר	18:03	16:17	11:53	9:07	6:21	5:30	4:51	י"ד שבט	יגרות
פברר	18:08	16:21	11:53	9:03	6:14	5:23	4:44	ט"ז שבט	משפטים
מרץ	18:13	16:25	11:51	8:59	6:06	5:16	4:37	א' אדר	תענית - שקלים
מרץ	18:18	16:29	11:50	8:54	5:58	5:08	4:29	א' אדר	תענית זכור
מרץ	18:23	16:32	11:48	8:49	5:49	4:59	4:20	ט"ו אדר	כי תשא
מרץ	18:28	16:36	11:46	8:43	5:40	4:50	4:11	ט"ז אדר	ויקהל - פרה
מרץ	19:33	17:39	12:44	9:38	6:31	5:41	5:01	כ"ט אדר	פקודי - החודש
מרץ	19:38	17:42	12:42	9:32	6:23	5:31	4:51	ז' ניסן	ויקרא
מרץ	19:43	17:46	12:40	9:27	6:14	5:22	4:41	ח' ניסן	צו - שי' הגזר
מרץ	19:44	17:46	12:40	9:26	6:13	5:21	4:39	ט"ו ניסן	חג הפסח
מרץ	19:49	17:49	12:38	9:22	6:06	5:13	4:31	כ"א ניסן	שבועות של פסח
מרץ	19:54	17:53	12:37	9:18	5:58	5:05	4:21	כ"ח ניסן	שמיני
מרץ	20:00	17:56	12:36	9:14	5:52	4:57	4:12	ה' אייר	תזריע
מרץ	20:05	18:00	12:36	9:11	5:46	4:50	4:04	י"ב אייר	אחרי"ק
מרץ	20:11	18:04	12:36	9:08	5:41	4:44	3:57	י"ט אייר	אחרי"ק
מרץ	20:16	18:08	12:36	9:07	5:37	4:40	3:51	כ"ב אייר	אחרי"ק
מרץ	20:21	18:11	12:37	9:06	5:35	4:36	3:46	כ"ד אייר	במדבר
יוני	20:22	18:12	12:37	9:06	5:34	4:36	3:45	ו' סיון	חג השבועות
יוני	20:25	18:14	12:38	9:06	5:33	4:34	3:43	י"א סיון	חג השבועות
יוני	20:28	18:17	12:39	9:06	5:33	4:34	3:42	י"ח סיון	מטא
יוני	20:30	18:19	12:41	9:08	5:34	4:34	3:43	כ"ה סיון	בהעלותך

זמני הליים בהלכה לשבתות וחגים לשנת ה'תשפ"ה לירושלים כמנהג אשכנזים

	מועדי"ש	שקיעה בגובה	פליג המנחה	חצות היום	קיי"ש גרי"א	סוף זמן קיי"ש מרי"א	הנץ החמה	הנחת תפילין	ערי"ש 90 דקי'	חודש	יום	
יוני	28	20:31	19:54	18:20	12:42	9:09	8:26	5:36	4:37	3:45	ב' תמוז	קרח
ירלי	5	20:30	19:54	18:20	12:44	9:11	8:28	5:39	4:40	3:49	ט' תמוז	חוקת
ירלי	12	20:28	19:52	18:19	12:45	9:14	8:31	5:43	4:44	3:54	ט"ז תמוז	בלק
ירלי	19	20:25	19:49	18:17	12:45	9:16	8:34	5:47	4:49	4:00	כ"ג תמוז	פניחם
ירלי	26	20:20	19:45	18:14	12:46	9:18	8:37	5:51	4:54	4:07	א' אב	מטות משעי
אוג	2	20:14	19:40	18:09	12:45	9:20	8:40	5:56	5:00	4:14	ח' אב	דברים - חזון
אוג	9	20:07	19:34	18:04	12:45	9:22	8:43	6:00	5:06	4:20	ט"ז אב	ו'אתחנן
אוג	16	20:00	19:27	17:59	12:43	9:24	8:45	6:05	5:11	4:27	כ"ב אב	עקב
אוג	23	19:51	19:19	17:52	12:42	9:25	8:48	6:09	5:16	4:34	כ"ט אב	ראה
אוג	30	19:43	19:10	17:45	12:40	9:26	8:49	6:13	5:22	4:40	ו' אלול	שופטים
ספט	6	19:33	19:01	17:38	12:37	9:27	8:51	6:18	5:26	4:46	י"ג אלול	כי תצא
ספט	13	19:24	18:52	17:30	12:35	9:28	8:52	6:22	5:31	4:51	כ"א אלול	כי תבוא
ספט	20	19:15	18:43	17:22	12:33	9:29	8:53	6:26	5:36	4:56	כ"ח אלול	נעמים

הנץ החמה - במזרח - פליג המנחה - שיטת הגרי"א

הזלקת נרות לשבתות וחגים בשנת ה'תשפ"ב

חולת		באר שבע		חולת		תל אביב		ירושלים							
מוצט	עייט	מוצט	עייט	מוצט	עייט	מוצט	עייט	מוצט	עייט						
18:58	18:04	18:59	18:04	18:58	17:53	18:59	18:03	18:57	17:47	אוק	3	תשרי	א'י	פרישה	
										אוק	4	תשרי	ב'י	ראש השנה	
18:56	18:02	18:56	18:02	18:56	17:50	18:57	18:00	18:55	17:45	אוק	5	תשרי	ג'י	האייר - שובה	
18:48	17:54	18:48	17:53	18:47	17:41	18:48	17:51	18:46	17:36	אוק	12	תשרי	י'י	יום המיפורים	
18:43	17:48	18:43	17:48	18:41	17:35	18:42	17:45	18:41	17:30	אוק	17	תשרי	ט"ו"י	תחילת	
18:41	17:46	18:41	17:45	18:39	17:33	18:40	17:43	18:39	17:28	אוק	19	תשרי	י"ז"י	שבת תורה	
18:36	17:41	18:36	17:40	18:34	17:28	18:35	17:38	18:34	17:23	אוק	24	תשרי	כ"ב"י	שמעוני עצרת	
18:35	17:39	18:34	17:38	18:32	17:26	18:33	17:36	18:32	17:21	אוק	26	תשרי	כ"ד"י	ביאשית	
17:29	16:33	17:28	16:32	17:26	16:19	17:27	16:29	17:26	16:14	נובמ	2	חשוון	א'י	נח	
17:25	16:29	17:23	16:26	17:21	16:13	17:22	16:24	17:21	16:09	נובמ	9	חשוון	ח'י	לך לך	
17:22	16:25	17:20	16:22	17:17	16:09	17:19	16:19	17:17	16:05	נובמ	16	חשוון	ט"ו"י	ויקרא	
17:20	16:22	17:18	16:19	17:14	16:05	17:16	16:16	17:15	16:02	נובמ	23	חשוון	כ"ב"י	חיי שרה	
17:19	16:21	17:17	16:18	17:13	16:04	17:15	16:15	17:14	16:00	נובמ	30	חשוון	כ"ט"י	תולדות	
17:20	16:21	17:17	16:18	17:14	16:04	17:16	16:15	17:15	16:00	דצמ	7	כסליו	ו'י	ויצא	
17:22	16:23	17:19	16:19	17:15	16:05	17:18	16:16	17:16	16:02	דצמ	14	כסליו	י"ג"י	וישלח	
17:25	16:25	17:22	16:22	17:18	16:07	17:21	16:19	17:19	16:04	דצמ	21	כסליו	כ"י	וישב	
17:29	16:29	17:26	16:26	17:22	16:11	17:25	16:23	17:23	16:08	דצמ	28	כסליו	כ"ז"י	מקץ - חנוכה	
17:33	16:34	17:31	16:31	17:27	16:16	17:29	16:27	17:28	16:13	ינואר	4	טבת	ד'י	ויגזר	
17:38	16:40	17:36	16:36	17:33	16:22	17:35	16:33	17:34	16:19	ינואר	11	טבת	י"א"י	ויהי	
17:44	16:45	17:42	16:43	17:39	16:28	17:41	16:39	17:39	16:25	ינואר	18	טבת	י"ח"י	שמות	
17:50	16:51	17:48	16:49	17:45	16:35	17:47	16:46	17:45	16:31	ינואר	25	טבת	כ"ה"י	והרא	
17:55	16:57	17:54	16:55	17:51	16:42	17:53	16:52	17:51	16:38	פבר	1	שבט	ג'י	בא	
18:00	17:03	17:59	17:01	17:57	16:48	17:59	16:59	17:57	16:44	פבר	8	שבט	י'י	בשלח - שירה	

הזלקת נריות לשבתות וחגים בשנת ה'תשפ"ח

אלקת		באר שבע		חיפה		תל אביב		ירושלים						
מוצט	עייש	מוצט	עייש	מוצט	עייש	מוצט	עייש	מוצט	עייש					
18:05	17:09	18:05	17:07	18:03	16:55	18:04	17:05	18:03	16:50	פבר	15	שבט	יז"ז	יתרו
18:10	17:14	18:10	17:13	18:08	17:01	18:10	17:11	18:08	16:56	פבר	22	שבט	כ"ד	משפטים
18:15	17:19	18:15	17:18	18:14	17:06	18:15	17:16	18:13	17:01	מרץ	1	אדר	א'	תריומה-שקלים
18:20	17:24	18:20	17:23	18:19	17:12	18:20	17:22	18:18	17:06	מרץ	8	אדר	ח'	תצוה זכור
18:24	17:28	18:25	17:28	18:25	17:17	18:25	17:27	18:23	17:11	מרץ	15	אדר	ט"ו	כי תשא
18:28	17:32	18:30	17:33	18:30	17:22	18:30	17:32	18:28	17:16	מרץ	22	אדר	כ"ב	ויקחל - פרה
19:32	18:36	19:34	18:38	19:35	18:27	19:35	18:36	19:33	18:21	מרץ	29	אדר	כ"ט	ויקחל - החודש
19:37	18:40	19:39	18:42	19:40	18:32	19:40	18:41	19:38	18:26	אפר	5	ניסן	ז'	ויקרא
19:41	18:45	19:44	18:47	19:46	18:37	19:45	18:46	19:43	18:30	אפר	12	ניסן	יד'	צו - ש הגדול
19:42		19:45		19:46		19:46		19:44		אפר	13	ניסן	ט"ו	צו - ש הגדול
19:46	18:49	19:49	18:51	19:51	18:42	19:51	18:51	19:49	18:35	אפר	19	ניסן	כ"ב	חג הפסח
19:51	18:53	19:55	18:56	19:57	18:47	19:56	18:56	19:54	18:40	אפר	26	ניסן	כ"ח	שביעי של פסח
19:56	18:58	20:00	19:01	20:03	18:53	20:02	19:01	20:00	18:45	מאי	3	אייר	ה'	שמניי
20:01	19:02	20:06	19:06	20:09	18:58	20:08	19:06	20:05	18:50	מאי	10	אייר	י"ב	תז"מ
20:06	19:06	20:11	19:10	20:14	19:03	20:13	19:11	20:11	18:55	מאי	17	אייר	י"ט	אח"כ
20:11	19:11	20:16	19:15	20:20	19:08	20:19	19:15	20:16	19:00	מאי	24	אייר	כ"ו	אמור
20:15	19:15	20:21	19:19	20:25	19:12	20:23	19:20	20:21	19:04	מאי	31	סיון	ד'	בה"ב
20:17	19:16	20:22	19:20	20:26	19:13	20:25	19:21	20:22	19:05	יוני	2	סיון	ו'	במדבר
20:19	19:18	20:25	19:23	20:29	19:16	20:28	19:23	20:25	19:08	יוני	7	סיון	י"ג	חג השבועות
20:22	19:21	20:28	19:26	20:32	19:19	20:31	19:26	20:28	19:11	יוני	14	סיון	י"ד	נשא
20:24	19:23	20:30	19:28	20:34	19:21	20:33	19:29	20:30	19:13	יוני	21	סיון	כ"ה	בהעלותך
20:25	19:24	20:31	19:29	20:35	19:22	20:34	19:30	20:31	19:14	יוני	28	תמוז	כ"ב	שלה
										יוני				קרח

בית כנסת אבוהב בצפת. צילום: שלומית מסיקה, פיקוויקי

לוח דינים אשכנזי לשנת תשפ"ה

יועצים: הרב יעקב אריאל, הרב ראובן אברמן, עורך: יהודה איזנברג

תשרי

המולד: בליל חמישי בשעה 3 לפנות בוקר, 21 דקות ו-13 חלקים.
 זמן קידוש לבנה: מליל שני ה' בתשרי (והמנהג להמתין עד מוצאי יום הכיפורים),
 ועד ליל ד', י"ד בחודש. בדיעבד אפשר לברך השנה גם בליל סוכות (מ"ב תכו, יב).
 תקופת תשרי: ליל שני, ה' בתשרי, שעה 3:00 לפנות בוקר

ערב ראש השנה, יום ד', כ"ט באלול.

נוהגים לקום באשמורת הבוקר, ולהרבות בסליחות הנקראות "זכור בריית". אָבֵל רשאי ללכת לבית הכנסת לסליחות. אחרי הסליחות אומרים תחנון, אפילו נמשכה אמירתם עד אור היום. בתפילת שחרית אין אומרים תחנון. אומרים למנצח. אין תוקעים בשופר. אחרי התפילה נוהגים להתיר נדרים ע"י שלושה. מי שאינו מבין לשון הקודש יתיר נדריו בלשון שהוא מבין. אפשר להתיר נדרים עד ערב יום הכיפורים, וגם לאחר מכן. אישה יכולה למנות את בעלה להתיר את נדיה: יאמר לדיינים כי הוא מפר גם נדרי אשתו, ויתיר בלשון רבים: "שנדרנו" "נשבענו". נותנים צדקה לעניים. יש נוהגים להשתטח על קברי צדיקים, לבקש מהקב"ה שימליצו טוב בעדנו ביום הדין. יש נוהגים לצום עד חצות, ואין צריך לקבל תענית מבעוד יום. גם המשלימים את התענית לא יקראו במנחה "ויחל", לא יעלו הכוהנים לדוכן, ושליח ציבור לא יאמר "או"א ברכנו", אבל היחיד אומר "עננו" במנחה. יש נוהגים להתפלל מנחה גדולה חצי שעה אחר חצות היום. מסתפרים, רוחצים וטובלים לכבוד יום הדין.

עירוב תבשילין. כדי שאפשר יהיה להכין מיום שישי לשבת, מערבים עירוב תבשילין: מכינים בערב ראש השנה לצורך שבת פת ועמו כזית בשר, ביצה או תבשיל הראוי ללפת בו את הפת. מזכה לאחרים ע"י אשתו או אחד מבניו הגדולים, מברך "...על מצוות עירוב", ואומר: "בהדין עירובא יהא שרי לן לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא, לנו ולכל ישראל הדרים

בעיר הזאת". בעברית: "בעירוב זה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק נר ולעשות כל צרכינו מיו"ט לשבת וכו'". אם מערב רק לעצמו, אינו אומר "לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת". שכח לערב, יכול לערב עד 18 דקות אחרי השקיעה, אם הציבור לא התפלל ערבית. שכח לערב אחרי הזמן, יפנה לרב או למי שערב וכלל בעירובו את "כל ישראל הדרים בעיר הזאת", שייתן לו רשות לסמוך על עירובו. יש להשאיר אש שתבער מערב החג ועד שבת, כדי שאפשר יהיה להדליק ממנה נרות ליום טוב שני של ראש השנה ובערב שבת.

א' דראש השנה, יום ה', א' בתשרי

מדליקים נר של יום טוב. אין מקדימים את ההדלקה כמו בערב שבת, אבל ראוי להדליק לפני שקיעת החמה, כדי לקבל החג מבעוד יום.

האשה מברכת לפני ההדלקה – "עובר לעשייתך" - "להדליק נר של יום טוב" ו"שהחינו". (ולא כמו בערב שבת, שמברכת **אחר** ההדלקה). איש, או אשה המקדשים על הכוס לעצמם, אינם מברכים "שהחינו" בהדלקה אלא בקידוש (ערוך השולחן סי"ג). יש שלא נהגו לברך על נר של יום טוב ("הליכות תימן" – על פי רמב"ם שלא מזכיר נר של יום טוב).

ערבית. אחות קטנה. ברכו. אחרי ברכו אין מפסיקים בדבור. "ופרוש", וחותם: "הפורש סוכת שלום" וגו'. "תקעו בחודש". (לפי הגר"א אין אומרים "תקעו"). חצי קדיש: "לעילא לעילא מכל ברכתא", במקום "מן כל ברכתא". וכן בכל עשרת ימי תשובה. תפילת שבע של ראש השנה, ומוסיפים: "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "יוכתוב", "בספר חיים".

טעה ואמר "האל הקדוש", ונוצר תוך כדי דיבור, יאמר מיד "המלך הקדוש". ולאחר כדי דיבור, או שהתחיל לומר "אתה" [בחרתנו], חוזר לראש התפילה. שכח ולא אמר "זכרנו", "מי כמוך", "יוכתוב", "בספר חיים" ונוצר לאחר שאמר "ברוך אתה ה'" - אינו חוזר.

בתפילה: "יום תרועה" (טעה ואמר "זכרון תרועה" יצא). חותם: "המברך את עמו ישראל בשלום" (הגר"א). בסוף "אלקי נצור" ובסוף הקדיש אומר בכל עשרת ימי התשובה: "עושה השלום".

יש נוהגים לומר בליל ר"ה ובליל יו"כ, "לדוד מזמור לד' הארץ ומלואה" (תהילים כד) לפני קדיש תתקבל. קדיש תתקבל. עלינו, קדיש יתום. מנהג ספרדים ואשכנזים

חסידיים (אך לא אשכנזים) לומר גם בשבת וביו"ט ברכו-בתרא אחר קדיש יתום. 'לדוד ה' אורי' (לאומרים במעריב). בארץ ישראל אין נוהגים לקדש על היין בבית הכנסת, ויש המקדשים כמנהג חו"ל. (או"ח רס"ט: המקדש בבית הכנסת מטעים את היין לקטן). מברכים איש את רעהו "לשנה טובה תכתבו ותחתמו" וכו'.

סדר הקידוש בבית: יק"ז, יין (ברכת הגפן), קידוש (אשר בחר בנו, וחיותם: מקדש ישראל ויום הזיכרון). זמן ("שהחיינו"). פרוסת "המוציא" טובל בדבש. נוהגים לאכול תפוח מתוק בדבש: מברך "בורא פרי העץ", טועם ואומר "יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה".

אמרו חז"ל: "סימנא מילתא", לכן אוכלים פירות וירקות ששמים מורה על ברכה, ואומרים לכל מין "יהי רצון" לפי שמו: תמרים - שיתמו שונאינו; רימון - שירבו זכויותינו כרימון; רוביא - שירבו זכויותינו; סלקא - שיסתלקו שונאינו; כרתי - שיכרתו שונאינו; דגים - שנפרה ונרבה כדגים, ושלא תשלוט בנו עין רעה. נוהגים לאכול בשר מראש איל, זכר לאילו של יצחק, ואומרים: "יהי רצון שתזכור לנו עקידת יצחק, ושנהיה לראש ולא לזנב". אין ראש איל - אוכלים ראש דג. יש מנהגים שונים בסדר הסימנים.

נמנעים מלאכול דברים מרים וחמוצים, ואין אוכלים אגוזים (אגוז בגימטריא "חט"), והוא מרבה ליחה ומפריע לתפילה). יש הנוהרים מלאכול ענבים בר"ה (הגר"א). מנהג יפה ללמוד משניות מסכת ראש השנה. שיר המעלות, ברכת המזון. ראוי לברך על הכוס. "יעלה ויבוא". (יסיים "כי אל מלך" אף שאין אומרים בשאר הימים. [מטה אפרים]). הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה. מגדול, עושה השלום במרומו, וכו'.

שכח "יעלה ויבוא", אם נזכר לפני שסיים את הברכה, אומר במקום שנוזר; אם נזכר אחרי שאמר "ה", מסיים "בונה ברחמי ירושלים אמן", ואומר "ברוך אתה ה'... אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל באהבה לאות ברית ולזכרון את יום הזכרון הזה ברוך אתה ה', מקדש ישראל ויום הזכרון". נזכר לאחר שהתחיל ברכה רביעית ("הטוב והמטיב"), אינו חוזר.

שחרית. משכימים לבית הכנסת. ברכות השחר, קרבנות, שיר היחוד, שיר הכבוד, שיר של יום: "למנצח על הגתית" (תהילים פא). אין אומרים לפני פרשת התמיד "יה"ר שתרחם עלינו ותמחול לנו", ואין אומרים אחריה "ובראשי חדשיכם". ברוב בתי הכנסת אומרים שיר של יום ושיר היחוד בסוף התפילה, או לפני קריאת התורה.

העובר לפני התיבה בפסוקי דזמרה מסיים "והנורא בנוראותיך", ושליח ציבור מתחיל: "המלך", "שוכן עד" וכו' והקהל אומר אתו בלחש. בכל עשרת ימי התשובה נוהגים לומר בשחרית קודם "ברכו" שיר המעלות ממעמקים", ולדעת הגר"א אין אומרים. ברכת "יוצר אור" יאמר הקהל עם הש"ץ (אין עונים "אמן" אחרי "ובורא את הכל", מפני שאינה סיום הברכה). בבתי כנסת רבים אין אומרים פיזי יוצר (הגר"א), אבל אומרים חלק מפיזי הקדושה בחזרת הש"ץ. מתחילים את הקדושה כרגיל: "נקדישך" או "נקדש". "ברכת כהנים": אם יש לפחות שני כוהנים, אחד מהקהל מכריז "כוהנים", והקהל עונה: "עם קדושיך". הכוהנים פותחים ב"ברוך אתה" וכו'. [כיוון שחליצת הנעלים של הכהנים היא לצורך מצווה, הורה הרב קוק שחולצים נעל ימין תחילה]. אם אין כוהן, אומר החזן "אלוהנו ואלוהי אבותינו ברכנו" וכו'.

בחזרת הש"ץ, הקהל אומר בקול פסוקי "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב", "בספר חיים". למנהג האשכנזים אין אומרים "זכרנו" ולא "מי כמוך". למנהג הגר"א גם לא "וכתוב", ו"בספר חיים". פותחים הארון ואומרים "אבינו מלכנו". יש שמדלגים על הפסוק הראשון: "אבינו מלכנו חטאנו לפניך". קדיש תתקבל, "אין כמוך", "אב הרחמים". [נוסח האר"י: אחר קדיש תתקבל, שיר של יום: תהילים פ"א, "לדוד ה' אורי", "אתה הראית לדעת"]. מנהג החסידים בכל השבתות והמועדים, להקדים שיר של יום לשחרית, וכן ל"לדוד ה' אורי ושעני". והפרושים בירושלים לא נהגו כן.

פתיחת הארון: "ויהי בנסוע הארון", 3 פעמים י"ג מדות ותפילת רבש"ע, ושלוש פעמים "ואני תפילתי". אומרים "בריך שמייה". מוציאים שני ספרי תורה. הש"ץ אומר "שמע ישראל", "קדוש ונורא" וכו'. (מנהג ספרדים, ויש מאשכנזים חסידים, להגביה את ספר התורה לפני הקריאה). בספר ראשון קורא לחמשה אנשים לפי הסדר: כהן, לוי ושלשה מישראל בפרשת וירא (בראשית כא, א): "וה' פקד את שרה" עד "ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים". מוסיפים בברכת "מי שברך" לעולים בתורה: "ויכתבה ויחתמהו לחיים טובים בזה יום הדין", או "ויכתבם ויחתמם..". או "ויכתבה ויחתמה...". בסוף הקריאה בספר ראשון מניחים לידו ספר שני ואומרים חצי קדיש. מגביהים וגוללים ספר ראשון. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס (במדבר כט, א): "ובחדש השביעי". מגביהים וגוללים, ומפטירים בשמואל-א, א: "ויהי איש אחד" עד "וירם קרן משיחו" (ב, ל). ברכות ההפטר.

תפילה לשלום המדינה ולשלום חיילי צה"ל.

אם יש ברית מילה בבית הכנסת או בקרבתו - מלים אחרי קריאת התורה. אם מקום הברית רחוק מבית הכנסת, מלים אחר התפילה. כוהנים המקדשים לפני התקיעות יקפידו שלא לשתות רביעית יין. המקדשים לפני תקיעות יקפידו שלא לאכול יותר מכביצה.

תקיעת שופר. לפני התקיעות אומרים שבע פעמים מזמור "למנצח לבני קורח", והפסוקים: מן המיצר, קולי שמעת, ראש דברך, ערוב עבדך, שש אנכי, טוב טעם, נדבות פי (ראשי תבות: קרע שטן). התוקע מברך "לשמוע קול שופר" ו"שהחיינו", מכוון להוציא הציבור בברכות ובתקיעות, והקהל מתכוון לצאת. אין לענות "ברוך הוא וברוך שמו" בברכות, שלא להפסיק. אם דיבר בין ברכות לתקיעות שלא מעניין התקיעות, חוזר ומברך. אם דבר שלא מעניין התקיעות והתפילה מתחילת התקיעות דמיושב עד סוף תקיעות דמעומד, אינו צריך לחזור ולברך.

"תקיעה" - קול ישר ורצוף; **"שברים"** - 3 שברים; **"תרועה"** - 9 קולות רצופים.

תוקעים 3 פעמים תשר"ת [=תקיעה שברים-תרועה תקיעה],

3 פעמים תש"ת [=תקיעה שברים תקיעה],

ו-3 פעמים תר"ת [=תקיעה תרועה תקיעה]:

נהגו שהרב, או מי שבקי בהלכות תקיעות, קורא לפני התוקע ומשגיח שיתקע כהלכה. בסה"כ תוקעים שלושים קולות, וסימן לדבר: "יום תרועה יהיה לכם", "יהיה" בגימטריה 30. תקיעות אלו נקראות "תקיעות דמיושב", מפני שמותר לשומעם בישיבה. אם כי נהגו לעמוד גם בהם. התקיעות בתפילת מוסף נקראות "תקיעות דמעומד" כי יש לשומעם בעמידה. בתקיעות דמיושב יש לתקוע שברים-תרועה בנשימה אחת, ובתקיעות דמעומד - בשתי נשימות. ראוי שלא לומר "יהי רצון" המודפס במחזורים בין סדר התקיעות. התחלף התוקע במהלך התקיעות, אם השני שמע את ברכות הראשון, אינו צריך לחזור ולברך.

בסוף תקיעות דמיושב אומר הש"ץ והקהל אחריו הפסוקים: "אשרי העם יודעי תרועה", "בשמך גילון כל היום", "כי תפארת", "אשרי", "יהללו", "לדוד מזמור". יש נוהגים לומר בר"ה "מזמור לדוד" (מטה אפרים והאדר"ת), ומחזירים ספרי התורה לארון הקודש.

מוסף. ראוי להתחיל מוסף לפני זמן מנחה גדולה, שהוא שש וחצי שעות של היום. הש"ץ אומר תפילת "הנני", חצי קדיש. בתפילת "ומפני חטאינו" יש לומר "ואת

מוספי יום הזכרון". אמר "את מוסף" - אם נזכר קודם חתימת הברכה, חוזר לעניין ואומר "ואת מוספי", סיים - אינו חוזר. ספרדים ואשכנזים חסידים תוקעים גם בתפילת לחש. ב"עלינו" שבחזרת הש"ץ, כורעים כשהש"ץ אומר: "ואנחנו כורעים", והקהל אומר בלחש: "ואנחנו כורעים". אם רצפת בית הכנסת אבן - פורסים מטפחת על הארץ כנגד הפנים שלא להשתחוות על רצפת אבן. "היה עם פיפיות". "אוחילה לאל". בסוף מלכויות זיכרונות ושופרות תוקעים פעם אחת: תשר"ת, תשי"ת, תר"ת, - ס"ה 10 קולות בכל פעם. בתקיעות אלו תוקעים שברים-תרועה בשתי נשימות, שיהא הפסק קל ולא הפסק גמור. אם יש כהנים - אומרים "ותערב". מסיימים "שאותך לבדך ביראה נעבוד", או "המחזיר שכינתו לציון".

"ברכת כהנים": אם יש לפחות שני כהנים, אחד מהקהל מכריז "כהנים", והקהל עונה: "עם קדושך". הכהנים פותחים ב"ברוך אתה" וכו'. אם אין כהנים, אומר הש"ץ: "או"א ברכנו בברכה".

אשכנזים שלא תקעו בתפילת לחש, תוקעים לאחר קדיש תתקבל 3 פעמים תשר"ת, 3 תשי"ת, 3 תר"ת, כמו בתקיעות דמיושב, ס"ה 30 קולות. חסידים התוקעים בתפילת לחש, משלימים 10 קולות לפני תתקבל. עלינו, קדיש. לדוד ה' אורי (אם לא אמרוהו לפני קריאת התורה). אשכנזים שלא תקעו בתפילת לחש, תוקעים כאן 10 קולות ותקיעה גדולה, להשלים ל-100 קולות. אדון עולם.

סיכום סדר התקיעות		
אשכנזים	ספרדים ואשכנזים חסידים	
30	30	תקיעות דמיושב
	30	בתפילת לחש
30	30	בחזרת הש"ץ
	10	לפני קדיש תתקבל
30		אחרי קדיש תתקבל
10		בסוף התפילה

התקיעות שלאחר התפילה אינן מעכבות אם כוון לבו בתקיעות שבתפילה. מי שנאנס ולא שמע תקיעות ראשונות, יכול לצאת בתקיעות שאחר התפילה, וחייב לברך

לעצמו "לשמוע קול שופר" ו"שהחיינו". שיר של יום (תהילים פ"א, אם לא אמרוהו קודם התפילה).

נשים אשכנזיות שלא שמעו קול שופר בבית הכנסת, מברכות לעצמן "לשמוע קול שופר" ושומעות 30 תקיעות. אישה יכולה לתקוע לעצמה ולחברתה.

אם בסיום תפילת מוסף הגיע זמן מנחה גדולה (חצי שעה אחרי חצות) יש נוהגים כהגר"א להתפלל מנחה, ואין אומרים "אבינו מלכנו".

בקידושא רבא של ראש השנה אומר לפני הברכה "וידבר משה", כמו בשלוש רגלים, ויש מוסיפים "תקעו בחודש שופר". מי שנאנס ולא קידש בערב, יקדש ביום, ואחרי ברכת פרי הגפן (או ברכת המוציא) יברך "אשר בחר בנו מכל עם" וכו' וחותרם "מקדש ישראל ויום הזיכרון" ו"שהחיינו".

אין לישון בראש השנה ביום. ראוי ללכת לבית הכנסת ללמוד ולומר מזמורי תהילים. רבים מאנשי מעשה נוהגים לסיים תהילים בכל אחד מימי ר"ה. (פעמיים 150 פרקי התהילים מניינם 300 - כמנין "כפר").

מנחה. "אשרי" "ובא לציון". חצי קדיש, עמידה כמו בשחרית, "אבינו מלכנו", קדיש תתקבל, "עלינו", "לדוד ה' אורי" (אם נוהגים לאומרו במנחה).

תשליך. אחרי מנחה, לפני השקיעה, נוהגים ללכת לים או למקור מים ואומרים פסוקים: "מי א-ל כמוך" עד "ותשליך במצולות ים כל חטאתם". יש שמהדרים ללכת למקום שיש בו דגים. מוסיפים מזמורי תהילים ותפילות מענייני היום. לדעת הגר"א אין לומר "תשליך". יש שאומרים "תשליך" לפני יום הכיפורים, בזמן שאומרים סליחות י"ג מדות.

ב' דראש השנה, יום ו', ב' בתשרי.

ערבית. כמו בלילה ראשון. מתחילים בהכנות לחג אחרי צאת הכוכבים. מדליקים נרות מאש שהודלקה בערב ראש השנה. בהדלקת הנר ובקידוש מברכים "שהחיינו", ואם יש בגד או פרי חדשים - מכוון גם עליהם. קידוש כסדר יק"ז (יין, קידוש, זמן). אוכלים מאכלים לסימן טוב כמו בלילה ראשון.

שחרית. כאתמול. שיר היחוד ושיר הכבוד כאתמול. שיר של יום: תהילים פ"א. ברוב בתי הכנסת נדחה הפיוט "לא-ל עורך דין" לתפילת מוסף. "אבינו מלכנו". מוציאים שני ספרי תורה, י"ג מדות ותפילת רבש"ע. בספר אחד קוראים חמשה אנשים

בפרשת וירא את פרשת העקידה. חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר כאתמול, ומפטירים בירמיהו לא, א: "כה אמר ה' מצא חן במדבר", עד י"ט: "רחם ארחמנו נאם ה'".

התקיעות - כאתמול. התוקע מברך "שהחיינו" על בגד חדש.
מוסף. כאתמול. ראוי להתחיל מוסף לפני שש וחצי שעות של היום. הש"ץ אומר תפילת "הנני", חצי קדיש; בתפילה אומר "ואת מוספי יום הזכרון" (ואם אמר ביום ב' דר"ה "ואת מוסף" - אינו חוזר). בחזרת הש"ץ אומר עד "מחיה המתים" ומתחילים בפיוט "לא-ל עורך דין" "ונתנה תוקף". אין להאריך בתפילה הרבה, כדי שיוכלו לאכול מוקדם ולהתכוון לשבת.
מנחה. של ראש השנה. אין אומרים "אבינו מלכנו".
מוצאי החג - ליל שבת. הדלקת נרות בזמנה. האשה מברכת "להדליק נר של שבת" **אחרי ההדלקה**.

שבת תשובה, פרשת האזינו, ג' בתשרי

הדלקת נרות: אשה מדליקה (מאש קיימת), ומברכת **אחרי ההדלקה**.
ערבית: מזמור שיר ליום השבת. יש האומרים "מזמור לדוד", וכמה חרזים מ"לכה דוד". אין אומרים "במה מדליקין". "ברכו". "ופרוש". תפילת שבת והוספות עשרת ימי תשובה. "ויכולו". ב"מגן אבות" אומר "המלך הקדוש". טעה - אינו חוזר.
שחרית: של שבת והוספות עשרת ימי תשובה. קוראים לשבעה בפרשת השבוע פרשת האזינו, ואין מוסיפים קרואים. אין קטן עולה למפטיר, מפטירים בהושע (יד, ב) "שובה ישראל", עד סוף הספר, ומוסיפים יואל (ב, טו) "תקעו שופר בציון" עד סוף הפרק. אב הרחמים. אשרי, יהללו. מוסף, קידוש (נאנס ולא קידש בערב, יקדש ביום).
מנחה: קוראים לשלושה בפרשת "וזאת הברכה". בתפילה: "שים שלום", אין אומרים פרקי אבות ולא "ברכי נפשי". הרב דורש בענייני תשובה.

מוצאי שבת, ד' בתשרי.

מאחרים תפילת ערבית עד חצי שעה אחר השקיעה. "והוא רחום", "ברכו". מנהג ספרדים ואשכנזים חסידים לומר לפני מעריב "שיר המעלות הנה ברכו" (תהילים קלד). חצי קדיש.

בא"י אין נוהגים לומר לפני שמונה עשרה: "ברוך ה' לעולם" (כהגר"א). בתפילה אומר: "אתה חוננתנו" (שכח - אינו חוזר). "ויהי נועם" "ואתה קדוש", קדיש תתקבל, "עלינו", קדיש יתום; "ברכו" בתרא ו"לדוד ה' אורי" לפי המנהג. הבדלה: בסדר יבנה"ה: יין, בשמים, נר, הבדלה. בכל עשרת ימי תשובה אומרים בתפילה "זכרנו לחיים", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "המלך המשפט", "וכתוב", "בספר חיים". שכח ולא אמר "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב", "בספר חיים", ונזכר לפני שאמר ה' שבסוף הברכה - חוזר, ואם אמר ה' - אינו חוזר. סיים "האל הקדוש" ונזכר תוך כדי דיבור, אומר "המלך הקדוש", ואם לאו חוזר לראש התפילה. שכח לומר "המלך המשפט" וסיים "מלך אוהב צדקה ומשפט", תוך כדי דיבור חוזר, אחר כך אינו חוזר. יש האומרים בברכת המזון בעשרת ימי תשובה "הרחמן הוא יחדש עלינו וכו'". יפשפש אדם במעשיו בעשיית, ויחמיר בדברים שהיה מקל בהם במשך השנה.

צום גדליה, (נדחה משבת) יום א', ד' בתשרי. תענית.

במקרא: "צום השביעי". אם התנה לפני השינה, רשאי לאכול לפני עלות השחר (5:06).

משכימים לסליחות ואומרים סליחות עד יום הכיפורים.

בשחרית אומר השי"ץ "עננו" בברכה מיוחדת בין ברכת "גואל" ל"רופא".

שי"ץ ששכח "עננו", ונזכר לפני שאמר "ה" בברכת רפאנו, חוזר ואומר "עננו" ורפאנו. נזכר אחרי שאמר "ה" - יאמר "עננו" בברכת "שומע תפילה", וחותר: "ברוך אתה ה' שומע תפילה". שכח גם שם, יאמר אחרי "המברך את עמו ישראל בשלום" ואינו חותר. גמר תפילתו - אינו חוזר. מוסיפים "אבינו מלכנו" בשחרית ובמנחה בכל עשרת ימי תשובה, חוץ משבת וערב שבת במנחה. גם היחיד אומר בתפילתו "אבינו מלכנו".

תחנון והוצאת הספר: יש האומרים י"ג מדות ותפילת רבשי"ע של ר"ה. קוראים שלושה בפרשת כי-תשא: "ויחל". ומי שאינו מתענה אינו עולה לתורה בשחרית ובמנחה, וראוי שלא יקרא בתורה. (יש הנוהגים שהקהל אומר בקול רם לפני הקורא ג' פסוקים: "שוב מחרון אפך"; י"ג מדות; "וסלחת לעוננו"). חצי קדיש, "אשרי", "למנצח", "ובא לציון", קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום, "אין כאלוקינו" ו"פטום הקטורת". (חסידים מקדימים "עלינו" לשיר של יום ו"אין כאלוקינו" קדיש דרבנן. "לדוד ה' אורי". (ויש שמחליפים הסדר: "לדוד" מיד אחרי שיר של יום).

מנחה. יש מתענים הנוהגים להתעטף בטלית ולהניח תפילין במנחה שבתענית צבור. "אשרי", חצי קדיש, אם יש 10 מתענים - "ויחל" כמו בשחרית. (בשעת הדחק די שהעולים לתורה צמים - ערוה"ש). השלישי מפטיר. מפטירים בישעיהו נ"ה, "דרשו ה' בהמצאו" עד נ"ח: "אקבץ עליו לנקבציו". בברכת ההפטרה מסיים ב"מגן דוד".

שמונה עשרה: חצי קדיש. בשמונה עשרה אומר היחיד המתענה "עננו" בברכת "שומע תפילה". שכח - אם נזכר לפני שאמר "הי" - יאמר שם, סיים "שומע תפילה" - אינו חוזר. הש"ץ אומר "עננו" בין ברכת "גואל" ל"רפאנו" (שכח - ראה דינו בשחרית), ברכת כוהנים. כוהן שאינו מתענה אינו עולה לדוכן אם יש כהן אחר. במנחה גדולה אין נושאים כפיים, והש"ץ אומר "או"א ברכנו בברכה". לכן ראוי להתפלל אחר פלג המנחה, (שעה ורבע לפני שקיעה - שעה 17:22), ולשאת כפיים. "שים שלום" (במקום "שלום רב"), "אבינו מלכנו", תחנון, "עלינו". סוף הצום 18 דקות אחרי שקיעה - בירושלים בשעה 18:42.

יום ב', ה' בתשרי.

סליחות עשי"ת. בשחרית "אבינו מלכנו", "והוא רחום", שלוש עשרה מידות, קריאת התורה בפרשת "וזאת הברכה", "אשרי", "למנצח", "ובא לציון", קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום, "אין כאלוקינו", קדיש דרבנן, "לדוד ה' אורי".

יום ה', ח' בתשרי סליחות. שלוש עשרה מידות. קריאת התורה: "וזאת הברכה".

ערב יום הכיפורים. יום ו', ט' בתשרי.

"כפרות" באשמורת הבוקר (כל עשרת ימי תשובה הם זמן כפרות). יש הנותנים לעניים את תמורת הכפרות, ויש העושים כפרות על כסף לצדקה. סליחות בקצרה. **בשחרית** אין אומרים "מזמור לתודה", לא תחנון ולא למנצח, אבל אומרים "אבינו מלכנו". מצווה להרבות בסעודה, ואסור להתענות אפילו תענית חלום, ואפילו עד הסעודה המפסקת אסור. מצווה לטבול במקווה לכבוד יום הדין. גם צעירים בני מצוה ראוי שיטבלו. אָבל בתוך שבעה טובל לפני שקיעת החמה, גם במים חמים, מפני שיום הכיפורים מבטל גזירת שבעה.

מנחה. מקדימים להתפלל מנחה כדי להספיק לאכול אחריה סעודה מפסקת. בסוף תפילת שמונה עשרה של לחש, לפני "אלוהי נצור", אומר היחיד "יהיו לרצון", וידוי ו"על חטא". בחזרת הש"ץ אין וידוי ו"על חטא". אין אומרים "אבינו מלכנו". אין אוכלים בסעודה המפסקת מאכלים שמנים, מעלי ליחה או מתובלים. רופאים ממליצים למעט באכילה, להימנע ממאכלים חריפים ומלוחים, ולהרבות בשתייה. מסיימים את הסעודה מבעוד יום, לפני זמן הדלקת הנרות, כדי להוסיף מחול על הקודש. לפני ברכת המזון אומרים "שיר המעלות" ולא "על נהרות בבל" (כמו בראש חודש, בע"ש וערב יו"ט אחרי חצות). המקדים לסיים הסעודה, יכול להתנות במפורש שיאכל. פורסים מפות על השולחנות ומדליקים נרות שיבערו 24 שעות. נוהגים שכל נשוי מדליק נר חיים בשבילו, ונר נשמה להורים ולקרובים. מדליקים נרות, ומברכים "להדליק נר של יום הכיפורים" ו"שהחיינו". איש או אישה המתפללים בבית הכנסת, לא יברכו "שהחיינו" בהדלקה כי אם בביהכ"נ עם הציבור. מברכים את הבנים והבנות באריכות ימים, שיקיימו תורה ומצוות. מפייסים איש את רעהו ומברכים בחתימה טובה. אל יסרב להתפייס, וימחל לחברו המבקש מחילה. החייב לחברו ממון, יקבל בלבו לשלם לו, שלא תתעבב תשובתו. אנשי ירושלים נוהגים ללבוש בגדים לבנים ולהתעטף בטלית בבית. נוהגים ללבוש "קיטל" בכל תפילות היום. חולצים נעלים, והולכים לבית-הכנסת. מוסיפים מחול על הקודש. זמן הדלקת נרות והתחלת התענית בירושלים: 17: 35.

יום הכפורים, שבת, י' בתשרי.

מדליקים נרות ומברכים "להדליק נר של שבת ושל יום הכיפורים".
כל נדרי - מתעטפים בטלית מבעוד יום. "תפילה זכה". יש להקדים "כל נדרי" לפני שקיעת החמה. מוציאים שני ספרי תורה ומוסרים אותם לשני זקנים או חשובי הקהל, העומדים משני צדי שליח הציבור, ואומרים "על דעת המקום" 3 פעמים. שליח ציבור אומר "כל נדרי" שלוש פעמים בניגון המקובל, והקהל בלחש. ואומר: "מיום כפורים שעבר עד יום כפורים זה, ומיום כפורים זה עד יום כפורים הבא עלינו לטובה". בכל פעם משלוש הפעמים של "כל נדרי", ובפסוקי "ונסלח", מגביה הש"ץ את קולו. הש"ץ מברך בקול רם "שהחיינו", והקהל אומר עמו בלחש ומסיים לפניו, כדי שיוכל לענות אמן. יש קהילות שאומרים "כל נדרי" בלילה (ליקוטי הרי"ק). הרב או גדול שבקהל אומר דברי התעוררות לתשובה.

ערבית. "מזמור שיר ליום השבת", "ברכו". בקריאת שמע בערב ובבוקר אומרים יחד עם הש"ץ בקול רם "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". "ופרוש", "ושמרו", "כי ביום הזה יכפר". לדעת הגר"א אין אומרים "ושמרו" ו"כי ביום". חצי קדיש, עמידה ליום הכיפורים, ומזכיר שבת. אחרי תפילת לחש אומרים "ויכולו" ו"מגן אבות". פותחים הארון והש"ץ מתחיל "יעלה תחנונינו", פיוטים, סליחות, וידוי ו"על חטא". יש אומרים "לדוד מזמור". קדיש תתקבל. "עלינו", "לדוד ה' אורי" (לאומרים במעריב). "אדון עולם", 4 פרקים ראשונים של תהילים, שיר היחוד ושיר הכבוד. יש האומרים "שיר היחוד" בציבור פסוק בפסוק. יש הנשארים ערים כל הלילה בבית הכנסת בלימוד ואמירת תהילים, אם הדבר לא יקשה עליהם להתענות ולהתפלל.

שחרית. נטילת ידיים בשחרית ואחרי עשיית צרכים רק עד קשרי האצבעות. עיניים מותר לרחוץ רק לניקיון. משכימים לבית הכנסת, יש נוהגים לדלג על ברכת "שעשה לי כל צרכי" (הגר"א), ומברכים אותה בערב בעת נעילת הנעליים. שיר היחוד, שיר הכבוד. שיר של יום "מזמור שיר ליום השבת", פסוקי דזמרה. "המלך" עד "ובמקהלות" אומר הקהל יחד עם הש"ץ, כמו בראש השנה. ברכת יוצר, "הכל יודוך", "אל אדון". בקריאת שמע: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בקול רם. תפילת לחש. חזרת הש"ץ, פיוטים כמנהג. קדושת נעריצד ונקדישך (או "כתרי"), ברכת כוהנים. (הכוהנים חולצים גם נעלי גומי - קכ"ח, "משנה ברורה" ק י"ח). אין אומרים "אבינו מלכנו". קדיש תתקבל, פסוקי "אין כמוך".

מוציאים שני ספרי תורה, י"ג מדות ותפילת "רבנו של עולם"; "שמע ישראל", "קדוש ונורא", "גדלו". בספר ראשון קוראים לשבעה בפרשת אחרי מות (ויקרא טז) מתחילתה עד "ויעש כאשר צוה ה' את משה". חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת פנחס (במדבר כט, ז) "ובעשור לחודש השביעי" עד "ומנחתה ונסכיהם". מפטירים בישעיה נז, יד "ואמר סולו סולו" עד סוף נ"ח "כי פי ה' דיבר". בברכות ההפטרות מזכיר של שבת.

אם יש ברית מילה - מלים אחר קריאת התורה, מברכים על הכוס, ונותנים לטעום לרך הנימול, גם כשאומר "בדמך חי". אם מלים בבית היולדת תוך 7 יממות מהלידה, והיא עדיין חלשה וזקוקה לאוכל, ומותר לה לשתות יין, יכולין להוציאה בברכה, והיא תכווין לצאת ידי חובת הברכה, ותשתה.

חולים וקטנים האוכלים ביום הכיפורים אומרים בברכת המזון "יעלה ויבוא", ואם

לא אמרו אינם חוזרים.

הזכרת נשמות. מזכירים נשמות קרובים, ואת נשמות חללי השואה, צה"ל והטרור, ראה הנוסח בסוף הספר. הציבור אומר "אל מלא רחמים", וביחידות "יזכור". "אב הרחמים", "אשרי".

מוסף. ראוי להתפלל לפני שעברו 6.5 שעות זמניות מתחילת היום. הש"ץ אומר "הנני", חצי קדיש. בחזרת הש"ץ כשאומר "עלינו", ובסדר העבודה ב"הכהנים" - כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם. "ובעשור לחודש". סליחות, וידוי ו"על חטא", "ותערב" כבראש השנה, ברכת כוהנים, קדיש תתקבל. אין אומרים "אין כאלוקינו". שיר של יום (אם לא אמרו בהשכמה): מזמור שיר ליום השבת.

רבים ממתפללי נוסח אשכנז מעדיפים את סדר העבודה של נוסח ספרד "אתה כוננת", שנכתב בלשון המשנה.

מנחה. אין אומרים "אשרי" "ובא לציון". מוציאים ספר תורה וקוראים שלושה בפרשת עריות (ויקרא יח,א) עד סופה, והשלישי מפטיר. אין אומרים חצי קדיש אחרי קריאת התורה. מפטירים בספר יונה, ומוסיפים שלושה פסוקים שבסוף מיכה "מי א-ל כמוך" עד הסוף. בברכת ההפטרה מסיים "מגן דוד", "יהללו", "לדוד מזמור", "ובנחה יאמר", חצי קדיש, תפילה בלחש.

בחזרת הש"ץ, לפני "זכור לנו ברית אבות", אומר הסליחה "אל נא רפא". אין הכוהנים עולים לדוכן, והש"ץ אומר "אלוהנו ואלוהי אבותינו, ברכנו בברכה", "שים שלום", קדיש תתקבל.

נעילה. זמנה כשהחמה בראש האילנות (כ-50 דקות לפני השקיעה), בשעה 17:20 לערך. "אשרי" "ובא לציון", חצי קדיש. במקום "כתבנו", "וכתוב", "ונכתב", אומרים: "חתמנו", "וחתום", "ונחתם". אין מזכירים שבת ב"אתה הבדלת" שבתפילת לחש. פותחים הארון בחזרת הש"ץ, ומשאירים אותו פתוח עד אחרי קדיש תתקבל. אומרים 7 פעמים "יג מדות בפיוטים": "ומי יעמוד", "מרובים צרכי עמך", "ידך פשוט", "זכור ברית אברהם", "ה' ה'", "רחם נא". "אלוהנו ואלוהי אבותינו שלח לנו". ברכת כוהנים אם לא שקעה החמה. לדעת הרב עובדיה יוסף אפשר לברך ברכת כהנים עד 13 דקות אחרי שקיעה. מנהג הספרדים לומר את הסליחות אחרי חזרת הש"ץ, ואף אשכנזים רשאים לנהוג כך, כדי שיספיקו הכוהנים לברך את העם לפני שקיעה. "אלוהינו ואלוהי אבותינו ברכנו בברכה" - אומר אפילו בלילה. "אבינו מלכנו": "חתמנו" במקום "כתבנו". "שמע ישראל" פעם אחת, "ברוך שם כבוד" 3

פעמים. "ה' הוא האלוקים" 7 פעמים. קדיש תתקבל. 21 דקות אחרי השקיעה (בירושלים בשעה 18:36) נוהגים אנשי ארץ ישראל לתקוע תקיעה אחת, ויש תוקעים תשר"ת. אומרים "לשנה הבאה בירושלים הבנויה".

סוף הצום 33 דקות אחרי שקיעה, בירושלים בשעה 18:48, מדליקים ומבדילים. **מוצאי יום הכיפורים**. י"א בתשרי. ערבית של חול, "אתה חוננתנו". אין אומרים "ויהי נועם" "ואתה קדוש". קדיש תתקבל. עלינו, קדיש יתום, ברכו בתרא, (יש נמנעים מלומר ברכו בתרא כמו בשבת ויו"ט, מאחר שהכל נמצאים בבית הכנסת בעת "ברכו" ראשון). "לדוד ה' אורי", קידוש לבנה. הבדלה: יין, בשמים, נר, הבדלה. ברכת "מאורי האש" מברך על "נר ששבת": שדלק מערב יום כיפור, או שהודלק ממנו. אם אין נר כזה, יברך על נר שהודלק עכשיו. מי שלא ברך בבקר "שעשה לי כל צרכי" - מברך כאשר נועל נעליו. לדעת הגר"א נוהגים להתחיל מיד בבניין הסוכה. חסידים וספרדים אומרים "שיר למעלות אשא עיניי לפניי"עליו".

יום א', י"א בתשרי. נוהגים להשכים לבית הכנסת. אין אומרים תחנון עד אסרו חג, ולא "יהי רצון" שאחר קריאת התורה. נוהגים שלא לומר תחנון עד ראש חודש מרחשוון. אין מתענים בין יום הכיפורים לסוכות, מלבד חתן ביום חופתו.

ערב סוכות, יום ד', י"ד בתשרי. יש האומרים "למנצח... יענך", ויש שאין אומרים (יעב"ץ). מסתפרים, רוחצים וטובלים לכבוד החג. יש מחמירים שלא לאכול פת אחרי חצות היום. אסור לאכול מזונות אחרי השעה התשיעית (3 שעות לפני השקיעה - שעה 3:45), כדי לאכול את סעודת החג לתאבון. בחו"ל - ערוב תבשילין.

בבניית הסוכה: אם הדפנות מבד - יש להקפיד שלא יתנופפו ברוח. ראוי להניח לרוחב הקירות מוטות שהמרחק ביניהם פחות מ- 23 ס"מ, ולהקפיד שלא יהיה יותר מ- 23 ס"מ רווח בין הדופן לקרקע. את הסכך יש לרכוש מבעליו, ואין להשתמש בסכך שנקטף ללא רשות הבעלים. יש הנמנעים מלקנות 4 מינים בהקפה או באשראי. אוגדים את ארבעת המינים בסדר זה: אורך שדרת הלולב לפחות 32 ס"מ. אורך הדס וערבה - 24 ס"מ. מניח את הלולב כאשר שדרתו למעלה, 3 הדסים מימין הלולב, 2 ערבות משמאלו. צריך שיהיה הלולב גבוה מההדסים לפחות טפח - 8 ס"מ, וההדסים

גבוהים קצת מן הערבות.

א' דסוכות, יום ה', ט"ו בתשרי. בהדלקת הנר האישה מברכת לפני ההדלקה (כבכל יום טוב): "להדליק של יום טוב" ו"שהחיינו". המדליקה את הנר בליל יום טוב לפני קידוש, תכין פתילות ונר מבעוד יום.

ערבית. "ופרוש", "וידבר משה", הנוהגים כהגר"א אין אומרים "וידבר". תפילה של יום טוב. קדיש תתקבל, "עלינו", קדיש יתום, "לדוד ה' אורי" (לנוהגים כן). "אדון עולם" או "יגדל".

כשנכנס לסוכה אומר האושפיזין, ומקדש בשעה שהיא ודאי לילה. סדר הקידוש: "יקסיז" יין - ברכת הגפן; קידוש - "אשר בחר בנו מכל עם וקדשנו"; סוכה - "לישב בסוכה"; זמן - "שהחיינו" (גם אם ברך בהדלקת הנר). למנהג הגר"א מברכים אחרי לילה ראשון "לישב בסוכה" בכניסה לסוכה. לדעת רמב"ם יש לקדש, ולברך "לישב בסוכה" כשהוא עומד (כדי שיברך "לישב בסוכה" סמוך לשיבה בה), אף אם בכל השנה נוהג לשבת בשעת קידוש. (לדעת הרא"ש מותר לקדש בישיבה). בברכת "לישב בסוכה" יש לכוון שמצוות סוכה היא זכר ליציאת מצרים, ולזכר ענני הכבוד שהקיפו את אבותינו ארבעים שנה במדבר בצאתם ממצרים. המסובים היוצאים בקידוש מפי אחר, יוצאים גם בברכת "לישב בסוכה", אם מכוונים לצאת בה. אכילת כזית בסוכה בסעודת לילה ראשון היא חובה מן התורה (כמו מצה בליל א' של פסח), ואפילו ירדו גשמים חייב להמתין שעה או שעתיים שמא יפסקו, כדי שיוכל לברך "לישב בסוכה". ("משנה ברורה" תרלט, ל"ה. וי"א שימתין עד חצות). אם אינו יכול לחכות, או שלא פסק הגשם, יאכל כזית בסוכה מבלי לברך "לישב בסוכה", ויאכל סעודתו בבית.

בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא".

שכח ולא אמר "יעלה ויבוא" בברכת המזון, אם נזכר לפני סיום הברכה ולא אמר "ה'", אומר "או"א יעלה ויבוא ... ובנה ירושלים", ואם נזכר אחרי שסיים הברכה ואמר "ברוך אתה ה'", אומר ברכה נוספת: "ברוך אתה ה' אלוהנו מלך העולם, אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל באהבה לששון ולשמחה את יום חג הסוכות הזה, ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים". ואם לא נזכר עד אחרי שהתחיל הברכה הרביעית - "הטוב והמטיב" - חוזר לראש הברכה הראשונה.

הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב", ו"הרחמן הוא יקים לנו סוכת דוד הנופלת".

"הרחמן" האחרון אומר כל שבעת ימי החג.

מצות עשה לגור בסוכה. לא יישן מחוץ לה, אלא אם כן אינו יכול להירדם בסוכה. כל

7 ימים עושה סוכתו קבע וביתו ארעי. מותר לאכול אכילת ארעי מחוץ לסוכה: מזונות פחות מביצה, מאכלים אחרים ללא הגבלה. יש מחמירים שלא לשתות ולא לאכול אפילו אכילת ארעי מחוץ לסוכה. אין מברכים על אכילת ארעי "לישב בסוכה". יש נוהגים לברך "לישב בסוכה" אם קובעים עליהם אכילה: מזונות כביצה, או רביעית יין.

שחרית. תפילת יום טוב. הלל שלם.

נוטלים לולב בימין ואתרוג בשמאל כשהוא מהופך: העוקץ למעלה. מברכים "אשר קדשנו... על נטילת לולב", הופכים את האתרוג שיהא הפיטם למעלה, ומברכים "שהחיינו". מחזיקים האתרוג והלולב מחוברים, בלא דבר חוצץ ביניהם, מנענעים בעמידה, כאשר העומד פניו למזרח. מנהג אשכנז: מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה, מטה. מנהג חסידים כנוסח האר"י: דרום, צפון, מזרח, מעלה, מטה, מערב. אסור לאכול לפני נטילת לולב. המהדרים מברכים על הלולב בסוכה, לפני שהולכים לבית הכנסת. אין ליטול לולב בחזרת הש"ץ. הלל שלם. וזה סדר הנענועים בהלל:

(המסומן בכוכב - מנהג ספרדים ואשכנזים-חסידים).

החזן אומר	הקהל עונה
* הודו לה' כי טוב - ומנענע	* הודו לה' כי טוב - ומנענע
יאמר נא ישראל - ומנענע	הודו לה' כי טוב - ומנענע
יאמרו נא בית אהרן - ולא מנענע	הודו לה' כי טוב - ומנענע
יאמרו נא יראי ה' - ולא מנענע	הודו לה' כי טוב - ומנענע
* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע	* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע
* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע	* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע
* הודו לה' כי טוב - ומנענע	* הודו לה' כי טוב - ומנענע
הודו לה' כי טוב - ומנענע	הודו לה' כי טוב - ומנענע

אין מנענעים כאשר אומרים "ה'", משום שה' נמצא בכל מקום.

הושענות. ספרדים ואשכנזים חסידים נוהגים לומר הושענות אחרי הלל (לפני קדיש), ויש אומרים אחרי מוסף. מביא ספר תורה לבימה, מחזיק בידו הלולב והאתרוג, מקיף הבימה ואומר "הושענא", "למען אמיתך", "כהושעת". מחזיר את הספר לארון. קדיש תתקבל, "אין כמוך", "אב הרחמים".

בית כנסת החורבה, בעיר העתיקה בירושלים. נבנה במאה ה-18 ע"י העולים עם רבי יהודה החסיד, ונחרב בשל חוב לבנאים הערבים. נבנה שנית על ידי תלמידי הגר"א וחרב במלחמת השחרור. נבנה בשלישית לאחר שחרור העיר העתיקה.

מוציאים שני ספרי תורה. י"ג מדות, "ריבונו של עולם" של שלוש רגלים. בספר אחד קוראים לחמשה אנשים בפרשת אמור (ויקרא כב, כו): "שור או כשב" עד (סוף כג) "אל בני ישראל". (ביום טוב נוהגים שלא להוסיף על חמשה עולים לתורה). חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטייר בפרשת פנחס (במדבר כט, יב) "ובחמשה עשר" עד "מנחתה ונסכה". מפטיירים בזכריה (יד) "הנה יום בא". ברכות המפטייר, "יה אל", "אשרי", "לדוד מזמור", "ובנוחה יאמר", חצי קדיש.

מוסף של יום טוב, קדושת "נעריצד" (או "כתרי"), "אדיר אדירנו", "ותערב", ברכת כוהנים, "שים שלום". "הושענא למען אמיתך" (לאלה שלא אמרו בשחרית). קדיש תתקבל, "אין כאלוקינו", "עלינו", שיר של יום: למנצח בנגינות (תהילים עו), "לדוד ה' אורי", "אדון עולם", שיר היחוד ושיר הכבוד (יש אומרים שיר היחוד ושיר הכבוד לפני התפילה). קידוש של יום טוב.

מנחה. "אשרי" "ובא לציון", חצי קדיש. תפילה של יום טוב. "שלום רב". (מנהג ספרדים ואשכנזים חסידים: "שים שלום").

א' דחול המועד, יום ו', ט"ז בתשרי. מוצאי יום טוב (יום טוב שני בחוץ לארץ).

ערבית. בבית מדרשו של מרן הגרא"י קוק זצ"ל היה נהוג שלא לומר בחול המועד במעריב "והוא רחום" לפני ברכו. בשמונה עשרה: "אתה חוננתנו", "יעלה ויבוא". קדיש תתקבל.

שכח ולא אמר "יעלה ויבוא" בתפילת העמידה, אם נזכר לפני שאמר "ה" בברכת "המחזיר שכינתו לציון", אומרו שם. נזכר לאחר שאמר "ה", מסיים הברכה, ואומר "יעלה ויבוא" לפני מודים. נזכר לאחר שהתחיל "מודים", חזור ל"רצה". נזכר אחרי שגמר תפילתו ועקר רגליו, חזור לראש התפילה. והוא הדין אם הוא מסופק אם אמר (וי"א שבספק אינו חוזר).

מבדילים במוצאי יום טוב בסוכה, ומברכים: יין, הבדלה, לישב בסוכה. ויש שאין מברכים לישב בסוכה על יין הבדלה, שאינה קביעת סעודה, אלא מברך אחר כך על אכילת מזונות. ויש לכוון בברכה לפטור ישיבת סוכה כל הלילה. בברכת המזון אומר "יעלה ויבוא". "הרחמן הוא יקים לנו".

שכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון, ונזכר בסוף ברכת "בונה ירושלים", אם עוד לא אמר ה' - אומרו שם, ואם אמר, מסיים הברכה ואומר: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר נתן ימים

טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה, את יום חג הסוכות הזה" בלי חתימה. התחיל ברכת הטוב והמטיב, אינו חוזר.

בבתי כנסת רבים בא"י נוהגים בכל לילי חול המועד לומר בצבור כל ט"ו שירי המעלות פסוק בפסוק בשירה ובזמרה, זכר לשמחת בית השואבה בבית המקדש. **שחרית**. אין מניחים תפילין בחול המועד. תפילה של חול. בשמונה עשרה אומר "יעלה ויבוא". שכח - עיין דינו בערבית.

נטילת לולב בלי "שהחיינו". הלל שלם. נענועים כאתמול. הושענא: "אבן שתיה", "כהושעת". אָבֵל לא יקיף, ואם ניכר שאינו מקיף בגלל אבלותו - יקיף. קדיש תתקבל, מוציאים ספר תורה וקוראים לארבעה עולים ארבע פעמים: "וביום השני" בפרשת פנחס. חצי קדיש, "יהללו", אשרי ובא לציון, חצי קדיש.

מוסף של יום טוב, "וביום השני". קדושה של חול. האומרים "כתר" מתחילים בכתר וממשיכים בשל חול. הושענא (לא לה שלא אמרו בשחרית): "אבן שתיה". קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום (תהילים כט) "מזמור לדוד". "אין כאלוקינו". "לדוד ה' אורי". "אדון עולם".

תיירים שדעתם לחזור לחו"ל: ר"ש סלנט הנהיג יום טוב לחומרה: אין עושים מלאכה, שומעים הברלה מתושב א"י, ובמוסף אומר רק "וביום השני" [עפ"י החכ"צ]. תיירים המתפללים תפילת יום טוב בצבור, יתפללו בצנעה. לדעת משנה ברורה [תצ"ו, י"ג] יתפלל בביתו ובצנעה. הנוהגים יו"ט שני של גלויות, סדר התפילות וקריאת התורה כאתמול. מפטירים במלכים-א, ח, פסוקים ב-כ"א.

ב' דחול המועד, שבת, י"ז בתשרי. הדלקת נרות שבת. ערבית. מתחילים "מזמור שיר ליום שבת", ואין אומרים פרקי "לכו נרננה". יש שמתחילים "מזמור...הבו לה". אומרים שני חרוזים ראשונים ושניים האחרונים מ"לכה דודי", תפילת שבת, ואומר "יעלה ויבוא". "ויכלו", "מגן אבות". יש שאין אומרים "שלום עליכם" אלא אושפיזין בלבד.

קידוש של שבת בסוכה, ומברכים "לישב בסוכה".

שחרית. תפילת שבת, "יעלה ויבוא", הלל שלם (אין נוטלים לולב). הושענא "אום נצורה", קדיש תתקבל. הנוהגים לקרוא "קהלת" בצבור, ויש מגילה כשרה, מברך הקורא "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו". קדיש יתום, "אין כמוך", "אב הרחמים".

מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לשבעה בפרשת כי תשא: "ויאמר משה אל

ה' ראה" וכו' שמות לג, יב עד לד, כו: "בחלב אמו". חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "וביום השלישי". מפטירים ביחזקאל לח, יח "והיה ביום ההוא" עד "וטהרו הארץ" (לט, טז). בברכת הפטרה מזכיר שבת ויום טוב ומסיים: "מקדש השבת וישראל והזמנים". "ייקום פורקן", "אשרי", יחללו.

מוסף של יום טוב, ומזכיר שבת. "וביום השלישי", ישמחו וכו'. הושענא (לאומרים במוסף): "אום נצורה", קדיש תתקבל, "אין כאלוהינו", "עלינו", שיר של יום: "מזמור שיר ליום השבת".

(בחז"ל קוראים למפטיר בפרשת פנחס "וביום השני"... "וביום השלישי").

מנחה. קוראים לשלשה בפרשת וזאת הברכה, תפילה של שבת, "יעלה ויבוא". אין אומרים "צדקתך צדק", ואין אומרים פרקי אבות ולא "ברכי נפשי".

ג' דחול המועד, יום א', י"ח בתשרי.

מוצש"ק. "אתה חוננתנו", "יעלה ויבוא", קדיש תתקבל, אשכנזים אין אומרים "ויהי נועם". ולא "ואתה קדושי". הבדלה בסוכה.

שחרית: תפילת חול המועד, הושענא "אערוך שועי". קריאת התורה לארבעה "וביום הרביעי", וכן במוסף "וביום הרביעי". שיר של יום "מזמור לאסף" (תהילים ג).

(בחז"ל: כהן "וביום השלישי"; לוי "וביום הרביעי"; ישראל "וביום החמישי"; לרביעי "וביום השלישי וביום הרביעי"; במוסף: "וביום השלישי" ו"וביום הרביעי").

ד' דחול המועד, יום ב', י"ט בתשרי.

התפילה כביום א' בחול המועד, הושענא "אל למושעות". קוראים לארבעה "וביום החמישי" 4 פעמים, וכן במוסף. שיר של יום (תהילים צד - חציו השני).

(בחז"ל קריאת התורה: לכוהן "וביום הרביעי"; ללוי "וביום החמישי"; לישראל "וביום השישי"; לרביעי "ביום הרביעי... וביום החמישי"; בתפילת מוסף, "ביום הרביעי... וביום החמישי").

ה' דחול המועד, יום ג', כ' בתשרי. התפילה כביום א' בחול המועד. קוראים

לארבעה "וביום הששי" 4 פעמים, וכן במוסף "וביום הששי". הושענא: "אדון המושיע". שיר של יום: חלק ראשון של תהילים צד, "א-ל נקמות" עד "מי יקום לי". (בחז"ל קריאת התורה: לכהן "וביום החמישי"; ללוי "וביום הששי"; לישראל "וביום השביעי"; לרביעי "וביום החמישי" "וביום הששי"; בתפילת מוסף, "וביום החמישי" ... "וביום השישי").

ו' דחול המועד, הושענא רבה, יום ד', כ"א בתשרי. יש הלומדים כל הלילה. קוראים ספר "דברים" וספר תהילים. יש הנוהגים ללבוש בגדים לבנים, וטובלים לפני עלות השחר. משכימים לבית הכנסת. מי שהיה ער כל הלילה ולא ישן כלל, אינו מברך "על נטילת ידיים", אינו אומר "אלוקי נשמה" ולא "המעביר שינה" עד "הגומל". ברכת התורה יברך, וי"א שאין צריך לברך (הגר"א). ראוי שיבקש מאחר להוציאו ידי חובת ברכה. אם ישן ביום שלפני כן – יברך.

יש האומרים אחרי ישתבח "שיר המעלות ממעמקים", כמו בעשרת ימי תשובה. שיר של יום "למנצח על הגתית" (תהילים פא), שיר היחוד ושיר הכבוד. מזמור לתודה ומזמורים של שבת ויו"ט בנעימה של ימים נוראים. אין אומרים "נשמת". שחרית של חול, נטילת לולב, הלל שלם ונענועים כבשאר ימי חול המועד. (הושענות, לנוהגים לאומרים אחרי שחרית, ראה סדרם במוסף). קדיש תתקבל. בהוצאת הספר אומרים י"ג מדות, רבשי"ע של ראש השנה, "שמע ישראל", "קדוש ונורא שמו", "גדלו", וקוראים ל-4 עולים בפרשת פנחס: "וביום השביעי" 4 פעמים. וכן במוסף. חצי קדיש. קדושה של יום טוב, "אדיר אדירנו", ברכת כוהנים. (בחז"ל: כוהן "וביום החמישי"; לוי "וביום הששי"; שלישי "ביום השביעי"; לרביעי חזר "וביום הששי...וביום השביעי". במוסף: "וביום הששי...וביום השביעי").

הושענות (לאומרים אחרי מוסף). מוציאים ספרי התורה שבארון ומסדרים אותם על הבימה, אומרים כל הושענות כסדר. מקיפים את הבימה עם הלולב והאתרוג שבע פעמים, אחר כך מתחילים "תתננו". כשמגיעים ל"תענה אמונים", מניחים את הלולב והאתרוג, ולוקחים ה"הושענא" (אגודה של 5 ערבות) ומתחילים "תענה". זמן חבטת הערבה הוא ב"קול מבשר" שבסוף הושענות; או באמצע הקדיש, לפני תתקבל; או אחרי הקדיש - הכל לפי המנהג. חובטים את ה"הושענא" חמש פעמים בקרקע

ארון הקודש האיטלקי, בהיכל שלמה ירושלים

ואומרים: "יהי רצון", "הושיעה את עמך". אין להשליך את הערבות על ארון הקודש, ראוי לאוספם בדרך כבוד ולשורפם. יש המבערים בהם את החמץ בערב פסח. קדיש תתקבל, "אין כאלוקינו", עלינו, שיר של יום: תהילים פ"א, "למנצח על-הגתית לאסף". "לדוד ה' אורי".

יושבים בסוכה ואוכלים בה עד לפנות ערב. קוראים את פרשת "וזאת הברכה" עד הסוף, כדי לסיים את התורה. לפנות ערב מפנים מהסוכה כלים הדרושים בבית ביום טוב, ונפרדים ביציאה מן הסוכה באמירת "יהי רצון". יוצאים בשמחה לבית הכנסת. בחו"ל יש לעשות עירוב תבשילין.

שמיני עצרת ושמחת תורה, יום ה', כ"ב בתשרי.

בחו"ל חג שמיני עצרת, יושבים בסוכה אבל לא מברכים "לישב בסוכה". יש בזה מנהגים שונים, עי' שו"ע תרס"ח.

הדלקת הנר כבערב חג (ראה לעיל, בדיני א' דר"ה, בברכת שהחיינו).

ערבית. "ופרוש", "וידבר משה". יש שאין אומרים "וידבר" (הגר"א), חצי קדיש, תפילת יום טוב, ומזכיר "את יום השמיני חג העצרת הזה" (או: "את יום שמיני עצרת החג הזה"). קדיש תתקבל. "אתה הראת", וכשמגיעים לפסוק "ויהי בנסוע הארון" פותחים הארון. אחרי אמירת כל הפסוקים מוציאים כל ספרי התורה, ומקיפים את הבימה 7 פעמים, בפסוקים "אנא ה' הושיעה נא". אחרי הקפה שביעית אומר הש"ץ "שמע ישראל", "קדוש ונורא שמו", "גדלו", "על הכל", וחוזרים ואומרים "יהללו", "ובנוחה", ומחזירים הספרים לארון. נויש הנוהגים לקרוא בתורה לשלושה בפרשת "ברכה" גם בלילה, ואומרים חצי קדיש. עלינו, אדון עולם. קידוש של יום טוב בסימן: **יק"ז** (יין: הגפן; קידוש: יו"ט; זמן: שהחיינו). אין לשבת בסוכה. [תיירים ואורחים שבאו לא", אפילו דעתם לחזור, אין יושבים בסוכה].

שחרית. תפילת יום טוב. הלל שלם, קדיש תתקבל. פסוקי "אתה הראית לדעת". הקפות כמו בערב. מחזירים כל הספרים לארון ומשאירים שלושה ספרים לקריאה. י"ג מידות. בריך שמיה. הש"ץ אומר "שמע ישראל", "קדוש ונורא שמו". בספר אחד קוראים 5 עולים בפרשת וזאת הברכה עד "מעונה" כפי הסדר. (יש נוהגים לקרוא גם "חתן מעונה" וקוראים לו מ"מעונה" עד "ויעל" - החיד"א). נהגו לחזור על פרשת וזאת הברכה עד "מעונה" כמה פעמים, כדי שכל הציבור יעלה לתורה. לאחרון קוראים עם כל הנערים "ולאשר אמר ברוך מבנים". ברכת התורה עם הילדים,

הקהל אומר "המלאך הגואל", כדי לברך את הילדים. הקורא אומר הפזמון "מרשות" ל"חתן תורה" וקוראים לו "מעונה" עד הסוף. חזק. מניחים ספר שני, ומגביהים וגוללים ספר ראשון. אומר הפזמון "מרשות" ל"חתן בראשית" וקורא מ"בראשית" עד "ברא אלוקים לעשות". נוהגים שהקהל חוזר על כל פסוק של "ויהי ערב ויהי בוקר" ועל פרק "ויכולו".

מניחים את הספר השלישי, חצי קדיש, מגביהים וגוללים ספר שני. בספר השלישי קוראים למפטיר "ביום השמיני". (אם יש רק שני ספרי תורה - מגביהים את השני וקוראים למפטיר בספר ראשון). מפטירים ביהושע א "ויהי" עד סוף הפרק, ברכות הפטרה, הזכרת נשמות. תפילה לזכר חללי השואה, חללי צה"ל (ראה בסוף הספר). "אב הרחמים", "אשרי", "יהללו", מכניסים הספרים לארון, ומשאירים אותו פתוח לתפילת גשם. הש"ץ מתחיל: או"א "זכור אבי" עד "לשובע ולא לרזון". סוגרים הארון, חצי קדיש. יש הנוהגים לומר תפילת גשם בחזרת הש"ץ. לפני מוסף אומר הש"ץ קדיש בנעימה מיוחדת, מכריזים "משיב הרוח ומוריד הגשם" כדי להזכיר למתפללים לומר כן בתפילת לחש.

במוסף מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם", עד מוסף של יום א' דפסת. בבתי הכנסת שבהם אומרים פיוטי הגשם בחזרת הש"ץ, מכריזים לפני תפילת מוסף: "משיב הרוח".

שכח ולא אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם", בארץ ישראל שאומרים בקיץ "מוריד הטל", אינו חוזר, כיון שהזכיר "טל". בחו"ל: נזכר קודם שסיים הברכה, יאמר במקום שנוכח. סיים את הברכה ועדיין לא אמר "אתה קדוש" - אומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" במקום שנוכח. התחיל לומר "אתה קדוש", חוזר לראש התפילה. ויש אומרים שאפילו לא התחיל "אתה קדוש" חוזר לראש התפילה.

בקדושה: "אדיר אדירנו". "ותערב", ברכת כוהנים, קדיש תתקבל. "אין כאלוקינו", "עלינו", שיר של יום: "למנצח על השמינית" (תה' יב). י"א גם שיר היחוד והכבוד. כוהנים שקידשו ושתו יין - אינם עולים לדוכן. אין כוהנים, אין אומרים "ותערב". **מנחה** של יו"ט. משיב הרוח.

[בחור"ל אין נוהגים ביום זה סדר הקפות ושמתח תורה, והיום נקרא "שמיני עצרת" בלבד. יושבים בסוכה בהתאם למנהג, ואין מברכים לישיב בסוכה. וזה סדרו: ערבית של יום טוב, ומזכירים "את יום השמיני חג העצרת הזה". בהדלקת הנר ובקידוש ברכת "שהחיינו". שחרית מתפללים כנהוג

ביום טוב. מוציאים שני ספרים: בספר ראשון קוראים 5 עולים בפרשת ראה (דברים יד-טו) "עשר תעשר" עד סוף הפרשה. בספר שני קוראים למפטיר "ביום השמיני", ומפטירים במלכים-א, ח,גד "ויהי ככלות שלמה" עד סוף הפרק "ישראל עמו". הש"ץ אומר פיוטים של גשם כנהוג. הקהל אומר משיב הרוח בתפילת מוסף בלחש, מאחרי שהכריזו על כך לפני מוסף].

אסרו חג. יום ו', כ"ג בתשרי. (בחו"ל אחרון של חג, והוא שמחת תורה). מוצאי יום טוב: בערבית, "משיב הרוח", "אתה חוננתנו", הבדלה של מוצאי יו"ט. נהגו לעשות הקפות שניות במוצאי החג. בשחרית "למנצח...יענך" (יש שאין אומרים). מרבים קצת בסעודה. אין מתענים. [בחוף-לארץ: שמחת תורה. תפילות של יום טוב וסדר ההקפות בערב וביום כנוכר לעיל, וקריאת התורה כנהוג בשמחת תורה]. תיירים מחו"ל - ראה דינם ביום א' של חול המועד סוכות. אין אומרים תחנון עד ראש חודש מרחשוון.

שבת פרשת בראשית, כ"ד בתשרי.

בשחרית קוראים 7 בפרשת השבוע, ומפטירים בישעיה מבה, "כה אמר ה'" עד (מג, ל) "ואחרי לא יהיה". במקרה הצורך מותר להוסיף על שבעת הקראים, אבל ראוי להימנע מלהרבות בקראים, משום ברכה לבטלה וטורח הציבור. נוהגים להגביל את מספר העולים לתורה לשמונה או עשרה עולים. אין מזכירים נשמות, ואין אומרים "אב הרחמים". מברכים חודש מרחשוון שיחול ביום שישי וביום שבת. **במנחה** קוראים לשלושה בפרשת נח, ואין אומרים "צדקתך צדק" במקומות שאין נוהגים לומר בימים אלה תחנון. מתחילים לומר "ברכי נפשי".

יום ראשון, כ"ה בתשרי – עוברים לשעון חורף

א' דראש חודש מרחשוון, יום ו', ל' בתשרי.

בערבית: "יעלה ויבוא". שכח "יעלה ויבוא" בערבית אינו חוזר. בשחרית, אחרי פרשת התמיד, אומר: "ובראשי חדשיכם". שכח "יעלה ויבוא", ראה דינו ביום א' של חול המועד סוכות. אם נזכר לאחר מוסף שלא אמר

בשחרית "יעלה ויבוא" אינו חוזר.
 חצי הלל, קדיש תתקבל, מוציאים ספר תורה וקוראים לארבעה בפרשת פנחס (במדבר כח): "וידבר ה' אל משה צו את בני ישראל" עד "ונסכו".
 מנהג אשכנזים-פרושים בא"י, כדעת הגר"א, לקרוא לכוהן עד "עולת תמיד", ללוי מ"את הכבש" עד "ניחוח לה'", לשלישי חוזרים מ"עולת תמיד" עד "ונסכה", ולרביעי "ובראשי חדשיכם" עד "ונסכו".
 מנהג ספרדים ואשכנזים חסידים: לכהן מ"וידבר" עד "עולת תמיד", ללוי חוזר מ"ואמרת להם", עד "רביעית ההיין". (אם אין לוי, אין לחזור לכהן "ואמרת", אלא להתחיל "את הכבש" כדעת הגר"א). לשלישי מ"עולת תמיד" עד "ונסכה", ולרביעי "ובראשי חדשיכם" עד "ונסכו". חצי קדיש, "יהללו", אשרי ובא לציון. מנהג החסידים להקדים "אשרי" ו"ובא לציון" להחזרת ספר התורה. חולצים תפילין (ראוי לא להפסיק בין קדיש למוסף, ולכן אין מקפלים את התפילין). מתפללים מוסף של ראש חודש, קדיש תתקבל, עלינו, שיר של יום, ברכי נפשי, אין כאלוקינו.
 בברכת המזון: "יעלה ויבוא". שכח - ראה יום א' חה"מ סוכות.
 נשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בראש חודש. אסור להתענות, ומצווה להרבות בסעודה. יש נוהגים לא להסתפר ולא ליטול ציפורנים בראש חודש (ספר חסידים).

מרחשוון

המולד: יום שישי בשעה 4 אחרי הצהריים 5 דקות 14 חלקים.
 זמן קידוש לבנה: מליל שלישי ד' בחשוון ועד ליל שישי י"ד חשוון.

שבת פרשת נח, ב' דראש חודש, א' במרחשוון

יעלה ויבוא. חצי הלל. מוציאים שני ספרי תורה: בראשון קוראים לשבעה בפרשת השבוע. חצי קדיש. בשני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "וביום השבת", "ובראשי חדשיכם". מפטירים בישעיה ס"ו "כה אמר ה' השמים כסאיי", וכופלים הפסוק "והיה מידי חודש". אין אומרים אב הרחמים.
 מוסף של שבת ושל ראש חודש.

ברוב הסיפורים נשמט לפני "כי בעמך ישראל בחרת" קטע זה: "קדשנו במצוותיך ונתן חלקנו בתורתך... והנחילנו ה' אלוהנו באהבה וברצון שבת קדשך... כי בעמך ישראל.. וכו'" (ערוך השלחן וכן מנהג הגר"א).

טעה והתפלל של שבת בלבד, אם נזכר לפני שעקר רגליו, חוזר ל"אתה יצרת". נזכר לאחר שעקר רגליו, חוזר לראש התפילה.
שיר של יום: ברכי נפשי.

במנחה: "יעלה ויבוא", קוראים לשלושה בפרשת "לך לך". אין אומרים "צדקתך צדק". ברכי נפשי.

יום ו', ז' במרחשוון. בערבית של ליל שישי מתחילים בא"י לומר "ותן טל ומטר" בברכת השנים. הספרדים משנים את נוסח הברכה, ככתוב בסידור.

שכח ולא אמר טל ומטר, ונזכר אחר שאמר "ברוך אתה ה'", מסיים הברכה, ואומר לפני ברכת "תקע בשופר" (וי"א שאומר בשומע תפילה - "משנה ברורה" קי"ז ט). נזכר לאחר שהתחיל "תקע" אומר ב"שומע תפילה". נזכר לאחר שהתחיל "רצה", חוזר לברכת "ברך עלינו". נזכר לאחר שעקר רגליו, חוזר לראש התפילה. שליח ציבור ששכח לומר "טל ומטר" בתפלה בלחש אינו חוזר, אבל אם שכח בחזרת הש"ץ חוזר. המסופק, אם התפלל 90 תפילות מאז שהתחילו לומר "טל ומטר" אינו חוזר.

בן חו"ל שבא לא"י, או בן א"י שיצא לחו"ל, אם דעתו לחזור באותה שנה, שואל כבני מקומו, ואם לאו - כבני המקום שבא לשם (פר"ח). ואם הוא חזן העובר לפני התיבה - יתפלל כמנהג המקום. בעל "ברכי יוסף" פוסק שאפילו דעתו לחזור באותה שנה, שואל כבני המקום שבא לשם. לדעתו בן א"י שיצא לאחר ז' במרחשוון, והתחיל לשאול טל ומטר, אינו פוסק. חכמי הספרדים פוסקים כ"ברכי יוסף".

שבת פרשת לך-לך, ח' במרחשוון. מפטירים בישעיהו מ,כז "למה תאמר יעקב", עד מא,טז "בקדוש ישראל תתהלל".

מברכים את המתענים שני חמישי ושני. וכשיש חתן או בר מצווה - מברכים את המתענים במנחה.

יום א', ט' במרחשוון. מי שבדעתו להתענות מחר - יקבל עליו תענית בתפילת

מנחה.

יום ב', י' במרחשוון. תענית שני קמא. (עלות השחר : 4.31).
 סליחות לשני קמא אחרי חזרת הש"ץ (יש מקומות בארץ שמחליפים הפזמון
 "מלאכי רחמים", ואומרים "ישראל נושע", וביום חמישי "מלאכי רחמים"). בכל
 אמירת סליחות אומרים גם את הפזמון "אל נא רפא נא". "אבינו מלכנו". "והוא
 רחום". "אל ארך אפים". קוראים לשלושה בפרשת השבוע.
במנחה: אם יש 10 מתענים, קוראים "ויחל" וברכת כוהנים כבתענית ציבור.

יום ג', י"א במרחשוון. יום פטירת רחל אמנו. רבים פוקדים את קברה ביום זה.

יום ה', י"ג במרחשוון. תענית חמישי (עלות השחר 4.33). כמו תענית שני קמא.
 סליחות לחמישי.

שבת פרשת וירא, ט"ו במרחשוון. מפטירים במלכים-ב ד,א "ואשה אחת".
 הספרדים מסיימים (כ"ג) "ותאמר שלום" והאשכנזים ממשיכים עד (ל"ז) "ותשא
 את בנה ותצא". **במנחה** קוראים לשלושה בפרשת חיי שרה.
יום ב', י"ז במרחשוון. תענית שני בתרא. (עלות השחר 4:36). כמו תענית שני
 קמא. סליחות לשני בתרא.

יום ג', י"ח במרחשוון. עבר יום י"ז במרחשוון, זמן רביעה ראשונה, ולא ירדו
 גשמים, מתחיל הש"ץ לומר בברכת "שומע תפילה" תפילת "ועננו בורא עולם",
 ומתחילים לנהוג סדר תעניות של יחידים. התענו על הגשמים ונענו לפני חצות היום,
 אומרים ברכת הודאה והלל הגדול. ירדו גשמים לאחר תקופת יובש, יברכו ברכת
 הודאה.

שבת פרשת חיי שרה, כ"ב במרחשוון. מפטירים במלכים-א,א. "והמלך
 דוד זקן", עד (ל"א) "אדוני המלך דוד לעולם".
 מיום זה, המסופק אם אמר "משיב הרוח" אינו חוזר, כי הוחזק לאומרו 30 יום.

במנחה קוראים לשלושה בפרשת תולדות.

יום ה', כ"ז במרחשוון. המתענים בערב ראש חודש מתפללים תפילת יום כפור קטן. אם יש עשרה מתענים במנחה, קוראים "ויחל". אומרים תחנון.

שבת פרשת תולדות, כ"ט במרחשוון. מפטירים בשמואל א כ,יח: "ויאמר לו יהונתן מחר חודש", עד סוף הפרק. מברכים חודש כסלו שיחול ביום א' וביום ב'. אין אומרים אב הרחמים. במנחה אין אומרים צדקתך צדק.

יום א', ל' במרחשוון, א' דר"ח כסלו. תפילת ראש חודש.

כסלו

המולד: ליל ראשון שעה 4 לפנות בוקר, 49 דקות ו-15 חלקים, **זמן קידוש לבנה:** מליל ה', ד' כסליו, עד ליל שני, י"ג כסליו שעה 11: 23

ב' דראש חודש כסלו, יום ב', א' בכסלו. תפילת ראש חודש.

בחז"ל מתחילים בערבית של ליל חמישי ד' בכסלו לשאול על הגשמים בברכת השנים **שבת פ' ויצא,** ו' בכסליו. מפטירים בהושע יב, יג "ויברח יעקב שדה ארם" עד יד, ו"ופושעים יכשלו בס"; ויש מוסיפים יואל ב, כו-כו "ואכלתם אכל ושבוע... ולא יבשו עמי לעולם".

במנחה קוראים לשלושה בפרשת וישלח. **יום ג', ט' כסליו.** המסופק אם הזכיר "ותן טל ומטר" אינו חוזר, שכבר אמר 90 פעם.

שבת פ' וישלח, י"ג כסליו. מפטירים בספר עובדיה. במנחה קוראים לשלושה בפרשת וישב.

ארון הקודש בבית כנסת החורבה, ירושלים. יוצר:

שבת פ' וישב, כ' כסליו. מפטירים בעמוס ב,ו – ג,ח. "על שלשה פשעי..", עד "מי לא ינבא". במנחה קוראים לשלושה בפרשת מקץ.

יום ד', כ"ד כסליו, ערב חנוכה, אין אומרים תחנון במנחה.

א' דחנוכה אור ליום ה', כ"ה כסליו.

אחר תפילת מנחה ביום ד', הש"ץ מדליק נר חנוכה בבית-הכנסת לפרסם הנס (יש מדליקים קודם "עלינו").

מעמידים בביהכ"נ את המנורה לצד דרום, זכר למנורת המקדש. ומברכים "להדליק", "שעשה נסים", "שהחיינו". אין יוצאים ידי חובה בנר חנוכה שמדליקים בבית הכנסת. אם אין לחזן את מי להוציא בביתו, לא יברך שנית "שהחיינו". ברוב בתי הכנסת נוהגים שמדליקים נר חנוכה אחרי מנחה, מתפללים ערבית, וכל אחד הולך לביתו ומדליק.

זמן הדלקת נר חנוכה בימי החול: לדעת רוב הפוסקים, מיד אחרי צאת הכוכבים. לדעת הגר"א – מיד עם שקיעה. בדיעבד זמנה כל הלילה (תרע"ב שעה"צ יז). בבית חד-קומתי מעמיד את המנורה בחוץ, משמאל הכניסה לבית, במרחק 10 ס"מ מהפתח, בגובה 100-30 ס"מ מהארץ. אין להדליק במקום שהרוח עלולה לכבות את הנר. אם אין אפשרות להדליק ליד הפתח, או מי שגר בבית קומות, מדליק בבית על יד החלון מימין. יש להדר להדליק בשמן זית. יש להפריד בין הנרות שלא ייראו כמדורה. גם הנשים חייבות במצווה. אין להדליק מנר לנר. זמן המצווה – חצי שעה. כבו הנרות קודם חצי שעה, נוהגים שמדליקים שוב בלי ברכה.

היוצא מביתו לפני שקיעה, יכול להדליק בברכה החל מפלג המנחה (15: 40) ובתנאי שהנרות יבערו עד חצי שעה אחרי שקיעה (17: 20). לפי השיטה שיש להדליק לאחר צאת הכוכבים, צריכים הנרות לבעור לפחות עד לשעה 17: 40 לערך.

בכל שמונת ימי חנוכה אומר בתפילה ובברכת המזון "על הנסים". שכח ולא אמר בשמונה עשרה, אם נזכר לפני שאמר "ברוך אתה ה'" אומר במקום שנזכר, ואם נזכר לאחר שאמר "ה'", אינו חוזר.

בברכת המזון אם נזכר לאחר שגמר הברכה אינו חוזר, ולפני "הרחמן הוא יזכנו" יאמר: "הרחמן

הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם וגו' בימי מתתיהו...". בכל ימי חנוכה אין אומרים תחנון, ואין אומרים למנצח. מתענים רק תענית חלום, ואין מספידים אלא לחכם בפניו.

שחרית. גם בשחרית נוהגים להדליק בבית הכנסת נרות חנוכה בלי ברכה, לפרסם הנס. הלל שלם בכל ימי חנוכה, חצי קדיש. קוראים בתורה לשלושה בפרשת נשא (במדבר ז א) "ויהי ביום כלות משה". לכהן עד "לחנוכת המזבח", ללוי עד "מלאה קטורת", לשלישי עד "נחשון בן עמינדב". שיר של יום: "מזמור שיר חנוכת הבית" (תהילים ל). בבית הכנסת מדליקים נר חנוכה אחר תפילת מנחה.

ב' דחנוכה כ"ו כסליו. **שחרית.** תפילה כאתמול, קריאת התורה "ביום השני": לכהן עד "לחנוכת המזבח", ללוי עד "נתנאל בן צוער", לשלישי חוזר מ"ביום השני" עד "נתנאל בן צוער".

ג' דחנוכה, יום שבת קודש, פ' מקץ, כ"ז כסליו.

מדליקים נרות חנוכה 25 דקות לפני שקיעה [גם בירושלים שם מקדימים את ההדלקה בכל שבת], כדי שנרות החנוכה ידלקו חצי שעה אחר צאת הכוכבים. בהדלקת נר חנוכה מברך שתי הברכות, להדליק ושעשה נסים, ומיד לאחר הדלקת נר חנוכה מדליקים נר שבת. יש להדליק נר שיבער חצי שעה לאחר תחילת לילה. קבלת שבת ותפילה כבכל שבת. אומר "על הנסים" בתפילה ובברכת המזון [שכח "על הנסים", ראה דינו ביום א' של חנוכה].

שחרית. תפילת שבת. על הנסים. הלל שלם. מוציאים 2 ספרי תורה, בראשון קוראים לשבעה בפרשת מקץ. חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת נשא: "ביום השלישי". מפטירים בזכריה ב, יד "רני ושמחי בת-ציון" עד "חן חן לה" (ד, ז). מברכים חודש טבת שיחול ביום שלישי ורביעי. אין אומרים אב הרחמים. שיר של יום

מזמור שיר ליום השבת. יש אומרים גם "מזמור שיר חנוכת הבית" כבכל ימי חנוכה.
מנחה: קוראים לשלושה בפרשת ויגש. על הנסים. אין אומרים צדקתך צדק.
מוצש"ק: ערבית. אתה חוננתנו, על הנסים, ויהי נועם, ואתה קדוש. בבית הכנסת
 מדליקים נר חנוכה ומבדילים, ובבית מבדילים ומדליקים נר חנוכה. אין מברכים
 "בורא מאורי האש" על נר חנוכה, שאין נהנים מאורו.

ד' דחנוכה, יום א', כ"ח כסליו

שחרית. תפילת חנוכה. קריאת התורה לשלושה בפרשת נשא. לכהן: "ביום הרביעי"
 עד "מלאה קטורת"; ללוי: "פר אחד" עד "אליצור בן שדאור"; לשלישי: חוזר
 מ"ביום השלישי" עד "אליצור בן שדאור".

ה' דחנוכה, יום ב', כ"ט כסליו, תפילת חנוכה. קריאת התורה "ביום הרביעי"
 והחלוקה כאתמול.

ו' דחנוכה, יום ג', ל' כסליו, א' דר"ח טבת. תפילת ראש חודש (עיין בדיני ר"ח
 מרחשון). בעמידה אומר "יעלה ויבוא" ו"על הנסים", הלל שלם, ומברך בתחילה
 ובסוף. קדיש תתקבל. בפתחת ההיכל "ברוך שמייה". מוציאים 2 ס"ת, קורין 3 גברי
 בשל ר"ח (לכהן: "וידבר" עד "רביעית ההיין", ללוי: "עולת תמיד" עד "ונסכה",
 לשלישי: "ובראשי חדשיכם" עד "ונסכו"). ואין אומרים קדיש.
 העולה הרביעי קורא בספר שני "ביום הששי". חצי קדיש, "יהללו", אשרי ובא לציון.
 חצי קדיש, חולץ תפילין, מוסף של ר"ח, ואומר בו "על הנסים". קדיש תתקבל, עלינו,
 "ברכי נפשי", ומסיימים כבכל יום. (שכח "יעלה ויבוא" – ראה בדיני ר"ח מרחשון).

טבת

המולד: בליל שלישי בשעה 17, 33 דקות ו-16 חלקים.

זמן קידוש לבנה: מליל שישי, ג' בטבת, שעה 34: 17 עד סוף ליל שלישי, י"ד טבת.

תקופת טבת: יום שני ו' בטבת שעה 30: 10 לפני הצהריים

ארון הקודש בבית הכנסת הגדול ברומא. צילום רחל רוזנברג

ז' דחנוכה, יום ד', א' בטבת, **ב' זר"ח טבת**. ערבית. בתפילה ובברכת המזון אומר "יעלה ויבוא" ו"על הנסים".

שחרית. תפילת ראש חודש, עם ההוספות של חנוכה. הלל שלם. קריאת התורה. מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לשלושה בפרשת פנחס כאתמול. מניחים ספר שני על הבימה, מגביהים ספר ראשון, וקוראים בספר שני לרביעי: "ביום השביעי". חצי קדיש, יהללו, אשרי ובא לציון, חצי קדיש. תפילת מוסף של ראש חודש, על הנסים, קדיש תתקבל, עלינו, שיר של יום: "ברכי נפשי". ומסיימים כבכל יום. (שכח לומר "יעלה ויבוא" – ראה בדיני ר"ח מרחשון).

ח' דחנוכה, זאת חנוכה, יום ה', ב' בטבת.

שחרית כאמור בא' דחנוכה, קריאת התורה לשלושה מ"ביום השמיני", לכהן: עד "מלאה קטורת", ללוי: עד "גמליאל בן פדהצור", לשלישי עד "כן עשה את המנורה" בפרשת בהעלותך.

שבת פ' ויגש, ד' בטבת. מפטירים ביחזקאל לו, טו "ויהי דבר ה'" עד סוף הפרק. במנחה קוראים לשלושה בפרשת ויחי.

עשרה בטבת, יום ו', י' בטבת. תענית ציבור (צום העשירי). עלות השחר 5: 4. הש"ץ אומר "עננו" בחזרת התפילה בין ברכת "גואל" ל"רפאנו", והיחידים אומרים "עננו" ב"שומע תפילה" במנחה. אחרי חזרת הש"ץ בשחרית אומרים סליחות ו"אבינו מלכנו". מוציאים ספר תורה וקוראים לשלושה בפרשת כי תשא (שמות לב, יא) "ויחל". ובמנחה קוראים "ויחל" ומפטירים בישעיהו נ"ו "דרשו". עשרה בטבת חל השנה ביום שישי, וכדאי להקדים תפילת מנחה כדי שיספיקו לקרוא בתורה ולהפטיר, וכהנים יספיקו לעלות לדוכן. סוף התענית: שעה 5: 17 ! הרבנות הראשית לישראל קבעה את יום עשרה בטבת ליום הקדיש הכללי, לזכר הנספים בשואה שאין יודעים את יום מותם. אור לעשירי בטבת מדליקים נר נשמה בכל בית, וכל מי שאין הוריו בחיים יאמר בתפילה קדיש יתום. בתפילת שחרית יאמרו אחרי קריאת התורה את האזכרה שנתחברה לזכר השואה. נוסח האזכרה - בנספח ללוח הדינים.

שבת פ' ויחי, י"א בטבת. "חזק" (העולה לשביעי – אחרון – אינו אומר "חזק" בהשלמת הספר, שלא יפסיק קודם הברכה). מפטירים במלכים-א, ב' ויקרבו ימי דוד עד "ותכון מלכותו מאד". במנחה קוראים לשלושה בפרשת שמות. [מנהג חסידים ואנשי מעשה להתענות בכל יום ה' מפרשות שובבי"ם (= שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים), ובשנה מעוברת גם תרומה תצוה (ראשי תבות: ת"ת) ונוהגים בו כתענית יחיד. צריך לקבל תענית במנחה ביום ד' שלפניו. באשמורת יום ה' אומרים סליחות המיוחדות לימים אלה. אם מנין מתענים, מתפללים מנחה יחד, קוראים "ויחל" ואומרים "עננו", ברכת כוהנים ואבינו מלכנו, כבתענית ציבור].

שבת פ' שמות, י"ח בטבת. מפטירים בישעיה כז, ו' "הבאים ירש יעקב" עד פרק כח, יג - "ונוקשו ונלכדו", ומוסיפים פרק כט, כב-כג: "לכן כה אמר ה' עד "אלוקי ישראל יעריצו". במנחה קוראים לשלושה בפרשת וארא.

שבת פ' וארא, כה בטבת. מפטירים ביחזקאל כח, כה "כה אמר" עד סוף פרק כט. מברכים חודש שבט שיחול ביום ה'. אין אומרים אב הרחמים, במנחה קוראים לשלושה בפרשת בא. **יום ד'**, כ"ט בטבת, ערב ראש חודש, יו"כ קטן.

שבט

המולד: ביום רביעי בשעה 6 בבוקר, 17 דקות ו-17 חלקים
זמן קידוש לבנה: ממוצ"ש, ד' בשבט, עד ליל חמישי ט"ו בשבט שעה 24:40

ראש חודש שבט, יום ה', א' בשבט, תפילת ראש חודש.

שבת פ' בא, ג' בשבט. מפטירים בירמיהו מו, יג: "הדבר אשר דבר ה'". במנחה קוראים לשלושה בפרשת בשלח.

שבת פ' בשלח (שבת שירה), י' בשבט. מפטירים בשופטים ד': "ודבורה אשה נביאה" עד "ארבעים שנה". במנחה קוראים לשלושה בפרשת יתרו.

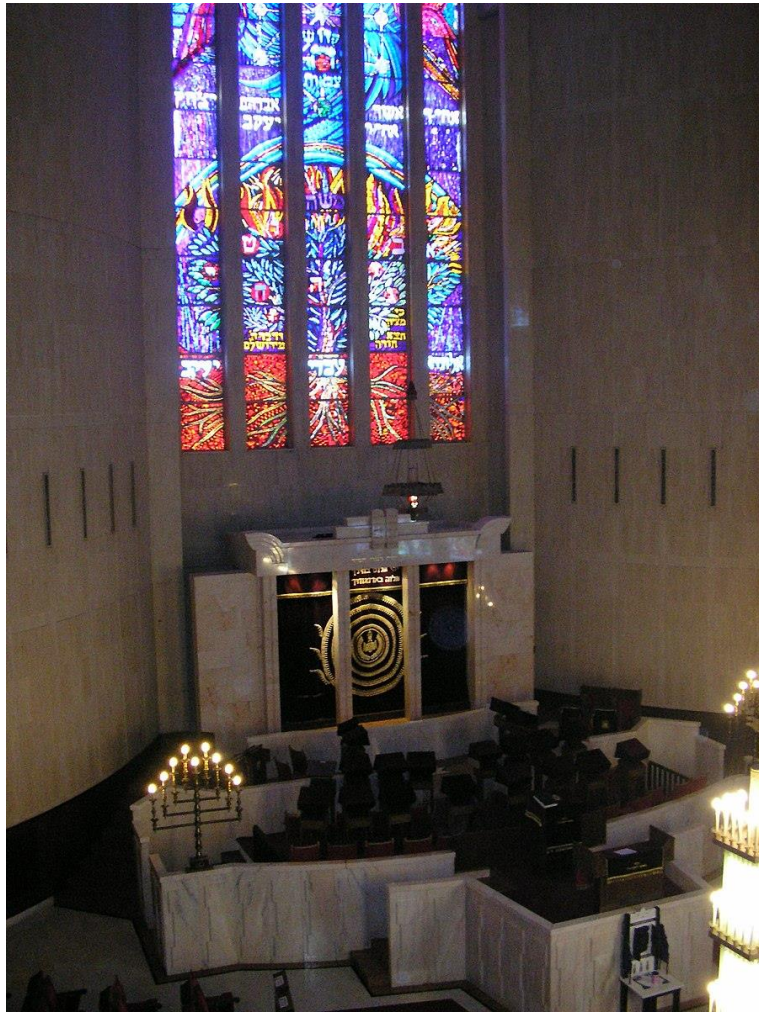
יום ה', ט"ו בשבט, **חמשה עשר בשבט**, ראש השנה לאילנות. אין אומרים תחנון (וכן במנחה שלפניו) אבל אומרים למנצח... יענך. נוהגים לאכול מפרי אילנות שנשתבחה בהן אי"י כדי להזכיר שהיום ראש השנה לאילנות. מהדרים לטעום 30 מיני פירות. בפירות יבשים יש להיזהר מחרקים, ובפירות מיובאים יש לבדוק הכשר מוסמך. ט"ו בשבט משמעותי למצוות תלויות בארץ. אין להפריש מעשר מפירות שחנטו קודם ט"ו בשבט על פירות שחנטו אחרי ט"ו בשבט, ולהיפך. ראוי להימנות על קרן המעשרות שבאמצעותה אפשר לפדות מעשר שני ולתת מעשר עני ומעשר ראשון.

שבת פ' יתרו, י"ז בשבט. נוהגים לעמוד בשעת קריאת עשרת הדברות. באור הלכה תצ"ד: בשבועות קוראים בטעם העליון. בקריאת התורה בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן, קוראים בטעם התחתון, ויש הנוהגים שבכל קריאה בציבור קוראים בטעם העליון, ורק יחיד הקורא לעצמו קורא בטעם התחתון. ספרדים נוהגים לקרוא בטעם העליון. מפטירים בישעיהו ו' "בשנת מות המלך עוזיהו" עד "בן טבאל", ומוסיפים פרק ט, ה-ו: "כי ילד יולד לנו" עד "תעשה זאת". במנחה קוראים לשלושה בפרשת משפטים.

שבת פ' משפטים, כד בשבט. מפטירים בירמיהו לד, ח "הדבר אשר היה", עד "מאין יושב" (כב), ומוסיפים לג, כה-כו: "כה אמר" עד "ורחמתים". מברכים חודש אדר, שיחול ביום ו' וביום שבת קודש. אין אומרים אב הרחמים. במנחה קוראים לשלושה בפרשת תרומה.

יום ה', כ"ט בשבט, ער"ח אדר. יום כיפור קטן. במנחה אין אומרים תחנון.

א' דראש חודש אדר, יום ו', ל' בשבט. תפילת ראש חודש כנהוג.

ארון הקודש בבית הכנסת הגדול ירושלים. צילום: אריאל הורביץ

אדר

המולד ליל שישי שעה 19 ו-2 דקות (0 חלקים)
זמן קידוש לבנה: ליל שלישי די באדר שעה 19:02 עד ליל שישי, י"ד בחודש כל הלילה.

שבת פרשת תרומה, א' באדר, ב' דראש חודש אדר.

שבת שקלים - ראשונה לארבע הפרשיות. פיוטים לפרשת שקלים כמנהג.

ערבית: תפילת שבת ומוסיפים "יעלה ויבוא".

שחרית: יעלה ויבוא, חצי הלל.

קריאת התורה: מוציאים שלושה ספרי תורה.

בספר הראשון קוראים לששה בפרשת השבוע. מניחים ספר שני על השולחן ומגביהים ספר ראשון.

בספר שני קוראים לשבעי בפרשת פנחס "וביום השבת, ובראשי חדישיכם". מניחים ספר שלישי על השולחן, חצי קדיש, מגביהים ספר שני.

בספר השלישי קוראים למפטיר מתחילת פרשת תשא, עד פסוק טז: "לכפר על נפשותיכם". מפטירים במלכים-ב, יב: "בן שבע שנים", עד (יז) "לכוהנים יהיו". (הספרדים מתחילים (יא, יז) "ויכרות יהודעי").

אין קטן עולה למפטיר. אין אומרים "אב הרחמים".

מוסף של שבת ראש חודש "אתה יצרת". טעה והתפלל של שבת – ראה בב' דר"ח מרחשוון. שיר של יום, "ברכי נפשי".

ברוב הסידורים נשמט לפני "כי בעמך ישראל בחרת" קטע זה: "קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך... והנחילנו ה' אלוהנו באהבה וברצון שבת קדשך... כי בעמך ישראל.. וכו'" (ערוך השולחן ומנהג הגר"א).

במנחה: קוראים לשלושה בפרשת תרומה. אין אומרים "צדקתך צדק".

יום ה', ו' באדר. ערב ז' באדר, יום הסתלקות משה רבנו ע"ה, ויום הזיכרון לחללי מלחמות ישראל שמקום קבורתם לא נודע (מוקדם). אנשי "חברה קדישא" מתענים בו בכתענית ציבור, ועושים סעודה אחרי התענית. אומרים סליחות בשחרית, ואם יש 10 מתענים קוראים בשחרית ובמנחה: "ויחל".

שבת פרשת תצוה, ח' באדר. שבת זכור.

מוציאים שני ספרי תורה. באחד קוראים לשבעה בפרשת השבוע. חצי קדיש. בספר

שני קוראים למפטיר בסוף פרשת כי-תצא: "זכור": דברים כה, יז-יט. קריאה זו היא חובה מן התורה לגברים, וי"א שגם לנשים. יש לכוון לצאת בקריאה זו ידי חובה. רגילים שהגבאי מכריז שהשומעים יכוונו לצאת ידי חובתם בקריאה. מי שהיה אנוס, ולא שמע קריאה של פרשת "זכור" בשבת, יכווין לצאת ידי חובתו בקריאה בפורים. [יש נוהגים לקרוא הפסוק האחרון פעמיים: פעם זכר בצירי"י ופעם זכר בסגו"ל (מ"ב תרפ"ה, י"ח), ויש האומרים שאין ספק בקריאה ואין צורך לחזור].

מפטירים בשמואל-א טו, ב: "כה אמר ה'... פקדתי" עד (לד) "גבעת שאול". אין מעלים ואין קורא בתורה ומפטיר אלא מי שזקנו החל לצמוח - גיל 17 לערך. אין אומרים "אב הרחמים".

במנחה קוראים בפרשת כי תשא. אומרים צדקתך צדק.

יום ה', י"ג באדר, תענית אסתר. (עה"ש 4.23). בבוקר נוהגים כבכל תענית ציבור: סליחות וענוו, אבינו מלכנו. קריאת "ויחל" גם במנחה, אם יש מתענים. במנחה אין אומרים אבינו מלכנו, ולא תחנון.

אחרי מנחה נוהגים לקיים זכר למחצית השקל שהיו שוקלים בזמן הבית, ונותנים 3 מטבעות חוקיות במדינה הנקראות "מחצית". לדעת הגר"א די במטבע אחד. (מאחר שאין בידי כל אחד 3 מטבעות, הנהיגו לשים 3 מטבעות בקערת הצדקה. הנותן קונה בכספו מטבעות אלה, ומחזירים כתרומה לקערת הצדקה). סוף הצום 18 דקות אחרי שקיעה. בירושלים השקיעה - 17:51. אין לאכול לפני קריאת המגילה. מי שהצום קשה עליו, יכול לטעום לפני קריאת המגילה מזונות בשיעור זית', ולשתות כל צרכו.

פורים דפרזים, יום ו', י"ד באדר.

דיני פורים וזמן הפורים

מצוות חג הפורים הן: קריאת מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, הוספת "על הנסים" בתפילה ובברכת המזון, וקריאת התורה בפרשת "ויבא עמלק".

חג הפורים נחוג בשני ימים, כפי שמתואר במגילת אסתר ט, יז-יט. בכל מקום חוגגים ביום י"ד אדר, ואילו בערים מוקפות חומה מזמן יהושע בן נון, כמו בירושלים – חוגגים ב-ט"ו באדר. בכל העולם יש שתי ערים שהם בוודאי מוקפות חומה מזמן יהושע בן נון: ירושלים ושושן הברכה. ערים אחרות, גם העתיקות, ספק אם הן יושבות במקום בו היו בעבר.

ט"ו באדר חל לעתים בשבת. במקרה זה משתנה סדר מצוות הפורים בירושלים. הסיבה היא כי בשבת אין קוראים את המגילה (כמו שלא נוטלים לולב ולא תוקעים בשופר), ואי אפשר לתת מתנות לאביונים. במקרה כזה מצוות הפורים בירושלים מתפצלות לשלשה ימים: יום שישי, שבת וראשון.

הישובים החדשים בארץ דינם כערי הפרזים: נוהגים פורים ביום י"ד, ואין אומרים תחנון בט"ו. השכונות המחוברות לירושלים החדשה, והן סמוכות ונראות לה, חוגגות פורים כבירושלים, ביום ט"ו. בשכונות מרוחקות ינהגו כפי המקובל באותה שכונה, כי הדין משתנה ככל שהשכונה מתחברת לירושלים. העיירות הישנות בא"י כגון: יפו, צפת, עכו, טבריה, לוד - שספק אם הן מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, נהגו בעבר לקרוא מגילה בברכה ביום י"ד, שהוא זמן קריאה לכל, ובט"ו קראו בלי ברכה. משלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודה נהגו בשני הימים. מנהג זה פסק מזמן, וכיום חוגגים את הפורים ב-י"ד באדר. בן ירושלים הנמצא בי"ד בעיר פרזים, ובדעתו לחזור לירושלים בט"ו, או הנמצא בי"ד בספינה או במדבר - ישאל שאלת חכם.

יום שישי, י"ד באדר. דיני פורים בשנה זו בכל מקום פרט לירושלים **ערבית:** בשמונה עשרה אומר "על הנסים" (שכח ולא אמר, ונזכר אחר שכבר אמר ברוך אתה ה' - אינו חוזר). אחרי שמונה עשרה קדיש תתקבל. **קריאת המגילה.** הקורא במגילה פושט את המגילה כאיגרת, ומברך: "על מקרא מגילה", "שעשה נסים", "שהחיינו". אין להפסיק אפילו כדי לענות "ברוך הוא וברוך שמו". הקורא יכוון להוציא, והשומעים יכוונו לצאת ידי חובה בברכות ובקריאה. בברכת "שהחיינו" יש לכוון גם על משלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודת פורים. מי שלא שמע כמה מילים מן הקריאה, יכול להשלים אותן בעל פה או בקריאה מתוך ספר מודפס. את פרק ח פסוק יא, נוהגים לקרוא שתי פעמים, פעם אחת "להשמיד להרוג" ובפעם שניה "להשמיד ולהרוג", וכן בפרק ט פסוק ב, פעם אחת "ואיש לא עמד בפניהם" ובפעם שניה "ואיש לא עמד לפניהם". את "עשרת בני המן" קורא בנשימה אחת. לאחר הקריאה גולל המגילה ומברך "הרב את ריבנו". יחיד אינו מברך "הרב את ריבנו". הקהל אומר: "אשר הניא" ו"שושנת יעקב". "ואתה קדוש". קדיש שלם בלי תתקבל. עלינו. קדיש יתום. ברכו.

אָבל תוך שבעה, אם אין באפשרותו לקיים מנין בביתו, רשאי ללכת לבית הכנסת לקריאת המגילה ערבית ושחרית.

נשים חייבות בקריאת המגילה, וראוי שתשמענה את הקריאה ברוב עם בבית הכנסת. אשה יכולה להוציא את חברתה בקריאה.

מי ששמע מגילה, והוא קורא למי שלא שמע – דינו זה:

אם קורא לנשים - תברך אחת הנשים את שלוש הברכות, ובברכה הראשונה תברך "לשמוע מגילה" (רמ"א תרפט, ומ"ב).

אם קורא לגברים – מברך הקורא או אחד השומעים את הברכה הרגילה: "על מקרא מגילה".

בקריאה ביחיד אין מברכים "הרב את ריבנו".

אם אין מי שידוע לקרוא בטעמים, יכול הקורא לקרוא בלי ניגון הטעמים, ויעמיד לידו אדם שיעקוב אחרי הקריאה מספר מודפס, ויתקן את השגיאות.

בברכת המזון בפרזים אומר "על הנסים", ואם שכח אינו חוזר, אבל קודם "הרחמן הוא יזכנו" (או אחר "אל יחסרנו" - לדעת האדר"ת) יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו נסים... בימי מרדכי ואסתר".

ראוי להרבות קצת בסעודה גם בלילה.

שחרית בפרזים: "על הנסים". אחרי חזרת השי"ץ חצי קדיש. קוראים בפרזים לשלושה בפרשת בשלח: "ויבא עמלק", חצי קדיש, "יהללו". מכניסים ס"ת לארון. אין חולצים תפילין לפני קריאת המגילה. עיקר קריאת המגילה היא ביום, ואין יוצאים ידי חובת הקריאה בקריאת הלילה. מברך 3 ברכות כמו בערב. בברכת "שהחיינו" יש לכוון גם על משלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודת פורים. לאחר קריאת המגילה וגלילתה מברך הקורא: "הרב את ריבנו". הקהל אומר רק "שושנת יעקב". "אשרי" (ולא "למנצח"), "ובא לציון", קדיש תתקבל. שיר של יום בפרזים: "למנצח על אילת השחר" (תהילים כב). אין כאלוהינו.

משלוח מנות. חובה לשלוח לאדם אחד 2 מנות הראויות לאכילה, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב לשלוח. כמו כן חובה לשלוח שתי מתנות לשני אביונים. אָבל חייב לשלוח מנות, אך לא ישלחו לו. נשים חייבות, וישלחו אנשים לאנשים ונשים לנשים.

ראוי להקדים סעודת פורים לפני חצות או סמוך לחצות מפני כבוד השבת. אם סועדים אחרי חצות, יש להקדים מנחה לסעודה. "על הנסים" בברכת המזון.

דיני פורים משולש בשנה זו בירושלים

בשנה זו מחלקים את מצוות פורים בירושלים לשלושה ימים **ביום ששי** (י"ד באדר) קוראים את המגילה (ביום חמישי בערב וביום ששי בבוקר), שושנת יעקב. מחלקים מתנות לאביונים (כמו בערי הפרזים). דיני קריאת המגילה הם כמו בערים הפרוזים, ראה למעלה. בירושלים אין אומרים ביום זה "על הנסים" בתפילה ובברכת המזון, ולא אומרים תחנון ו"למנצח...יענד", ואינם חייבים היום בסעודה ובמשלוח מנות. שיר של יום ששי.

שבת פרשת כי תשא, ט"ו באדר

בכל הארץ:

שבת זו היא שבת הפסקה. מוציאים ספר תורה אחד וקוראים בו לשבעה בפרשת "כי תשא", ומפטירין מלכים א יח א-לט "ויהי ימים רבים". אין אומרים "על הנסים" ואין אומרים "אב הרחמים". **במנחה** קוראים לשלשה בפרשת ויקהל. אין אומרים "צדקתך צדק". **במוצש"ק** תפילה כבכל מוצ"ש.

בירושלים

מוציאים שני ס"ת. בראשון קוראים לשבעה בפרשת השבוע ובשני קוראים למפטיר בפרשת בשלח "ויבא עמלק", ומפטירים בשמואל-א טו, ב: "כה אמר ה'... פקדתי" עד (טו, לד) "גבעת שאול". אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים נשמות. בכל תפילות היום ובברכת המזון אומרים בירושלים "על הנסים". **במנחה** קוראים לשלשה בפרשת ויקהל. אין אומרים "צדקתך צדק". **במוצש"ק** תפילה כבכל מוצ"ש.

יום א', ט"ז באדר

בכל הארץ – אין שינוי בתפילה. אין אומרים תחנון.

בירושלים סועדים את סעודת הפורים ושולחים מנות. אין אומרים תחנון ולמנצח. ואין אומרים "על הנסים" בתפילה ובברכת המזון.

סיכום דיני פורים משולש בירושלים

ביום ששי (י"ד באדר) קוראים את המגילה (ביום חמישי בערב וביום ששי בבוקר) ומחלקים מתנות לאביונים (כמו בערי הפרזים).

ביום שבת (ט"ו בחודש) מוציאים ספר תורה שני וקוראים בו את פרשת "ויבא עמלק", ומפטירים בשמואל-א טו,ב: "כה אמר ה'... פקדתי" עד (לד) "גבעת שאול" (כמו בפרשת זכור). בתפילות היום ובברכת המזון אומרים "על הנסים".

ביום ראשון (ט"ז בחודש) מקיימים את מצוות "סעודת פורים" ושולחים מנות. בכל שלשת הימים אין אומרים תחנונים ואין נופלים על פניהם. בכל הישועים האחרים (ערי הפרזים) נוהגים כל מצוות פורים ביום ששי. לפורים משולש זוכים בני ירושלים בכל שנה בה חל ליל הסדר במוצאי שבת. בפעם הבאה זה יקרה בשנת תת"ה.

שבת פרשת ויקהל, שבת פרה, כ"ב באדר.

יוצרות ופיוטים כנהוג. מוציאים שני ספרי תורה. באחד קוראים לשבעה בפרשת השבוע, חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת חוקת: במדבר יט, א-כב. יש האומרים שגם קריאת התורה בפרשת פרה היא מן התורה. מפטירים ביחזקאל לו, טז: "ויהי דבר ה' אלי לאמר", עד סוף הפרק. אין קטן עולה למפטיר. אין אומרים "אב הרחמים".

במנחה קוראים לשלושה בפרשת פקודי, אומרים "צדקתך צדק".

ביום שישי כ"ח באדר, מעבר לשעון קיץ

שבת פרשת פקודי, שבת החודש. כ"ט באדר

יוצרות ופיוטים כנהוג. מוציאים שני ספרי תורה. באחד קוראים לשבעה בפרשת השבוע. חצי קדיש. בשני קוראים למפטיר בפרשת בא, שמות יב, א-כ: "ויאמר ה'... החודש הזה" עד "תאכלו מצות". מפטירים ביחזקאל מה, טז: "כל העם הארץ", עד מו, יח: "איש מאחוזתו".

יש מוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת "מחר חודש". אין קטן עולה למפטיר. מברכים חודש ניסן שיהיה מחר ביום א'. אין אומרים "אב הרחמים".

במנחה קוראים לשלושה בפרשת ויקרא. אין אומרים "צדקתך צדק".

בית הכנסת הגדול, פריז. ויקיפדיה

ניסן

המולד שבת בשעה 7 בבוקר, 46 דקות וחלק 1

זמן קידוש לבנה: מליל רביעי, ד' בניסן עד ליל ו', י"ג בו. בדיעבד ניתן לקדש בליל הסדר עד שעה 2:08 אחר חצות (מ"ב תכ"ו, י"ב).

תקופת ניסן: ט' בניסן, יום שני בערב שעה 18:00

היוצא בימי ניסן (או אדר או אייר), ורואה אילנות (מאכל) המוציאים פרח, אומר: "בא"י אלוהינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם" (אוי"ח סי' רכו).

ראש חודש ניסן, יום א', א' בניסן. תפילת ראש חודש.

בכל חודש ניסן אין אומרים תחנון, ואין אומרים "יהי רצון" שאחר קריאת התורה בשני ובחמישי. אומרים "אל ארך אפים" ו"למנצח". אין מזכירים נשמות בשבת ובחול, ואין אומרים בשבת "אב הרחמים", אבל בשבתות שאחר הפסח יש שאומרים. אין אומרים "צדקתך צדק" במנחה, אין מתענים בו, מלבד חתן ביום חופתו ובכורים בערב פסח. מאז ועד י"ג בניסן נוהגים לומר בכל יום בפרשת הנשיאים, נשיא ליום בפרשת נשא, במדבר ז', וביום י"ג מתחילת "בהעלותך" עד "כן עשה את המנורה" – במדבר ח, א-ד. (יש הנוהגים לקרוא את פרשת הנשיא בספר תורה בלי ברכות).

שבת פרשת ויקרא, ז' בניסן. מפטירים בישעיהו מג, כא "עם זו יצרתי ליי" עד מד, כג "ובישראל יתפאר".

נוהגים לדרוש בשבת זו את דרשת "שבת הגדול", במקום הדרשה בשבת הבאה, שהיא ערב פסח. במנחה קוראים בפרשת צו.

יום ה' יב' בניסן, תענית בכורות מוקדמת. ונוהגים להקל בסעודת מצוה, ולכן נהגו לסיים מסכת כדי לתת לבכורים אפשרות להשתתף בסעודת מצווה ולא יתענו.

ערב פסח (מוקדם) יום ו', י"ג בניסן. כיון שערב פסח חל בשבת, מקדימים ליום שישי את בדיקת החמץ וחלק מנוהגי ערב פסח.

בדיקת חמץ: אין להתחיל במלאכה או בסעודה, ביום חמישי בערב, כחצי שעה לפני הלילה. מיד אחרי תפילת ערבית בודקים את החמץ לאור הנר. לפני הבדיקה מברך "על ביעור חמץ", ומכוון על הבדיקה והביטול שבלילה, על שרפת החמץ ביום, ועל הביטול בשבת. אין לדבר בין ברכה לבדיקה אלא לצורך הבדיקה, ואם דיבר צריך לחזור ולברך. ראוי שלא לדבר במהלך הבדיקה שלא לצורך הבדיקה. יש לבדוק כל מקום שמכניסים בו חמץ, כולל מכונית, שיש לבדקה לאור פנס. אפשר לבדוק באמצעות שליח. שליח הבודק מתחילת הבדיקה - הוא המברך. אם השליח ממשיך או גומר בדיקה שהתחיל אחר, אינו מברך. אחר הבדיקה אומר בשפה המובנת לו: "כל חמירא וחמייעא דאיכא ברשותי דלא חמיתיה ודלא ביערתיה, ליבטל וליהוי כעפרא דארעא". בעברית: "כל חמץ ושאור שיש ברשותי, שלא ראיתיו ושלא ביערתיו, יבטל ויהיה כעפר הארץ".

שחרית, שורפים את החמץ כמו בשנה רגילה לפני סוף השעה החמישית, (20: 11 לשיטת מג"א) אבל כל חמירא (ביטול החמץ) אומרים למחר, ב-י"ד בניסן באותה שעה. (ראה בסוף החוברת לוח זמני אכילה וביעור חמץ לפי השיטות השונות). משאירים מזון לשתי סעודות, לליל שבת ולשבת בבוקר. אכילת מצה אסורה עד ליל הסדר. תבשילים העשויים קמח מצה מותרים בשבת זו. האוכלים כזית פת חמץ בתחילת הסעודה, אחרי שטיפת הפה וניקוי המגשים עוברים למקום אחר לאכול מאכלים כשרים לפסח. כדאי לאכול את סעודות השבת בכלים חד-פעמיים, ובכך לחסוך את הטיפול בכלי חמץ בשבת זו.

כדאי להכין ביום שישי את צרכי ליל הסדר, כגון חרוסת, כדי לא לעכב את עשייתם במוצאי שבת. מנהג יראים להדר ולאפות מצות מצווה אחר הצהרים, והשנה בלי אמירת הלל. מתעסקים באפיה החייבים במצוות מן התורה, ולא קטנים מי"ג שנים. מפרישים חלה ממצות שלא הופרשה מהם חלה, ומכינים את היין והחזרת לצורך מרור של מצווה.

יש להדר לקחת חסה למרור - ויש לבדקה מחוקים, או להשתמש בחסה וכרפס שגדלו בשיטה המונעת חרקים. לכרפס לוקחים ירק שברכתו "בורא פרי האדמה", ויש המעדיפים סלרי (כרפס). מכינים חרוסת להטביל בה המרור, ומי-מלח להטביל בהם את הכרפס. צולים את הזרוע (ואסור לאוכלו בליל הסדר), ומבשלים את הביצה, כדי שיהיו מוכנים מבעוד יום.

לפני הדלקת נרות שבת יש להכין אש (נר נשמה) שתהיה לו אש מצויה למוצאי שבת ולהכין נרות להדלקה בליל הפסח.

בחז"ל: 3 ימי שבתון רצופים, ויש להכין 3 מערכות של פמוטים לשבת, ליו"ט וליו"ט שני. וכן 2 נרות נשמה ליו"ט וליו"ט שני, מהם יעבירו אש לבישול.

שבת פרשת צו, י"ד בניסן, שבת הגדול.

קבלת שבת וערבית כנהוג.

בבוקר משכימים לתפילה כדי לסיים סעודת שחרית לפני סוף שעה רביעית (שעה 10:00 לשיטת מג"א). אחרי הסעודה מנערים את המפה מפירווי חמץ למקום בו ילכו לאיבוד, ואומרים "כל חמירא" לפני סוף שעה חמישית (20:11 לשיטת מג"א). רוב הפוסקים אומרים לא לפצל את סעודת השחרית לשניים (על ידי ברכת המזון באמצע הסעודה), כדי לקיים סעודה שלישית על לחם בבוקר, כי אפשר לקיימה אחר הצהריים בבשר ודגים או בפירות. משעה עשירית (3 שעות זמניות לפני השקיעה - שעה 15:50) אין לאכול תבשיל המכיל קמח מצה.

אסור לאכול במשך היום מצה הראויה למצוות אכילת מצה בלילה, אבל מותר לאכול עד השעה העשירית מצה עשירה או מבושלת, שאין יוצאים בה ידי אכילת מצה בלילה. יש המתירים רק עד 4 שעות ביום - זמן היתר חמץ. לדעת ה"נודע ביהודה" מותר עד חצות, אך לא נהגו כמוהו.

יוצרות לשבת הגדול כנהוג. מפטירים במלאכי ג,ד: "וערבה" עד סוף הספר, וחוזרים על הפסוק שלפני האחרון "הנה אנכי שולח וכו'".

אין אומרים "אב הרחמים".

במנחה קוראים לשלשה בפרשת שמיני, ואין אומרים "אב הרחמים" ולא "צדקתך צדק".

אחרי מנחה נוהגים לומר את ההגדה מ"עבדים היינו" עד "לכפר על כל עונותינו" (מנהג הגר"א לא לאומר). מפסיקים לומר "ברכי נפשי" בשבתות במנחה.

עד צאת השבת אין לעשות שום הכנות לליל הסדר.

א' דפסח, יום א' ט"ו בניסן.

ערבית. במוצאי שבת, שהוא ליל פסח, מתפללים תפילת יום טוב. ותודיענו. לפני

קדיש תתקבל אומרים ברוב בתי הכנסת הלל שלם. אין מקדשים בבית הכנסת.

אחר צאת השבת תאמר האשה "ברוך המבדיל בין קודש לקודש", ואז תוכל להדליק את נרות החג (על ידי העברה מאש קיימת מאתמול), הברכות לפני ההדלקה הן "להדליק נר של יו"ט", ו"שהחיינו". לאחר ההדלקה הנר אפשר להכין את הסדר.

בית הכנסת חסד ורחמים, בשכונת מזכרת משה, מול הכניסה לרחוב אגריפס בירושלים.
צילם ד"ר אבישי טיכר, פיקוויקי ישראל.

בית הכנסת נוסד בשנת 1925 על ידי יצחק ארמוזה, שהיה בן למשפחה שעלתה לארץ לפני גירוש ספרד. הוא השתלט על הבית, והקים בו את בית הכנסת חסד ורחמים, שנקרא על שם אגודת צדקה שנוסדה בעיר העתיקה באותה שנה. אכלוס השכונה נעשה בשיתוף עם משה מונטפיורי, ושם השכונה שונה מ"משכנות משה" ל"מזכרת משה [מונטפיורי ויהודית]".

מתחילים את הסדר כשהוא לילה ודאי. נשים חייבות בכל מצוות ליל הסדר. בקידוש מוסיפים גם הבדלה לפי סדר יקנה"ז: יין (ברכת הגפן), קידוש (אשר בחר בנו), נר (בורא מאורי האש), הבדלה (המבדיל), זמן ("שהחיינו"). (מי שברך "שהחיינו" בהדלקת הנר, לא יברך בקידוש.)

חובה מן התורה לאכול כזית מצה שמורה בלילה הראשון של פסח, ויש המעדיפים מצת יד למצת המצווה. כל אחד מהמסובים חייב לאכול לפחות כזית מצה. נוהגים לאכול כשני זיתים בתחילה, אחד מהמצה העליונה ואחד מהאמצעית, ועוד כזית למצת כורך. האפיקומן נאכל אחר גמר הסעודה, כשהוא שבע, קודם חצות, 12:44. אחר אכילת האפיקומן מותר רק לשתות מים. אין קוראים קריאת שמע על המיטה בליל פסח (בחז"ל בשני הלילות) רק פרשה ראשונה, ברכת "המפיל" והפסוק "בידך אפקיד רוחי", להראות שהלילה הוא ליל שמורים.

שחרית של יום טוב, הלל שלם, קדיש תתקבל. "אין כמוך", אב הרחמים, אומרים י"ג מדות ורבש"ע של יו"ט. מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לחמשה בפרשת בא (שמות יב, כא) "משכו" עד סוף הפרק: "צבאותם", חצי קדיש, ובשני למפטיר בפרשת פנחס (במדבר כח, טז-כה): "ובחודש הראשון". מפטירים ביהושע ה, ב "בעת ההיא" עד ו, א "אין יוצא ואין בא". י-ה אל, אשרי, "יהללו", "לדוד מזמור".

מוסף: אחרי הכנסת הספרים להיכל משאירים הארון פתוח לתפילת טל, ומתחילים: "אלוהינו ואלוהי אבותינו טל תן לרצות ארצך" עד "לשובע ולא לרזון", חצי קדיש. האומרים תפלת טל בחזרת הש"ץ, מכריזים "מוריד הטל" לפני מוסף. במוסף מפסיקים לומר "משיב הרוח" ואומרים "מוריד הטל".

לא אמר "מוריד הטל" אינו חוזר. אמר "מוריד הגשם", אם לא אמר 'ברוך אתה ה' – חוזר ל"אתה גבור", ואם סיים הברכה, חוזר לראש התפילה. וכן הדין עד שיעברו 30 יום, המסופק אם אמר "מוריד הגשם" - חוזר. כדאי לומר ביום הראשון של פסח 90 פעם "מחיה המתים אתה רב להושיע, מוריד הטל", ואז אם הוא מסופק אם התפלל נכון – אינו חוזר. שיר של יום: "בצאת ישראל ממצרים".

מנחה. תפלה של יו"ט.

דין יעלה ויבוא ביו"ט, בתפילה ובברכת המזון, ראה לעיל בחג הסוכות.

א' דחול המועד, יום ב' ט"ז בניסן (בחז"ל יו"ט שני). מתפללים תפילת ערבית בזמנה בצאת הכוכבים, כדי לברך על ספירת העומר בזמן, שיהיו ימי הספירה

"שבתות תמימות". תפילת חול, "אתה חוננתנו", "ותן ברכה" (לא "טל ומטר"), "יעלה ויבוא".

טעה ואמר "ותן טל ומטר" וסיים הברכה - יחזור לתחילת הברכה, (אמר "ברוך אתה ה'", אומר: "למדני חוקיך"), עקר רגליו - חוזר לראש התפילה, המסופק, עד שלשים יום דינו כמו ב"משיב הרוח ומוריד הגשם".

אחרי שמונה עשרה אומרים קדיש תתקבל, ספירת העומר, עלינו, הבדלה כבמוצאי יו"ט.

דיני "יעלה ויבוא" בחול המועד, ראה בחג הסוכות.

ספירת העומר. לכתחילה יש לספור בעמידה, בתחילת הלילה, אחר צאת הכוכבים. כל הלילה סופר בברכה. אם שכח לספור בלילה, יספור ביום בלי ברכה, ואם שכח גם ביום - יספור בלילות הבאים בלי ברכה. מי שאינו יכול לברך, יבקש ממי שמברך להוציאו ידי חובת הברכה. (המסופק אם ספר, סופר שאר הימים בברכה). אם ספר בין השמשות, לפני שעברו 18 דקות מהשקיעה, צריך אחר כך לספור עוד פעם בלי ברכה.

תיירים שדעתם לחזור לחו"ל שומרים יום טוב כאנשי חו"ל, ראה דינם בסוכות. יש נוהגים יו"ט רק לחומרה: אוכלים כזית מצה ומרור בלי הברכה של אכילת מצה ומרור, שותים 4 כוסות ומברכים ברכת פרי הגפן רק על כוס ראשון ועל כוס של ברכת המזון, והגדה אומרים בלי חתימה, או אומרים לפחות את הקטע "רבן גמליאל אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלה בפסח.. וכו'. יש הנוהגים לערוך סדר כמו ביום הראשון.

שחרית. בכל ימי חול המועד, אין מניחים תפילין ואין אומרים "מזמור לתודה". מתפללים תפילה של חול, ומוסיפים "יעלה ויבוא", וחצי הלל.

קריאת התורה: מוציאים שני ספרי תורה: בראשון קוראים לשלשה בפרשת אמור (ויקרא כב-כג): "שור או כשב" עד "וידבר משה את מועדי ד' אל בני ישראל". בספר שני קוראים לרביעי בפרשת פנחס: "והקרבתם" (כח, יט) עד "לא תעשו" (כה). חצי קדיש, אשרי ובא לציון, מוסף של יום טוב, "והקרבתם", קדיש תתקבל, עלינו, שיר של יום: תהילים ע"ח - משכיל לאסף. אין כאלוהינו.

בחול: יו"ט שני של גלויות. תפילות של יו"ט. בשחרית הלל שלם, מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים לחמשה בפרשת שור או כשב, ובספר השני והקרבתם, מפטיר במלכים ב' כג מתחילתו "וישלח המלך" עד "לא קם כמוהו" (כה).

ט"ז בניסן נקרא "יום הנף", ובו היו מניפים את העומר במקדש, ומיד אחרי ההנפה הייתה התבואה החדשה מותרת. בימינו מותר לאכול מן התבואה החדשה רק למחר, ולכן המטיילים בארץ ייזהרו שלא לאכול לפני י"ז בניסן שיבולים הגדלים בשדות.

ב' דחול המועד, יום שלישי י"ז בניסן.

תפילת חול המועד. מוציאים 2 ס"ת, קוראים באחד לשלשה בפרשת בא, (שמות יג): "קדש לי כל בכור" עד סוף הפרשה, ובספר השני לרביעי, "והקרבתם", חצי קדיש, והמשך כביום א' של חול המועד. שיר של יום: תהילים פ' - למנצח על שושנים

ג' דחול המועד, יום רביעי י"ח בניסן.

תפילת חול המועד. מוציאים 2 ס"ת, קוראים באחד לשלשה בפרשת משפטים (שמות כב-כג): "אם כסף תלווה את עמי" עד "לא תבשל גדי בחלב אמו", ובספר השני לרביעי, "והקרבתם", חצי קדיש, המשך התפילה כביום א' בחוה"מ. שיר של יום: תהילים ק"ה - הודו לה' קראו בשמו.

ד' דחול המועד, יום ה', י"ט בניסן.

תפילה כאתמול. קריאת התורה: בספר ראשון לשלשה בפרשת כי תשא (שמות לד): "פסל לך" עד "בחלב אמו". בספר שני לרביעי "והקרבתם". מוסף של יו"ט. שיר של יום: תהילים קלה, הללו את שם ה'.

ה' דחול המועד, יום ו', כ' בניסן.

תפילה כאתמול. קריאת התורה בספר ראשון לשלושה בפרשת בעלותך (במדבר ט): מ"במדבר סיני" עד "ולאזרח הארץ". בספר שני קוראים רביעי "והקרבתם". חצי קדיש, מוסף של יו"ט. שיר של יום: תהילים סו – "למנצח שיר מזמור". בני חו"ל יכינו נר נשמה למוצ"ש, להעביר ממנו אש ולברך בורא מאורי האש בהבדלה שבקידוש.

שביעי של פסח, שבת כ"א בניסן.

בהדלקת הנר מברכים "להדליק נר של שבת ושל יום טוב".

ערבית: אין אומרים פרקי "לכו נרננה" ו"לכה דודי", ומתחילים ב"מזמור שיר ליום השבת". יש נוהגים להתחיל "מזמור לדוד הבו לה'", ואומרים כמה חרוזים מ"לכה

דודי". ערבית של יו"ט והזכרת שבת, "ויכולו", "מגן אבות", ספירת העומר, "עלינו". בקידוש ובהדלקת הנר אין מברכים "שהחיינו", כי שביעי של פסח אינו חג חדש. **שחרית** של שבת ויו"ט, "הכל יודוך", תפילת שבע של יום טוב, וחותרם "מקדש השבת וישראל והזמנים", חצי הלל, קדיש תתקבל, שיר השירים. אם קוראים במגילה כשרה, לפי הגר"א מברכים "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו". קדיש יתום. אין אומרים י"ג מדות ותפילת רבש"ע. מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לשבעה מתחילת פרשת בשלח (שמות יג) עד "אני ה' רופאך". חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם". מפטירים בשמואל-ב, כב "וידבר דוד", עד "עד עולם". בברכת ההפטרה חותרם "מקדש השבת וישראל והזמנים". "יקום פורקן", הזכרת נשמות, "יזכור" לחללי צה"ל ונפגעי הטרור, "אב הרחמים", "אשרי", "יהללו", חצי קדיש, מוסף של יו"ט ומוזכיר של שבת, "ותערב" (החתימה "מוחזיר שכינתו"), ברכת כהנים, וסוף התפילה כבכל שבת. שיר של יום - תהילים צ"ב: ליום השבת.

מנחה של יום-טוב. אין אומרים צדקתך צדק. קוראים לשלשה בפרשת שמני.

במוצאי יו"ט בערבית אתה חוננתנו, מקדימים ספירה להבדלה. אכילת חמץ מותרת מ-19:40. צריכים להיזהר מאכילת חמץ שעבר עליו הפסח ולא נמכר במכירת חמץ.

אסרו חג; יום א', כ"ב בניסן.

מרבנים קצת בסעודה.

בהו"ל: אחרון של פסח. תפילות יום טוב. ותודיענו, יקנה"ז. בשחרית חצי הלל, מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לחמשה בפרשת ראה מ"כל הבכור" עד סוף הפרשה, בשני מפטיר "והקרבתם". מפטירים בישעיהו י', ל"ב "עוד היום בנוב" עד סוף פרק י"ב: "קדוש ישראל". מזכירים נשמות, אב הרחמים, אשרי, "יהללו", חצי קדיש, מוסף כאתמול, "ותערב", ברכת כהנים, עד הסוף כרגיל. מנחה כנהוג ביום טוב.

תיירים שדעתם לחזור, שומרים יו"ט אחרון כאנשי חו"ל - בצנעה, ראה דינם בסוכות ובראשון של חול המועד פסח, ונוהגים שלא לאכול חמץ.

אין נושאים נשים ואין מסתפרים מפסח ועד ל"ג בעומר ביום. יש הנוהגים מראש חודש אייר ועד שבועות, ומתירים ב-ל"ג בעומר. ויש הנוהגים מפסח עד ראש חודש סיון, וכן מנהג ירושלים.

נשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בין פסח לעצרת, משקיעת החמה עד אחרי ספירת העומר.

זמן הספירה מ-18 דקות אחרי השקיעה ואילך.

יום חמישי, כ"ו בניסן, יום הזיכרון לשואה ולגבורה. בתפילה אזכרה לקדושי השואה, תהילים צ"ד וקדיש יתום.

שבת פרשת שמיני, כ"ח בניסן. קוראים לשבעה בפרשת השבוע, ומפטירים בשמואל ב ו, א "ויסף עוד דוד" עד ז, ז "כן דבר נתן אל דוד". מברכים חודש אייר שיחול ביום שני ושלישי. (מנהג הגר"א לא לומר "אב הרחמים", ויש נוהגים לאומרו בכל השבתות שבין פסח לשבועות, אפילו בשבתות שמברכים החודש, ובפרט כשמברכים ראש חודש סיוון, ואפילו יש ברית מילה בבית הכנסת, כי חורבן קהילות אשכנז בגזרות תתנ"ו היה בסוף ניסן, אייר ותחילת סיוון).
במנחה קוראים לשלשה בפרשת תזריע ואין אומרים "צדקתך צדק". מתחילים לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ. בשבת זו: אבות א'.

יום א', כ"ט בניסן, ערב ראש חודש, אין אומרים יום כיפור קטן ותחנון.
יום ב', ל' בניסן, א' דראש חודש, תפילת ראש חודש.

אייר

המולד ליל שני, שעה 8, 30 דקות ו-2 חלקים
זמן קידוש לבנה: מליל יום העצמאות יום חמישי ג' באייר, שעה 30: 20 עד ליל שני ט"ו באייר כל הלילה.

יום ג', א' באייר, ב' דראש חודש אייר, תפילת ראש חודש.
יום ד', ב' באייר. **יום הזיכרון** (מוקדם) לחללי מערכות ישראל. מדליקים נרות נשמה לזכר הנופלים. בתפילת ערבית, אחרי קדיש תתקבל, מוסיפים מזמור ט' בתהילים, פסוק בפסוק, וקדיש על ידי הורים וקרובים. בתפילת שחרית, אחרי קדיש תתקבל, פותחים הארון, ואומרים מזמור קמ"ד בתהילים פסוק בפסוק, יזכור, "אל מלא רחמים" וקדיש על ידי הורים וקרובים.

יום העצמאות, (מוקדם) יום ה', ג' באייר. עפ"י תקנת הרבנות הראשית לישראל אומרים בלילה לפני ערבית פרקי הודאה כנהוג, וביום מוסיפים מזמורים של שבת וחג, ואומרים שירת הים פסוק בפסוק. קוראים הלל (יש קוראים בברכה ויש בלא ברכה), ותפילה לשלום המדינה וחיילי צה"ל. אין אומרים תחנון ו"למנצח". קוראים בתורה בפרשת תזריע, וממשיכים ללא ברכות הפטרה בישעיהו יא, יב: "עוד היום בנוב לעמוד" עד סוף יב: "קדוש ישראל". חוגגים לציון ראשית צמיחת גאולתנו, בהלל והודיה לה' יתברך. הראשון לציון הרב נסים התיר להתגלח לכבוד יום העצמאות.

שבת פרשת תזריע-מצורע, ה' באייר.

מפטירים במלכים ב ז, ג "וארבעה אנשים" עד ז, כ "וירמסו אותו העם בשער וימות". אומרים אב הרחמים.

מברכים את המתענים שני חמישי ושני ("בה"ב").

במנחה קוראים בפרשת אחרי מות. אין אומרים צדקתך צדק, אבות פרק ב.

יום ב', ז' באייר. תענית שני קמא, סליחות, עלות השחר: 4.11.

יום ה', י' באייר. תענית חמישי, סליחות. עלות השחר: 4:06.

שבת פרשת אחרי מות וקדושים, י"ב באייר. מפטירים בעמוס ט, ז: "הלא

כבני כשיים" עד ט, טו: "אמר ה' אלהיך".

במנחה קוראים בפרשת אמור. אבות פרק ג'.

פסח שני. יום ב', י"ד באייר. אין אומרים תחנון, אבל אומרים למנצח.

תענית שני תנינא. כנ"ל בתענית שני קמא. עלות השחר: 4:02. [יש שאינם מתענים בגלל פסח שני].

יום ג', ט"ו באייר.

מיום זה ואילך, המסופק אם אמר "משיב הרוח" אינו חוזר, כיון שאמרו 90 פעם.

ל"ג בעומר, יום ו', י"ח באייר.

משקיעת החמה יש להיזהר מלומר "היום לייג בעומר" לפני הספירה, שלא יכנס לספק ברכה. אין אומרים תחנון, ואומרים למנצח. מסתפרים ונוהגים קצת שמחה

ועורכים נישואין. במירוץ הילולא על קברו של ר' שמעון בר יוחאי, ויש המספרים שם ילדים שהגיעו לגיל 3. אין מתענים בו, מלבד תענית חלום וחתן ביום חופתו.

שבת פרשת אמור, י"ט באייר.

מפטירים ביחזקאל מד, טו: "והכהנים הלויים" עד סוף הפרק. במנחה קוראים לשלשה בפרשת בהר. פרקי אבות פרק ד'.

שבת פרשת בהר-בחקתי כ"ו באייר.

נוהגים לקרוא את התוכחה בקול נמוך, שיגיע לאזני הציבור. נהגו שהקורא עצמו עולה בה מפני הקפדנים. חזק. מפטירים בירמיהו טז, יט "ה' עוזי ומעוזי" עד (יז, יד) "תהילתי אתה". מברכים חודש סיון שיחול ביום רביעי. על אמירת "אב הרחמים" ראה בשבת פרשת שמיני, כ"ח בניסן. במנחה קוראים לשלשה בפרשת במדבר. פרקי אבות פרק ה'.

יום ב', כ"ח באייר, יום שחרור ירושלים.

יום שחרור יהודה, שומרון ומקום המקדש משלטון זר. הרבנות הראשית קבעה יום זה כיום הודיה ושמחה.

במעריב מקדימים "שיר המעלות שמחתי באומרים ליי" בנעימת חג. יש המוסיפים גם "שיר המעלות זכור ה' לדוד את כל ענותו".

בתפילת הבוקר מוסיפים מזמורים של שבת וחג, "אז ישיר" פסוק בפסוק, הלל שלם בברכה, ואומרים חזן וקהל פסוק בפסוק תהילים ק"ז: "הודו לה' כי טוב". קוראים לשלשה בפרשת במדבר. עושים משתה לזכר הנסים והנפלאות.

יום ג', כ"ט באייר. ערב ראש חודש סיון. במנחה אומרים יום כפור קטן ואין אומרים תחנון.

סיון

המולד: יום שלישי שעה 9 בבוקר, 14 דקות ו-3 חלקים

קידוש לבנה: ממוצאי שבת ה' בסיון עד ליל רביעי ט"ו בסיון שעה 3:36 לפנות בוקר. ראש חדש סיון, יום ד', א' בסיון. תפילת ראש חודש.

מראש חודש סיון ועד י"ב סיון אין אומרים תחנון, לא "יהי רצון" שלאחר קריאת התורה, ולא הזכרת נשמות. אין מתענים, חוץ מחתן ביום חופתו. אומרים "אל ארך אפים" ו"למנצח". ספרדים אינם אומרים "אל ארך אפים" ו"למנצח" בכל הימים שאין בהם תחנון. מיום ו', ג' בסיון, מתחילים שלשת ימי הגבלה.

שבת פרשת במדבר. ד' בסיון. מפטירים בהושע ב,א: "והיה מספר בני ישראל", ועד ב,כב: "וידעת את ה'". אין אומרים אב הרחמים. **במנחה** קוראים בפרשת נשא. אין אומרים צדקתך צדק. אבות פרק ו'. **במוצאי שבת** אין אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש".

חג השבועות, יום ב', ו' בסיון.

ערבית, מאחרים להתפלל, לקיים "שבע שבתות תמימות תהיינה". תפילה של יום טוב, בהדלקת הנרות ובקידוש - ברכת שהחיינו. מקדש יק"ז: יין, קידוש, זמן. נוהגים להיות ערים כל הלילה בלימוד התורה ואמירת תיקון ליל שבועות.

שחרית. נוהג להתפלל בהשכמה.

דין ברכות השחר למי שלא ישן בלילה, עיין בהושענא רבה.

הלל שלם, קדיש תתקבל, פיוטים. קוראים מגילת "רות". הקורא במגילה כשרה מברך "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו". (יש חסידים וספרדים שנוהגים לקרוא מגילת רות בספר ביחידות בביהכ"נ או בבית, בלי ברכה. בהו"ל קוראים רות ביום ב' דשבועות). קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים שני ספרי תורה, י"ג מדות. "אקדמות" יש לומר אחר שכהן עלה לבימה, לפני ברכות התורה.

בספר ראשון קוראים לחמשה בפרשת יתרו, שמות יט, "בחדש השלישי" עד סוף הפרשה. "עשרת הדברות" קוראים בטעם העליון. חצי קדיש.

בספר שני קוראים למפטיר בפרשת פנחס, במדבר כח,כו: "וביום הבכורים" עד כח,לא: "ונסכיחם".

מפטירים ביחזקאל א,א: "ויהי בשלשים שנה" עד סוף הפרק, ומוסיפים ג,יב: "ותשאני רוח". אין קטן עולה למפטיר. הזכרת נשמות (בא"ל), "יזכור" לחללי צה"ל

ונפגעי הטרור. אב הרחמים, מוסף של יו"ט, ותערב, ברכת כהנים, קדיש תתקבל, שיר של יום (תהי' יט): "השמים מספרים".
 נוהגים לאכול מאכלי חלב ודבש, לפי הכתוב: "דבש וחלב תחת לשונך".
מנחה. של יום טוב. הבדלה של מוצאי יו"ט: יין והמבדיל בלבד.

אסרו חג, יום ג', ז' בסיון. בחו"ל יום ב' דשבועות.
בשחרית יש שאין נוהגים "אל ארך אפים" ו"למנצח". אין מתענים בו, אפילו חתן ביום חופתו. ונוהגים להרבות קצת בסעודה.
 בחו"ל: יו"ט שני של גלויות. - תפילת יו"ט, הלל שלם, מגילת רות, ומוציאים שני ספרים, באחד קוראים לחמשה בפרשת ראה (דברים טו, יט) "כל הבכור", עד סוף הסדרה, ובשני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "וביום הבכורים" (במדבר כח, כו).
 מפטירים בחבקוק ב': "וה' בהיכל קדשו". הזכרת נשמות.
 דין תיירים – ראה בסוכות ובפסח.

שבת פרשת נשא, י"א בסיון.

במנחה קוראים לשלשה בפרשת בהעלותך. אין אומרים "אב הרחמים" ואין אומרים "צדקתך צדק". אבות פרק א.
 יום ב', י"ג בסיון. חוזרים לומר תחנון.

שבת פרשת בהעלותך, י"ח בסיון. בפרשת השבוע יש נוהגים לקרוא בקול נמוך מן "ויחי העם כמתאוונים" עד "והמן כזרע גד". מפטירים בזכריה ב, יד: "רני ושמחי בת ציון" עד ד, ז: "חן חן לה".
 במנחה קוראים לשלשה בפרשת שלח. אבות פרק ב.

שבת פרשת שלח, כ"ה בסיון.

מפטירים ביהושע ב "וישלח יהושע", עד סוף הפרק.
 מברכים חודש תמוז שיחול ביום חמישי ושישי. אין אומרים אב הרחמים.
 במנחה קוראים לשלשה בפרשת קרח. אומרים צדקתך צדק. אבות פרק ג'.

יום ד', כ"ט בסיון. ערב ר"ח תמוז. יו"כ קטן. אין אומרים תחנון במנחה.
א' דראש חודש תמוז, יום ה', ל' בסיון, תפילת ראש חודש.

תמוז

המולד: ליל חמישי שעה 21, 58 דקות, 4 חלקים.
קידוש לבנה: מליל שני ד' בתמוז, עד ליל וחמישי י"ד בתמוז כל הלילה.
תקופת תמוז: ליל שלישי י"ב בתמוז, שעה 1: 30 אחרי חצות הלילה.

ב' דראש חודש תמוז, יום ו', א' בתמוז. תפילת ראש חודש.

שבת פרשת קרח, ב' בתמוז. מפטירים בשמואל א, יא, יד: "ויאמר שמואל אל העם" עד יב, כב "לעשות אתכם לו לעם".
 במנחה קוראים לשלשה בפרשת חקת. אבות פרק ד.

שבת פרשת חקת, ט' בתמוז.
 מפטירים בשופטים יא, א: "ויפתח הגלעדי" עד פסוק לג "בני ישראל".
 במנחה קוראים לשלשה בפרשת בלק. אבות פרק ה.

שבת פרשת בלק, ט"ז בתמוז. מפטירים במיכה ה, ו: "והיה שארית יעקב" עד ו, ח) "והצנע לכת".
 במנחה קוראים לשלשה בפרשת פנחס. אבות פרק ו.

יום א', י"ז בתמוז, תענית צבור. "צום הרביעי"
 עלות השחר 54: 3; סליחות, "אבינו מלכנו", "ויחל".
 במנחה, "ויחל", הפטרה, "עננו", "אבינו מלכנו", ברכת כהנים כנהוג.

סוף התענית 18 דקות אחרי שקיעה - בירושלים 10: 20.
ימי "בין המצרים" הם מ"ז בתמוז עד אחר תשעה באב. אין מתחננים, אין לובשים בגדים חדשים וכלים חדשים שמברכים עליהם "שהחיינו", ואין קונים אותם אפילו לשימוש אחרי תשעה באב. אין מסתפרים. (אָבֵל שכלו לו ימי השלושים לפני ראש חודש מנחם-אב, מותר בתספורת. ואם אחרי ראש חודש - אסור עד אחרי תשעה באב). אין מברכים "שהחיינו" על פרי חדש, ובשבת יש אומרים שמותר לברך. הגר"א מתיר לברך על פרי חדש אף בימי חול, אם לא ימצא הפרי אחר תשעה באב. מותר לברך שהחיינו על כל הנאה שאי אפשר לדחותה. סעודת אירוסין מותרת עד ראש

חודש אב. אירוסין בלי סעודה מותרים אפילו בתשעה באב. סעודת מצווה, כמו ברית מילה, פדיון הבן וסיום מסכת, מותרת ללא ריקודים אפילו בבשר ויין, גם אחר ראש חודש. מוזיקה עליזה אסורה. טיולים ורחצה, אפילו של תענוג, מותרים עד ראש חודש אב. ליטול ציפורניים לכבוד שבת מותר אף אחרי ראש חודש. התפילה וקריאת התורה כבכל יום צום, עיין לעיל בצום גדליה. חסידים ואנשי מעשה נוהגים לערוך תיקון חצות בצהרי היום בכל יום מ"ז בתמוז עד ערב תשעה באב, מלבד ערב שבת וראש חודש.

שבת פרשת פנחס, כ"ג בתמוז. מפטירים בירמיהו א': "דברי ירמיהו" עד ב,ג "נאם ה'". מברכים חודש מנחם אב שיחול בשבת. במנחה קוראים לשלשה בפרשת מטות. אבות פרק א. יום ה', כ"ח בתמוז. יום כיפור קטן מוקדם.

מנחם אב

המולד : יום שישי שעה 10 בבוקר, 42 דקות ו-5 חלקים
קידוש לבנה : מליל שלישי ג' באב. עד ליל ו', י"ג בחודש.
 נהוג להמתין ולקדש את הלבנה אחרי הצום.

שבת פרשת מטות-מסעי, ראש חודש מנחם אב, א' אב.
שחרית, יעלה ויבא, חצי הלל. מוציאים שני ספרי תורה, בראשון קוראים שבעה בפרשות השבוע, (חזק) ובשני מפטיר בפרשת פנחס, במדבר כח, ט-יד: "וביום השבת", "ובראשי חדשיכם". מפטירים בירמיה ב, ד: "שמעו דבר ה' עד כ"ח" היו אלהיך יהודה". מוסיפים ג, ד: "הלא מעתה קראת לי אבי אלוף נעורי אתה". יש שמוסיפים פסוק ראשון ואחרון מהפטרת ראש חודש. [יש המפטירים "השמים כסאיי"]. אין אומרים אב הרחמים.
 מוסף של שבת ראש חודש: "אתה יצרת". שיר של יום "ברכי נפשי".
במנחה קוראים ל-3 בפרשת דברים. אין אומרים צדקתך צדק. אבות ב.

במוצאי שבת מבדילים על היין. אם יש תינוק שהגיע לחינוך - נותנים לו לשתות. ואם אין תינוק – שותה המבדיל.

דיני תשעת הימים

משנכנס אב ממעטים בשמחה, במשא ומתן, בבניין ובנטיעה של שמחה. אין לקנות בגדים חדשים. אסור לרחוץ כל הגוף רחיצה של תענוג: שחייה בבריכה או בים. רחיצה לניקיון מותרת בפורשים. עד אחרי ט' באב אסור לכבס וללבוש בגדים עליונים, מכובסים או מגוהצים שלא לבשו אותם לפחות זמן קצר לפני כן. בשבת לובשים בגדי שבת, כמנהג הגר"א. בשר ויין מותרים רק בשבת או בסעודת מצווה. הספרדים נוהגים בכל זה רק בשבוע שחל בו ט' באב, והשנה אין שבוע כזה.

בעבר לא היו מים זורמים בבתיים, ורחצה הייתה אירוע של תענוג. כיום רגילים להתרחץ בכל יום בסבון, והימנעות מרחיצה גורמת סבל. מי שמצטער כשאינו מתרחץ, או שריח הגוף מפריע לו או לאחרים, רשאי להתרחץ במים פושרים, ולהשתמש בסבון או בשמפו לניקיון ולהסיר ריח רע. (ע"פ פניני הלכה לרב אליעזר מלמד).

יום ו', ז' מנחם אב. עש"ק חזון. מתרחצים וטובלים לכבוד שבת כבכל יום שישי.

שבת פרשת דברים, "שבת חזון", ח' באב

בקריאת התורה, קוראים פסוק "איכה אשא לבדי" בניגון איכה. ללוי מתחילים פסוק שלפניו "יוסף" וגו'. מפטירים בישעיה א': "חזון ישעיה", עד פסוק כ"ז: "ושביה בצדקה" בניגון של איכה, חוץ מפסוקי דנחמתא. אומרים אב הרחמים. **במנחה** קוראים לשלשה בפרשת ואתחנן. אין אומרים "צדקתך צדק". אין קוראים פרקי אבות. מותר לאכול בשר ולשתות יין אפילו בסעודה שלישית, ומפסיקים לאכול ולשתות מבעוד יום.

תשעה באב, יום א', ט' אב. "צום החמישי"

התענית מתחילה במוצאי שבת עם שקיעת החמה (38: 19) (מלבד נעילת הסנדל). יש להכריז שהתפילה תתחיל רבע שעה אחר זמן הבדלה בצאת השבת, כדי שכל אדם יאמר בביתו "ברוך המבדיל בין קודש לחול", ינעל נעלי תשעה באב וילך לבית

הכנסת. אם אין עושים כך, יש להכין את נעלי תשעה באב בבית הכנסת, ולהחליפם אחרי "ברכו".

חמשת העינויים של יום כפור נוהגים בתשעה באב. חולצים נעליים 25 דקות אחרי השקיעה. הש"ץ מסיר את הנעלים לפני "ברכו", והציבור אחרי "ברכו". אומרים "אתה חוננתנו" בתפילה.

מסירים הפרוכת מארון הקודש, ומתפללים בקול נמוך. אחרי קדיש תתקבל מדליקים את הנר ומברכים "בורא מאורי האש". ממעטים בהדלקת אור. יושבים על הארץ וקוראים איכה בקול נמוך ובניגון עצוב כמקובל. לדעת הגר"א מברכים "על מקרא מגילה" אם קוראים במגילה כשרה. קינות, ואתה קדוש, קדיש שלם בלי תתקבל, עלינו, קדיש יתום. נפטרים לביתם ואין אומרים שלום איש לרעהו.

שחרית. נוטל ידיו עד קשרי אצבעותיו. בשחרית, לאחר שניגב ידו ויש בה רק לחלוחית, מעביר על עיניו. מותר לרחוץ עיניים מלוכלכות. רבים נוהגים לא לברך "שעשה לי כל צרכי", ולדעת הגר"א מברך בלילה, כשנועל נעליו בצאת הצום. אין מניחים טלית ותפילין. טלית קטן לובש בלי ברכה, ולדעת הגר"א יברך.

בתפילה אין אומרים "פיטום הקטורת" ופרשת הקרבנות, אבל אומרים "מזמור לתודה". בעמידה בשחרית אין אומרים "נחם", והש"ץ אומר "עננו" בין "גואל ישראל" ל"רפאנו". אין הכוהנים עולים לדוכן, ואין אומרים ברכנו. אבינו מלכנו ותחנון. אחר חזרת הש"ץ חצי קדיש, וקוראים בתורה לשלשה בפרשת ואתחנן, דברים כ, כה: "כי תוליד בנים", והשלישי הוא המפטיר. חצי קדיש. מפטירים "אסוף אסיפם" ירמיה ח, יג עד ט, כג "נאם ה'", בניגון איכה, חוץ משני פסוקים אחרונים. בברכת הפטרה מסיים: "מגן דוד". "יהללו", מחזירים ספר התורה לארון הקודש, ואומרים קינות. ראוי להוסיף קינות על השואה.

אחרי הקינות: אשרי ובא לציון, ואין אומרים "למנצח", מדלגים על הפסוק "ואני זאת בריתי", קדיש שלם בלי תתקבל, עלינו, קדיש יתום, ואין אומרים שיר של יום, ונוהגים לקרוא שנית מגילת איכה בלי ברכה. בשחרית אין אומרים 'אין כאלהנו, ולא פיטום הקטורת. הסיבה היא ששתי תפילות אלה לקוחות מעבודת המקדש ונקבעו בתפילה. וביום חורבן המקדש אין מזכירים אותם, כדרך אבל.

אם יש ברית מילה, מלים אחר הקינות. המוהל, הסנדק וההורים, לובשים בגדים מגוהצים עד אחרי המילה. נותנים הכוס לקטן לשתות.

הולכים כנזופים, ואין שואלים בשלום חבר. ברכוהו – ישיב בשפה רפה. אין לומדים תורה, משום "פקודי ה' משמחי לב", ענייני אבלות מותרים.

עד חצי היום אין עושים מלאכה, ואין יושבים על הספסל. חליצת הנעלים נוהגת כל היום.

מנחה. מתעטפים בטלית ומניחים תפילין ומברכים עליהם. אשרי, חצי קדיש. מוציאים ספר תורה, וקוראים לשלשה בפרשת "ויחל", ומפטירים בישעיהו נה-נו: "דרשו ה'" כבתענית ציבור. חצי קדיש לפני תפילת לחש.

בשמונה עשרה אומר "נחם" ב"בונה ירושלים", וחותרם "מנחם ציון ובונה ירושלים", ו"עננו" בשומע תפילה. שכח – אינו חוזר.

השי"ץ אומר "עננו" בין "גואלי" ל"רפאנו" בברכה נפרדת, ו"נחם" בבונה ירושלים. שכח לומר "נחם" במקומו, אומרו בלא חתימה ב"שומע תפילה" אחר "עננו", או קודם "ותחזינה", "ועל כולם" או "אלקי נצור". ואם לא אמר – אינו חוזר. ברכת כהנים (אחר פלג המנחה). אין אומרים "אבינו מלכנו" ותחנון.

ערבית. אחרי ערבית מבדילים על יין ומברכים רק ברכת הגפן והמבדיל. יש מקדשים הלבנה. אוכלים 27 דקות אחרי שקיעה (20:06). נהגו שלא לאכול בשר ולשתות יין עד חצות היום למחרת. ויש המחמירים גם בכיבוס ותספורת. יש שאין מקדשים הלבנה עד י' באב.

שבת פרשת ואתחנן, ט"ו באב, "שבת נחמו"

קוראים את עשרת הדברות. באור הלכה תצ"ד: בשבועות קוראים בטעם העליון. בקריאת התורה בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן, קוראים בטעם התחתון, ויש הנוהגים שבכל קריאה בציבור קוראים בטעם העליון, ורק יחיד הקורא לעצמו קורא בטעם התחתון. ספרדים נוהגים לקרוא בטעם העליון. מפטירים – ראשון משבעה דנחמתא - בישעיה מ,א: "נחמו נחמו עמי", עד כ"ו "לא נעדר". אין אומרים אב הרחמים.

נוהגים בחמשה עשר באב קצת שמחה, כדברי חז"ל בסוף מסכת תענית: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב".

בימי הבית השני היה ט"ו באב יום טוב: בנות ישראל יוצאות לחול בכרמים ואומרות "בחור שא עיניך" (תענית כו,ב). "עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה".

במנחה קוראים ל-3 בפרשת עקב. אין אומרים צדקתך צדק. אבות ג'.

שבת פרשת עקב, כ"ב באב. מפטירים - שני משבעה דנחמתא - בישעיהו מט, יד: "ותאמר ציון" עד נא, ג "תודה וקול זמרה".
במנחה קוראים לשלשה בפרשת ראה. אבות פרק ד.

יום ה', כ"ז באב. יום כיפור קטן מוקדם.

שבת פרשת ראה, כ"ט באב. מפטירים - שלישי משבעה דנחמתא - בישעיהו נד, יא: "עניה סערה" עד נה, ה: "כי פארך".
מברכים חודש אלול שיחול ביום א' וביום ב'. אין אומרים אב הרחמים.
במנחה קוראים לשלשה בפרשת שופטים. אין אומרים "צדקתך צדק". אבות פרק ה.
א' דראש חודש אלול, יום א', ל' במנחם אב. תפילת ראש חודש.

אלול

המולד: מוצאי שבת שעה 23, 26 דקות ו-6 חלקים

זמן קידוש לבנה: מליל חמישי ד' באלול עד מוצאי שבת, י"ד בחודש,

ב' דראש חודש אלול, יום ב', א' באלול. נוהג ככל ראש חודש.
מראש חודש אלול ועד כ"ח באלול תוקעים כל בוקר תשר"ת (תקיעה שברים תרועה תקיעה), כדי לעורר לתשובה.
מתחילים לומר "לדוד ה' אורי" בערבית ובשחרית. אשכנזים-חסידים וספרדים:
בשחרית ובמנחה. ואומרים אותו עד חג שמיני עצרת.
מאור ליום ב' באלול, ועד ערב יום הכיפורים, משכימים ספרדים לסליחות.

שבת פרשת שופטים, ו' באלול. מפטירים - רביעי משבעה דנחמתא - בישעיה נא, יב: "אנכי אנכי הוא מנחמכם" עד נב, יב "אלקי ישראל".
במנחה קוראים לשלשה בפרשת כי תצא. אבות פרק ו.
שבת פרשת כי-תצא, י"ג באלול. מפטירים - חמישי משבעה דנחמתא - בישעיה נד, א: "רני עקרה" עד פסוק י "אמר מרחמך ה'".
במנחה קוראים לשלשה בפרשת כי תבא. אבות פרקים א-ב.

שבת פרשת כי-תבא, כ' באלול. נוהגים לקרוא את התוכחה בקול נמוך. נהגו שהקורא עצמו עולה בה מפני הקפדנים. מפטירים - שישי משבעה דנחמתא - בישעיה ס': "קומי אורי" עד סוף הפרק. במנחה קוראים לשלשה בפרשת נצבים. אבות פרקים ג-ד.

יום א', כ"א באלול

אשכנזים מתחילים לומר סליחות, עד ערב יום הכיפורים. ברכת "על נטילת ידיים" "אשר יצר" וברכת התורה אומרים קודם סליחות, ולא יאמרם פעם נוספת קודם התפילה. כאשר אומרים סליחות בהשכמה, השי"ץ מתעטף בטלית (בעוד לילה) ולא יברך, וכשיאיר היום יפשוט הטלית, יברך ויתעטף. עדיף להתעטף בטלית שאולה (של יחיד ולא של ציבור) שלא יכנס לספק ברכה. "אשרי", חצי קדיש, סליחות. אחר הסליחות אומר הוידוי רק פעם אחת (הגר"א). תחנון, קדיש תתקבל. (האומר סליחות ביחידות יאמר י"ג מדות כקורא בתורה בטעמים, ולא דרך תפילה ובקשה, ידלג "וזכור לנו היום ברית שלוש עשרה". לא יאמר הבקשות שבלשון תרגום, כמו "מחי ומסיי", "מרן דבשמיא").

עד ערב יו"כ משתטחים על קברי צדיקים. יש המתענים ביום א' דסליחות.

שבת פרשת נצבים, כ"ז באלול. מפטירים - שביעי משבעה דנחמתא - בישעיה סא, י: "שוש אשיש", עד סג, ט "כל ימי עולם". אין מברכים החודש, משום "בכסה ליום חגנו" - יום ראש החודש מכוסה, נסתר. במנחה קוראים לשלשה בפרשת וילך. אבות פרק ה-ו. במוצש"ק אין אומרים ויהי נועם ואתה קדוש.

יום ב', כ"ט באלול, ערב ראש השנה ראה דיני היום בתחילת השנה.

לשנה טובה נכתב ונחתם

דינים ומנהגים

לשנת תשפ"ה

לספרדים ובני עדות המזרח

ערוך בידי הרב אליהו בן-דהן שליט"א

ייעוץ:

הרב יצחק יוסף, הראשון לציון הרב הראשי

תשרי

המולד ליל חמישי שעה 3:21 לפנות בוקר +13 חלקים
ברכת הלבנה : מליל שישי, ט' בתשרי עד ליל י"ד בו כל הלילה.
נהוג לברך במוצאי יו"כ.
תקופת תשרי: ליל שני ה' בתשרי, שעה 3:00 אחר הצות

ערב ראש השנה - יום רביעי, כ"ט באלול, מקדימים לקום לפני אשמורת הבוקר לומר סליחות כפי המנהג. הנהגים לתקוע שופר בסליחות, מפסיקים לתקוע בער"ה. אין אומרים תחנון ואין נופלים על פניהם בתפילה בער"ה, אע"פ שנופלים על פניהם בסליחות. נוהגים להתיר נדרים וקללות אחר הסליחות, ויש הנהגים אחר התפילה.
נוהגים להושיב כדיונים 3 ת"ח, או תלמיד חכם ושניים מיראי ה' שבקהל, או שלשה מיראי ה' שבקהל. הקהל עומד לפניהם, הש"ץ או אחד מהקהל קורא את הנוסח שבמחזור בקול רם, והשאר קוראים עמו בלחש. היושבים יענו כפי הנוסח שבמחזור.

נוהגים לעלות לקברי צדיקים. יש הנהגים לצום יום שלם ויש הנהגים לצום רק חצי יום. מסתפרים, מתרחצים וטובלים, ועושים הכנה רבתי בתשובה ומעש"ט לקראת יום הדין.

עושים עירוב תבשילין בדרך זו: לוקחים פת בגודל ביצה כ- 60 גרם (טוב שהפת תהיה שלימה), ביצה מבושלת או תבשיל אחר בשיעור כ- 30 גרם. מברכים "על מצות עירוב" ואומרים: "בהדין עירובא יהא שרא לנא לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולתקוני (ולמשחט) ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא מיו"ט לשבת, לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת". אם אינו מבין ארמית יאמר בלשון הקודש, או בלשון שמבין: "בערוב זה יהא מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולתקן (ולשחוט) ולהדליק הנר ולעשות כל צרכינו מיו"ט לשבת". מי ששכח לגמרי או נאנס ולא עשה עירוב, יפנה לרב המקום ויקבל ממנו רשות לסמוך על עירובו. יש לשמור את ערוב התבשילין עד סעודה שלישית בשבת.

יש להדליק בערב החג נר נשמה, שממנו ידליקו אש לבישול ולנרות בליל יום טוב השני, ולהכין נר נשמה נוסף שיודלק בליל יו"ט השני, שממנו ידליקו אש לבישול. יש להכין

ולהדביק את הנרות ליום השני, וכן יש להכין נרות ואש לצורך הדלקת הנרות בערב שבת. המשתמשים בפתילות צפות, כינו אותם בעיו"ט לליל יו"ט שני ולליל שבת. האשה מדליקה נר של יו"ט לפני השקיעה, ומברכת "להדליק נר של יו"ט". יש לברך לפני ההדלקה כדי שתהא הברכה סמוך להדלקה: "עובר לעשייתך", (ולא כמו שנהגו בע"ש לברך אחר ההדלקה). נהגו לברך "שהחיינו" בהדלקת הנר, בכל יו"ט שאומרים בקידוש "שהחיינו". ויש שנהגו לא לברך "שהחיינו". איש המדליק נרות - לא יברך שהחיינו. מנחה - טוב להיזהר בתפילה זו, שהיא התפילה האחרונה בשנה.

א' דראש השנה - יום חמישי, א' בתשרי.

ערבית – מתחילים בפיוט "אחות קטנה", מזמור החג "למנצח על הגיתית לאסף" (תהילים פ"א). טוב לומר "לשם יחוד" לפני כל תפילה. החזן אומר חצי קדיש בניגון של ימים נוראים. נוהגים לומר קדיש כמו בכל ימות השנה ואין כופלים "לעילא לעילא", וכן בקדיש "על ישראל", "יהא שלמא" ותתקבל, אומרים "עושה שלום" ולא "עושה השלום". (אולם בקדיש תתקבל שאחרי תפילות שחרית, מוסף ומנחה מסיימים "עושה השלום"). ברכו וכו', קריאת שמע, "ביום שמחתכם" וחצי קדיש. בעמידה מוסיפים "זכרנו", "מי כמוך", "ובכן" וכו' ומסיימים "המלך הקדוש". "אתה בחרתנו" וכו'. מוסיפים "וכתוב לחיים" ו"בספר חיים", ומסיימים "עושה השלום". אם שכח לומר "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב לחיים", "בספר חיים" אינו חוזר (עייין לקמן מוצאי יו"ט שני). אך אם שכח לומר "המלך הקדוש" - חוזר. אם נזכר תוך כדי דיבור, אומר מיד "המלך הקדוש" ואינו חוזר. אם ברי לו שאמר "ובכן" אינו חוזר. (בתפילות מוסף אומר: "מי כמוך אב הרחמים"). קדיש תתקבל ומסיים בו "עושה שלום". ואחר כך אומרים מזמור "הללויה הללו א-ל בקדשו" (תהילים ק"ג). פותחים את ההיכל, ואומרים "לדוד מזמור לה" (תהילים כ"ד) ותפילה על הפרנסה. קדיש יהא שלמא, ברכו, עלינו לשבח, יגדל. מברכים איש את רעהו "תזכה לשנים רבות" ו"לשנה טובה תכתב ותחתם".

בבית – אומרים "פתח אליהו" והפסוקים לסימנא טבא ככתוב בסידורים. מקדשים מעומד על היין, מתחילים "וביום שמחתכם", והסדר הוא: יין - בפה"ג; קידוש - אשר בחר בנו, וחותם מקדש ישראל ויום הזיכרון; זמן - שהחיינו. בשני הלילות מברכים שהחיינו. (בלילה השני על פרי חדש, וראה להלן בדין לילה שני). נוהגים לטבול את הפרוסה שמברכים עליה

"המוציא" במלח וסוכר או דבש.

לאחר ברכת המוציא נהגו לערוך סדר זה: לוקח תמר ומברך עליו בורא פרי העץ, ומכוון לפטור את כל מה שברכתו בורא פרי העץ. טועם מהתמר, לוקח תמר שני ואומר "יהי רצון" שיתמו אויבנו וכו'. אחר כך רוביא (ואינו מברך בפה"א), כרתי, סלקא, קרא, רימון, תפוח בדבש, ראש כבש. ואומר על כל אחד ואחד "יהי רצון" כפי שמוזכר בסידור. יש שנוהגים להתחיל בתפוח בדבש, כרתי, סלקא, תמרי, קרא, דגים, ראש כבש, וכן שומשום.

לפני ברכת המזון נוהגים ללמוד משניות מסכת ר"ה. בברכת המזון אומר יעלה ויבוא, "וביום הזיכרון הזה ביו"ט מקרא קודש הזה". אם לא אמר "יעלה ויבוא", ועדיין לא התחיל ברכה רביעית, אומר "ברוך שנתן ימים טובים לישראל את יום הזיכרון הזה, ברוך מקדש ישראל ויום הזיכרון". אם התחיל ברכה רביעית - אינו חוזר, ואומר ב"הרחמן". יש מוסיפים "הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה".

בשחרית - יש הנוהגים שלא לישון בראש השנה ביום, ולכן מקדימים לקום לפני הנץ החמה. לפני ה' מלך אומר: "ה' הוא האלוקים, ה' הוא האלוקים" (2 פעמים), וכן בכל עשרת ימי תשובה. אחרי "יושב בסתר" אומרים "למנצח על הגיתית לאסף". ונהגו לומר "האדרת והאמונה" לפני "ברוך שאמר".

יש שנהגו לומר לפני "ברוך שאמר" את הפיוטים "אלוקי אל תדינני", "שופט כל הארץ", "ידי רשים" ועוד. ויש שאומרים אחרי חזרת הש"ץ, ושני המנהגים טובים. יש שנהגו לאומרם לפני יוצר, וראוי לבטל מנהג זה, ובלבד שלא תהא מחלוקת.

אחר ישתבח אומרים "שיר המעלות ממעמקים", ח"ק וכו'. לפני חזרת הש"ץ יש שנהגו לומר "ה' שמעתי" וכו', וטוב לאומר לפני חזרת הש"ץ במוסף. (נהגו שהסומך אומר ולא הש"ץ).

בתוך "שים שלום" אומר הש"ץ "ואתם הדבקים". אחרי חזרת הש"ץ אומרים אבינו מלכנו, ומדלגים על "חטאנו", "ומחול", "מחה" חצי קדיש, תיענו ותערתו, תתקבל, יהא שלמא, "עושה השלום".

בפתיחת ההיכל יש אומרים י"ג מידות 3 פעמים, יהי רצון מלפניך וכו', 12 פעם את הפסוק "לעולם ה' דברך נצב בשמים", רבונו של עולם שחיבר האר"י, בריך שמיא, מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה. מוציאים שני ספרי תורה. יש המוציאים את ספר התורה כשהוא פתוח מההיכל, והוא מנהג טוב יותר. מגביהים את שני ספרי תורה יחד לפני הקריאה. בספר

הראשון קוראים לחמשה "וה' פקד את שרה" (בראשית כ"א, א') עד "ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים". אם מוסיפים עולים, קוראים פסוקים כ"ב, כ"ג, כ"ד, או כ"ה, כ"ו כ"ז. בסוף הקריאה ח"ק, פותחים ספר שני וקוראים למפטר בפרשת פנחס (במדבר כ"ט א') "ובחודש השביעי". ח"ק, מפטירים "ויהי איש אחד" (שמואל-א, א) עד "וירם קרן משיחו" (ב, י). בברכות ההפטרה אומרים "ועל יום הזכרון הזה", ואומר "מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון".

אם יש ברית מילה בבית הכנסת, מלים לפני תקיעת שופר.

נהגו שלפני התקיעות הרב דורש לפני הציבור לעוררם בתשובה.

אומרים לפני התקיעות את הפיוט "עת שערי רצון", ואחריו "ה' בקול שופר", פסוקי שופר ותרועה, "למנצח לבני קורח מזמור" (תהילים מז) שבע פעמים, והפסוקים שראשי התבות שלהם קר"ע שט"ן כנהוג. התוקע אומר רבש"ע וכו', לשם יחוד וכו'. לפני התקיעות מזהירים את הקהל שיכוונו לצאת ידי חובתם בתקיעות, וכן התוקע מכוון להוציאם ידי חובה. מברך "לשמוע קול שופר" ו"שהחינו".

נהגו הקהל לעמוד בשעת הברכות ואח"כ לשבת. יש נוהגים לישב גם בשעת הברכות. לא יענו "ברוך הוא וברוך שמו", אלא רק "אמן".

תוקע 3 פעמים תשר"ת, 3 פעמים תש"ת, 3 פעמים תר"ת. תוקע שברים ותרועה בנשימה אחת. תקיעות אלו נקראות "תקיעות דמיושב".

נהגו להפסיק מעט בין תשר"ת לתש"ת, ובין תש"ת לתר"ת, כדי שהציבור יתוודה בינתיים. וטוב להתוודות בהרהור.

אין מדברים מתחילת תקיעות דמיושב עד סוף תקיעות המעומד.

דיבר התוקע בין הברכות לתקיעות בדבר שאינו שייך לתקיעות - חוזר ומברך. אך בין התקיעות, או בין התקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד - אינו חוזר ומברך.

אחר התקיעות אומרים הקהל פסוקים "אשרי העם" וכו' והתוקע לא יאמרם. בהחזרת ס"ת יש נוהגים לומר הפיוט "חון תחון", והתוקע לא יאמרו.

תפילת מוסף – ראוי להתחילה לפני שבע שעות זמניות של היום. יש נוהגים לומר "ונתנה תוקף" לפני מוסף, ויש שנהגו לאומרו אחר "עלינו לשבח". (יש שנהגו לאומרו בחזרת הש"ץ – וטוב לבטל מנהג זה). לפני תפילת הלחש אומרים ח"ק.

בתפילת הלחש תוקעים בסיום מלכויות זכרונות ושופרות תשר"ת תש"ת תר"ת, וזה המנהג הנכון. וכן בחזרת הש"ץ. בתפילת הלחש, הש"ץ יגביה קולו מעט בכל פעם לפני הסיום, כדי

שהציבור יתכוננו לשמיעת קול שופר. מי שלא הגיע לסיום הברכות, יפסיק במקום שנמצא, ואחר התקיעות ימשיך ממקום שהפסיק. תקיעות אלו נקראים "תקיעות דמעומד". בתקיעות אלו, יתקע שברים ותרועה בשתי נשימות.

יש נוהגים לומר לפני חזרת הש"ץ את הפיוט "ה' שמעתי שמעך" וכן "אתאנו ואוחילה". התקוע לא יאמר פיוט "ה' שמעתי שמעך". סדר התקיעות בחזרת הש"ץ כמו בתפילת הלחש, תוקעים שברים ותרועה בשתי נשימות. בסיום החזרה, אומר הש"ץ אחר שים שלום "ואתם הדבקים", ח"ק, תוקע תשר"ת תשר"ת תר"ת, תיענו ותערתו, תתקבל, ומסיים "עושה השלום". "אין כאלוקינו", "פטום הקטורת", פתיחת ההיכל, מזמור כ"ד בתהילים ותפילה על הפרנסה, קדיש דרבנן, ברכו. נוהגים לתקוע תרועה גדולה, עלינו לשבח. יש שנוהגים לתקוע התרועה אחרי עלינו לשבח.

בסעודת שחרית עושה קידושא רבה כשהוא יושב. מתחיל בפסוק "וביום שמחתכם" ומברך בורא פרי הגפן. משתדלים לא לישון ביום ר"ה. מקדימים אהה"צ לבוא לבית הכנסת לקרוא תהילים. נוהגים לקרוא 2 פעמים תהלים בשני הימים, כמניין כפ"ר. אנשי מעשה נהגו לקרות תהלים בשלמות פעמיים ביום א', ופעמיים ביום ב'.

במנחה - אומר פרשת העקידה, "למנצח על הגיתית", אשרי ובה לציון, ח"ק, עמידה, אבינו מלכנו, ומדלג כמו בשחרית ח"ק, תיענו ותערתו, תתקבל, ומסיים "עושה השלום". "הללויה הללו א-ל בקדשו". קדיש יהא שלמא.

יש שנהגו להתפלל שוב על הפרנסה. ואחר כך "עלינו לשבח".

לאחר המנחה עושים סדר "תשליך" על יד ים או נהר, או באר ובו מים. רצוי להדר וללכת למקום שיש בו דגים. יש שנהגו להתחיל בפתיחת אליהו, אחר כך אומרים הפסוקים, "מי אל כמוך", "ישוב ירחמנו", "תתן אמת ליעקב", רבש"ע, ומסיימים במזמור "שיר המעלות ממעמקים" (תהילים קל), ואומר קדיש על ישראל.

אין לערוך את השולחן או להכין דבר כלשהו מיום הראשון לליל שני או ליום השני.

יום שני של ר"ה - יום שיש, ב' בתשרי.

מדליקים נרות אחר תפילת ערבית. אשה שלא התפללה, אחר צאת הכוכבים תאמר בלי שם ומלכות "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" ותדליק נרות. מברכים "להדליק נר של יו"ט". (התימנים נהגו שלא לברך על נר של יו"ט). יש שנוהגות לברך שהחיינו. וטוב שתלבש בגד חדש, או תשים פרי חדש בשעת הברכה. ואם אין - אינו מעכב את ברכת שהחיינו. יש

להדליק נרות מנר דולק, או על ידי העברת אש בעזרת גפרור מנר דולק, ולהיזהר שלא לכבות.

ערבית – אומרים הפיוט "חון תחון", למנצח על הגיטית, ח"ק, ערבית של ר"ה. נוהגים בכל כמו אתמול. בקידוש מברך שהחיינו. יש להכין על השולחן פרי חדש ולכוון עליו בברכת שהחיינו. אחר הקידוש יטעם מהיין, ויברך ברכת הפרי ויאכל ממנו. מברכים שהחיינו גם אם אין פרי חדש. נוהגים לעשות את סדר הברכות כמו אתמול אחר המוציא. שחרית - כמו אתמול. במקום הפיוטים של אתמול אומרים "שפל רוח", "ה' יום לך אערוד", "י-ה שמך ארוממך". פותחים ההיכל ונוהגים בו כמו ביום א'. מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לחמשה "ויהי אחר הדברים האלה" (בראשית כ"ב, א'-כ"ד). המוסיפים קוראים פסוקים י"ז-י"ט. ח"ק. בספר השני מפטיר כמו ביום ראשון. ח"ק. מפטירים בירמיה לא, א-יט.

בתקיעות יום שני אין מברכים שהחיינו. סדר היום כמו ביום ראשון. ראוי לקרוא אחרי מוסף שניים מקרא ואחד תרגום. מי שלא יספיק, יקרא בליל שבת. מנחה - כאתמול. מי שלא עשה "תשליך" ביום א', עושה היום.

שבת פרשת האזינו - **שבת שובה**, ג' בתשרי. הדלקת נרות מנר דולק. בירושלים נהגו להדליק 40 דקות לפני השקיעה. בשאר הארץ 20-30 דקות לפני השקיעה. יש שנוהגים לברך לפני ההדלקה, ויש שנהגו אחר ההדלקה, ואין לשנות מן המנהג.

מתפללים ערבית של שבת. בתפילת העמידה תוספות של עשי"ת: "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "וכתוב" ו"בספר חיים". אחרי העמידה, בברכת מעין שבע, אומר הש"ץ "המלך הקדוש שאין כמוהו". לא אמר, חוזר ואומר.

שחרית - מתפללים כמו בשבת. אחר ישתבח אומרים "שיר המעלות ממעמקים". בתפילת העמידה מוסיפים תוספות עשי"ת, ואחריה "אבינו מלכנו", ומדלגים חטאנו, מחול, מחוק, מחה. (יש שלא נהגו לאומר). קוראים פרשת "האזינו". ההפטרה "שובה ישראל" (הושע יד, ב) עד סוף הספר, ומוסיפים ממיכה (ז, יח-כ) "מי א-ל כמוך", עד "מימי קדם".

נהגו הרבנים לדרוש בהלכות תשובה, לעורר את הציבור ולהכינו ליום הכיפורים. מנחה - קוראים לשלושה בפרשת "וזאת הברכה". בתפילת העמידה - התוספות של עשי"ת. י"א מי כמוך אב הרחמים. אבינו מלכנו כמו בשחרית.

מוצ"ש - בתפילת העמידה אומרים "אתה חוננתנו". ואומרים כמו בכל עשי"ת "זכרנו", "מי

כמוך". אם לא אמר "ה" של ברכת 'מגן אברהם' או 'מחיה המתים' – חוזר. אמר "ה" – אינו חוזר. אם לא אמר "זכרנו", טוב לאומרו בשומע תפילה או אחר 'יהיו לרצון'. ב"אתה קדוש" מסיימים "המלך הקדוש" – ואם לא אמר, או שהוא מסופק, חוזר. מסיימים "המלך המשפט" – אם לא אמר, נהגו כדעת הבא"ח שלא חוזר, משום "ספק ברכות לקולא". מוסיפים "וכתוב", "בספר חיים" – ואם לא אמר אינו חוזר, וטוב לאומרם אחרי "יהיו לרצון אמרי פי". מסיימים בתפילה "עושה השלום" אבל בקדיש אין משנים מאומה. ח"ק, שובה ה', ויהי נועם, ואתה קדוש וכו', קדיש תקבל, שיר למעלות, עלינו לשבח. מבדילים כמו בכל מוצ"ש.

מזדרזים לקום לסליחות, ומוסיפים את הקטעים המיוחדים לעשרת ימי תשובה.

יום ראשון, ד' בתשרי, צום גדליה (דחוי) – צום השביעי. נוהגים בו כבכל התעניות. אם התנה לפני השינה, מותר לאכול עד עלות השחר (5:20). לפי המקובלים מותר רק לשתות. אחר "ישתבח" אומרים "שיר המעלות ממעמקים", וכך בכל עשי"ת. בתפילת העמידה אומרים "עננו": יחיד – בשומע תפילה בשחרית ובמנחה; ש"ץ – בחזרה בין גואל לרופא. מוסיפים הוספות לעשרת ימי תשובה, כמפורט בתפילת מוצאי יו"ט, אבינו מלכנו, ואומרים סליחות היום. אם יש ששה מתענים, עולים שלשה מהם, וקוראים בפרשת "ויחל" ואין מפטירים. אשרי, למנצח מזמור לדוד, ובא לציון. אחרי קדיש תקבל אומרים שיר של יום, ואחר כך שיר מזמור לאסף (תהילים פ"ג).

במנחה – מתחילים כבכל יום, אומרים קדיש אחרי אשרי. אם יש 6 מתענים מוציאים ס"ת. המתענים עולים לתורה בפרשת "ויחל" ואין מפטירים. מחזירים ס"ת למקומו, אומרים "תכון תפילתי", ח"ק, ומתפללים י"ח ואומרים "עננו" כבשחרית. בחזרת הש"ץ, לפני שעוקר רגליו, יאמר "רבון העולמים" וכו' כדברי הגמרא ברכות י"ז ע"א. אם מתפללים בזמן מנחה קטנה, עולים הכהנים המתענים לדוכן. אחרי החזרה: "אבינו מלכנו", תחנון, קדיש תקבל, "למנצח בנגינות", "תפלה לעני כי יעטוף" (תהילים ק"ב). קדיש יהא שלמא, "עלינו לשבח". סיום הצום בשעה 18.42.

בכל עשרת ימי התשובה מוסיפים בתפילת העמידה את הוספות עשרת ימי תשובה. אומרים 'אבינו מלכנו' אחרי חזרת הש"ץ בשחרית ובמנחה. ממשיכים לקום לסליחות עד ערב יום כיפור. מוסיפים בסליחות הוספות מיוחדות לעשי"ת.

ערב יום הכיפורים, יום שיש, ט' בתשרי. יש נוהגים לערוך תיקון כרת בלילה שלפניו. הנהג לעשות כפרות, ישחט תרנגול לזכר ותרנגולת לנקבה, ונוהגים לומר "זה חליפתי, תמורת, כפרתי" ויכוון ראשי תיבות חת"ך שהוא שם קדוש. ראוי לומר לפני עשיית הכפרות לשם יחוד וכו'. יש שנהגו להקדים כפרות לאחד מימי עשי"ת. בערב יום כיפור טוב לעשות כפרות באשמורת הבוקר. אם אינו יכול לקחת תרנגול, ייקח כסף בשוויו ויאמר: "זה חליפתי ... אלו המעות ילכו לצדקה ואכנס אני לחיים טובים ולשלום". נוהגים לעשות התרת נדרים אחר הסליחות, ויש שנהגו אחר התפילה, כאמור לעיל בער"ה. אין נופלים על פניהם בערב יו"כ. מצוה להרבות בסעודה בערב יו"כ. יש שנהגו לאכול דגים בבוקר. אסור להתענות בו, וכל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. מרבים במצוות, ובעיקר בצדקה, לעשות שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, ולפייס כל מי שנעלב או נצטער על ידו. עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר עד שיפייסנו. חסידים ואנשי מעשה נהגו "ללקות" ואחר כך לטבול, לקיים "באנו באש ובמים", ומעמידים חכם הממונה על כך להלקות ט"ל [39] מלקות ברצועה (כמניין המילים של 'והוא רחום' שלוש פעמים). היות והמלקות לזכר בעלמא, די ברצועה כל שהיא. יש לזהר שלא לבטל הטבילה. מי שאינו יכול לטבול, ישפוך על גופו תשעה קבין מים, או ייטול ידיו 40 פעם. מנחה - מקדימים להתפלל מנחה כדי שישאר זמן לסעודה המפסקת. מתוודים בתפילת לחש: אחרי "המברך את עמו ישראל בשלום", אומר "יהיו לרצון" ואחר כך וידוי "אנא", "על חטא שחטאנו לפניך". בחזרת הש"ץ אין וידוי ו"על חטא". אומרים "אבינו מלכנו" ו"תתקבל", "למנצח לבני קרח", "שיר המעלות ממעמקים", קדיש יהא שלמא, ו"עלינו לשבח". אוכלים סעודה מפסקת בעוד היום גדול, בכדי להוסיף מחול על הקודש. אפשר להתנות שאם תהיה שהות ביום וירצה לאכול ולשתות - יוכל. אין אוכלים מאכלי שומן או מאכלים מתובלים המהממים את הגוף. לא ישתה יין ומשקאות חריפים. מדליקים נרות ומברכים "להדליק נר של שבת ויום הכיפורים" ו"שהחיינו". המדליקה תסיר מנעליה ותקבל את חמשת העיניניים של יום הכיפורים לפני הברכה. ראוי שהגבאי יכין בבית הכנסת נר שיידלק עד מוצאי יוה"כ, כדי שיבדילו עליו או ידליקו ממנו אש. מי שמבדיל בביתו, יכין גם הוא נר כזה. נהגו להדליק בבית הכנסת נרות נשמה. הבנים מבקשים מחילת ההורים וברכתם. ההורים מברכים את בניהם ובני ביתם. נועלים נעלי בד או גומי. נעלי עור אסורים, גם אם רק החלק העליון או הסוליה מעור. מקדימים לבוא לבית הכנסת. יש נוהגים ללבוש בגדים לבנים.

ביום הכיפורים יש חמשה עינויים: אכילה, שתיה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המיטה. תחילת הצום בירושלים לפי זמן הדלקת נרות בע"ש (17:35) לשיטת הרב עובדיה 20 דק' לפני השקיעה (17:55).
בהדלקת נרות האשה מברכת "להדליק נר של שבת ויום הכיפורים:.

יום הכיפורים, יום שבת, י' בתשרי.

יש נוהגים לומר את מזמורי קבלת שבת ו"לכה דודי" לפני פיוט "לך א-לי".
ערבית – בערב יוה"כ מתעטפים בטלית מבעוד יום, ומברכים להתעטף בציצית. אם איחר לבוא והחשיך, מתעטף ואינו מברך. נוהגים לומר לפני השקיעה "רבש"ע" וכו' לקבל עליו חמשת העינויים. מתחילים בפיוטים: "לך א-לי תשוקתי", "שמע קולי", טוב שהש"ץ יאמר שימחלו זה לזה, והקהל יאמר - מחלנו. פותחים ההיכל ומוציאים ספר הנקרא "כל נדרי", נוהגים להוציא 7 ספרים (אם יש). מתחילים "בישיבה של מעלה" וכו', "כל נדרי" (ישתדלו לאומרו מבעוד יום), וקוראים שלושה תלמידי חכמים יראים, כל אחד אומר פעם אחת. במקום שאין ת"ח, אומר הש"ץ 3 פעמים. נוהגים לומר פעמיים: "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". אחר כך אומר הש"ץ ברכת שהחינו. יכוון הש"ץ להוציא את הקהל ידי חובתו, והקהל יתכוון לצאת ידי חובה בברכת הש"ץ. לשון הזוהר "קם רבי שמעון", תפילה לחיילי צה"ל. השפכות. ויש שנוהגים לעשות השכבות לחללי צה"ל. מחזירים ספרי התורה למקומם. אומרים "מזמור שיר ליום השבת", "ה' מלך", קדיש. אין אומרים "והוא רחום", ומתפללים ערבית. אחרי "שמע ישראל" אומרים "ברוך שם" וכו' בקול רם, וכן בכל יום כיפור עד הנעילה. לפני העמידה אומרים "ושמרו בני ישראל", "כי ביום הזה". בעמידה מזכירים של שבת. לאחר העמידה אומרים ויכולו וברכה מעין שבע, ח"ק ואומרים סליחות כנהוג. (יש נוהגים לומר וידוי הגדול גם בלילה). אחר כך קדיש תקבל, ובתוכו "תיענו ותעטרו", ארבעה מזמורים ראשונים של תהלים. לבסוף פותחים את ההיכל ואומרים מזמור כ"ד "לדוד מזמור" ותפילת הפרנסה. קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח ויגדל. יש נהגו לומר פסוק "והיה פי ראשו" 7 פעמים. חסידים ואנשי מעשה נשאים ערים ולומדים משניות מסכת יומא, תהלים, אדרא זוטא קדישא, ועוד תפילות ובקשות, כל אחד לפי כוחו.
שחרית - נוטל ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו, ומותר להעביר הלכלוך מעל עינוי כשידיו רטובות. מברך ברכות השחר, מלבד "שעשה לי כל צרכי", שאינו מברכה. ואח"כ מברך ברכות התורה. יש נוהגים ללמוד 'כתר מלכות' לפני התפילה, ועוד לימודים כמוזכר

בסידורים. לפני "ה' מלך" אומרים "ה' הוא האלוקים" 2 פעמים. אחרי "יושב בסתר" מוסיפים מזמור י"ז "תפלה לדוד", מזמור כ"ה "לדוד אליך", מזמור ל"ב "לדוד משכיל", מזמור נ"א "למנצח מזמור לדוד", מזמור ס"ה "למנצח לך דומיה תהילה", מזמור פ"ה "למנצח לבני קרח", מזמור פ"ו "תפלה לדוד", ומזמורים ק"ב, ק"ג, ק"ד. לפני "ברוך שאמר" אומרים "האדרת והאמונה". הפיוטים המובאים במחזורים, יש שנוהגים לאומרם לפני "ברוך שאמר" ויש שאומרים אחר חזרת הש"ץ, וכל אחד יעשה כמנהגו. אחר ישתבח אומרים "שיר המעלות ממעמקים". יש להקפיד לקרוא ק"ש בזמנה. בברכות לפני ק"ש מוסיפים "לא אל אשר שבת". בעמידה מזכירים של שבת. בסוף העמידה אומר וידוי ו"על חטא" וכן במוסף ובמנחה. יש נוהגים לומר לפני החזרה את הפיוט "ה' שמעתי", ויש שאומרים אותו רק לפני מוסף. בחזרת הש"ץ אומר הסומך הפיוטים לפני הקדושה, ואומרים וידוי הגדול לרבנו נסים. בסוף החזרה אומר החזן "ואתם הדבקים", ואחרי החזרה אומרים "אבינו מלכנו" וחצי קדיש, סליחות, ובסיומם חצי קדיש, תיענו, תקבל. לפני קריאת התורה - אם לא אמר לפני "ברוך שאמר" - אומר הפיוטים: ה' נגדך כל תאותי, אלוקים אלי אתה, ושנאנים שאננים. פותחים ההיכל, אומרים שלוש פעמים י"ג מידות, יה"ר מלפניך, וי"ב פעם פסוק "לעולם ה'", ריבונו של עולם. בריך שמיא, תפילה לחיילי צה"ל. לפני קריאת התורה נוהגים להוסיף קטע מהזוה"ק "על דא ביומא" ואחר כך אומר "לפיכך כל אחד ואחד".

מוציאים שני ספרי תורה, בראשון קוראים לשבעה בפרשת אחרי מות (ויקרא טז) מתחילת הפרשה עד "ויעש כאשר צוה ה' את משה". זקן או חולה האוכלים בהיתר, יכולים לעלות לתורה. (המוסיפים חוזרים על הפסוקים כ"ו, כ"ז, כ"ח). המשלים אומר חצי קדיש. אחר כך קורא המפטיר בספר שני בפרשת פנחס (במדבר כט, ז-יא): "ובעשור לחדש השביעי" עד "ומנחתם ונסכיהם", חצי קדיש, הפטרה בישעיה (נז, יד): "ואמר סולו סולו" עד "כי פי ה' דבר" (סוף פרק נ"ח). בברכות הפטרה חותמים "מקדש השבת וישראל ויום הכיפורים". (אם יש ברית מילה ביוה"כ"פ, מלים אחר קריאת התורה לפני המוסף, ומברכים על המילה בלא כוס. ויש נוהגים לברך על הכוס, ונותנים לטעום לקטן שאינו צם. אסור לעשות המציצה ביוה"כ"פ ביין או במשקה, רק בפה בלא משקה). אומרים מי שברך לקהל, אשרי, ומחזירים ספרי התורה למקומם. ראוי לקצר הפיוטים והעליות לתורה בשחרית, כדי להתחיל את תפילת המוסף לפני זמנה של מנחה גדולה (שעה 12:57) יש נוהגים לומר כאן "ונתנה תוקף", חצי קדיש ועמידה.

מוסף – בעמידה מזכירים של שבת. לפני החזרה, יש שאומרים הפיוט "ה' שמעתי", "אתאנו", "אוהילה", עיין יום א' של ר"ה. בחזרה אומר הסומך הפיוטים שלפני הקדושה, וכן הפיוטים שלפני סדר העבודה ואחריה. בתוך החזרה אומרים הסליחות והידוי למוסף. לפני התחלת סדר העבודה פותחים דלתות ההיכל, וצריך לומר אותו במתון ובכוונה, כי זו עיקר עבודתו של כהן גדול במוסף יוהכ"פ, ויש בזה סדרים שונים. הסדר הפשוט לספרדים "אתה כוננת" המיוחס ליוסי בן יוסי כה"ג. יש לדקדק ולומר סדר העבודה יחד עם שליח הציבור, כדי שיכרעו יחד את הכריעות שכורעים ב"הכהנים והעם". כשאומרים "כורעים ומשתחוים" - לא כורעים על הרצפה ממש, אלא על שטיח, או בגד או נייר. בשעת הדחק יכרע על רגליו ויכסה פניו בטליתו. מסיימים את חזרת הש"ץ לפי הסדר, ח"ק ואחר כך סליחות, חצי קדיש, תיענו, תתקבל וכו'. אין כאלוקינו וכו'. לדוד מזמור, תפילה על הפרנסה, קדיש דרבנן, ברכו, עלינו לשבח.

במנחה - פותחים בקריאת פרשת העקידה עד "והארץ אזכור". יש האומרים את סדר העבודה של מנחה, כמובא בסידורים. אומרים "למנצח על הגיתית", אשרי ובא לציון, ח"ק. מוציאים ספר תורה וקוראים לשלושה בפרשת העריות (ויקרא י"ח) עד סוף הפרשה, ואין אומרים חצי קדיש אחר קריאתה. מפטירים בספר יונה, ומוסיפים עוד שני פסוקים ממיכה, "מי א-ל כמוך" עד הסוף. בברכת ההפטרה מסיימים כמו בשחרית. מחזירים ס"ת למקומו. אומרים ח"ק ועמידה. בעמידה מזכירים של שבת. בחזרת הש"ץ אומר הסומך הפיוטים שלפני הקדושה, ובתוך החזרה אומרים וידוי למנחה (ויהי בעלות המנחה). כשהזמן קצר מדלגים על הידוי. אין הכהנים עולים לדוכן במנחה אלא בשחרית, מוסף ונעילה. אחרי החזרה ח"ק ואחר כך סליחות, חצי קדיש, תיענו, תתקבל. עלינו לשבח.

נעילה - זמנה כשהחמה עוד בראשי האילנות, כ- 50 דקות לפני השקיעה (בשעה 17:25) יש המקדימים 40 דקות, ויש 30 דקות לפני השקיעה. כל אחד ינהג כמנהגו. לפני התפילה נהגו לדרוש ולעורר את הציבור לתשובה שלימה. בעיקר על עבירות שבין אדם לחברו. פותחים ההיכל ומתחילים בפיוט, "א-ל נורא עלילה" (ויש נוהגים לפני הנעילה לומר "ברכי נפשי", "ברכי אצולה"). אומרים אשרי וחצי קדיש, בעמידה מזכירים של שבת ואומרים "חתמנו" במקום "כתבנו", "חתום" במקום "וכתוב". אומרים וידוי, "אתה הבדלת אנוש מראש", ואין אומרים "על חטא". בחזרת הש"ץ אומרים ברכת כהנים, ויש להשתדל לברך לפני השקיעה (18:15). אחרי החזרה מאריכים בסליחות עד שיהיה לילה ודאי, ומוסיפים

מחול על הקודש. מסיימים נעילה בפסוק "שמע ישראל", בשכמל"ו, ואומרים 7 פעמים "קראתי בכל לב", ו- 7 פעמים "ה' הוא האלוקים", חצי קדיש. תוקעים תשר"ת תש"ת תר"ת, תענו ותעטרו ותתקבל. אחר כך נוהגים לתקוע תרועה גדולה. סוגרים שערי ההיכל, ואומרים הפסוקים "כל כלי" וגו' "יחתו מריביו" וגו' שלוש פעמים. זמן התקיעה הוא 20 דקות אחרי השקיעה, בשעה 18:35. חולים, חלשים וזקנים יכולים לאכול אחר תקיעת שופר והבדלה. סיום הצום לבריאים בשעה 18:46.

מוצאי יום הכיפורים, מוצש"ק אומרים ה' צבאות, ח"ק, "והוא רחום", מתפללים ערבית של חול ואומרים אתה חוננתנו. אחרי העמידה ח"ק, שובה ה', ויהי נועם, ואתה קדוש, קדיש תתקבל, שיר למעלות אשא עיני, קדיש יהא שלמא, ברכו, עלינו. בהבדלה מברכים שלוש ברכות: הגפן, מאורי האש, המבדיל, ואין מברכים על הבשמים. מברכים "בורא מאורי האש" על נר ששבת, שהוא נר שדלק מערב יום הכיפורים. אם אין נר ששבת, ידליק גפרור וממנו ידליק נר להבדלה. אם לא אמר "אתה חוננתנו" בתפילה, יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" לפני ההדלקה. יש נוהגים ליטול ידיהם, ואחר כך מקדשים הלבנה. הולכים לבתיהם לאכול ולשתות. אין לאכול לפני ההבדלה. אשה שבעלה מתאחר לשוב והצום קשה לה, תבדיל בעצמה ותאכל. נוהגים להתחיל מיד בבניין הסוכה.

י"א בתשרי, יום ראשון. נוהגים להשכים להתפלל בבוקר, ואין אומרים תחנון מיום זה עד אחרי ר"ח מרחשון. יש הקוראים ליום זה "שמחת כהן" (מנהג ג'רבה), והכהנים מברכים את העם ביום זה. אחר שיר של יום מוסיפים "למנצח לבני קורח מזמור" (תהילים פ"ה).

ערב סוכות, יום רביעי, י"ד בתשרי. מסתפרים ורוחצים. אנשי מעשה טובלים לכבוד החג. כי אמרו חז"ל 'חייב אדם לטהר עצמו ברגל'. אחר השעה התשיעית אסור לאכול פת, ויש מחמירים מחצות היום, כדי שיאכל בלילה לתיאבון, כי האכילה בסוכה בלילה הראשון חובה מן התורה. מכינים את הסוכה כדון, ומי שאינו בקי צריך להראות סוכתו לחכם, כדי שלא ייכשל בסוכה פסולה ח"ו.

מצווה על כל אחד לקנות ארבע מינים לעצמו ולילדיו הקטנים, כדי לחנכם במצוות. מכינים את ארבע המינים שיהיו כשרים כהלכה: לולב אחד, אתרוג אחד במשקל של 60 גר' לפחות, 3 הדסים, 2 ערבות. אורך שדרת הלולב 32 ס"מ לפחות, ההדס והערבה 24 ס"מ לפחות. (ויש אומרים שאורך שדרת הלולב יהיה 40 ס"מ, ההדס והערבה 30 ס"מ). וכך

סדר האיגוד: יקח הלולב, וישים השדרה מול פניו, ויביא 3 הדסים, וישים אחד על השדרה ויטהו קצת לצד ימין, השני ישים אותו בצד ימין, והשלישי בצד שמאל; את שתי הערבות ישים אצל ההדס, אחד מימין ואחד משמאל, ויאגוד את כולם לפחות בשני קשרים זה על זה. צריך לאגודם כדרך גדילתם, דהיינו ראשיהם למעלה ועיקרם למטה. ההדס יהיה קצת יותר גבוה מן הערבה, והלולב גבוה מהם לפחות טפח. יש אומרים "לשם יחוד" לפני האיגוד.

נוהגים לקשט הסוכה במצעים וכלים נאים, כדי שתהיה דירה נאה לכבוד החג. יש נוהגים לתלות בסוכה פירות לניו, ויזהר לתלותם תוך 32 ס"מ מהסכך, כדי שיהיו סמוכים לסכך ובטלים לו. (אסור ליהנות מפירות אלו כל ימי החג, וכן אסור בכל ימי הסוכות, עד מוצאי שמיני עצרת, לקחת מעצי הסוכה אפילו קיסם לחוץ בו שיניו). ראוי להתנות לפני תליית הקישוטים והפירות שאינו בדל מהם כל בין השמשות. בחו"ל – יש לעשות עירוב תבשילין. עיין ערב ראש השנה.

א' דסוכות, יום חמישי, ט"ו בתשרי.

האישה מדליקה נרות לפני השקיעה, ומברכת לפני ההדלקה "להדליק נר של יו"ט" ו"שהחיינו". ויש שנוהגות שלא לברך שהחיינו. במקום שאין חשש שריפה או רוח שתכבה את הנרות – תדליק בסוכה. אי אפשר, תדליק בבית בברכה. וייהנו מאור הנרות אחרי השקיעה או אחרי הסעודה. יש נוהגים להדליק בכל יום נר נוסף לכבוד האושפיזין, בע"ש ובעיר"ט ידליקו לפני הדלקת נרות שבת ויו"ט. יש להדליק נר נשמה ממנו ידליקו אש לבישול.

בחו"ל – יש להכין שתי מערכות נוספות של פמוטים, ליו"ט שני ולשבת. יש להדליק נר נשמה ממנו תדליק נרות בליל יו"ט שני, ונר נשמה נוסף שיודלק ביו"ט שני, ממנו ידליקו אש לבישול ולנרות שבת. עירוב תבשילין.

ערבית – פותחים במזמורי הרגל, "למנצח משכיל לבני קרח", "שפטני" (תהילים מב-מג). נהגו לומר לפני תפילת לחש פסוק "אלה מועדי ה'". ויש נוהגים להוסיף פסוק "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל". חצי קדיש. עמידה של יום טוב. אחר תפילת העמידה: תתקבל, שיר המעלות שמחתי באומרים, קדיש יהא שלמא, ברכו, עלינו לשבח, יגדל. בכניסה לסוכה נוהגים לומר "עולו אושפיזין". נוהגים לייחד כסא לאושפיזין. וכשודאי לילה מקדש מעומד.

סדר הקידוש: אלה מועדי ה', ברכת הגפן, אשר בחר בנו, מברך לישב בסוכה, יושב ומברך ברכת שהחיינו. השומעים יכוונו לצאת ידי חובתם בברכות, והמברך יכוון להוציאם ידי חובה, ולא יענו "ברוך הוא וברוך שמו". אכילת כזית פת בסעודת לילה ראשון - מן התורה, ולכן צריך לכוון לצאת בה ידי חובה. יש אומרים שחייב לאכול כביצה בסוכה. נוהגים ללמוד בשולחן החג משניות מסכת סוכה ופרקי משניות שבהם נזכר האושפיזא של אותו לילה.

בברכת המזון אומר "יעלה ויבוא", ואם שכח - חוזר, ככתוב בסידורים. מוסיפים "הרחמן הוא יזכנו לישב בסוכת עורו של לוי", "הרחמן הוא ישפיע עלינו שפע קדושה וטהרה מז' אושפיזין עילאין קדישין זכותם תהיה מגן וצינה עלינו".

כל סעודה שיש בה קידוש, מברך "לישב בסוכה" אחר הקידוש ולפני השתייה. כשאין קידוש, לפי דעת הפוסקים ובא"ח, מברכים "לישב בסוכה" אחר נטילת ידים ולפני המוציא, כדי שלא יהיה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה. ויש שמברכים אחר המוציא. נשים אינן מברכות 'לישב בסוכה', אך יש להן מצווה לאכול בסוכה. בכל סעודה שאוכל בה פת בשיעור ביצה, כ- 60 גרם, או מזונות כ- 240 גרם, מברך 'לישב בסוכה'. בתבשיל מחמשת מיני דגן, אף שקבע עליהם סעודתו, לא נהגו לברך לישב בסוכה. בכל שבעת הימים עושה סוכתו קבע, אוכל וישן בה. מהדין, אכילת עראי ופחות מהשיעור מותר לאכול מחוץ לסוכה, אך נהגו המהדרין שלא לאכול או לשתות אפילו מים מחוץ לסוכה. שינה של עראי אסורה מחוץ לסוכה.

שחרית - תפילת יום-טוב. אחרי "יושב בסתר" מוסיף את מזמורי החג (תהילים מב-מג). בעמידה - תפילת יו"ט. אחרי חזרת הש"ץ - נטילת לולב. המתפלל בזמן "הגן החמה" ורוצה ליטול לולב בסוכה, יברך על הלולב לפני הלל. המתפלל לאחר מכן, יברך "על נטילת לולב" לפני התפילה או לפני הלל. (חסידים ואנשי מעשה נוהגים לברך על הלולב בסוכה). נטילת לולב - הלולב בימין (גם איטר יטול בימין כל אדם) והאתרוג בשמאל. לפני הברכה יקח את האתרוג כשהעוקץ (מקום החיבור של האתרוג לעץ) למעלה, ואחר הברכה הופכו, או שמניחו במקום אחר, ואחר הברכה נוטלו משם. מברך לפני נטילתו "על נטילת לולב" ו"שהחיינו". בשאר הימים אינו מברך שהחיינו. מצמיד את האתרוג ללולב ומנענע. וכן יעשה בנענועים. גם איטר: יצמיד את האתרוג שבשמאלו ללולב שבימינו. סדר הנענועים: 3 נענועים לדרום, 3 נענועים לצפון, משם יחזור למזרח, 3 נענועים למזרח, ואחר כך 3 למעלה ו- 3 למטה, ולבסוף 3 למערב. כל הנענועים הם בהולכה מהחזה לכיוון שאליו הוא

פונה, וחזרה לחזה. (ונסמך על הכתוב "הולך אל דרום סובב אל צפון"). מנענעים ב"הודו" הראשון פעם אחת, ב"אנא ה' הושיעה נא" - פעמיים, ואחר כך ב"הודו" שבסוף פעם אחת. במילה "הודו" מנענע לצד דרום. כשאומר "ה'" לא מנענע. כשאומר "כי" מנענע לצד צפון, וכן הלאה בכל מילה מנענע. כשאומר "אנא ה' הושיעה נא" בכל הברה מנענע, אך לא מנענע כשאומר "ה'". הלל גמור בברכה "לגמור את ההלל", ומסיים "ההללך, ברוך אתה ה' מלך מהולל בתשבחות" אמן, קדיש תתקבל.

פותרים ההיכל ואומרים י"ג מידות שלוש פעמים, אומרים "יהי רצון", "ברוך שמי", מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה. מוציאים שני ספרי תורה, מניחים אותם על התיבה ואומרים "הושענות" ליום ראשון ומקיפים את התיבה. אח"כ אומרים קדיש תתקבל. יש נוהגים לומר קדיש תתקבל אחר ההלל, אח"כ מוציאים ס"ת ואומרים הושענות. מגביהים את ספר התורה, קוראים לחמישה בפרשת אמור (ויקרא כב, כג): "שור או כשב" עד "אל בני ישראל", חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "ובחמשה עשר יום" עד "ומנחתה ונסכה", חצי קדיש. מפטירים בזכריה יד, א: "הנה יום בא" עד "ביום ההוא". בברכת ההפטרה חותמים "מקדש ישראל והזמנים", מי שברך לקהל, אשרי, ומחזירים ספרי תורה להיכל.

מוסף כמו בכל יום טוב.

בבית – קידוש, ואמרו בסוכה בעמידה. לפני הקידוש אומר 'אלה מועדי ה', ברכת הגפן, לישב בסוכה ושונה מהיין. אם לא אמר יעלה ויבוא בברכת המזון - אינו חוזר.

מנחה - למנצח וכו', אשרי, ובא לציון, ח"ק, עמידה של יו"ט. אחרי חזרת הש"ץ אין אומרים צדקתך, תתקבל, ואחר כך אומרים מזמור של חג, וי"א "שיר המעלות לדוד שמחתי", קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח.

מוצאי יו"ט - יש נוהגים להתחיל במזמורי החג או במזמור "שפטני" בלבד. בעמידה "אתה חוננתנו" ו"יעלה ויבוא".

שכח ולא אמר יעלה ויבוא - בין בלילה בין ביום דינו כך: נזכר לפני שאמר "ברוך אתה" של ברכת "המחזיר שכינתו לציון", או אמר "ברוך אתה" ולא אמר "ה'" - חוזר ואומר "יעלה ויבוא", ואחר כך "ואתה ברחמיך" וכו'. אמר "ברוך אתה ה'", יסיים "למדני חוקיך", ויאמר "יעלה ויבוא", וימשיך "ואתה ברחמיך" ומסיים "ברוך אתה ה' המחזיר" וכו'. סיים הברכה, יאמר אחריה "יעלה ויבוא" וימשיך מודים. אם אמר מילת "מודים" ונזכר - חוזר ל"רצה". ממודים עד יהיו לרצון האחרון, אם נזכר - חוזר ל"רצה". נזכר אחר שאמר "יהיו לרצון" האחרון, אפילו לא עקר רגליו - חוזר

לתחילת התפילה.

אחרי העמידה אומר "יהי שם", קדיש תתקבל, שיר למעלות, עלינו לשבח. הבדלה של מוצאי יו"ט – בבית הכנסת, ובבית יאמרה בסוכה. (יין והמבדיל בלבד).

א' דחווה"מ, יום שישי, ט"ז בתשרי.

שחרית - מתחילים כבכל יום חול. אין מניחים תפילין בחווה"מ. עמידה של חול, ואומר "יעלה ויבוא". אם לא אמר - עיין לעיל בערבית. נטילת לולב בלי "שהחיינו". הלל גמור בברכה תחילה וסוף, ונענועים כנ"ל. הוצאת ס"ת. "הושענות" ליום ב', ואחר כך אומרים קדיש תתקבל (ויש נוהגים לומר תתקבל אחר ההלל, מוציאים ס"ת ואחר כך אומרים הושענות). קריאת התורה בפרשת פנחס: "וביום השני", ארבעת העולים חוזרים על אותה הפרשה, חצי קדיש, "אשרי" "ובא לציון", "בית יעקב", שיר המעלות, שיר של יום, הושיענו, ומחזירים ספר תורה וח"ק.

מוסף של יו"ט ואומרים "את יום מקרא קודש הזה", תתקבל, מזמורי ההג, יהא שלמא, אין כאלוקינו, פיטום הקטורת, קדיש דרבנן, ברכו, ועלינו לשבח.

כך הוא הסדר בכל ימי חול המועד, אלא שבכל יום קוראים את הושענות של אותו יום ואת הקריאה של אותו יום.

בחול"ל – יו"ט שני. תפילה של יו"ט כמו ביום הראשון. קידוש – כמו אתמול, אך אין מברכים שהחיינו. נטילת לולב והושענות ליום שני כמו בא"י.

קריאת התורה כמו ביום הראשון. חמשה עולים לתורה, המפטיר כמו אתמול "ובחמישה עשר", ומפטירין "ויקהלו אל המלך" (מלכים א, ח). מוסף כמו אתמול.

בחול"ל - מדליקים את הנרות בערב שבת מנר דולק.

ב' דחווה"מ, שבת קודש, י"ז בתשרי.

הדלקת נרות כמו בכל ע"ש. במקום שאין חשש שריפה או רוח שתכבה את הנרות - תדליק בסוכה. מתחילים "מזמור לדוד הבו לה'", אין אומרים "במה מדליקין". אומרים "כל ישראל", "אמר ר' אלעזר", קדיש על ישראל. "מזמור שיר ליום השבת", "ה' מלך".

תפילה של ליל שבת כרגיל. בעמידה - יעלה ויבוא. נהגו לומר "עולו אושפיזין" כנהוג בכל לילה של סוכות. "שלום עליכם" כבכל ליל שבת. קידוש של שבת בסוכה מעומד ומברכים

לפני השתייה "לישב בסוכה".

שחרית - תפילה של שבת. בעמידה "יעלה ויבוא". אין נוטלים לולב. אומרים הלל גמור. אין אומרים הושענות ליום שבת ולא מקיפים את התיבה. יש שנהגו לומר הושענות אך לא מקיפים את התיבה. קדיש תקבל. מוציאים שני ס"ת, בספר א' קוראים לשבעה בפרשת כי תשא (שמות לג, יב) "ראה אתה אומר אלי" עד "לא תבשל גדי בחלב אמו", ח"ק. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "וביום השלישי", ח"ק. מפטירים ביחזקאל לח, יד "והיה ביום ההוא" עד "וטהרו הארץ". בברכות הפטרה חותם מקדש השבת.

מוסף - של יום טוב ואומר את יום מקרא קודש ומזכיר של שבת.

מנחה - כבכל שבת. קוראין ג' גברי בפרשת וזאת הברכה. אין אומרים צדקתך.

ערבית - כמו בכל מוצ"ש, בעמידה מוסיף אתה חוננתנו, יעלה ויבוא. אומרים שובה ה', ויהי נועם ואתה קדוש. הבדלה של מוצ"ש.

בחול"ל - בכל ימי חוה"מ ההושענות כמו בא"י. קריאת התורה - ביום ד' של סוכות שהוא ב' דחווה"מ, הראשון קורא "וביום השלישי", השני "וביום הרביעי", השלישי "וביום הרביעי", הרביעי "ביום השלישי וביום הרביעי". וכן בשאר ימי חוה"מ.

ו' דחווה"מ, יום הושענא רבא, יום רביעי, כ"א בתשרי. נהגו להיות ערים בליל הושענא רבא ולקרות בסדר תיקון הושענא רבא (ספר דברים, מדרש, אדרא זוטא כל התהילים עם ז' כורתי ברית). חצי שעה לפני חצות קוראים ק"ש. אחר חצות אומרים ברכות השחר בלי ברכות התורה. מי שלא ישן בלילה יטול ידיו אחר עלות השחר בלא ברכה, ויברך אז ברכות התורה. זמן חצות הוא 12.24. זמן עלות השחר הוא 5:35.

שחרית - יזהר להתפלל בכוונה ובהתלהבות לכבוד קדושת היום. התפילה ככל חוה"מ. אחרי העמידה נטילת לולב, הלל גמור ונענועים כנהוג. סדר הושענות במלואם, ומקיפים 7 הקפות את התיבה שספר התורה נמצא בה. קדיש תקבל. יש מוסיפים תיענו ותעטרן, וקוראים לארבעה אנשים בפרשת פנחס "וביום השביעי", חצי קדיש, מוסף, ואחרי המוסף נוהגים מנהגם של נביאים "חבטת ערבה". לוקחים חמשה בדי ערבה, אוגדים אותם ביחד, אוחזים אותם ביד ואומרים "לשם יחוד קודשא בריך הוא... הנה אנחנו באים לקיים מצות ערבה מנהג נביאים הראשונים" וכו', ויכה על הקרקע חמש פעמים כנגד מנצפ"ך, ואומר "חבטת חביט ולא בריך". יש שנהגו לפי הקבלה לחבוט הערבה לפני תפילת מוסף. בסיום התפילה נהגו לומר "נשמת כל חי" עד "אתה אל" ואומר: "אנחנו מקבלים עלינו בלי נדר כי

לשנה הבאה בעת ובעונה הזאת נאמר נשמת כל חי" וכו'. יש לקרוא פרשת "וזאת הברכה" שנים מקרא ואחד תרגום. לפנות ערב מפנה הכלים מהסוכה ונפרד מהסוכה ואומר בצאתו "יהי רצון... שבזכות קיום מצוות סוכה זאת שקיימנו נזכה ונחיה לשנה הבאה לישב בסוכת עורו של ליתן..."

בחול – קריאת התורה כדלעיל ביום הששי וביום השביעי. אין מפנים את הסוכה עד מוצ"ש. הסוכה ונויה אסורים בהנאה עד מוצאי ש"ת. עושים עירוב תבשילין, עיין בערב ראש השנה.

שמיני עצרת ושמחת תורה, יום חמישי, כ"ב בתשרי. הדלקת הנר בבית כנהוג בערב שבת. המדליקה מברכת "להדליק נר של יו"ט", יש הנוהגות לברך גם "שהחיינו". יש להדליק נר נשמה ממנו ידליקו לבישול ביו"ט.

בחול – יש להכין שתי מערכות נוספות של פמוטים ליו"ט שני ולשבת. יש להדליק נר נשמה ממנו תדליק בליל יו"ט שני, ולהכין נר נשמה נוסף שידולק ביום השני, ממנו ידליקו אש לבישול ונרות שבת.

ערבית – מתחילים במזמור "למנצח על השמינית" (תהילים יב), ח"ק, לפני תפילת לחש אומרים "אלה מועדי ה'", ח"ק, עמידה של יו"ט, ואומרים בתפילה "את יום שמיני חג העצרת הזה". לאחר העמידה קדיש תתקבל, שיר המעלות לדוד שמחתי, קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח, יגדל, פתיחת ההיכל והוצאת כל ספרי התורה שבהיכל, ויש שמוציאים רק שלשה ספרי תורה, ושומחים בשמחת התורה. נוהגים להניח ספר תורה על התיבה, ומעמידים על ידו זקן או אחד מחשובי העם, ומקיפים התיבה שבה ספר התורה שבע פעמים. אומרים פזמונים ופיוטים כנהוג. בין כל הקפה נוהגים לומר פסוקים: ימין ה' רוממה, שמע ישראל, ה' מלך, אנא ה' הושיעא נא, אנא ה' הצליחה נא, ויה"ר וכו'. כל הקפה כנגד אחד משבעת כורתי ברית, ובהקפה השביעית מסיימים בתפילת "רבש"ע הרי אנהנו באים" וכו', קול מבשר (3 או 7 פעמים).

בחול – יום זה הוא שמיני עצרת בלבד. התפילה כביו"ט, ואומר יום שמיני עצרת. אין מוצאים ס"ת בלילה.

בבית – אומר קידוש של יו"ט ומברך שהחיינו.

בחול – אוכלים בסוכה, אך אין מברכים "לישב בסוכה", מברכים "שהחיינו".

שחרית - תפילת יו"ט. אחרי "יושב בסתר" מוסיף את מזמור החג. בעמידה אומרים "שמיני

הג העצרת הזוה". הלל גמור וקדיש תתקבל. פותחים ההיכל, ואומרים י"ג מידות, ויהי רצון, מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה. בריך שמייה. מוציאים שלשה ספרי תורה, בראשון קוראים לחמשה עולים בפרשת "וזאת הברכה" עד "מעונה". נוהגים לחזור הקטע "ולאשר אמר" הרבה פעמים, כדי שכל הציבור או רובו יעלה לתורה. כל הילדים היודעים לברך עולים לתורה, אף על פי שלא הגיעו לבר מצווה. בסוף עולים כל התינוקות ואלו שאינם יודעים לברך. פורשים עליהם טלית, ואחד מברך ברכות התורה ומוציא את כולם. ומברכים הקטנים בפסוק "המלאך הגואל" וברכת כהנים. קוראים ל"חתן מעונה" עד "על במותימו תדרוך". קוראים ל"חתן תורה", והוא משלים החזור וקורא כל הפרשה מ"וזאת הברכה" עד סופה, מברך ברכה אחרונה, אינו אומר קדיש. מעלים מיד את "חתן בראשית" המברך ברכה ראשונה, והגבאי אומר: "בסימנא טבא". קוראים מ"בראשית" עד "אשר ברא אלוקים לעשות", ואומר חצי קדיש. יש הנוהגים שחתן תורה וחתן בראשית אומרים ח"ק יחד. אחר כך "הדרן עלך" וכו', מי שברך לחתנים, וקורא המפטיר בספר שלישי: "וביום השמיני" (בפרשת פנחס כט, לה) עד הסוף, ואומר חצי קדיש. מפטירים ביהושע א': ויהי אחרי וגו'. "מי שברך" לקהל, אשרי. תיקון הגשם: שפעת רביבים יוריד מזבוליו, לשוני כוננת, א-ל חי יפתח אוצרות שמים וכו'. מחזירים ספרי תורה להיכל. קדיש לעילא. יש נוהגים לומר תיקון הגשם אחר ההפטרה, מי שבירך, אשרי וכו'. (לפי מנהגי בית אל עושים הקפות ש"ת לפני החזרת ס"ת).

בחז"ל – עולים לתורה חמשה בלבד. קוראים מ"כל בכור" (דברים טו, יט) עד "אשר נתן לך" (שם טז, ז). מפטיר בפנחס "ביום השמיני". ההפטרה "ויהי ככלות" (מלכים א, ח).

מוסף - של יו"ט. מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" (עד מוסף יום א' דפסח). שכח ואמר "מוריד הטל" ולא "משיב הרוח", אם נזכר לפני שאמר "ה" של ברכת "ברוך אתה ה' מחיה המתים", חוזר ל"אתה גיבור". נזכר לאחר שברך "ברוך אתה ה' " אינו חוזר. נוהגים לערוך הקפות ש"ת אחר התפילה.

מנחה - למנצח וכו', אשרי ובא לציון, ח"ק, תפילת יו"ט, משיב הרוח. אחרי החזרה, קדיש תתקבל, "שיר המעלות לדוד שמחתי", קדיש יהא שלמא, עלינו לשובה, אחרי מנחה נוהגים לערוך הקפות שמחת תורה.

מוצאי יו"ט - בעמידה 'משיב הרוח', 'אתה חוננתנו', ממשיך לומר ברכנו עד ז' במרחשון. אחר כך הבדלה של מוצאי יו"ט. נהגו לעשות הקפות שניות ברוב עם במוצאי החג.

בית כנסת בעיר קלן, צילם יוסי דורה

אסרו חג, יום שישי, כ"ג בתשרי. לא אומרים תחנון עד ב' במרחשון. בחו"ל – שמחת תורה ביום שישי. הדלקת נרות של שבת, יש להדליק מנר זולק ולהיזהר שלא לכבות את הגפרור. ערבית של יו"ט. אין אוכלים בסוכה ביום זה. מברכים שהחינו. נוהגים בו כבני א"י ביום שמחת תורה שלהם.

שבת פרשת בראשית, כ"ד בתשרי. מפטירים בישעיהו מב,ה "כה אמר ה' " עד "יגדיל תורה ויאדיר". מברכים חודש מרחשון שיחול ביום שישי ושבת. במנחה אין אומרים "צדקתך".

יום ראשון, כ"ה בתשרי – עוברים לשעון חורף

א' דר"ח מרחשון, יום שישי, ל' בתשרי. **דיני ראש חודש**: בערבית מתחילים "ברכי נפשי". בעמידה "יעלה ויבוא". (דיני "יעלה ויבוא" יובאו בהמשך). הלל בדילוג ובלי ברכה (ויש שנהגו לברך "לקרוא את ההלל"), קדיש תתקבל. אומר "ואברהם זקן", בריך שמיא, י"א יה"ר הכתוב בסידור, וטוב שלא לאומרו. מוציאים ספר תורה, וקוראים לארבעה עולים בפרשת פנחס (כח,א): "וידבר ה' אל משה" וגו'. קוראים לכהן מ"וידבר" עד "עולה תמיד", חוזרים ללוי פסוק "ואמרת להם" עד "רביעית ההין", ולשלישי קוראים מ"עולת תמיד" עד "ונסכה", ולרביעי "ובראשי חדישיכם" עד "ונסכו". חצי קדיש, (יש הנוהגים להחזיר ס"ת כאן). אשרי ובא לציון, בית יעקב, שיר המעלות, מזמור של יום, הושיענו. מחזירים ספר תורה למקומו, חולצים התפילין לאחר חצי קדיש, מתפללים מוסף של ראש חודש, ולאחר חזרת הש"ץ תתקבל ואומרים "ברכי נפשי", קדיש יהא שלמא, "קוה אל ה'" ו"פיטום הקטורת", קדיש על ישראל, עלינו לשבח. אסור להתענות בו, יש נשים שנוהגות שלא לעשות מלאכה בר"ח. יש שנהגו להדליק נר אחד בליל ר"ח.

דיני "יעלה ויבוא": שכח "יעלה ויבוא" בערבית, אם נזכר לפני שאמר "ה" שבברכת "ברוך אתה ה' המחזיר שכינתו לציון" חוזר ואומר "יעלה ויבוא", וממשיך "ואתה ברחמיך". אם אמר "ה" - אינו חוזר, ואומר "יעלה ויבוא" לפני "יהיו לרצון אמרי פי" האחרון. אם שכח בשחרית ובמנחה, דינו זה: נזכר לפני שאמר "ה" שבברכת "ברוך אתה ה' המחזיר שכינתו לציון" חוזר ואומר "יעלה ויבוא", ואחר כך "ואתה ברחמיך" וכו'. אמר

"ברוך אתה ה'", יסיים "למדני חוקיך", יאמר "יעלה ויבוא", ימשיך "ואתה ברחמיך" ויסיים "ברוך אתה ה' המחזיר" וכו'. סיים הברכה, יאמר אחריה "יעלה ויבוא" וימשיך "מודים". אם המשיך ונזכר מ"מודים" עד "יהיו לרצון" האחרון - חוזר ל"רצה". נזכר אחר שאמר "יהיו לרצון" האחרון, אפילו לא עקר רגליו - חוזר לראש התפילה.

מרחשון

המולד יום שישי שעה 16:05 (+14 חלקים)

ברכת הלבנה ממוצ"ש ט' חשון עד ליל שישי י"ד בו.

שבת פרשת נח, א' במרחשוון, ב' דר"ח. מתפללים כמו בכל שבת ומזכירים ר"ח. יעלה ויבוא בתפילה ובברכת המזון. בערבית ובברכת המזון - אם שכח אינו חוזר. בשחרית ובמנחה - חוזר.

שחרית - אחרי חזרת הש"ץ, הלל בדילוג. קדיש תתקבל. מוציאים שני ס"ת, בראשון קוראים לשבעה בפרשת נח, ח"ק. המפטיר קורא בספר שני בפרשת פנחס מ"וביום השבת" עד "ונסכו", ח"ק. מפטירים "השמים כסאי" (ישעיהו טו) עד "לכל בשר". כופלים את הפסוק "והיה מדי חודש בחודשו". מוסף - של שבת ור"ח. אתה יצרת.

מנחה - קוראים לשלשה בפרשת לך לך. בעמידה יעלה ויבוא. אין אומרים צדקתך. רצוי לסיים סעודה שלישית לפני השקיעה, כדי שלא להיכנס לספק אם לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון.

קידוש לבנה נוהגים לומר רק אחר שבעה ימים מעת-לעת מהמולד.

יום שישי, ז' במרחשוון. מתחילים לומר בערבית שלפניו: "ברך עלינו". מי ששכח ואמר "ברכנו", זה דינו: נזכר לפני "ברוך אתה ה'" של "מברך השנים", חוזר ל"ברך עלינו". אמר "ברוך אתה ה'" יסיים "למדני חוקיך", ויאמר "ברך עלינו". סיים "מברך השנים", יאמר במקום "ותן טל ומטר לברכה". התחיל "תקע" - ימשיך, ובאמצע "שמע קולנו", לפני "כי אתה שומע", יאמר "ותן טל ומטר לברכה". התחיל לברך "ברוך אתה" ונזכר, יאמר "ותן טל". אמר "ברוך אתה ה'" ונזכר - יסיים "למדני חוקיך", יאמר "ותן טל ומטר" וימשיך "כי אתה שומע תפילת...". סיים שומע תפילה - יאמר שם "ותן טל...".

התחיל "רצה" עד "יהיו לרצון" האחרון - חזור ל"ברך עלינו" וממשיך משם כסדר: "תקע" וכו'. נזכר אחר "יהיו לרצון" האחרון, אפילו לא עקר רגליו - חוזר לראש התפילה.

בחז"ל – ממשיכים לומר "ברכנו" עד 60 יום לתקופה, שהיא 5 לדצמבר - השנה בליל חמישי (יום רביעי בערב) ד' בכסלו.

שבת פרשת לך-לך, ח' במרחשוון. מפטירים בישעיה מ', כז: "למה תאמר יעקב" עד "בקדוש ישראל תתהלל" (מא, טז).

שבת פרשת וירא, ט"ו במרחשוון. מפטירים במלכים ב, ד, א: "ואשה אחת" עד "ותאמר שלום" (כג).

שבת פרשת חיי שרה, כ"ב במרחשוון. מפטירים במלכים א, א, א: "והמלך דוד זקן" עד (פסוק לא) "יחי אדוני המלך דוד לעולם".

שבת פרשת תולדות, כט' במרחשוון. מפטירים בשמואל א, כ "ויאמר לו יהונתן מחר חודש". מברכים חודש כסלו שיחול ביום ראשון ושני. ראש חודש כסלו, יום ראשון, ל' במרחשוון. תפילת ראש חודש (עיין בר"ח מרחשוון).

כסלו

המולד ליל ראשון 4 לפנות בוקר 49 דקות ו-15 חלקים,
ברכת הלבנה מליל שני ח' בכסלו עד ליל שני ט"ו בו שעה 11: 23

יום שני, ב' דר"ח כסלו, א' בכסלו. תפילת ראש חודש. מתפילת ערבית של ליל חמישי מתחילים לומר בחז"ל "ותן טל ומטר" בברכת השנים.

שבת פרשת ויצא ו' בכסלו. מפטירים בהושע י"א: "ועמי תלואים".

שבת פרשת וישלח, י"ג בכסלו. מפטירים בעובדיה: "חזון עובדיה" עד הסוף. יש

בהפטרות פרשת ויצא ופרשת וישלח מנהגים שונים - ונהרא נהרא ופשטיה.

שבת פרשת וישב, כ' בכסלו. מפטירים בעמוס ב', "כה אמר ה' ", עד "מי לא יבא" (ג.ח).

יום א' דחנוכה – יום חמישי, כ"ה בכסלו. ביום רביעי ערב חנוכה, אין אומרים במנחה תחנון. מכינים את הפתילות והשמנים. (לכתחילה ראוי להדר אחרי שמן זית, ואם אין, אפשר בשמן אחר, או בנרות שעווה). יש להציב את החנוכיה בחוץ, בטפח הסמוך לפתח בצד שמאל (כי מזווה בימין וחנוכיה משמאל), או להעמידה בחלון הסמוך לרשות הרבים. אם החלון גבוה מ- 9.60 מ', עדיף להדליק בטפח הסמוך לפתח או בפנים. נהוג להניחה בגובה 7-10 טפחים. ומותר משלושה טפחים ומעלה, עד לגובה עשרים אמה, שעד שם שולטת בה העין. בלילה הראשון מדליק את הנר הימני, ולמחר מתחיל מהנר השני ופונה ימינה וכן על זה הדרך, כך שתמיד מתחיל להדליק מהנר הנוסף ופונה לצד ימין. וכך יוצא שבערב האחרון מדליק את הנר הקיצוני משמאל (הקרוב לפתח) ופונה לימין.

זמן הדלקת נר חנוכה: לנוהגים כרמב"ם וכדעת הגר"א - בשקיעה, בשעה 4.48. לנוהגים כמרן השו"ע - בצאת הכוכבים, בשעה 5.08. לפני ההדלקה מברך "להדליק נר חנוכה", "שעשה נסים", וביום א' של חנוכה גם "שהחיינו". אחר שהדליק אומר "הנרות הללו", "מזמור שיר חנוכה הבית לדוד", ויש נוהגים לומר 7 פעמים "ויהי נועם" ומזמור "וישב בסתר עליון" לשמירה. צריך לשים בחנוכיה שמן שיבער לפחות חצי שעה. מדליק במקום שאין רוח שיכולה לכבות את הנר. אסור ליהנות מאור החנוכיה, ואין להדליק מנר לנר. בבית-הכנסת מדליקים נרות בין מנחה לערבית. מניחים את המנורה בכותל דרום, זכר למנורת המקדש שהייתה בדרום. אין יוצאים ידי חובה בנר חנוכה שמדליקים בבית הכנסת. החזן המדליק בבית הכנסת, אם ברך שהחיינו בביה"כ, לא יברך שוב שהחיינו בביתו. אולם אם יש עמו בני בית אחרים, יברך עבורם שהחיינו.

הנשים חייבות בהדלקה, ויוצאות ידי חובתן בהדלקת בעליהן. אם הבעל אינו בבית, יכולה האישה להוציאו. הנשים נהגו לא לעשות מלאכה בשעה שהנרות דולקים.

בכל שמונת ימי חנוכה אומרים "על הנסים" בתפילת העמידה, וכן בברכת המזון (בעמידה אחרי מודים, בברכת המזון אחרי "נודה לך" לפני "על הכל"). שכח ולא אמר - אינו חוזר. נזכר לפני שברך "ברוך אתה ה' - חוזר. אם לא נזכר, בעמידה יאמר אחר "אלוקי נצור"

"גודה לך או"א על הנסים" וכו'. בברכת המזון אומר "הרחמן יעשה לנו נסים כשם שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מתתיהו" וכו'.

שחרית - נוהגים להדליק בבית הכנסת נר חנוכה בכל בוקר בלא ברכה, לפרסום הנס. (אחרי "הודו" נוהגים שלא להתחיל בפסוק "מזמור שיר חנוכה הבית לדוד", אלא בפסוק "ארוממך"). תפילת חול, ואומרים "על הנסים" בעמידה. בכל ימי החנוכה אומרים הלל שלם בברכה תחילה וסוף. ח"ק. קוראים בתורה לשלושה גברי בפרשת נשא (במדבר ו, כב). קוראים לכהן - מ"וידבר" עד "ויקריבו אותם לפני המשכן" (ז, ג). ללוי - עד ל"חנוכה המזבח" (פסוק יא). ולשלישי - עד "נחשון בן עמינדב". חצי קדיש, אשרי ובא לציון, קדיש תתקבל. מחזירין ס'ת למקומו. אומרים בית יעקב, שיר המעלות, שיר של יום, מזמור שיר חנוכה הבית, קוה אל ה', עלינו לשבח וכו'.

אין מתענים בחנוכה ואין מספידים, רק לחכם בפניו.

ב' דחנוכה - יום ששי כ"ו בכסלו. בלילה מתחילים את ההדלקה בנר הנוסף שהוא בצד שמאל ופונים לימין. בשחרית התפילה כאתמול. קריאת התורה ממשך בפרשה של אתמול: "ביום השני", לכהן עד "מלאה קטרת", ללוי עד "נתנאל בן צוער", ולשלישי חוזר וקורא מ"ביום השני" עד "נתנאל בן צוער". ח"ק והמשך התפילה כאתמול.

ג' דחנוכה - יום שבת קודש, פרשת מקץ, כ"ז בכסלו. מדליקים נר חנוכה לפני זמן כניסת שבת, ושמים שמן שיספיק עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים, או נר שעווה שיספיק לזמן כזה. תכף לאחר נר חנוכה מדליקים נר שבת.

בבית הכנסת - אם יש מנין לפני השקיעה, מדליקים נרות חנוכה בברכה. אם אין מנין, ידליקו בלי ברכה. ראוי להתפלל מנחה גדולה.

ערבית - אין אומרים "במה מדליקין". אומרים כל ישראל, אמר ר' אלעזר, קדיש על ישראל. בעמידה ובברכת המזון אומרים על הנסים.

שחרית - מתפללים תפילת שבת ואומרים "על הנסים" בעמידה. הלל שלם, קדיש תתקבל. מוציאים שני ס'ת, בראשון קוראים לשבעה בפרשת מקץ, ח"ק. המפטיר קורא בספר שני בפרשת נשא. "וביום השלישי" עד "אליאב בן חילון". ח"ק, מפטירים "רני ושמחי" (זכריה ב) עד "חן חן לה" (שם ד' ז). מי שברך לקהל. מברכים חודש טבת שיחול ביום שלישי ורביעי.

מוסף – ככל שבת. אומרים על הניסים.
 מנחה – ככל שבת. אומרים על הניסים. אין אומרים צדקתך.
 מוצ"ש – מתפללים עם צאת הכוכבים, שלא לאחר הדלקת נרות. בתפילת העמידה מוסיפים
 אתה חוננתנו, על הניסים. בבית הכנסת – מדליקים ואח"כ מבדילים. בבית – להפך.

ד' דחנוכה - יום ראשון, כ"ח בכסלו. קריאת התורה "ביום הרביעי" החלוקה ככל ימי
 חנוכה.

ה' דחנוכה - יום שני כ"ט בכסלו. ערב ר"ח טבת. קריאת התורה "ביום החמישי",
 החלוקה כאתמול.

ו' דחנוכה - יום שלישי ל' בכסלו א' דר"ח טבת. תפילת ר"ח (עיין בר"ח מרחשון).
 בעמידה אומר "יעלה ויבוא" ו"על הנסים", הלל שלם, ומברך בתחילה ובסוף. קדיש
 תתקבל. "ברוך שמיה". מוציאים 2 ס"ת, קוראים לשלשה בשל ר"ח, כהן עד "ההין", לוי
 עד "ונסכה", שלישי עד סוף קריאת ר"ח. אין אומרים קדיש.
 הרביעי קורא בספר שני "ביום הששי". ח"ק, אשרי וכו', מחזירים ס"ת למקומו, ח"ק, חולץ
 תפילין, מוסף של ר"ח, ואומר בו "על הנסים". אחרי החזרה, קדיש תתקבל, "ברכי נפשי",
 "מזמור שיר חנוכה הבית" ומסיימים כבכל יום.

טבת

המולד: ליל שלישי בשעה 17:33 ו-16 חלקים.
 ברכת הלבנה ליל שלישי ח' בטבת משעה 17:34.
 תקופת טבת: יום שני ו' בטבת 10:30 לפני הצהריים

ז' דחנוכה - יום רביעי ב' דר"ח טבת, א' בטבת. התפילה כיום א' דר"ח, ובספר שני
 קורא "וביום השביעי".

ח' דחנוכה, יום חמישי ב' בטבת. התפילה כיום א' דחנוכה. קוראים בתורה לכהן מן "ביום
 השמיני" עד "מלאה קטורת" וללוי מן "פר אחד" עד "גמליאל בן פדהצור", ולשלישי

קוראים מההתחלה "ביום השמיני" וממשיך "זאת חנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה" בפרשת בהעלותך. ח"ק, וממשיך בתפילה כמו בכל ימי חנוכה. מה שנשאר מהשמן והפתילות בחנוכה, יעשה מדורה וישרפם.

שבת פרשת ויגש, ד' בטבת. מפטירים ביחזקאל לז,טו: "ויהי דבר ה'" עד סוף הפרק. מכריזים על צום עשרה בטבת שיחול ביום ששי.

עשרה בטבת, יום ששי, תענית צום העשירי. עלות השחר 5:32, אם התנה מראש לפני השינה יכול לאכול ולשתות עד שעה זו. ולפי המקובלים - יכול רק לשתות. מתפללים כבכל יום, בעמידה, היחיד אומר "עננו" בשומע תפילה, והש"ץ בין גואל לרופא אם יש 6 גברים מתענים. אומרים סליחות לעשרה בטבת "וארץ שפל רומי". אם יש 6 גברים מתענים, קוראים בתורה לשלושה מן המתענים בפרשת "ויחל" (שמות לב,א). ח"ק, אשרי, למנצח, ובא לציון, קדיש תתקבל. מחזירים ס"ת למקומו. "תפילה לדוד" וכו', שיר של יום, "מזמור לאסף באו גויים" (תהילים עט).

הרבנות הראשית לישראל קבעה את יום עשרה בטבת ליום הקדיש הכללי, לזכר הנספים בשואה שאין יודעים את יום מותם. אור לעשירי בטבת מדליקים נר נשמה בכל בית, וכל מי שאין הוריו בחיים יאמר בתפילה קדיש יתום. בתפילת שחרית יאמרו אחרי קריאת התורה את האזכרה שנתחברה לזכר השואה. נוסח האזכרה - בנספח ללוח הדינים.

מנחה: אשרי, ח"ק. אם יש 6 גברים מתענים, קוראים בתורה בפרשת "ויחל" כמו בשחרית. אחר הקריאה אין מפטירים ואין אומרים ח"ק, מחזירים ס"ת למקומו, מזמור "יענך ה'", ח"ק ועמידה. היחיד אומר "עננו" בשומע תפילה, והש"ץ בין גואל לרופא. לפני שעוקר רגליו אומר "רבון העולמים" וכו', ככתוב במסכת ברכות יז,א. אחר החזרה אין אומרים תחנון. קדיש תתקבל, "ה' מלך", "תפלה לעני כי יעטוף", "עלינו לשבח". אם מתפללים לפני השקיעה, עד 13 דק' אחרי השקיעה הכהנים המתענים עולים לדוכן.

שבת פרשת ויחי, י"א בטבת. מפטירים במלכים-א ב: "ויקרבו ימי דוד למות" עד "ותכון מלכותו מאד".

שבת זו נקראת "ברכת השבטים". בקהילות צפון אפריקה נהגו לקרוא את ברכות יעקב לבניו בטעם מיוחד ובתרגום של כל פסוק.

בית כנסת Rue Pavée בפריז. צילום טלי טורם

מיום ראשון י"ב בטבת מתחילים ימי השוכבי"ם.

שבת פרשת שמות, י"ח בטבת. מפטירים "דברי ירמיהו" (ירמיה א). "עד נאום ה'",
התימנים והבבלים מפטירים "בן אדם הודע" (יחזקאל טז).

שבת פרשת וארא, כ"ה בטבת. מפטירים ביחזקאל כה, כה "כה אמר ה'", עד "וידעו כי
אני ה' " (סוף כט). מברכים חודש שבט שיחול ביום חמישי.

שבט

המולד ביום רביעי בשעה 6:17 ו-17 חלקים

ברכת הלבנה מליל חמישי ח' בשבט עד ליל חמישי ט"ו בשבט שעה 24:40 אחר הצות

ר"ח שבט, יום חמישי, א' בשבט. תפילת ראש חודש (עיין בר"ח מרחשון).

שבת פרשת בא, ג' בשבט. מפטירים בירמיה מו, יג: "הדבר אשר דבר ה'", עד סוף
הפרק. תימנים ובבלים מפטירים בישעיהו יח "בעת ההיא יובל שי".

שבת פרשת בשלח, י' בשבט, "שבת שירה". יש נוהגים לקרוא בתפילה אחר השירה,
"ותקח מרים הנביאה" עד "כי אני ה' רופאך". ונהגו לא לשנות מאומה בתפילה. מפטירים
בשופטים ה, א "ותשר דבורה", עד ה, לא "ותשקט הארץ ארבעים שנה".

ט"ו בשבט, יום חמישי אין אומרים בו תחנון ולא ביום רביעי במנחה.
מרבית באכילת פירות יבשים. יש להיזהר מחרקים, ובפירות מיובאים יש לבדוק הכשר
מוסמך. אוכלים פירות שנשתבחה בהן ארץ-ישראל. קוראים תיקון ט"ו בשבט הנקרא "פרי
עץ הדר", המלוקט מתורה, נביאים וכתובים, משניות וזוהר, על כל פרי מעניינו.

שבת פרשת יתרו, י"ז בשבט. קוראים עשרת הדברות בציבור בטעם עליון, מפטירים
בנביא (ישעיה ו, א): "בשנת מות המלך עוזיהו" עד סוף הפרק.

שבת פרשת משפטים, כ"ד בשבט. מפטירים בירמיהו לד, ח "הדבר אשר היה", עד "מאין יושב" (כב), ומוסיפים לג, כה-כו: "כה אמר" עד "ורחמתים". תימנים מפטירים ירמיהו לד, ח-לה, יט. מברכים חודש אדר שיחול ביום ששי ושבת. **א' דר"ח אדר**, יום ששי, ל' בשבט. תפילת ראש חודש (עיין בר"ח מרחשון).

אדר

המולד: תחילת ליל שישי שעה 18:02 (0 חלקים).
ברכת הלבנה ממוצ"ש ט' באדר עד ליל פורים כל הלילה

שבת פרשת תרומה, **שבת שקלים** שבת ור"ח. ב' דר"ח אדר. מפטירים במלכים-א, יא, יז: "ויכרות יהודע", עד יב, יז: "לכהנים יהיו".

בתפילות שבת אומר "יעלה ויבוא". הלל בדלוג. מוציאים שלשה ספרי תורה, ואומרים "מי לא יראך" וכו'. בראשון קוראים לששה בפרשת השבוע, בשני קוראים למשלים בפרשת פנחס "וביום השבת" עד "ונסכו", ח"ק. בשלישי קוראים למפטיר בפרשת כי תשא, מתחילה עד "לכפר על נפשותיכם" (פסוק טז). ח"ק. מפטירים במלכים ב, יא, יז: "ויכרות יהודע" עד "לכהנים יהיו" (יב, יז). מוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת "השמים כסאי".

מוסף – "אתה יצרת".

מנחה – אין אומרים צדקתך צדק.

ז' באדר, יום שישי. יום החברה קדישא. מרבית בתפילות ועולים לקברי צדיקים. בימינו הוא נקבע כיום הזיכרון לחללי מלחמות ישראל שמקום קבורתם לא נודע (מוקדם) 0'

שבת פרשת תצוה - "שבת זכור", ח' באדר. נוהגים לקרוא לאחר תפילת שחרית את הפיוט "מי כמוך". מוציאים שני ספרי תורה. באחד קוראים לשבעה בפרשת השבוע, חצי קדיש. ובשני קוראים למפטיר בסוף פרשת כי תצא: "זכור", דברים כה, יז-יט. קריאה זו

חייבים בה מן התורה. יש להקפיד לקרוא בס"ת מהודר, ובהיגוי מדויק. אין מעלים קטן למפטיר זה. יש שנהגו לומר לפני הקריאה "לשם יחוד". יכוונו הקורא והשומעים לצאת ידי חובתם. לא יכו בקריאת עמלק שלא לבלבל את השומעים. ח"ק, ומפטירים בשמואל-א טו,א: "ויאמר שמואל אל שאול", עד "גבעת שאול" (לד).

צום אסתר, יום חמישי, י"ג באדר. אם התנה לפני השינה, יכול לאכול ולשתות עד עלות השחר, שזמנה 4.35. (לדעת המקובלים יכול רק לשתות). יחיד אומר "עננו" בשומע תפילה, והש"ץ בין גואל לרופא. סליחות לתענית אסתר. אם יש 6 גברים מתענים, קוראים בתורה לשלשה מהמתענים בפרשת ויחל (כי תשא, שמות לב,א). ח"ק, אשרי, למנצח, ובא לציון. קדיש לתקבל. מחזירים ס"ת למקומו. "תפילה לדוד", שיר של יום, "למנצח על אילת השחר".

במנצח, אם יש 6 מתענים, קוראים בתורה "ויחל" ואין מפטירים. אם מתפללים סמוך לשקיעה, עולים הכהנים המתענים לדוכן. אין אומרים תחנון, "למנצח בנגינות", "אילת השחר". יש נוהגים להקדים את השקלים, ונותנים חצי מטבע שהוא הילך חוקי באותה מדינה, זכר למחצית השקל שהיו שוקלים בזמן הבית. ויש נוהגים לתת 3 מטבעות כסף היוצאות במדינה, ויש שנהגו לתת כסף בערך של 10 גרם כסף, שהוא שיעור מחצית השקל. הכסף לצדקה או לעמלי תורה. סוף הצום 21 דקות אחרי השקיעה.

פורים דפרזים, יום שישי, י"ד באדר. (במקומות שאינם מוקפים חומה מימות יהושע בן נון).

בערבית – מתחילים מזמור "למנצח על אילת השחר" (תהילים כב), ובעמידה אומרים "על הנסים" בהודאה. שכח ולא אמר, עיין בדיני יום א' של חנוכה. חצי קדיש, וקוראים המגילה. יש נוהגים לפושטה כאיגרת, וכך קורא בה, ובסוף גוללה. ויש נוהגים שקורא ופושט ואחר כך גוללה. לפני קריאת המגילה מזכירים לקורא ולציבור שיכוונו לבם לצאת ידי חובתם. יש האומרים "לשם יחוד". הקורא מברך מעומד "על מקרא מגילה", "שעשה נסים" ו"שהחיינו" (ומכווין לפטור גם מצות סעודת פורים ומשלוח מנות). יש נוהגים שגם הקהל עומד בשעת הברכה. קורא המגילה בקול רם ובנעימה, וישתדל שהציבור ישמע כל מלה, כי אפילו בדילוג תיבה אחת אינם יוצאים ידי חובה. מי שלא שמע כמה תיבות, יאמרם מתוך מגילה, ואפילו היא מודפסת. אם לא שמע ולא קרא בע"פ, או מתוך מגילה שאינה כשרה, חייב לחזור ולשמוע את המגילה מהמקום שלא שמע. אחר קריאת המגילה גוללה, מברך

בית הכנסת 'זהרי חמה', ירושלים

בית הכנסת נמצא ברחוב יפו 92 בירושלים, ונתרם על ידי ר' שמואל לעווי מפולין. בקומה העליונה עליית גג, בו שוכן בית הכנסת 'זהרי חמה', שנחנך בשנת 1908. בבית כנסת זה התפללו שחרית עם הנץ החמה. וכך מתאר חיים סבתו את התפילה: אליהו המכוון (החזן) מתפלל כדרכו בלא להסתכל בשעון כלל. וכשהוא אומר 'גאל ישראל', תכף מציצה עליהם החמה, ועומדים להתפלל. דומה שהחמה כבר פרשה את חופתה האדומה על פני המזרח, ומתאוה היא להופיע בכל הדרה, אלא שממתנת היא עד שתשמע את אליהו המכוון אומר 'גאל ישראל', ואז היא זורחת. בראש הבניין 3 שעונים שהראו שעות אלה: שעון שמש - חצי עיגול המחולק במספרים, ומעליו מוט. צל המוט מראה את השעה הזמנית - היא שעת ההלכה, שהרי הוא מחלק את הזמן מזריחה לשקיעה ל-12. למעלה שני שעונים קטנים: השעון השמאלי הוא שעון רגיל, המחלק את היממה ל-24 שעות שוות, ומתחיל את היממה ב 12 בלילה. השעון הימני הוא 'שעון אי"י', ושעת השקיעה תמיד שעה 0. השעון נקרא 'השעון הערבי', והוא פעל בימי הטורקים, עד שנת 1904. 'לוח לארץ ישראל' של הרב טוקצינסקי ממשיך לתת את זמני היום לפי שעון זה, בטבלאות הזמנים, תחת הכותרת 'הנץ החמה', בטור 'לשעות אי"י'. טור זה מסומן באותיות, והוא לפי זמני הלוח האזרחי. השקיעה בשעה 0, והנץ החמה 10-14 שעות אחריה, לפי אורך הלילה בלוח הלועזי השמשי.

"הרב את ריבנו", ואומר "ואתה קדוש" וכו', קדיש תקבל, "שיר המעלות לדוד לולי ה'", "שיר למעלות אשא עיני", קדיש יהא שלמא ועלינו לשבח. נשים חייבות במקרא מגילה ובמצוות היום, מלבד שתיית יין עד דלא ידע. אשה הקוראת, או שקוראים בשבילה, לדעת השו"ע מברכת בתחילה, או שהקורא לה יברך. לדעת הבא"ח אינה מברכת לא בתחילה ולא בסוף.

בשחרית – מתפללים כמו בחול, אומרים "על הנסים" בהודאה וח"ק. מוציאים ס"ת וקוראים לשלושה בפרשת בשלח פרק יז, ח-טז, "ויבוא עמלק", כופלים פסוק אחרון, ח"ק, ואומרים "אשרי" "ובא לציון" עד "מעתי ועד עולם", קוראים המגילה, ומברכים לפניה רק שתי ברכות: "על מקרא מגילה", ו"שעשה נסים", ולא אומרים "שהחינו". מברכים אחריה כאתמול. הש"ץ והשומעים יכוונו לצאת ידי חובה. כשקורא "ליהודים היתה אורה" יגע בס"ת, כשאומר "ויקר" יגע בתפילין וינשקם, וכשקורא "איגרת הפורים הזאת", ינענע המגילה. אחרי המגילה אומרים ואתה קדוש, תקבל, מחזירים ס"ת למקומו, "בית יעקב", שיר של יום, "הושיענו", "למנצה על אילת השחר", וגומרים כשאר הימים. נוהגים שלא לעשות מלאכה ביום זה.

חייבים לשלוח מנות איש לרעהו, יוצאים ידי חובה בשתי מנות הראויות לאכילה שנתנם לאדם אחד. אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב בהן. איש ישלח לאיש ואשה לאשה. יתן מתנות לאביונים: שתי מתנות לשני אביונים, ששוים כשיעור 3 ביצים לחם, וכל המרבה הרי זה משובה. מתנות לאביונים ומשלוח מנות – הפרוז יתן לפרוז, והמוקף יתן למוקף. **סעודת פורים** זמנה ביום. ראוי להקדים מנחה לסעודת פורים. יש המקפידים לסעוד לפני חצות היום. יש לסיים את סעודת פורים מבעוד יום. סעודה שנמשכה עד הלילה, לדעת הרב עובדיה והרב ח"ד הלוי במקור חיים – אומרים בה "על הנסים". לדעת "בן איש חי" עדיף שלא לאמרו, ולכן ראוי לסיים את הסעודה לפני הלילה. ההולך ממוקפים לפרוים או להיפך, ישאל חכם כיצד לנהוג.

פרשת כי תשא, ט"ו באדר. בערי הפרזים נוהגים בה כשבת רגילה. מוציאים ספר תורה אחד ומפטירים במלכים-א, יח, כ: "וישלח אחאב" עד "ה' הוא האלוקים". במנחה אין אומרים "צדקתך". שואלים ודורשים בהלכות פורים לפרסום הנס.

פורים דשושן ופורים דמוקפין, שבת ט"ו באדר, פרשת כי תשא. הוא "פורים המשולש" הנהוג בירושלים. שש המצוות השייכות לפורים מתחלקות לשלושה ימים: ביום שישי: קריאת המגילה ומתנות לאביונים. בשבת: קריאת התורה "ויבוא עמלק" ואמירת "על הנסים". ביום ראשון: סעודת פורים ומשלוח מנות.

ביום שישי: בתפילת ערבית בליל י"ד נוהגים כאנשי הפרזים, אבל אין אומרים "על הניסים" בתפילת העמידה ובברכת המזון. בתפילת שחרית ביום י"ד מתפללים כמו ביום חול. אין אומרים "על הניסים" בעמידה ואין אומרים תחנון. אחר חזרת הש"ץ: ח"ק, אשרי, ובא לציון עד ואתה קדוש. קוראים המגילה ומברכים שתי ברכות: על מקרא מגילה ושעשה ניסים. אחר קריאת המגילה ממשיך "ואתה קדוש", תתקבל, בית יעקב, שיר של יום, מזמור "למנצח על אילת השחר" ומסיימים כבכל יום. ראוי להקפיד לקרוא מגילה בנוכחות עשרה. אם אין עשרה, יקראו את המגילה בלא ברכה. מחלקים מעות לעניים ביום י"ד. בשבת: בתפילות שבת ובברכת המזון מוסיפים "על הניסים".

שחרית – מוציאים שני ס"ת. בראשון קוראים לשבעה בפרשת השבוע, ח"ק. בספר שני קוראים "ויבוא עמלק" (בפרשת בשלח). מפטירין בשמואל-א, טו, א: "ויאמר שמואל אל שאול" עד "עלה אל ביתו גבעת שאול" (כמו שקראו בשבת זכור). במנחה – קוראים 3 בפרשת ויקהל' אין אומרים צדקתך. שואלים ודורשים בהלכות פורים לפרסום הנס.

ביום ראשון ט"ז באדר, אין אומרים על הניסים בתפילות העמידה ובברכת המזון ואין אומרים תחנון. בירושלים עושים סעודת פורים ושולחים מנות.

שבת פרשת ויקהל, כ"ב באדר. שבת פרה. מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לשבעה גברי בפרשת השבוע, חצי קדיש, וקוראים בשני למפטיר בפרשת חקת מתחילתה, עד "תטמא עד הערב", ח"ק, ומפטירים ביחזקאל לו, טז: "ויהי דבר ה'" עד "דברתי ועשיתי" (לו).

ביום שישי כ"ח באדר, מעבר לשעון קיץ

שבת פרשת פקודי, כ"ט באדר, שבת החודש. מוציאים שני ספרי תורה: בראשון קוראים לשבעה בפרשת השבוע, ח"ק, בשני קוראים למפטיר "החודש הזה לכם" (שמות יב, א-כ). ח"ק, מפטירים ביחזקאל מה, יח: "כה אמר ה'" עד "עולת התמיד", (מו, טז). מוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת "מחר חודש". מברכים חודש ניסן שיחול ביום ראשון.

במנחה – אין אומרים צדקתך.

ניסן

המולד יום שבת 7:46 בבוקר (+חלק 1)
 ברכת הלבנה ממוצש"ק ח' בניסן עד ליל שישי י"ג בניסן כל הלילה
 (אם לא ברך יכול בדיעבד לברך בליל הסדר עד שעה 2:08 אחר הצות)
 תקופת ניסן: תחילת ליל שלישי י' בניסן שעה 18:00

ראש חודש ניסן, יום ראשון, א' בניסן, ככל ר"ח (עיין בדיני ר"ח מרחשון).
 מברכים ברכת האילנות בחודש ניסן, אין מברכים ברכה זו אלא על פרחי אילנות מאכל
 המלבלבים, וצריך שיהיו לפחות שני אילנות. סדר ברכת האילנות: פתיחת אליהו, מברך
 "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות
 ואילנות טובות ליהנות בהן בני אדם", "הללויה הללו את ה' מן השמים", "שיר המעלות
 בשוב ה'", "קדיש על ישראל. יש שנהגו לאומרה בסדר אחר כמובא בסידורים. יש שנהגו
 לברך ברכה זו ביום ראשון של חוה"מ פסח.

אין נופלים על פניהם בכל חודש ניסן, מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן, וי"ב נשיאים
 הקריבו קרבנם בי"ב יום, וכל אחד היה עושה ביומו יום טוב. יום י"ג אסרו חג שלהם, י"ד
 ערב פסח, וימי הפסח, ואסרו חג, וכיון שיצא רובו בקדושה, אין נופלים על פניהם ואין
 אומרים תחנון עד סוף החודש. אין אומרים "צדקתך" בשבת. אין מספידים בו, ואין מתענים
 בו. (בספר "זקת הפסח" כתב, שאפילו חתן ביום חופתו, ואפילו בר"ח ניסן שיש אומרים
 שהוא תענית צדיקים, לא יתענה). לדעת מרן השו"ע מתענים תענית יחיד.
 מאחד בניסן עד י"ג בו נוהגים לומר בכל יום אחר התפילה פרשת הנשיא של אותו יום, ביום
 י"ג קוראים פרשת בהעלותך, עד "כן עשה את המנורה" והוא כנגד שבט לוי. נוהגים לומר
 "יהי רצון" בכל יום כנגד הנשיא של היום. אחר כך תפילה לעילוי נשמות.

שבת פרשת ויקרא, ז' בניסן. מפטירים בישעיהו מג, כא "עם זו יצרתי לי" עד מד, כג
 "ובישראל יתפאר".

נהגו להקדים את דרשת הרב לשבת זו, ללמד את הציבור הלכות פסח, להזהירם על מצוות
 החג, להזהר מחשש חמץ ולהכיר את ההכשרים לפסח.
 מנחה – אין אומרים "צדקתך".

יום חמישי י"ב בניסן, תענית בכורות מוקדמת. רגילים לעשות ביום זה סעודת מצווה או
 סיום מסכת, כדי שהבכורים יוכלו לאכול בה. בכורות הנוהגים לצום, יצומו. במוצאי הצום

לא יאכל עד שיבדוק חמץ, אבל יכול לאכול לפני הבדיקה פירות או מזונות פחות מכביצה.

ערב פסח (מוקדם), יום שישי, י"ג בניסן. **בדיקת חמץ**. אור לי"ג (יום חמישי בערב), יש להקפיד שלא להתחיל בשום מלאכה ולא לאכול חצי שעה לפני הלילה, עד שיבדקו את החמץ. זמן הבדיקה - מיד לאחר תפילת ערבית וצאת הכוכבים. בודקים לאור הנר בחורים ובסדקים. צריך לבדוק את המכוננית בפנס. לפני התחלת הבדיקה יאמר "יהי רצון" ו"לשם יחוד" ככתוב במחזורים. מברך "על ביעור חמץ" ומכווין על הבדיקה ועל הביטול של הלילה, וכן על שרפת החמץ של היום והביטול שלאחריו. אין לדבר בין ברכה לתחילת הבדיקה, וראוי שלא לדבר בדברים שאינם מעניין הבדיקה עד שיגמור כל הבדיקה. בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים. אפשר גם שהמברך יבדוק חדר אחד, ובני ביתו חדרים אחרים. לאחר הבדיקה אומר שלוש פעמים: "כל חמירא דאיכא ברשותי דלא חזיתיה ודלא בערתיה לבטיל ולהוי כעפרא דארעא". ואם אינו מבין נוסח הביטול בארמית, צריך לאומרו בלשון שמבין. [וזהו תרגומו בעברית: כל חמץ ושאר שישנו ברשותי, שלא ראיתיו ושלא ביערתיו, ייבטל ויהי חשוב כעפר הארץ].

נהגו עפ"י הקבלה, שהאשה מפזרת בבית עשרה פתיתי חמץ שכל אחד מהם פחות מכזית, כדי שימצאם הבדוק בבדיקתו. (כדאי לעוטפם בנייר שלא יתפזרו, ולרשום את מקומם שלא יאבדו). מבערים את החמץ למחרת. יש לרכז את החמץ במקום אחד, שאם יתפזר יצטרך לשוב ולבדוק.

בשחרית – אומרים "מזמור לתודה".

שורפים את החמץ שנמצא, עד סוף שעה חמישית, (לשיטת הרב עובדיה: 11:20); ראה בסוף הלוח שיטות חישוב אחרות), לא שרף עד שעה זו, יכול לשרוף עד זמן קבלת שבת. לאחר הביעור לא אומר "כל חמירא וחמיעא דאיכא ברשותי" וכו', כיון שעדיין יאכל חמץ. משיירים חמץ לשתי סעודות שבת. כדאי לבשל את האוכל לשבת בכלי פסח. רצוי לקנות לחמניות קטנות או פיתות שאינם מתפוררים.

חסידיים ואנשי מעשה נהגו לאפות מצה מצווה אחר חצות. יש להכין מבעוד יום את מי המלח או מים ולימון לצורך הטיבול, וכן לבדוק היטב את החסה מתולעים. עדיף לקנות חסה שגודלה בשיטה המונעת תולעים, וראוי לשוטפה במים.

נהגו לערב בערב פסח בבית הכנסת עירובי חצרות. לוקח כחצי ק"ג מצה, מברך "על מצות עירוב", ואומר "בדין עירובא" וכו' - ככתוב במחזורים.

מכינים לשבת וליו"ט נרות המודבקים בפמוטים. מדליקים נר נשמה ממנו יעבירו אש במוצאי שבת שהוא ליל הסדר.

בחז"ל – 3 ימי שבתון רצופים ויש להכין 3 מערכות של פמוטים לשבת, ליו"ט וליו"ט שני. וכן 2 נרות נשמה ליו"ט וליו"ט שני, מהם יעבירו אש לבישול.

שבת פרשת צו, שבת הגדול, י"ד בניסן. בליל שבת אומרים במה מדליקין כמו בכל ליל שבת. ראוי לאכול את סעודות שבת במקום נפרד, בכלים חד פעמיים, ולהיזהר שלא יתפזרו פירורים. בגמר הסעודות יש לנער הבגדים מחמץ.

שחרית – יש להקדים את התפילה. רצוי להתפלל בזמן הנץ החמה, כותיקין. מפטירים במלאכי ג,ד "וערבה" - עד סופו. נוהגים לכפול הפסוק "הנה אנכי". יש מפטירים את הפטרת צו "כה אמר ה'" (ירמיהו ז, כא) עד "כי באלה חפצתי נאום ה'". סעודת שבת עד סוף שעה רביעית (לשיטת הרב עובדיה 10:02. ראה שיטות חישוב נוספות בלוח זמני חמץ בסוף החוברת). אחרי הסעודה זורקים את החמץ שנותר למקום אבוד: לפח האשפה שמחוץ לבית או לשירותים. טוב שיאמר שאינו רוצה שכלי האשפה, בביתו או המשותף לו ולשכניו, יזכה לו את החמץ המוכנס לתוכו. אם אכל בכלי חמץ - ינקם בנייר. אינו יכול, ישטפם במים באמבטיה, ולא בכיור המטבח. יכניס את כלי החמץ למקום סגור ויצניעם. אחר הסעודה, ירחץ ידיו וינקה שיניו היטב. מי שיש לו שיניים תותבות, יכשירם ביום שישי, ובשבת אחר הסעודה ינקם שוב, וישפוך עליהם מים חמים מכלי שני. ביטול החמץ כמו בכל שנה: "כל חמירא" וכו', "דחזיתיה ודלא חזיתיה" וכו'. זמן הביטול עד סוף שעה חמישית (שעה 11:20 לשיטת הרב עובדיה).

מנחה – רצוי להתפלל בזמן מנחה גדולה. קוראים לשלושה בפרשת שמיני. אין אומרים צדקתך. אחרי התפילה אומרים סדר הקרבת קרבן פסח מדין "ונשלמה פרים שפתינו", ככתוב במחזוריים. וכן תפילת הקדוש מאוסטרופולי.

בסעודה שלישית יאכל מצה טחונה מעורבת בביצה שבושלה בע"ש, או בפירות משבעת המינים. יש לסיים את הסעודה מוקדם. טוב להרבות בשבת זו בלימוד הלכות פסח. אין להכין משבת ליו"ט, כגון עריכת שולחן או הכנת מאכלים.

יום א' דפסח, יום ראשון, ט"ו בניסן.

הדלקת נר יו"ט לפני קידוש. לפני ההדלקה יש לומר "ברוך המבדיל בין קודש לקודש". האשה המדליקה נרות, מברכת "להדליק נר של יום טוב", ו"שהחינו". יש להעביר אש מנר זולק, ולהיזהר שלא לכבות את הגפרור, אלא להניחו שיכבה מאליו. ראוי להדליק נרות גדולים שידלקו עד סוף אמירת ההגדה.

ערבית – מתפללים בצאת הכוכבים, ומתחילים מזמור של הרצל: "הודו לה' כי טוב" (תהילים קז), אחר כך אומר הש"ץ חצי קדיש בניגון של חג. לפני העמידה אומרים "אלה

מועדי ה", ויש נוהגים להוסיף את הפסוק "וידבר משה את מועדי ה'", ח"ק, עמידה של יום טוב. בעמידה מוסיפים "ותודיענו". אחרי העמידה אומרים הלל גמור בברכה בתחילה ובסוף. ויכוון לפטור בברכה גם את ההלל שבהגדה. קדיש תתקבל, בצאת ישראל, יהא שלמא, ברכו, עלינו, יגדל.

נהגו להדר ולקחת למצת מצוה מצה שמורה משעת קצירה.

סדר הקערה: 3 מצות למעלה, זרוע מימין, ביצה משמאל, מרור (העלים העליונים של חסה) באמצע, חרוסת למטה מימין, כרפס למטה משמאל, וחזרת למטה באמצע. (יש שנוהגים לקחת "חזרת" ממש. ומנהגנו לקחת את הקלח של החסה). יסדר הכל בקערה עצמה, חוץ ממי המלח.

סדר הקידוש הוא יקנה"ז: יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן (שהחיינו). עומדים ומתחילים: "אלה מועדי", "בורא פרי הגפן", "אשר בחר בנו", וחזרתם "מקדש ישראל והזמנים". מברך "בורא מאורי האש" על נר שהודלק בע"ש, או על הנרות שהאשה הדליקה בצאת השבת.

המבדיל בין קודש לקודש, ברכת "שהחיינו", ואחר כך שותה בשיבה בהסבה.

קריאת ההגדה לפי הסדר. הכוס של 4 כוסות תכיל לפחות 'רביעית', וישתה רוב הכוס. יש אומרים שאפילו בכוס גדולה ישתה רוב כוס. בכוס שלישית או רביעית חייב לשתות 'רביעית', כדי שיברך ברכה אחרונה. מנהגנו שגם הנשים חייבות בשתיית ארבע כוסות בהסבה. אם לא שתה 4 כוסות בהסבה, חייב לחזור ולשתות בהסבה. מן התורה חייב לאכול כזית מצה שמורה בלילה הראשון, ויש להדר לאכול 2 כזיתים בתחילה, ועוד כזית עם הכורך, וכזית אפיקומן בגמר הסעודה הנאכל על השובע. (יש המחמירים לאכול כשני זיתים). סוף זמן אכילת אפיקומן אחר חצות לילה: 12:40. אם שכח ולא אמר "יעלה ויבוא" בברכת המזון, או אם הוא מסופק - חייב לחזור על הברכה. אם ברך מתוך הגדה, אף אם הוא מסופק אם אמר יעלה ויבוא - לא יחזור.

שחרית - אחרי "יושב בסתר" מוסיפים את המזמור של החג. בעמידה - תפילת יו"ט. אחר חזרת הש"ץ אומרים הלל גמור ומברכים "לגמור את ההלל", ותתקבל. פתיחת ההיכל. י"ג מידות, רבנו של עולם, יה"ר וברוך שמייה. מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה. מוציאים שני ספרי תורה. באחד קוראים לחמישה בפרשת בא "משכו" (שמות יב, ד). [סימן לקריאת התורה בפסח: משך תורא, קדש בכספא, פסל במדברא, שלח בוכרא]. ואומרים חצי קדיש. ובשני קורא למפטיר בפרשת פנחס: "ובחודש הראשון" (פרק כח, טז), עד "לא תעשו", ח"ק. ומפטירים ביהושע ה, ב: "בעת ההיא", עד "אין יוצא ואין בא", ומוסיפים פסוק מפרק ד, א "ויהי ה' אל יהושע ויהי שמעו בכל הארץ". "מי שברך" לקהל. אחר כך אומרים תיקון הטל (יש נוהגים לאומרו אחרי הכנסת ספר תורה). בתפילת מוסף מפסיקים לומר "משיב

הרוח ומוריד הגשם", ואומרים "מוריד הטל". שכח ואמר "משיב הרוח", אם נזכר לפני שאמר "ברוך אתה" חוזר ל"אתה גיבור". אמר "ברוך אתה ה'" - יסיים "למדני חוקיך" ויחזור ל"אתה גיבור". אמר "מחיה המתים" – חוזר ל"אתה גיבור". התחיל "אתה קדוש" - חוזר לראש התפילה.

כדאי לומר ביום הראשון של פסח 90 פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע, מוריד הטל", ואז אם הוא מסופק אם התפלל נכון – אינו חוזר. מנחה - תפילת יו"ט, קדיש תתקבל, בצאת ישראל, קדיש, עלינו לשבח.

א' דחווה"מ פסח, יום שני ט"ז בניסן. במוצאי יו"ט מתפללים תפילה של חול, ואומרים "אתה חוננתנו", ו"ברכנו" בברכת השנים. יעלה ויבוא. שכח ואמר "ברך עלינו" ולא "ברכנו", ינהג כדלקמן: לא אמר "ברוך אתה" – חוזר ל"ברכנו". אמר "ברוך אתה ה'" – יסיים "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברכנו", וממשיך משם כסדר עד סוף התפילה. סיים "מברך השנים", עד "יהיו לרצון" האחרון – אם נזכר, חוזר ל"ברכנו". אחר "יהיו לרצון" האחרון – חוזר לראש התפילה. טוב שיאמר במוצאי החג 90 פעם "רופא חולי עמו ישראל" "ברכנו", ואז, אם מסופק אם אמר אינו חוזר. לאחר העמידה - קדיש תתקבל, "שיר למעלות אשא עיני", עלינו לשבח.

מתחילים בספירת העומר. לפני הספירה קוראים סדר קצירת העומר: שלושה פסוקים מפרשת אמור (כב,ט-יא); "ובכן כך היתה קצירת העומר" (ממסכת מנחות), ומברכים על ספירת העומר: היום יום אחד לעומר, "הרחמן", "אנא בכח", "למנצח בנינות". (יש נוהגים לברך על העומר אחר קדיש תתקבל). הבדלה כמוצאי יו"ט: יין והמבדיל בלבד. בשחרית - מתחילים כביום חול, אין מניחים תפילין, אומרים "מזמור לתודה", קוראים הלל בדילוג בלי ברכה. קדיש תתקבל. מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לשלושה בפרשת אמור (כב,כו עד כג,מד): "שור או כשב", עד "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל", אין אומרים ח"ק אחר ספר ראשון, אלא אחר העולה רביעי. ובספר שני קוראים לרביעי בפרשת פנחס (כח,יט): "והקרבתם", עד "לא תעשו" (כח). ח"ק, "אשרי", "ובא לציון", "בית יעקב", "שיר המעלות", שיר של יום, מחזירים ס"ת למקומו. ח"ק, מתפללים מוסף של יום-טוב ואומרים "את יום מקרא קודש הזה". קדיש תתקבל, מזמור של חג, קדיש יהא שלמא, פטום הקטורת, קדיש על ישראל, עלינו לשבח.

בחול'ל – יום שני ט"ז בניסן הוא יו"ט שני. נוהגים בו כמו ביו"ט ראשון. הלל שלם בברכה בלילו וביומו. בעניין ספירת העומר, יש נוהגים לברך אחר תפילת ערבית כדי שלא ישכחו. ויש המברכים אחרי הסדר, וכל אחד יעשה כמנהגו. (עיין בהגדת או"ח למהרי"ח תפ"ט,א).

בית הכנסת עמית בנתניה, בנוסח תוניס. היוצרת שרה קונפורטי

בית כנסת החורבה, ירושלים. צלם AVRAM GRAICER

מוציאים שני ס"ת, בראשון קוראים לחמשה עולים "שור או כשב או עז". מפטיר כמו ביום ראשון בפנחס. ההפטר בהמלכים ב' כ"ג "וישלח המלך" עד "ואחריו לא קם כמוהו". אין עושים שוב תיקון הטל. מוסף ומנחה כמו ביו"ט ראשון.

ב' דחווה"מ, יום שלישי י"ז בניסן, התפילה וההלל כיום א' דחווה"מ. מוציאים שני ס"ת, קוראים באחד לשלושה בפרשת בא: "קדש לי כל בכור" עד סוף הפרשה. בשני - לרביעי כאתמול "והקרבתם", ח"ק וכו'. סיום התפילה כדלעיל.

ג' דחווה"מ, יום רביעי י"ח בניסן. התפילה וההלל כיום א' דחווה"מ. מוציאים שני ס"ת, קורא באחד לשלושה בפרשת משפטים: "אם כסף תלוה את עמי" עד "לא תבשל גדי בחלב אמו". בשני - לרביעי כאתמול "והקרבתם". סיום התפילה כדלעיל.

ד' דחווה"מ, יום חמישי, י"ט בניסן. התפילה וההלל כיום א' דחווה"מ. מוציאים שני ס"ת, קורא בראשון לשלושה בפרשת כי תשא, "פסל לך" עד "לא תבשל גדי בחלב אמו". בשני - לרביעי כאתמול "והקרבתם". סיום התפילה כדלעיל.

ה' דחווה"מ, יום שישי, כ' בניסן. התפילה וההלל כיום א' דחווה"מ. מוציאים שני ס"ת, קורא בראשון לשלושה בפרשת בהעלותך "במדבר סיני", עד "ולאזרח הארץ". בשני - לרביעי כאתמול "והקרבתם". סיום התפילה כדלעיל. בני חו"ל יכינו נר נשמה להעביר ממנו אש וגם לברך עליו בורא מאורי האש בהבדלה שבקידוש. שביעי של פסח, יום שבת, כ"א בניסן. בהדלקת הנר האשה מברכת להדליק נר של שבת וי"ט. אין מברכים "שהחיינו".

בערבית - מתחילים "מזמור לדוד הבו לה'", לכה דודי, אין אומרים במה מדליקין אך אומרים "כל ישראל", "אמר ר' אלעזר", קדיש על ישראל, "מזמור שיר ליום השבת", "ה' מלך". מזמור הרגל "הודו לה'" (תהילים ק"ז), ח"ק. לפני העמידה "ושמרו בני ישראל", "אלה מועדי ה'", ח"ק. בעמידה של יו"ט מוסיפים של שבת, "ותתן לנו... שבתות למנוחה". אחר כך "את יום השבת הזה ואת יום חג המצות הזה". ביעלה ויבוא "... ביום השבת הזה וביום חג המצות הזה". ב"השיאנו" מוסיף "אוא"א רצה נא במנוחתנו... והנחילנו ה' א' באהבה וברצון, בשמחה ובששון שבתות ומועדי קדשך" וחזתם "ברוך... מקדש השבת וישראל והזמנים". אחרי העמידה "ויכולו", ברכת מעין שבע, קדיש תתקבל, "מזמור לדוד ה' רועי", "בצאת ישראל", יהא שלמא, ברכו, עלינו, ספירת העומר, יגדל.

בבית - "שלום עליכם", "אשת חיל" ככל שבת. "יום הששי ויכולו", "אלה מועדי", "בורא פרי הגפן", "אשר בחר בנו", ומזכיר שבת באמצע, חזתם "מקדש השבת וישראל והזמנים". ואין מברך שהחיינו. יש שנהגו להיות ערים בלילה לקרוא תיקון שביעי של פסח, ומסיימים בשירת הים בשמחה, ופיוטים כנהוג. יש שנהגו לאומרם לפני עמוד השחר.

שחרית – תפילת שבת, ומוסיפים את המזמור של החג בפסוקי דזמרה. בברכות ק"ש אומר "לא אל אשר שבת". בעמידה מזכיר של שבת כמו בערבית. אחר העמידה הלל בלא ברכה בתחילה וסוף, קדיש תתקבל, פתיחת ההיכל, ואומר "רבש"ע מלא משאלותינו", י"ג מידות, "ברוך שמייה", מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה.

מוציאים שני ספרי תורה, קוראים בראשון לשבעה בפרשת בשלח מתחילתה, עד "אני ה' רופאיך", ח"ק. המפטיר קורא בספר שני "והקרבתם". ח"ק. ההפטרה בנביא (שמואל ב, כב,א): "וידבר דוד" עד סוף הפרק. מי שברך לקהל.

מוסף של יו"ט ואומר "את יום השבת הזה ואת יום מקרא קודש הזה".

במנחה קוראים לשלושה בפרשת שמיני. עמידה של יו"ט ומזכיר של שבת. אין אומרים "צדקתך". קדיש תתקבל, "הללויה אודה ה'", "בצאת ישראל", קדיש, "עלינו לשבח".

מוצאי שבת ויו"ט – כבכל שבת. אחר העמידה, "שובה ה'" "ויהי נועם" וכו'. ספירת העומר. הבדלה ככל מוצאי שבת. אכילת חמץ מותרת מ-19:50. צריכים להיזהר מאכילת חמץ שעבר עליו הפסח ולא נמכר במכירת חמץ.

אסרו חג, יום ראשון, כ"ב בניסן, בימי ספירת העומר, עד ל"ד בבוקר, נוהגים מנהגי אבלות, אין נושאים נשים, אין מסתפרים וכו'.

נהגו בארץ לחוג את חג המימונה בצניעות. הולכים לקבל ברכות הרבנים לברכה והצלחה. בחו"ל – יום זה הוא שמיני של פסח. לילו הוא מוצ"ש, ואומרים בקידוש 4 ברכות: לפי יקנה"ז – יין קידוש נר הבדלה. מתפללים כמו בשביעי של פסח, ואין מזכירים שבת בתפילות. אין גומרים את ההלל. מוציאים שני ס"ת. בראשון חמשה עולים מ"כל הבכור" (דברים י"ד) עד "כברכת ה' אשר נתן לך". המפטיר קורא בספר שני בפרשת פנחס "והקרבתם". ההפטרה בישעיהו י': "עוד היום בנוב לעמוד", עד "כי גדול בקרבך קדוש ישראל".

יום חמישי כ"ו בניסן, יום השואה והגבורה (מוקדם). בתפילה אזכרה לקדושי השואה. תהילים צ"ד וקדיש יהא שלמא.

שבת פרשת שמיני, כ"ח בניסן. מפטירים בשמואל-ב,ו,א "ויסף עוד דוד" עד ויט "וילך כל העם איש לביתו".

מברכים חודש אייר שיחול ביום שני ושלישי.

מתחילים פרקי אבות פרק א'.

מנחה – אין אומרים צדקתך.

א' דר"ח אייר, יום שני, ל' בניסן, ככל ר"ח (עיין בדיני ר"ח מרחשון).

אייר

המולד ליל שני שעה 20:30 (+2 חלקים)
ברכת הלבנה מלייל שלישי ח' באייר עד ליל שני י"ד בו כל הלילה.

ב' דר"ח אייר, יום שלישי, א' באייר, כנהוג בכל ר"ח (עיין ר"ח מרחשון).

יום רביעי ב' באייר, יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (מוקדם). מדליקים נרות נשמה לזכר הנופלים. בתפילת ערבית, אחרי קדיש תתקבל, מוסיפים מזמור ט' בתהלים, פסוק בפסוק, וקדיש על ידי הורים וקרובים. בתפילת שחרית, אחרי קדיש תתקבל, פתיחת הארון, מזמור קמ"ד בתהלים פסוק בפסוק, יזכור, "אל מלא רחמים" וקדיש על ידי הורים וקרובים.

יום חמישי, ג' באייר, יום העצמאות (מוקדם). עפ"י תקנת הרבנות הראשית לישראל אומרים בלילה לפני ערבית פרקי הודאה כנהוג, וביום מוסיפים מזמורים של שבת וחג, ואומרים שירת הים פסוק בפסוק. קוראים הלל (יש קוראים בברכה ויש בלא ברכה), ותפילה לשלום המדינה וחיילי צה"ל. אין אומרים תחנון ו"למנצה", וקוראים את הפטרת "עוד היום בנוב לעמוד" עד "קדוש ישראל" (ישעיהו יא, יב). חוגגים לציון ראשית צמיחת גאולתנו, בהלל והודיה לה' יתברך. הראשון לציון הרב ניסים התיר להתגלח ליום העצמאות.

שבת פרשת תזריע-מצורע, ה' באייר, מפטירים במלכים-ב, ז, ג "וארבעה אנשים" עד ז, כ "וירמסו אותו העם בשער וימות". אבות פרק ב'.
במנחה אין אומרים צדקתך.

שבת פרשת אחרי מות-קדושים, י"ב באייר. מפטירים בעמוס ט, ז "הלוא כבני כשיים" עד ט, טו "אמר ה' אלהיך". פרקי אבות פרק ג'.
יום שני י"ד באייר, פסח שני. (יום ההלולת רמבעה"נ). אין אומרים תחנון וגם לא במנחה ביום ראשון שלפניו.

ל"ג בעומר, יום שישי, י"ח באייר. אין אומרים בו תחנון ולא במנחה שלפניו. יום ההילולא דרשב"י. בלילו נהגו לערוך לימוד בבית הכנסת, הדלקת נרות ואמירת פזמונים לכבוד התנא הרשב"י. במירון הילולא רבא על ציון הרשב"י זיע"א.

שבת פרשת אמור, י"ט באייר. מפטירים ביחזקאל מד, טו: "והכהנים הלוויים" עד סוף הפרק. פרקי אבות פרק ד'. ממצש"ק מותר להסתפר. ויש שלא מסתפרים עד חג שבועות, כדעת האר"י.

שבת פרשת בהר-בחקתי, כ"ו באייר. קוראים התוכחה בקול נמוך, שיגיע לאזני הצבור. מפטירים בירמיהו טז, יט: "ה' עוזי ומעוזי" עד "כי תהילתי אתה" (יז, יח). פרקי אבות פרק ה'. מברכים חודש סיון שיחול ביום רביעי.

כ"ח באייר, יום ב', יום שחרור ירושלים. שחרור יהודה, שומרון ומקום המקדש משלטון זר. הרבנות הראשית קבעה יום זה ליום הודיה ושמחה. במעריב מקדימים "שיר המעלות שמחתי באומרים לי" בנעימת חג. יש המוסיפים גם "שיר המעלות זכור ה' לדוד את כל ענותו" (תהלים קלב). בתפילת הבוקר מוסיפים מזמורים של שבת והג. "אז ישיר" פסוק בפסוק, הלל (ללא ברכה), ואומרים חזן וקהל פסוק בפסוק תהלים ק"ז: "הודו לה' כי טוב". עושים משתה לזכר הנסים והנפלאות. יום ההילולא של שמואל הנביא. נוהגים לעלות לקברו לומר תפילה מיוחדת לכך. בער"ח סיון נוהגים להתפלל תפילת השל"ה הקדוש, על חינוך הילדים.

סיון

המולד יום שלישי 9:14 בבוקר (+3 חלקים)

ברכת הלבנה מליל רביעי ח' בסיון עד ליל רביעי ט"ו בו שעה 3:36 אחר חצות

ראש חודש סיון, יום רביעי, א' בסיון. דיני ראש חודש (עיין בר"ח מרחשון). אין אומרים תחנון מר"ח סיון, עד י"ב בסיון. בג' בסיון מתחילים שלושת ימי הגבלה. שבת פרשת במדבר, ד' בסיון. מפטירים בהושע ב, א "והיה מספר בני ישראל", ועד ב, כב "וידעת את ה'". מנחה – אין אומרים צדקתך. פרקי אבות פרק ו'.

מוצ"ש – אחרי העמידה אומרים שובה ה', ויהי נועם, ואתה קדוש. הבדלה.

חג השבועות, יום שני ו' בסיון, יום מתן תורה. יש להכין נר נשמה, ממנו יעבירו אש ביו"ט לבישול. האשה מדליקה נרות של יו"ט לפני השקיעה. מברכת "להדליק נר של יו"ט" ו"שהחיינו". אם מדליקים אחר השקיעה, יש להעביר אש מנר דולק, ולהיזהר לא לכבות את הגפרור, אלא להניחו שיכבה מאליו. בערבית מאחרים להתפלל, כדי לקיים "שבתות תמימות" של ימי הספירה, ומתחילים במזמור הרגל: "למנצח לדוד מזמור שיר" (תהילים סח). תפילת יו"ט. בבית – סדר הקידוש יק"ז: יין, קידוש, זמן (=שהחיינו). המנהג להיות ערים כל הלילה לעסוק בתורה. נהגו ללמוד תיקון ליל שבועות. כחצי שעה לפני חצות יקרא ק"ש. אחר חצות יברך כל ברכות השחר עפ"י האריז"ל בלי דלוג, אך בלי ברכות התורה. אחר עמוד השחר יטול ידיים בלי ברכה ויברך ברכות התורה. עיין לעיל בהושענא רבא כיצד ינהג. זמן חצות - 24:37, עמוד השחר – 4:03. בשחרית – מתפללים בהשכמה. יש להקפיד לקרוא קריאת שמע בזמנה. גומרים ההלל בברכה. בפתחת ההיכל נהגו לומר "רבש"ע מלא משאלות לבנו", נוסח קבלת התורה שחובר ע"י הרש"ש, י"ג מידות, י"א רבש"ע מלך מושגב וכו'. בריך שמייה, מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה, וכתובה של שבועות המתחילה "ירד דחי לגנו". יש שקוראים 3 קטעים ראשונים ו-3 קטעים אחרונים בלבד. מוציאים שני ספרי תורה: בראשון קוראים לחמישה בפרשת יתרו: בחודש השלישי עד סוף הפרשה, קוראים עשרת הדברות בטעם העליון, חצי קדיש. המפטיר קורא בספר שני בפרשת פנחס: "וביום הביכורים", חצי קדיש, מפטירים ביחזקאל א,א: "ויהי בשלשים שנה" עד סוף הפרק, ומוסיפים ג,יב: "ותשאני רוח". במנחה – יש נוהגים לקרוא מגילת רות (בלי ברכה). בארץ ישראל נהגו לקרוא מגילת רות בליל שבועות, ולא ביום. אומרים האזהרות של רבי שלמה אבן גבירול, המתחילות ב"שמור לבי מענה", ובארצות המערב (צפון אפריקה) נהגו לומר האזהרות הארוכות הנפלאות של רבינו יצחק בר' ראובן אלברגלוני (גאון ספרדי שחי בתקופת הרי"ף) המתחילים "איזה מקום בינה". בחו"ל מחלקים קריאת רות והאזהרות לשני ימי שבועות. נהגו לאכול בשבועות מאכלי חלב, ויש להיזהר להפריד בין אכילת מאכלי חלב לאכילת בשר, כמו שמפרידים בכל השנה. נוהגים לקרוא כל תהילים ביום זה. שהוא עפ"י המסורת יום פטירתו של דוד המלך. במוצאי יו"ט – הבדלה של מוצאי יו"ט: יין והמבדיל בלבד.

אסרו חג, ז' בסיון, יום שלישי.

בחז"ל – יו"ט שני של שבועות. ילמד בלילו התנ"ך כמו ביום א' וישן. אם יוכל להיות ער כל הלילה – אשריו. התפילה כמו ביו"ט ראשון. הלל שלם. מוציאים שני ספרי תורה. בראשון חמשה עולים מ"עשר תעשר" (דברים י"ד) עד "כברכת ה' אשר נתן לך". מפטיר בפנחס כמו ביו"ט ראשון. ההפטרה בחבקוק ב': "וה' בהיכל קודשו" עד "למנצח בנגינותי". מוסף כמו ביו"ט ראשון.

שבת פרשת נשא, י"א בסיון. מפטירים בשופטים יג, יב "ויהי איש אחד", עד "בין צרעה ובין אשתאול (כה). אין אומרים צדקתך.

שבת פרשת בהעלותך, י"ח בסיון. מפטירים בזכריה ב, יד: "רני ושמחי בת ציון" עד (ד, ז): "חן חן לה".

שבת פרשת שלח, כ"ה בסיון. מפטירים ביהושע ב "וישלח יהושע", עד סוף הפרק. מברכים חודש תמוז שיחול ביום חמישי ושישי.

א' דראש חודש תמוז, יום חמישי, ל' בסיון, ר"ח. (עיין דיני ר"ח מרחשון).

תמוז

המולד ליל חמישי שעה 21:58 (+ 4 חלקים)

ברכת הלבנה מליל שישי ח' בתמוז עד ליל חמישי י"ד בתמוז כל הלילה.

תקופת תמוז: ליל שלישי י"ב תמוז שעה 1:30 אחר הצות

ב' דראש חודש תמוז, יום שישי, א' בתמוז. ראש חודש. (עיין בר"ח מרחשון).
שבת פרשת קרח, ב' בתמוז. מפטירים בשמואל-א, יא, יד: "ויאמר שמואל אל העם" עד "לעשות אתכם לו לעם" (יב, כב).
שבת פרשת חקת, ט' בתמוז. מפטירים בשופטים יא, א: "ויפתח הגלעדי" עד (לג) "בני ישראל".

שבת פרשת בלק, ט"ז בתמוז. מפטירים במיכה ה,ו: "והיה שארית יעקב" עד (ו,ח) "והצנע לכת". מכריזים על צום י"ז בתמוז שיחול ביום ראשון.

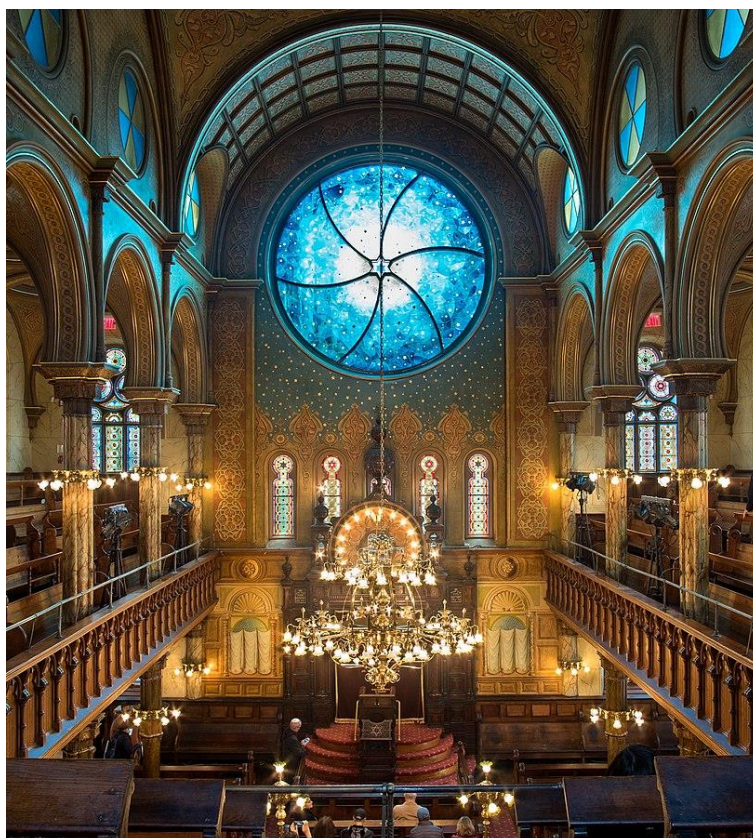
יום ראשון י"ז בתמוז, תענית ציבור (צום הרביעי). זמן עלות השחר 4:13. אם התנה מראש לפני השינה יכול לאכול ולשתות עד עלות השחר. לפי המקובלים יכול רק לשתות. התפילה וקריאת התורה כבכל יום צום, בפרשת ויחל (שמות לב,יא), עיין לעיל בצום גדליה, והסליחות המתחילות: "וארץ שפל רומי", "יום דימה רשע להכניעי", ואומרים אחרי מזמור של יום: "מזמור לאסף" (תהילים עט).
במנחה – קוראים "ויחל", עיין בצום גדליה, ואין מפטירים. אם מתפללים לפני השקיעה, הכהנים עולים לדוכן (לכל המאוחר עד 13 דק' אחרי השקיעה).
סוף התענית 20:13.

בין המצרים - הימים מיום י"ז בתמוז, עד אחר ט' באב, נקראים "ימי בין המצרים". נהגו לנהוג בהם כמה מנהגי אבלות: לא ללבוש בגד חדש. לא לברך "שהחינו" על פרי חדש או בגד חדש, אבל בברית מילה ובפדיון הבן יברך ולא יחמיץ המצוה. סעודת אירוסין מותרת עד ר"ח אב, בלי כלי נגינה. סעודת מצוה של ברית מילה ופדיון הבן, מותרת אפילו בבשר ויין גם אחרי ר"ח (בלי תזמורת), אירוסין בלא סעודה מותר אפילו בט' באב. יש מחמירים שאף בסעודות אלו אין אוכלים בשר.
יש נוהגים לומר בימי בין המצרים תיקון חצות, אחר חצות היום (12.45).
שבת "דברי", פרשת פנחס, כ"ג בתמוז. מפטירים בירמיה א: "דברי ירמיה" עד ב,ג: "נאום ה'". מברכים חודש מנחם אב שיחול ביום שבת.

מנחם אב

המולד יום שישי 10:42 (+5 חלקים)
ברכת הלבנה מליל שני מוצאי תשעה באב

שבת "שמעו" פרשת מטות-מסעי, ראש חודש מנחם אב, א' אב. בעמידה יעלה ויבוא וכן בברכת המזון.
שחרית – אחרי חזרת הש"ץ הלל בלי ברכה ובדילוג. מוציאים שני ס"ת, בראשון קוראים

בית הכנסת ברחוב אלדריג, מנהטן צלם [Rhododendrites](#)

בית הכנסת נבנה בשנת 1887 במנהטן על ידי יהודים ממוצא אירופה שהיגרו לניו יורק. אלפים השתתפו בתפילות בבית הכנסת עד שנת 1920. בשנות השלושים של המאה ה-20 החל קהילת בית הכנסת להצטמצם עם מעבר של חברי הקהילה לאזורים אחרים, והמבנה הוזנח. בשנת 1986 החל שיקום המבנה וחיידוש פעילותו הקהילתית, החינוכית והתרבותית. בשנת 2007 נפתח בית הכנסת מחדש כמקום התפילה של קהילת "קהל עדת ישרון".

לשבעה בפרשות השבוע, ח"ק. בשני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "וביום השבת" עד "ונסכו", ח"ק. מפטירים בירמיהו ב, כי "שמעו דבר ה'" עד "אלוהיך יהודה" (סוף פרק ב). מוסיפים פרק ג, ד: "הלא מעתה קראת לי אבי אלוף נעורי אתה". מוסיפים פסוק ראשון ואחרון מהפטרת שבת ור"ח "כה אמר ה' השמים כסאי" (ישעיהו סו). מוסף – אתה יצרת.

במנחה – אין אומרים צדקתך.

משנכנס אב ממעטים בשמחה, במשא ומתן, בבניין ונטיעה של שמחה, עד אחרי ט' באב. אוכלים בשר ושותים יין רק בסעודת מצוה. ויש אוסרים גם בסעודת מצוה. יום ראשון – ב' באב. השנה ט' באב ביום ראשון, ולכן אין דין שבוע שחל בו ט' באב. יש שמחמירים בכביסה ורחיצת כל גופו מיום ב' באב.

שבת "חזון", פרשת דברים, ח' באב. מפטירים בישעיהו א': "חזון ישעיהו", עד "ושביה בצדקה" (כו).

במנחה - אין אומרים צדקתך.

יש מחמירים שלא ללמוד אחר חצות היום דברי תורה, רק בעניינים שמותר ללמוד בט' באב "כי פקודי ה' ישרים משמחי לב", אך נהגו כדעת הבא"ח ללמוד תורה כל מה שלבו חפץ. מתחיל לאכול סעודה מפסקת מבעוד יום. בגלל השבת מותר לאכול בשר ולשתות יין. מי שאינו רוצה לאכול בשר ולשתות יין, יכול לאכול כל מאכל, אך לא מאכלי אבלות, ובלבד שלא ימנע מבשר ויין בגלל האבל, אלא משום שאינו ערב לו. מותר לאכול ולשתות עד השקיעה. בין השמשות אסור לאכול. אם אכלו שלושה ביחד – מזמנים. תחילת הצום עם השקיעה (בירושלים בשעה 19:39)

צום ט' באב (צום החמישי), יום ראשון ט' אב. אין אומרים תחנון, משום שנקרא "מועד" (ככתוב באיכה: "קרא עלי מועד"). צום ט' באב, לילו כיומו, וכיום הכיפורים הוא לגבי חמשת העינויים שהם: אכילה, שתיה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המיטה.

ערבית – יש להכריז שהתפילה תהיה 10 דקות אחר זמן ההבדלה במוצאי שבת, כדי שכל אדם יאמר בביתו, "ברוך המבדיל בין קודש לחול", ינעל נעלי תשעה באב, וילך לבית הכנסת. אם לא נעשה כן, יכין נעלי תשעה באב בבית הכנסת, ויחליפם אחרי "ברכו".

לפני התפילה קוראים בפרשת האזינו. בעמידה מוסיפים "אתה חוננתנו", "עננו". אחר העמידה אומרים קדיש תתקבל, ויש נוהגים ח"ק. הש"ץ מברך ברכת מאורי האש. מגילת "איכה" בלי ברכה. קינות. מכבים האורות ומכריז חזון בקול בוכים מנין השנים לחורבן ביהמ"ק. (השנה, תשפ"ה, לפי מנהג הספרדים, 1957) לחורבן בית-המקדש השני שיבנה

במהרה בימינו. "אתה קדוש" וכו'. קדיש זהו עתיד לחדתא. שיר המעלות, קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח. נהגו לא לישון על מיטתו הרגילה, וכן לשים אבן למראשותיו מתחת לכת.

בשחרית – נוטל ידיו רק עד קשרי אצבעותיו, ויכול להעביר הלכוך מעינו כשידיו רטובות. בברכות השחר (לפי דעת הבא"ח), מדלגים ברכת "שעשה לי כל צרכי". לא מתעטפים בטלית ולא מניחים תפילין. בירושלים נהגו להניח תפילין ולהתעטף בטלית כרגיל. במקום שירת הים נהגו לומר פרשת האזינו, ונכון שלא לשנות את נוסח התפילה, ולומר את פרשת האזינו אחרי העמידה. בתפילת העמידה אומר היחיד "עננו" בשומע תפילה, והש"ץ בין גואל לרופא. הכהנים עולים לדוכן כמנהג א"י בשחרית ובמנחה. (יש נהגים שהכהנים אינם עולים לדוכן ואומרים או"א ברכנו בברכה וכו'). אומרים הקינות של פתיחת ההיכל. המניחים תפילין אינם אומרים קינות, מלבד "על היכלי". קוראים לשלשה מתענים בפרשת ואתחנן: "כי תוליד בנים" והשלישי אומר חצי קדיש ומפטיר בניגון של קינות. הפטרת ט' באב, ירמיהו ח, יג, עד ט, כג: "אסוף אסיפם". בברכות הפטרה מברך לפניו ואחריה, ומסיים "מגן דוד". אשרי, קדושת ובה לציון מתחילים מ' ואתה קדוש" וכו', קדיש תתקבל, מסיימים התפילה כבכל יום, חולצים תפילין, קוראים מגילת איכה בלי ברכה, ואומרים אחר כך קינות. קדיש זהו עתיד לחדתא.

יום ט' באב ולילו אסורים בדברי תורה המשמחים את הלב, חוץ מלימודים בענייני החורבן והצרות, כמו ירמיהו, איוב, איכה ומדרש איכה. אין אדם שואל בשלום חברו בט' באב, ועם הארץ ששאל - עונים לו בשפה רפה. נהגו לא לעשות מלאכה עד חצות היום. חליצת הנעליים כל היום. עד זמן מנחה אין יושבים על כיסא או ספסל, אלא על מקום נמוך.

במנחה – מתעטפים בטלית ומניחים תפילין ומברכים עליהם. (הנהגים כמנהג ירושלים והניחו בבוקר תפילין והתעטפו בטלית, אינם מתעטפים בטלית ולא מניחים תפילין). וקוראים לשלשה בפרשת "ויחל", לא אומרים קדיש, ומפטירים בברכות לפניו ואחריה כמו בשחרית, בהושע יב, ב, מ' שובה ישראל" עד "ופושעים יכשלו בם". ומוסיפים מספר מיכה (ז, ח): "מי א-ל כמוך", עד הסוף. בעמידה אומרים "נחם" בבונה ירושלים, וחותם "מנחם ציון בבנין ירושלים", ו"עננו" בשומע תפילה. הש"ץ אומר "עננו" בין גואל לרופא, ו"נחם" בבונה ירושלים. אם מתפללים מנחה קטנה, מברכים ברכת כוהנים. אחר חזרת הש"ץ אומרים "פסוקי דנחמתא" כנהוג.

במוצאי ט' באב תפילת ערבית כרגיל. מקדשים הלבנה. סיום הצום – 20:00 (21 דקות אחר שקיעה). יש שנהגו להחמיר שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בלילה עד למחרת בבוקר. ויש מחמירים עד חצות היום. להסתפר ולכבס מותר מהבוקר.

שבת "נחמו", פרשת ואתחנן, ט"ו באב. קוראים בבית הכנסת עשרת הדברות בטעם עליון, ומפטירים (ראשון משבעה דנחמתא) בישעיה מ: "נחמו נחמו עמי" עד "איש לא נעדר" (פסוק כו).

במנחה אין אומרים צדקתך. עושים בו קצת שמחה כדברי הגמ' בסוף מס' תענית: "לא היו ימים טובים לישראל כיום ט"ו באב".

יום רביעי י"ט באב – יש נוהגים לעשות התרת נדרים 40 יום לפני ר"ה.

שבת פרשת עקב, כ"ב באב. מפטירים (שני משבעה דנחמתא) בישעיה מט, נד: "ותאמר ציון" עד "תודה וקול זמרה" (נא, ג).

שבת פרשת ראה, כ"ט באב, מפטירים (שלישי משבעה דנחמתא) בישעיה נד, יא: "עניה סוערה" עד "כי פארך" (נה, ה). מוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת "מחר חודש". מברכים חודש אלול שיחול ביום ראשון וביום שני.

א' דר"ח אלול, יום ראשון, ל' באב. כנהוג בכל ר"ח (עיין ר"ח מרחשון).

אלול

המולד מוצאי שבת 23:26 (+ 6 חלקים)

ברכת לבנה מליל שני ח' באלול

ב' דראש חודש אלול, יום שני א' באלול. ככל ר"ח (עיין בדיני ר"ח מרחשון). בלילה אור לב' באלול נוהגים לקום לסליחות לפני אשמורת הבוקר, ויש שנוהגים בחצות הלילה. יש נוהגים לתקוע בשופר בסליחות, בשעה שהחזן אומר "ויעבור".

שבת פרשת שופטים, ו' באלול. מפטירים (רביעי משבעה דנחמתא) בישעיה נא, יב: "אנכי אנכי הוא מנחמכם" עד "אלוקי ישראל" (נב, יב).

שבת פרשת כי תצא, י"ג באלול. מפטירים (חמישי משבעה דנחמתא) בישעיה נד, א: "רני עקרה" עד "אמר מרחמך ה'" (פסוק י').
 ראוי להזכיר לציבור לפני קריאת מפטיר, שמי שלא שמע קריאת פרשת זכור בשבת לפני פורים, יכוון בפרשה זו לצאת ידי חובה קריאת זכור, והש"ץ יכוון להוציאו ידי חובה. ויבקשו מהקהל לא להרעיש במילת עמלק.

שבת פרשת כי תבא, כ' באלול. קוראים התוכחה בקול נמוך שיגיע לאזני הצבור, ומפטירים (שישי משבעה דנחמתא) בישעיה ס: "קומי אורי" עד סוף הפרק "בעיתה אחישנה".
 יום חמישי, כ"ה באלול. יום זה הוא יום ראשון לבריאת העולם. בסוף התפילה בכל יום עד ר"ה, קוראים מפרשת בראשית מה שנברא באותו יום.

שבת פרשת נצבים, כ"ז באלול, מפטירים (שביעי משבעה דנחמתא) בישעיה סא: "שוש אשיש" עד "כל ימי עולם" (סג, ט). אין מברכים החודש.
 ערב ראש השנה תשפ"ו הבעל"ט, יום שני כ"ט באלול. אין תוקעים בשופר, גם לא בסליחות. נוהגים לקום מוקדם (יותר מהרגיל בחודש הסליחות). ולאחר התפילה עושים "התרת נדרים" כנהוג (עיין לעיל בתשרי). מסתפרים, רוחצים וטובלים, ומתכוונים בתשובה ומעשים טובים ליום הדין הבעל"ט.

לשנה טובה נכתב ונחתם

זמני הייום בהלכה לשבתות וחגים ה'תשפ"ה ללירושלים לעזרת ספרד

	רבינו תום	מרו"ש	שקיעה בנוב	פלג מנחה	חצות	קרי"ש גרי"א	קרי"ש מג"א	הגן החמה	הנחת המפלין	עלות השחר	הודש יום	
24 אב	19:37	18:57	18:26	17:25	12:28	9:29	8:53	6:34	5:24	5:18	א' תשרי	ראש השנה
אב			18:25	17:24	12:28	9:29	8:53	6:34	5:25	5:19	ב' תשרי	ב' דראש השנה
אב	19:35	18:55	18:23	17:23	12:27	9:29	8:54	6:35	5:26	5:20	ג' תשרי	האזינו - שוב
אב	19:25	18:46	18:15	17:15	12:26	9:31	8:56	6:40	5:32	5:26	ד' תשרי	יום המלכות
אב	19:18	18:41	18:09	17:10	12:24	9:32	8:57	6:43	5:36	5:30	ה' תשרי	תג המלכות
אב	19:16	18:39	18:07	17:08	12:24	9:32	8:58	6:44	5:38	5:32	ו' תשרי	תג המלכות
אב	19:09	18:34	18:02	17:04	12:23	9:34	9:00	6:48	5:42	5:37	ז' תשרי	שבת חרה"מ
אב	19:07	18:32	18:00	17:02	12:23	9:34	9:01	6:50	5:44	5:39	ח' תשרי	שמיני עצרת
אב	18:00	17:26	16:53	15:57	11:23	8:37	8:04	5:55	4:51	4:45	ט' תשרי	בראשית
נוב	2	18:00	17:26	16:53	15:57	11:23	8:37	8:04	5:55	4:51	י' תשרי	תג
נוב	9	17:53	17:21	16:48	15:53	11:23	8:40	8:08	6:01	4:58	יא תשרי	לך לך
נוב	16	17:48	17:17	16:44	15:49	11:24	8:44	8:12	6:07	5:05	יב תשרי	וירא
נוב	23	17:45	17:15	16:41	15:48	11:26	8:48	8:16	6:13	5:12	יג תשרי	חיי שרה
נוב	30	17:43	17:14	16:40	15:47	11:28	8:52	8:20	6:19	5:13	יד תשרי	תולדות
דצ	7	17:42	17:15	16:40	15:47	11:31	8:56	8:25	6:24	5:19	טו כסלו	ויצא
דצ	14	17:44	17:16	16:42	15:49	11:34	9:00	8:29	6:29	5:24	טז כסלו	וישלח
דצ	21	17:46	17:19	16:45	15:52	11:37	9:04	8:33	6:33	5:34	יז כסלו	וירשב
דצ	28	17:51	17:23	16:49	15:56	11:41	9:07	8:36	6:36	5:31	יח כסלו	מקץ - חנוכה
25 יני	4	17:56	17:28	16:54	16:01	11:44	9:09	8:38	6:38	5:33	יט סבת	ויקט

זמני הייום בהלכה לשבתות וחגים ה'תשפ"ו לירושלים לעזרת ספרד														
	רבע תום	מוצ'יש	שקיעה בגובה	פליג מנחה	חצות	ק"יש ג'ר"א	ק"יש מג"א	הנץ החמה	הנחת תפילין	עלות השחר	חודש	יום		
מאז	10	20:54	20:05	19:31	18:20	12:36	9:08	8:27	5:46	4:25	4:18	אזיר	י"ט	אחז"ק
מאז	17	21:00	20:11	19:36	18:24	12:36	9:06	8:24	5:41	4:19	4:12	אזיר	י"ט	אמור
מאז	24	21:05	20:16	19:40	18:28	12:36	9:04	8:22	5:37	4:14	4:07	אזיר	כ"י	בה"ב
מאז	31	21:10	20:21	19:45	18:32	12:37	9:03	8:20	5:34	4:11	4:04	ז' סיון		במדבר
יני	2	21:11	20:22	19:46	18:33	12:37	9:03	8:20	5:34	4:10	4:03	ז' סיון		חג השבועות
יני	7	21:14	20:25	19:48	18:35	12:38	9:03	8:20	5:33	4:09	4:02	ז' סיון		נשא
יני	14	21:18	20:28	19:51	18:37	12:39	9:04	8:20	5:33	4:09	4:01	ז' סיון		בהעלותך
יני	21	21:20	20:30	19:53	18:39	12:41	9:05	8:22	5:34	4:10	4:02	ז' סיון		שלה
יני	28	21:20	20:31	19:54	18:40	12:42	9:07	8:23	5:36	4:12	4:05	ז' סיון		קרח
יני	5	21:20	20:30	19:54	18:40	12:44	9:09	8:26	5:39	4:15	4:08	ט' תמוז		חוקת
יני	12	21:18	20:28	19:52	18:39	12:45	9:11	8:28	5:42	4:19	4:12	ט"ז תמוז		בלק
יני	19	21:14	20:25	19:49	18:37	12:45	9:13	8:31	5:46	4:24	4:17	כ"ג תמוז		פינחס
יני	26	21:09	20:20	19:45	18:33	12:46	9:16	8:34	5:51	4:29	4:22	א' אב		מטות מסעי
אז	2	21:03	20:14	19:40	18:29	12:45	9:18	8:37	5:55	4:35	4:28	א' אב		דברים - חזון
אז	9	20:56	20:07	19:34	18:24	12:45	9:20	8:39	6:00	4:40	4:33	א' אב		ואתחנן
אז	16	20:47	20:00	19:27	18:18	12:43	9:21	8:41	6:04	4:46	4:39	א' אב		עקב
אז	23	20:38	19:51	19:19	18:11	12:42	9:23	8:43	6:09	4:51	4:45	א' אב		ראה
אז	30	20:28	19:43	19:10	18:04	12:40	9:24	8:45	6:13	4:57	4:51	ו' אלול		שופטים
ספט	6	20:18	19:33	19:01	17:56	12:37	9:25	8:47	6:17	5:03	4:56	י"ג אלול		כי תצא
ספט	13	20:08	19:24	18:52	17:48	12:35	9:26	8:48	6:21	5:08	5:02	כ" אלול		כי תבוא
ספט	20	19:57	19:15	18:43	17:40	12:33	9:27	8:50	6:25	5:13	5:07	כ"ז אלול		נצבים

מנהגים ודינים ליהודי תימן

רחמים שר-שלום

התוכן: א. כללי; ב. התפילות בימי החול; ג. תפילות השבת; ד. ממנהגי הקריאה בתורה והבדלים בהפטרות; ה. ראש-חודש; ו. אלול והימים הנוראים; ז. ימים טובים; ח. חנוכה; ט. פורים; י. תשעה באב והצומות;

בין יהודי תימן רווחים בימינו מנהגים שונים. ידועים בעיקר המנהג הבלאדי בו נשמרו מנהגי תימן הקדומים והמנהג השאמי שהושפע מהסידור הספרדי. מלבד שני מנהגים אלה ניתן למצוא קשת רחבה של מנהגים מן הדרדעים (דור-דעה) השומרים על מרכיבים מסידורו של רס"ג עם פסקי הלכה של הרמב"ם ועד אלה שאימצו את הסידור הספרדי עם פסקי ההלכה של הרבנים הספרדים. **המנהגים המובאים כאן הם בעיקר המנהגים המובאים בסידור הבלאדי**, שזכה בשנים האחרונות לעדנה וכן מנהגים המובאים בסידורי התכלאל הקדומים. הדינים המובאים כאן הם בדרך כלל עפ"י תכלאל "שיבת ציון" ו"שיח ירושלים" (בלאדי) שמערכו ע"י הרה"ג הרב יוסף קאפח זצ"ל. מחוסר מקום לא הובאו כאן מנהגי השאמי בהרחבה, אלה נוהגים בד"כ עפ"י המנהג הספרדי (כאשר אינם נוהגים עפ"י הבלאדי).

א. כללי

קריאת שמע, בערבית ושחרית, נאמרת בקול אחד ע"י כל הציבור. בקדיש אומרים "לעילא לעילא" בכל ימות השנה. סתם קדיש, הוא קדיש "לעילא" שהספרדים והאשכנזים קוראים לו "חצי קדיש". בסידור הבלאדי אין קדיש "יהא שלמא" ("קדיש יתום") ולצורך אמירת קדיש דרבנן אחרי מזמור תהלים אומרים את המשנה "רי חנניה בן עקשיא...". בקדיש דרבנן (על ישראל) אומרים את הנוסח "דעתיד לחדתא". יש נוהגים שלא לעשות חזרה בתפילה. מתפללים תפילה אחת בקול רם (הרב יוסף קאפח מצביע על מנהג זה שהוא עפ"י תקנת הרמב"ם). בכל תפילות שחרית ומנחה, הן בחול הן בשבת והן בימים טובים, אומרים את נוסח הקדושה הארוך ("ממקומך מלכנו תופיע") ואילו במוסף אומרים את ה"כתר" בשלמותו בלי שום קיצור גם במוסף של ראש-חודש וגם במוסף של חול-המועד. מקפידים שהש"ץ מתעטף בטלית בכל התפילות.

בימים שגומרים בהם את ההלל, קוראים את ההלל בקירוי: השי"ץ מתחיל ב"הללויה", והציבור עונה "הללויה", החזן אומר חצי פסוק והציבור עונה הללויה. 123 פעמים הללויה כמניין שנותיו של אהרן הכהן. כמו כן חוזר הציבור על ראשי הפרקים. קטן היודע להתעטף חייב בציצית כדי לחנכו במצוות. בכל תפילות שחרית ומוסף וכן במנחה של תעניות הכהנים עולים לדוכן.

ב. התפילות בימי החול

שחרית

אחרי "סדר הנהגת הבוקר", עומדים השי"ץ והציבור ומתחילים באמירת "המהולל" ו"ברוך שאמר". את הזמירות אומרים בישיבה ואין עומדים ב"ויברך דוד". אחרי שירת הים מוסיפים בכל ימות השנה "ותקח מרים הנביאה" עד "כי אני ה' רופאך" ואח"כ אומר השי"ץ ח"י פסוקים שעניינם גאולת ישראל (הפתיחה: "רפאני ה' וארפאי"). אחרי העמידה נפילת פנים מיושב. נוטה על צידו השמאלי ואומר בלחש את תפילת "לפניך אני כורע", "אבינו מלכנו אבינו אתה" וכו'. אחרי "תהילה לדוד" "ובא לציון" אומרים שיר של יום. ואם יש חתן בביה"כ אומרים אחרי שיר של יום "למנצח על שושנים לבני קרח" (תהי' מ"ה). ולאבל אומרים "למנצח... שמעו זאת כל העמים" (תהי' מ"ט). אחרי מזמור של יום אומרים "לדוד אליך ה' נפשי אשא" (תהלים כ"ה), "אמר ר' אלעזר...", אין כאלהינו וקדיש תתקבל. היום התפשט המנהג לומר אחרי קדיש תתקבל "פיטום הקטורת", תנא דבי אליהו, רבי חנניה וקדיש דרבנן, ברכו ועלינו לשבח. אחרי "עלינו" נוהגים ל"שלוש": לומדים מעט משניות עם פירוש. פרק בנביאים ופרק בכתובים ואם יש מניין אומרים קדיש דרבנן דעתיד לחדתא. בשני וחמישי נוהגים עתה לומר לפני הוצאת ס"ת "אל-מלך" והסדר (כמנהג הספרדים) ומוסיפים וידוי.

מנחה

מתחילים "והוא רחום", תהילה לדוד (ואם יש זמן אומרים לפני כן למנצח על הגתית (תהלים פ"ד), פרשת התמיד, פיטום הקטורת), קדיש ומתפללים עמידה בלחש וחזרה או תפילה אחת בקול רם. נופלים על פניהם באמירת "לפניך אני כורע" כמו בשחרית, אבל אין אומרים וידוי. קדיש תתקבל. מזמור לדוד ה' קראתך (תהלים קמ"א), משכיל לדוד בהיות במערה (תהלים קמ"ב), ר' חנניה וקדיש דרבנן. אין אומרים "עלינו" בסיום תפילת מנחה.

ערבית

השי"ץ פותח "והוא רחום", ברכו, ק"ש וברכותיה כנהוג. ברכת השכיבנו היא ארוכה במיוחד ומוסיף בה פסוקי בקשה רבים וחותרים אותה ב"ברוך אתה ה', המולך בכבודו חי וקיים תמיד, ימלוך לעולם ועד, אמן". קדיש ותפילת לחש.
בסיום תפילת העמידה אומר השי"ץ קדיש תתקבל. מזמור "למנצח על הגתית מזמור לדוד" (תהלים ח') "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים" (תהלים קכ"א), קדיש דרבנן, ברכו ועלינו.

ג. תפילות השבת**קבלת שבת**

מברכים על הדלקת נר שבת קודם להדלקה.
יש נוהגים להתעטף בטלית בערבי שבתות וימים טובים בלכתם לביהמ"כ.

מקדימים לבוא בערב שבת לבית-הכנסת. הציבור קורא את שיר-השירים בנעימה ואחרי כן קוראים את פרקי לכו נרננה. אם לא התפללו מנחה מתפללים אותה לפני מזמור לדוד (פעם אחת בקול). אחרי מזמור לדוד אומרים "אנא בכח", "אל נא קרב תשועת מצפדי", לכה דודי, בר יוחאי, במה מדליקין, קדיש דרבנן, מזמור שיר ליום השבת, ברכו. קריאת שמע וברכותיה כנהוג. ברכת "השכיבנו" קצרה וחותרים בה "הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים, אמן". ושמרו, קדיש.

בתפילת שבע בליל שבת אין אומרים "ויכולי". אומרים אותה עם השי"ץ בברכת "מעין שבע". אחרי קדיש תתקבל מזמור "למנצח על הגתית" (תהלים ח) ומזמור לדוד ה' רועי (תהלים כג) ר' חנניה, קדיש דרבנן (דעתיד לחדתא), ברכו, עלינו, יגדל.

שינויים בנוסח:

בי"לכה דודי": "נקבילה" (ולא "נקבלה"), ובסיום אומרים 7 פעמים "בואי כלה".
בפזמון "בר יוחאי" אומרים "אשרי יולדך" (ולא "יולדתך") הנחרז עם "לומדיך" ו"סודך".
במשנת "במה מדליקין": קָלָךְ (ולא כְלָךְ); נָפֶט (ולא נֶפֶט)
בברכת "מעין שבע": כל השנה אומרים "המלך הקדוש" (במקום "האל הקדוש"), "מעון הברכות" (ולא "מעין הברכות"); "מְדוּשְׁנֵי עוֹנֵג" (ולא "מדושני עונגי") /
בכל תפילות שבע של שבת (ערבית, שחרית, מוסף ומנחה) אומרים בברכה הרביעית (קדושת היום) "שבתות קדשך... וינחו בסי".

שחרית של שבת ומוסף

לאחר ברכות השחר ו"התיקון", מתעטפים בטלית והשי"ץ אומר "המהולל". ברוך שאמר, מזמור שיר ליום השבת, זמירות וכו' עד כי אני ה' רופאך. פסוקי רפאני, נשמת, ישתבח, קדיש, ברכו, יוצר עם ההוספות של שבת. אחרי חזרת השי"ץ קדיש תתקבל. יש אומרים לפני פתיחת ההיכל את הפיוטים "אהוב גלה", "אשירה לאהוב" ובעת פתיחת ההיכל "יהללוי" זמרי למלך בת ציון". מוציאים ס"ת ואומרים אתה ה'איתך לדעת וכו' ויהי בנסוע הארון, גדלו. לאחר הנחת ס"ת על התיבה מגביהים את היריעה והחזן אומר "וזאת התורה" וכו' והציבור אומרים "בואו נשתחוה ונכרעה וכו'" ויש נוהגים שהחזן אומר כאן "ברוך שמייה". החזן אומר "הכל תנו עוז לאלהים וכו'" והקהל אומרים "יתורת ה' תמימה" וכו'. החזן: "ה' עוז לעמו יתן", והקהל: "ה' יברך את עמו בשלום". על הקריאה בתורה ועל הבדלים בהפטרות ראה להלן בהמשך.

אחרי ההפטרה תפילה לשלום המדינה. מי שברך לקהל. הכרזת ר"ח כמנהג הספרדים (יהי רצון). הכרזה על תענית ציבור עפ"י נוסח הספרדים ("אחינו בית ישראל"). אין מכריזין לא על צום יום הכיפורים, לא על צום תשעה באב ולא על תענית אסתר. תהילה לדוד, ברוך ה' אשר נתן מנוחה, ימלך, מזמור לדוד, שאו שערים, וידעת כי ה' אלהיך, יהללו, ומחזירים את ספר התורה להיכל. בפתח ההיכל אומר השי"ץ ה' הוא האלהים וכו'. שובה למעונך. קדיש ומתפללים מוסף. הפתיחה לברכה האמצעית (קדושת היום) היא "למשה צוית" (ולא "תכנת שבת"). קדיש תתקבל, כל ישראל וכו'. פיטום הקטורת, תנא דבי אליהו, קדיש דרבנן, עלינו (ואין אומרים ברכו). "אדון עולם" ונוהגים ללמוד בהלכות שבת בהרמב"ם. ויש נוהגים ללמוד ב"מנורת המאור" (למהר"י אבהב) לפני שאומרים תנא דבי אליהו.

מנחה של שבת

למנצח על הגתית, פרשת התמיד ופיטום הקטורת, אשרי, ובא לציון. ברוך אלהינו. מזמור שיר ליום השבת ויש מוסיפים את מזמור לדוד אליך ה' נפשי אשא (תהלים כ"ה). קדיש. ואני תפילתי. מוציאים ס"ת וקוראים בו שלושה מפרשת השבת הבאה. לאחר הקריאה בתורה אומר הציבור פסוקי "מה רב טובך" והחזן פסוקי "וידעת". מחזירים ספר התורה להיכל "יהללוי", "ה' הוא האלהים", קדיש ומתפללים תפילת שבע של מנחה (אתה אחד). אחרי החזרה "צדקתך" (ואין אומרים אותו בשבת ור"ח או שבת ויו"ט). קדיש תתקבל, כל ישראל, הללויה אודה ה' בכל לבב, ר' חנניה. קדיש דרבנן ואין אומרים עלינו.

בבתי-כנסת בהם נהוג לחלק את פרשת חוקת (ר' להלן במנהגי הקריאה בתורה) אי בשבת בה קוראים את קרח וחצי חוקת, קוראים במנחה שלושה בפרשת חוקת מן "ויסעו מקדש" עד "ויקרא שם המקום חרמה" (במדבר כ, כב עד כא, ג).

ד. ממנהגי הקריאה בתורה והבדלים בהפטרות

קריאת התורה וההפטרה עם תרגום. בד"כ נוהגים שילד הוא הקורא את התרגום. כל עולה קורא את הקריאה שלו בסיוע "סימנים" של החזן.
קטן היודע לקרוא ויודע למי מברכים עולה ממניין הקוראים בין לשלושה בין לשבעה.
נהוג בבתי-כנסת רבים ליחד את עליית ששי לקטן.
כאשר צריך לקרוא בשני ס"ת אזי מוציאים את ס"ת השני לאחר החזרת הראשון. ובזמן החזרת ס"ת אומרים את המזמור "השמים מספרים כבוד אל" (תהלים י"ט). בגמר הקריאה בספר ראשון אומרים קדיש וכשמחזירין את הספר השני אומרים קדיש והוא הקדיש למוסף.
כשמוציאים שלושה ס"ת: בגמר הקריאה בספר הראשון קוראים שבעה עולים את פרשת השבוע ואומרים קדיש, מחזירים אותו, ומוציאים ספר שני ולאחר הקריאה בו מחזירים אותו ואין אומרים קדיש ומוציאים ספר שלישי וכשמחזיר אותו אומר קדיש והוא קדיש של מוסף.
בברכות ההפטרה שלאחר קריאת ההפטרה הברכה השניה היא "רחם על ציון" וחותרים את הברכה "ברוך אתה ה' בונה ירושלים". הברכה השלישית היא "את צמח דוד מהרה תצמיח" ואין מזכירים בה את אליהו הנביא.
בר"ח שחל בשבת חותרים את הברכה האחרונה ב"מקדש השבת וישראל וראשי חודשים". בחוה"מ שנופל בשבת חותרים את הברכה האחרונה ב"מקדש השבת וישראל והזמנים".

הפטרות בהן יש הבדלים בין מנהגי תימן למנהגי הספרדים:

בראשית	הן עבדי אתמך-בו	ישעיה מב, א-טז	(הוספת פסוקים בהתחלה)
נח	רני עקרה	ישעיה נד, א עד נה, ה	(הוספת כמנהג אשכנז)
לך-לך	ואל מי תדמיוני	ישעיה מ, כה עד מא, יז	(הוספת פסוקים בהתחלה)
וירא	ואשה אחת	מלכים ב' ד, א-לו	(הוספת כמנהג אשכנז)
תולדות	משא דבר ה'	מלאכי א, א עד ג, ד	(מסיימים בפסוק "וערבה")
ויצא	ועמי תלואים	הושע יא, ז עד יב, יד	(מסיימים "ובנביא נשמרי")
שמות	הודע את ירושלם	יחזקאל טו, א-יד	(הפטרה שונה)
וארא	ולא יהיה עוד	יחז' כח, כד עד כט, כא	(הוספת פסוק בהתחלה)
בא	בעת ההיא יובל שי	ישעיה יח, ז עד יט, כה	(הפטרה שונה)

בשלח	ויכנע אלהים ביום ההוא	שופטים ד, כג עד ה, לא	(הוספת פסוקים בהתחלה)
יתרו	בשנת מות המלך עזיהו	ישעיה ו, א-יג; ט, ה-ו	(הוספת פסוקים)
משפטים	הדבר אשר היה אל ירמיהו	ירמ' לד, ח עד לה, יט	(הפטרה מורחבת)
כי תשא	ויהי ימים רבים	מלכים א' יח, א-מו	(עד "וילך יורעאלה")
ויקהל	וישלח המלך שלמה	מלכים א' ז, יג-כב	(הפטרה מקוצרת)
ויקרא	עם זו יצרתי	ישע' מג, כא עד מד, ו	("מבלעדי אין אלהים")
צו	עולותיכם ספו על זבחיכם	ירמ' ז, כא-כח; ט, כב-כג	(הפטרה מקוצרת)
שמיני	ויוסף עוד דוד	שמואל ב' ו, א עד ז, ג	(הוספת פסוקים)
מצורע	ויאמר אלישע	מלכים ב' ז, א-כ; יג, כג	(הוספת פסוקים)
קדושים	ויהי בשנה השביעית	יחזקאל כ, א-טו	(ויש ממשכים עד פסוק כ')
בהר	ה' עוזי ומעוזי	ירמיה טז, יט עד יז, יד	(הפטי' בחוקותי לאשי' וספי')
בחוקותי	בן אדם הנבא על רועי ישר'	יחזקאל לד, א-כו	(הפטרה שונה)
בהעלותך	רני ושמחי בת ציון	זכריה ב, יד עד ד, ט	(הוספת פסוקים בסוף)
חקת	ויפתח הגלעדי	שופטים יא, א-מ	(הוספת פסוקים בסוף)
דברים'	חזון ישעיה	ישעיה א, א-לא	(מוסיימים "ואין מכבה")
ואתחנן	נחמו	ישעיה מ, א-כה; מא, יז	(מוסייפים פסוק בסוף)
נצבים	ונודע בגויים זרעם	ישעיה סא, ט עד סב, ט	(מוסייפים פסוק בהתחלה)
האזינו	ולקחתי אני מצמרת הארז	יחזקאל יז, כב - יח, לב	(הפטרה שונה)
זאת הברכה	ויהי אחרי מות משה	יהושע א, א-ט; ו, כז	(מוסייפים פסוק בסוף)
שבת שקלים	בן שבע שנים יהואש	מלכים ב' יב, א-יז	(ההתחלה כמנהג אשכנז)
שבת זכור	ותהי המלחמה חזקה	שמואל א יד, נב - טו, לג	(מוסייפים פסוק בהתחלה)
שבת החודש	רב לכם נשיאי ישראל	יחזקאל מה, ט - מו, יא	(הוספת פסוקים בהתחלה)
שבת חוה"מ	עוד זאת אדרש לבית ישראל	יחזקאל לו, לו עד לז, יד	(הוספת פסוקים בהתחלה)
שחרית ת"ב	עמדו על דרכים	ירמ' ו, טז עד ח, יג; ט, כג	(הוספת פסוקים בסוף)
שחרית יו"כ	ואמר סלו סלו	יש' נו, יד - נח, יד; נט-כא	(הוספת פסוקים מפרק נט)
א' של סוכות	והבאתי את השלישית	זכריה יג, ט עד יד, כא	(הוספת פסוק בהתחלה)
שבת חוה"מ סוכות	בן אדם שים פניך	יחזקאל לח, א-כג	(שינויים בהתחלה ובסיום)

(*) יש נוהגים לפי הרמב"ם להפטיר בג' דפורענותא דברי, חזון, איכה (הסימן: דח"א) ולפי זה את פרק א' בישעיה מחלקים לשתי שבתות. עד פסוק כ' קוראים בשבת השניה (הנקראת "שבת חזון") ומפסוק כא (איכה היתה) קוראים בשבת השלישית, השבת שלפני ת"ב שנקראת "שבת איכה".

מנהגים חריגים בקריאת הפרשות

בא"י אין מחברים לעולם את מטות ומסעי ותמיד קוראים את פינחס לפני בין המצרים. במקום לחבר את מטות ומסעי נוהגים לחבר את חוקת ובלק. ואילו הדרדעים נוהגים במקרה זה לקרא את שלוש הפרשות קרח חקת ובלק בשתי שבתות, בכל שבת פרשה וחצי. בשבת הראשונה עד "ויסעו מקדש" (במדבר כ, כא) ובשבת השניה מ"ויסעו" עד סוף פרשת בלק. בשנה בה אין הספרדים ואשכנזים מחברים את מטות ומסעי אז אין מחברים את חוקת ובלק ואין צורך לקרוא פרשה וחצי כנ"ל. בבתי-כנסת בהם נהוג לחלק את פרשת חוקת כנ"ל, אזי בשבת שלפניה (בה קוראים את קרח וחצי חוקת) קוראים במנחה שלושה מן "ויסעו מקדש" עד "ויקרא שם המקום חרמה".

ה. ראש-חודש

פותחים את תפילת ערבית בפיוט "שער הרחמים" ואח"כ אומרים מזמור "ברכי נפשי" (תהלים ק"ד). בקריאת ההלל אין מברכים ומדלגים את הקטעים "לא לנו", "אהבתי", ושישה פסוקים מן "הללו את ה' כל גויים" עד "מן המצר". שיר של יום בר"ח: שירו לה' שיר חדש (תהי' צח-צט). בר"ח שחל בשבת אומרים בליל שבת אחרי "בר-יוחאי" את הפיוט "שירו לאל נבונים". ויש שחוזרים ואומרים אותו גם בשחרית לפני הוצאת ספר התורה השני שקוראים בו מעניין ר"ח. בהפטרת שבת ור"ח חותם המפטיר "מקדש השבת וישראל וראשי חודשים". יש נוהגים להסדיר את תפילת מוסף ר"ח שחל בשבת ("אתה יצרת"). יש המברכים לבנה מיד בהראותה בתחילת החודש.

ו. אלול והימים הנוראים

אשמורת. קמים בחצות הלילה או בתחילת האשמורת האחרונה או בעלות השחר החל ממחרת ר"ח אלול ואומרים את הסליחות (=אשמורות) עד עיו"כ (כמנהג הספרדים). באמירת הסליחות מתעטף השי"ץ בטלית כמו לפני כל תפילה ואם עוד לא הגיע זמן ציצית מתעטף בלי ברכה. לפני הסליחות נהוג לומר את שבע מזמורי התהלים: לב, נא, סה, פה, יז, כז, לג.

באמירת "אל מלך" ושלוש עשרה מידות לא נהגו לעמוד. בסיום האשמורות יש נוהגים לתקוע תשר"ת.

בתכלאים הקדומים אין זכר למנהג התרת נדרים בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים. בדורות האחרונים התפשט בין יהודי תימן המנהג לומר "התר לערב ראש השנה". המתפללים נחלקים לשתי קבוצות. הגדול שבקבוצה אחת מבקש בשם קבוצתו התרת נדרים מהקבוצה השנייה. אח"כ הגדול שבקבוצה השנייה מבקש התרה בשם קבוצתו. ההתרה ההדדית ו"מסירת המודעה" היא גם על נדרים בעתיד.

ראש השנה

הדלקת נרות בערב ראש השנה (ככל יום טוב) אינה חובה ואם מדליקים אין מברכים. **את תפילת ערבית של רה"ש** פותחים בפיוט "אחות קטנה". מזמור החג "למנצח על הגתית לאסף" (תהלים פא) ואחרי זה אומרים את המזמורים: אשרי האיש (א), למה רגשו (ב), הללויה הללו אל בקדשו (ק).

ואם חל רה"ש בשבת אומרים לפני "אחות קטנה": שיר השירים, מזמורי לכו נרננה, מזמור לדוד, לכה דודי, בר-יוחאי, במה מדליקין, קדיש דרבנן, מזמור שיר ליום השבת (ככל שבת). השי"ץ מסדיר את תפילת ערבית ואחרי העמידה (אם חל בשבת אומר השי"ץ ויכולו וברכת מעין שבע) קדיש תתקבל, למנצח על הגתית מזמור לדוד (תהלים ח), לדוד מזמור (תהלים כ"ד), תפילה על הפרנסה. מזמור לדוד ה' רועי (תהלים כג), יגדל, ר' חנניה, קדיש דרבנן, ברכו, עלינו. מברכים איש את רעהו: "תכתב בספר החיים ובספר הזכרון".

שחרית. לאחר ברכות השחר, התיקון והזמירות עומד השי"ץ ואומר את הפיוט "שופט כל הארץ" וממשיך "המהולל", "ברוך שאמר" וגומר על הסדר ככל יו"ט. אחרי חזרת השי"ץ אומרים "אבינו מלכנו". קדיש, תתקבל, תיענו ותעתרו, מוציאים ספר ראשון ואחרי שקראו בו 5 עולים (בראשית כא, א "וה' פקד את שרה") אומרים חצי קדיש (לעילא). הקהל עומד ואומרים את מזמור "השמים מספרים כבוד אל". מוציאים את ספר התורה השני ומחזירים להיכל את ספר התורה הראשון. המפטיר קורא בספר השני את מוסף היום בפרשת פינחס "ובחודש השביעי באחד לחודש" ואין אומרים קדיש אחרי קריאת המפטיר (במנהג השאמי אומרים). הקריאה בתורה וההפטרה מקרא ותרגום כנהוג. אחר ההפטרה וברכותיה תפילה לשלום המדינה. ברכה לקהל. יהי ה'... עמנו, ימלוך, מזמור לדוד, ומחזירים ס"ת להיכל. נערכים ל-30 תקיעות דמיושב.

לפני תקיעות דמיושב אומרים את הפיוט "עת שערי רחמים" ואת הפסוקים שלפני התקיעות (כמנהג הספרדים). לאחר התקיעות ואמירת "אשרי העם יודעי תרועה" מברך התוקע את

השומעים (בשפה הארמית) באיחולים לקיבוץ גלויות, לגאולה, למחילה ולסליחה: "כמא דשמעתון קל שופרא הדין כן ייתי זרובבל בן שאלתיאל ויתקע בשופרא רבא ויכניש יתכון מארבע רוחי עלמא ויתבי יתכון בעזרתא דקודשא ותכתבון כולכון ואנא עמכון בספר החיים ובספר הזכרון ובספר מחילה וסליחה וכפרה בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמין".

תרגום הברכה לעברית: "כמו ששמעתם קול שופר זה, כן יבוא זרובבל בן שאלתיאל ויתקע בשופר גדול ויקבץ אתכם מארבע רוחות העולם ויושיב אתכם בעזרת הקודש ותכתבו כולכם, ואני עמכם, בספר החיים ובספר הזכרון ובספר מחילה וסליחה וכפרה במהרה ובזמן קרוב ואמרו אמין".

סדרי התקיעות במנהגי תימן השונים

הערות	השאמי עפ"י מנהגי הספרדים	מנהג הבלאדי	מנהג תימן הקדום	
יש בין הבלאדי שנוהגים לתקוע 30 קולות נוספים לאחר "אדון עולם" כדי להשלים את מספר הקולות ל-101	---	30	---	בתחילת התפילה לפני "שופט כל הארץ"
	30	30	30	בתקיעות דמיושב לפני מוסף
	30	---	---	בתפילת הלחש של מוסף
	30	10	10	בחזרת הש"ץ של מוסף
	10	---	---	בקדיש לתקבל
	1	1	---	בסיום התפילה
	101	71	40	סה"כ

בכל המנהגים מברכים על השופר רק בתקיעות דמיושב שלפני מוסף.

מוסף: מתפללים תפילת מוסף של תשע פעם אחת בלבד בקול רם ותוקעים אחרי מלכויות – תשרית; אחר זכרונות – תשיית ואחרי שופרות – תריית. סה"כ 10 קולות.

ויש נוהגים כמנהג הספרדים להתפלל לחש וחזרה ולתקוע 30 בחזרה ויש הנוהגים לתקוע גם בלחש 30 (אם לא תקעו לפני התפילה) ויש שנוהגים לתקוע 10 קולות בקדיש לתקבל. והיום נוהגים רבים להריע תרועה אחת גדולה בסיום התפילה (ר' טבלה לעיל).

סיום התפילה ככל שבת יו"ט.

ליל יו"ט שני של רה"ש. סדרי התפילה כמו ביום הראשון (אבל אי"א "אחות קטנה"). מכיוון שאין להכין מיום ראשון של רה"ש ליום השני לכן יש נוהגים להתעכב בביהכ"נ בליל יו"ט שני אחרי תפילת ערבית ולומר פיוטים ותחינות, כדי שיספיקו הנשים המתחילות במלאכתן לאחר צאת החג, להכין את סעודת ליל החג. אומרים לפני "עלינו" את הפיוטים "יעלו לאלף ולרבה", "רומה אלהים", "בליל זה בראש השנה". "שירו לאל שיר חדש" ועוד. בין פיוט לפיוט יש נוהגים לומר "אל מלך", "ויעבור" ויש שאומרים רק את "ה' הוא האלהים" ו"ה' מלך". בסיום אומרים קדיש דרבנן, ברכו ועלינו.

בליל שני של רה"ש שחל במוצאי שבת אומרים לפני תקבל "ויחי נעם" וסדר הקדושה ככל מוצאי שבת: "יושב בסתר", ובא לציון, ואתה קדוש וכו'.

בשחרית יום שני הקריאה בתורה בפרשת העקידה וההפטר "מצא חן במדבר" בירמיה לא. **עשרת ימי תשובה:** בכל עשרת ימי תשובה אומרים לפני "המהולל" את הפיוט "שופט כל הארץ". (בשאמי אומרים לפני קדיש של יוצר את "שיר המעלות ממעמקים" כמנהג הספרדים).

בכל תפילות העמידה מוסיפים לפני חתימת הברכה השלישית (המלך הקדוש) "ובכן יתקדש שמך... ובכן תן כבוד לעמך... ותמלוך... כדרך שמוסיפים ברה"ש ובכיפור. ההוספות בתפילת העמידה כמקובל בעדות האחרות, רק שבהודאה מוסיף: "זכור רחמך ה' אלקינו וכבוש מעסך וכתוב לחיים טובים וכו'". אחרי שנופלים על פניהם אומרים "אבינו מלכנו". ואין אומרים אבינו מלכנו בשבת.

כיפור

מנהג הכפרות עם תרגולים לא התקבל על יהודי תימן. במנחה של עיו"כ אומר היחיד בסיום תפילת העמידה את הוידוי בלחש. אחרי אבינו מלכנו אומרים קדיש תתקבל ונפטרים לבתייהם לאכול את הסעודה המפסקת. כשחל כיפור בימי החול אין חייבים להדליק נרות. וכשחל בשבת מדליקין נרות ומברכים להדליק נר של שבת (ולא מוסיפים "יו"ט הכפורים").

ערבית ליל יום הכיפורים. לפני השקיעה חולצים נעליים ומתעטפים בטלית והולכים לביהכ"נ. כשחל יום הכיפורים בשבת, אומרים שיר השירים, לכו נרננה, מזמור לדוד ואח"כ לכה דודי, במה מדליקין קדיש דרבנן ועומד השי"ץ ואומר "לך אלי תשוקתי". אחרי "שמע קולי" מוציאים ס"ת ואחרי אמירת הפסוק "אור זרוע" אומר השי"ץ את תפילת "יראים שלחונני". ואומר השי"ץ ג' פעמים "כל נדרי" ואפילו אם הוא לילה ודאי. ברכת שהחינו. והתפשט המנהג

לומר אחרי "כל נדרי" "השכבות" לנפטרים. מחזירים את ספר התורה להיכל באמירת מזמור שיר ליום השבת. אומרים את המזמורים א', ב', ק"נ בתהלים והש"ץ מסדיר את התפילה. בקריאת שמע ביום הכיפורים אומרים בשכמל"ו בקול רם. בכל תפילות יום הכיפורים אומר היחיד וידוי בסיום תפילת העמידה. אם חל כיפור בשבת אומרים "ויכולו" וברכת מעין שבע ואחריה נפילת אפיים וקדיש תתקבל. (בשאמי אין נופלים על פניהם אלא מתחילים מיד בסליחות). אומרים את המזמורים "למנצח על הגתית מזמור לדוד", "לדוד מזמור לה' הארץ" ואחרי כן תפילה על הפרנסה, מזמור לדוד ה' רועי, גדל, ר' חנניה וקדיש דרבנן, ברכו ועלינו ואח"כ אומרים את הסליחות, קדיש, תיענו ותעטרו ותתקבל. וכאן יש נוהגים לומר את כתר מלכות לרשב"ג.

שחרית. התפילה ככל שבת ויו"ט עם ההוספות של עשי"ת. תפילת העמידה בלחש עם הוידוי כמו בערבית. בחזרת התפילה אומר הש"ץ את הוידוי בברכה הרביעית אחרי "יעלה ויבוא" בכל תפילות היום. הכהנים נוטלים ידיהם ונושאים כפיהם בתפילות שחרית, מוסף ונעילה. אחרי אבינו מלכנו אומרים סליחות ופיוטים. אחרי כל סליחה או פיוט אומרים "אל מלך". בסיום הסליחות קדיש, "ישירי וישבוק", תתקבל מוציאים ס"ת עם האמירות הנהוגות בשבת ויו"ט. קוראים ששה (ובשבת שבעה) בפרשת אחרי מות. קדיש ומחזירים את סה"ת עם המזמור "השמים מספרים כבוד אל". מוצאים ספר שני וקוראים בו בקורבנות היום בפרשת פינחס. לפני הקריאה בספר השני אומר הש"ץ: "תבושרו במחילה וסליחה וכפרה" והציבור משיב לו "ואתה תבושר במחילה וכו'". ההפטר "יהי איש אחד" בשמו"א א'. אחרי המפטיר וההפטרה, תפילה לשלום המדינה וברכות לקהל. והוא רחום, תהילה לדוד וכו'. יהי ה' אלהינו עמנו, ימלוך, מזמור לדוד, שאו שערים. מחזירים ס"ת להיכל ואומרים קדיש ומתפללים מוסף בלחש וחזרה. סדר הוידוי כמו בתפילת שחרית: היחיד בסוף תפילת הלחש והש"ץ באמצע הברכה הרביעית. אחרי החזרה אומרים את "סדר העבודה" ואח"כ נפילת אפיים (השאמי נוהגים כמו הספרדים ואומרים את סדר העבודה בתפילת מוסף) וקדיש תתקבל. סיום התפילה ככל שבת. אחרי התפילה יש נוהגים לקרוא את מסכת יומא.

מנחה. פרשת העקידה, למנצח על הגתית, פרשת התמיד, פיוט הקטורת, "והוא רחום", תהילה לדוד, "ובא לציון", שיר של יום, מזמור שיר ליום השבת, לדוד אלך ה' נפשי אשא, קדיש, אל ארץ אפים וכו'. וקוראים לשלושה בפרשת העריות שב"א אחרי מות". השלישי מפטיר (ואינו אומר קדיש). ההפטרה ביונה ומסיימים בפסוקי "מי אל כמוך" מספר מיכה. ברכות ההפטרה כמו בשחרית מחזירים ס"ת להיכל. קדיש. מתפללים לחש וחזרה. אבינו מלכנו, נפילת אפיים, קדיש, תיענו ותתקבל.

נעילה. השי"ץ "מסדיר" את התפילה (מכריז על השינויים חתמנו במקום כתבנו וכו'). פותחים את תפילת נעילה בפיוט "אל נורא עליה". והוא רחום, תהילה לדוד, קדיש ומתפללים לחש וחזרה. שי"ץ אומר את הוידוי באמצע הברכה הרביעית אחרי "נעילה ויבוא" והיחיד בסיום תפילת הלחש. אחרי החזרה נופלים על פניהם. קדיש, תיענו ותתקבל. סליחות ופיוטים. לאחר כל סליחה ופיוט "אל מלך". קדיש, "ישרי וישבוק". תתקבל. בבלאדי תוקעים רק לאחר תפילת ערבית.

ערבית של מוצאי כיפור. אומרים "והוא רחום" ומתפללים ערבית של חול ומוסיפים בברכת "אתה חונן" ואתה הבדלתי". אם יום כיפור חל בשבת אומרים את כל התוספות של מוצאי שבת: יהי נועם, יושב בסתר, ובא לציון, ואתה קדוש, ברוך אלהינו וקדיש תתקבל.
בסיום תפילת ערבית תוקעים תשר"ת ואומרים "יה' הוא האלהים" (שבע פעמים), שמע ישראל, "כל כלי יוצר עליך", "לך אכול בשמחה", "למנצח על הגיתית", "שיר למעלות אשא עיניי". ר' חנניה, קדיש דרבנן, ברכו ועלינו ונפטרין לבתייהם.
 מבדילים על נר ששבת או שהודלק מנר ששבת וכשחל במוצאי שבת אין הכרח בנר ששבת. ההבדלה עפ"י הסימן יני"ה – יין, נר, הבדלה.

ז. ימים טובים

הדלקת נרות בערבי ימים טובים. בנושא זה יש בין התימנים שלושה מנהגים: מנהג הבלאדי: אין מדליקים ואין מברכים. יש בין הבלאדים שנוהגים להדליק אבל אין מברכים. ואם חל יו"ט בשבת מברכים רק להדליק נר של שבת.
 מנהג השאמי: כמו מנהג הספרדים להדליק עם ברכה בכל ערבי ימים טובים. וביו"ט שחל בשבת מברכים להדליק נר של שבת ויום טוב.
 ביום טוב שחל בשבת וכן בשבת חול-המועד פסח וסוכות, מזכירים בברכה האחרונה שלאחר ההפטרה את החג וחותרמים את הברכה "ברוך... מקדש השבת וישראל והזמנים".

פסח

ערבית. התפילה ככל ליל יו"ט. מסדירין את התפילה. מזמור החג "יאמרו גאולי ה'" (תה' קז). אחרי תפילת העמידה של ערבית גומרים את ההלל (בלאדי – בלי ברכה; שאמי – עם ברכה תחילה וסוף). בליל הסדר יש נוהגים להוסיף בקידוש את הקטע "תרומה הבדילנו". מברכים על נטילת ידיים שלפני אכילת הכרפס וקוראים את ההגדה עפ"י הנוסח שב"אגדתא דפסחא". יש נוהגים לשתות כוס חמישי.

בשחרית סדרי התפילה ככל יו"ט וגומרים את ההלל עם ברכה תחילה וסוף ויש הנוהגים לאומרו בקירוי (הציבור עונים "הללויה" אחרי כל חצי פסוק). קריאת התורה וההפטרה כמו בכל העדות, ביהושע ה', רק שהמפטיר מוסיף בהפטרה את הפסוק הראשון והאחרון של פרק ו. אחרי ההפטרה תפילה לשלום המדינה. מי שברך לקהל. ואומרים תיקון הטל כמנהג הספרדים ומסדירין את תפילת מוסף.

בשבת חול המועד לפני מנחה מתחילים לקרוא את שיר השירים מקרא ותרנוגה ומסיימים את קריאתה בשביעי של פסח.

ספירת העומר וחג השבועות

לפני שעומד השי"ץ לברך הוא מכריז "עומר" והציבור עומד. השי"ץ מכריז: אתמול היה כך וכך לעומר ואח"כ מברך השי"ץ לבדו ומתכוון להוציא את הציבור. הציבור עונים אמן ואומרים ביחד עם הרב את הספירה בלשון ארמית: האיזנא כך וכך לעומר. אם לא שמעו או לא ברך בלילה סופר ביום בלי ברכה ואם שכח יום או יומיים ולא ברך – יכול לספור שאר הלילות בברכה אלא שבליה האחרון לא יאמר "שלמי".

נוהגים שאין נופלים על פניהם מר"ח סיון עד י"ב בו. יש בין הבלאדים שלא קיבלו מנהג זה. את **תפילת ערבית של ליל חג השבועות** פותחים במזמור החג "יקום אלקים" (תהלים ס"ח) ואחרי כן את המזמורים א', ב', ק"י. מסדירין את תפילת ערבית ונהגו גם להסדיר בביהכ"נ את הקידוש.

בשחרית סדר התפילה כמו בשבת רק שאין אומר ביוצר "לא אל אשר שבת". אחרי חזרת השי"ץ גומרים את ההלל עם ברכה תחילה וסוף ויש הנוהגים לאומרו בקירוי (הציבור עונים "הללויה" אחרי כל חצי פסוק). לפני הקריאה בתורה אומרים את הפיוט "אצולה לפני". אחרי הקריאה בתורה נוהגים לקרוא את האזוהרות לר' שלמה אבן גבירול. מסדירין את תפילת מוסף ומתפללים ככל יום טוב. אחר הלימוד או לפני תפילת מנחה נוהגים לקרוא את מגילת רות עם תרגום ויש שנוהגים לקרוא גם את התפסיר לרס"ג.

סוכות ושמחת תורה

פותחים את תפילת ערבית של סוכות במזמור החג "למנצח משכיל לבני קרח" (תהלים מב-מג) ואחרי זה את המזמורים א', ב', ק"י (כמו בכל לילות יו"ט).

כשחל סוכות בשבת אומרים שיר השירים, מזמורי לכו נרננה, מזמור לדוד, לכה דודי, מזמור שיר ליום השבת ואחרי כן את מזמור החג כנ"ל. תפילת ערבית כשאר ימים טובים. את ברכת לישב בסוכה מברכים כשנכנסים לסוכה ויושבים לכן אין יושבים בסוכה עד לאחר שיקדש ויברך לישב בסוכה אז יושב ומברך שהחיינו ואח"כ שותה.

המנהג של התימנים להוסיף על שלושת עלי ההדס המשולשים, ענפי הדס נוספים (שוטה או משולש) להידור מצוה.

שחרית: בסיום חזרת השי"ץ נוטלים לולב אגוד בימין ואתרוג בשמאל ומברך על נטילת לולב ושהחיינו. אין נוטלים לולב בשבת לכן אם חל א' של סוכות בשבת מברכים שהחיינו למחרת. גומרים את ההלל בקירוי, עונים "הללויה" אחרי כל דיבור ודיבור). מוציאים ס"ת מניחים על התיבה ואומרים הושענות שחיבר רס"ג. קדיש תתקבל. סדרי הקריאה בתורה ככל יו"ט. לאחר שהחזירו את סה"ת הראשון והוציאו את השני והניחוהו על התיבה אומר החזן: "תזכו לשנים רבות ומועדים טובים" והציבור עונים: "בחייד ובימך הטובים". מפטירין בזכריה (ג), ח) "והבאתי את השלישית באש" עד סוף הספר. מסדירין תפילת מוסף ומסיימים ככל שבת ויום-טוב.

בשבת חול-המועד אין אומרים הושענות וביום ראשון שלאחר השבת אומרים הושענות שלא אמרו בשבת וההקפה של אותו היום.

לפני תפילת מנחה נוהגים להתחיל בקריאת מגילת קהלת מקרא ותרגום. לפי הסדר, כל אחד מהמתפללים קורא פסוק. הציבור חוזר על הפסוק והקורא שב ומתרגם את הפסוק.

בהושענא רבה. יש נוהגים לשוב ולומר את כל הושענות שנאמרו בימי הסוכות ומקפידים את התיבה שבע פעמים בלולב וערבה. בסוף התפילה חובטים את הערבה ע"ג קרקע שלוש או חמש פעמים ואומרים לפני כן "יהי רצון" ככתוב בסידור.

ליל שמיני עצרת ושמחת תורה. פותחים במזמור של החג "למנצח על השמינית" (תהילים יב) והמזמורים א, ב, ק"ג. התפילה ככל יו"ט. יש נוהגים אחרי התפילה להוציא ספרי תורה ולהניחם על התיבה ואומרים פיוטים של שמחת-תורה.

בשחרית מתפללים כשאר ימים טובים. המנהג להוציא ס"ת נוסף ולקרוא בו "בראשית" הוא מנהג מאוחר שלא נזכר בתכלאלים הקדומים, לכן עם התפשטות מנהג זה התפתחו מנהגים שונים בסדרי הוצאת ספרי התורה בשי"ת. יש נוהגים שחתן התורה אחרי שסיים לקרוא פרשת "זאת הברכה" אינו מברך וממשיך לקרוא בספר השני מ"בראשית" עד "אשר ברא אלהים לעשות" ומברך לאחריה את הברכה האחרונה. ויש נוהגים שבהוצאת הספר השני לקריאת בראשית אומרים את הפיוט "מברך רחמנא" ומעלים עולה אחר לקריאת "בראשית". ויש נוהגים להוציא אחרי הקריאה ב"בראשית" את כל ספרי התורה וממשיכים בפיוטי שמחת תורה ובסיום הפיוטים מחזירים את כל ספרי התורה ומשאירים רק את הספר בו קוראים למפטיר. לפני קריאת המפטיר מברך השי"ץ את הקהל "תזכו לשנים רבות ומועדים טובים" והקהל עונה "בחייד ובימך הטובים". יש מקומות שנהגו להעלות את כל הילדים לתרגם יחד את ההפטרה.

אחרי שברך הש"ץ את הקהל אומרים את "תיקון הגשם" לפי הנוסח הספרדי. מחזירין ס"ת להיכל, מסדירין את תפילת מוסף וגומרים את התפילה ככל יום טוב. לפני מנחה גומרים לקרוא את מגילת קהלת אותה התחילו לקרוא בשבת חול המועד.

ח. חנוכה

זמן הדלקת נרות חנוכה עם שקיעת החומה עד אחר צאת הכוכבים (הרב י. קאפח עפ"י הרמב"ם). המנהג הנ"ל הוא להתפלל מנחה בציבור. אחרי מנחה הולך כל איש לביתו להדליק נרות, וחוזרים להתפלל ערבית. בערב שבת המנהג לפי הנ"ל להדליק נרות שבת ואח"כ נרות של חנוכה ויש נוהגים להקדים נר חנוכה לנר שבת. ובמוצאי שבת יקדים הבדלה עם צאת השבת ומיד ידליק נרות חנוכה. תפילת ימי החנוכה כשאר ימות החול. רק שמוסיפים בכל התפילות "על הניסים" בהודאה, ובשחרית גומרים את ההלל עם ברכה תחילה וסוף ויש נוהגים לאומרה בקירוי. בכל יום קוראים בתורה בקורבנות הנשיאים כמקובל בכל העדות.

ט. פורים

שיר של יום בתענית אסתר - למנצח על איילת השחר (תה"כ) בשבת זכור נוהגים לומר אחרי ההפטרה את הפיוט "מי כמוך" כמנהג הספרדים. בליל פורים אחרי גמר תפילת ערבית ולפני קריאת ברכות המגילה פותח החזן בקריאת פסוקי "חסדי ה' אזכיר" וכו' (מתוך דף מיוחד או קלף הנקרא "חסדי"). אחרי ברכת הרב את ריבנו אומרים בבוקר ובערב את "שיר המעלות לולי ה'". התפילות ככל ימי החול רק מוסיפים בהן "על הנסים". אין אומרים "ואתה קדוש" בערבית בליל פורים שאינו מוצאי שבת. בשחרית קוראים לשלשה בפרשת בשלח "ויבא עמלק" (בשאמי נהגו לכפול פסוק אחרון כדי להשלים את הקריאה ל- 10 פסוקים). ומזמור של פורים הוא "שיר מזמור לאסף... אל דומי לך" (תהלים פג) ויש אומרים "למנצח על אילת השחר".

י. תשעה באב והצומות

כשחל ת"ב במוצ"ש, אין פושטים בגדי שבת מבעוד יום והתפילה היא כשאר ימות השנה. אומרים הבדלה בחוץ הדעת. לאחר העמידה קדיש. ויהי נועם וסדר קדושה כנהוג בכל מוצאי"ב. קדיש ועלינו. לאחר התפילה מברך הש"ץ על הנר "בורא מאורי האש" ואין מברכים על הבשמים. יושבים לארץ וקוראים מגילת איכה וקנינות.

אחרי קריאת איכה אומרים "לכן אנשי לבב שמעו לי..." ומונים לחורבן בית ראשון ושני. מונים את מניין השנים לחורבן לפי שיטת הרמב"ם שהחורבן היה בשנת ג'א תתכ"ט (3829). לפי זה מפחיתים מהמניין הנוצרי 69 ומקבלים את המניין לחרבן בית שני. בשנת תשפ"ה 1956 שנים לחורבן בית שני. מוסיפים למניין זה 490 ומקבלים את המניין לחורבן בית ראשון. בשנת תשפ"ה - 2446 לחורבן בית ראשון. (ויש נוהגים למנות לפי מנהגי הספרדים ומוסיפים שנה לני"ל - בשנת תשפ"ה 1957 שנים לחורבן בית שני).

בשחרית אומרים במקום שירת הים את שירת האזינו ואין אומרים את פסוקי רפאנו. בכל תפילות שמונה עשרה של ת"ב אומרים במקום "תשכון" – "רחם" (בנוסח הספרדים "נחם") וחותרם את הברכה "מנחם ציון בבנין ירושלים". בהפטרת ת"ב שחרית אומרים בהתחלה את הפסוקים "עמדו על דרכים", "והקימותי עליכם צופים" (ירמיהו ו, טז-יז) וממשיכים "אסף אסיפם" (ח, יג) עד "כי באלה חפצתי..." (ט, כד). בברכות שלאחר ההפטרה, הברכה השניה היא אותה ברכת "רחם" הנאמרת בתפילות העמידה של ת"ב וחותרם בה "בונה ירושלים". במנחה של ת"ב מתעטפים בטלית ומניחים תפילין. יש נוהגים לקרוא אחרי הקריאה בתורה את ההפטרה "שובח" בלי הברכות שלפניה ואחריה, כי לרמב"ם אין מקום להפטרה זו. ויש נוהגים לומר את הברכות כנהוג אצל הספרדים.

מנהגי תימן בתענית ציבור

בתענית ציבור מקפידים להתפלל לחש וחזרה כדי שהיחיד יוכל לומר "עננו" בשומע תפילה. בכל תפילות היום גם בערבית של הלילה שלפני הצום, אומרים "עננו". הש"ץ אומר בחזרת שחרית ומנחה בין "גואלי" ל"רופא" ברכה בפני עצמה.

בשחרית אומרים אחרי שיר של יום: אלוהים אל דומי לך" (תהלים פג). בשחרית ובמנחה קוראים לשלושה בפרשת "ויחל" ואין מפטירים. במנחה מתעטפים בטלית ומניחים תפילין. אחרי מנחה אומרים "תפילה לעני כי יעטוף" (תהי קב) חולצים את התפילין בק"ש של ערבית כשאומרים "למען ירבו ימיכם".

צום עשירי בטבת שחל בערב שבת. מקדימים לבוא לביהכ"נ קוראים שיר השירים ומזמורי לכו נרננה ומניחים תפילין. קוראים בתורה "ויחל", מתפללים מנחה לחש וחזרה. אחרי הקדיש חולצים את התפילין ואומרים "מזמור לדוד" וממשיכים התפילה כמו בכל ערב שבת. ויש נוהגים לפי סידור "כנסת ישראל" (תכלאל): בתפילת מנחה אין קוראים בו "ויחל", ואין מניחים בו תפילין, וכן אין הכהנים נושאים כפיהם מפני כבוד השבת.

ממנהגי התפילה של יהודי מרוקו

יהודי מרוקו נוהגים בדרך כלל להתפלל בנוסח עדות המזרח אך יש להם מנהגים שהתקבלו עפ"י פסקי הרא"ש ורבניהם הקדומים. לאחרונה נדפסו מהדורות חדשות של סידורי תפילה בנוסח המקובל על יהודי מרוקו והמגרב. ספר מקיף על מנהגי מרוקו הוא ספרו המהודר של ר' אלעזר עטיה "משולחן אבותינו", שראה אור בשנת תשע"ה. להלן נציג אחדים ממנהגיהם הייחודיים עפ"י הסידורים "דרכי אבות", "עקידת יצחק", "אברהם אוהבי" ועוד, ובעיקר מתוך הסידור "זרח השמש" בו הובאו פסיקותיו של הרה"ג שלום משאש זצ"ל, רבה הראשי של יהדות מרוקו ששימש שנים רבות כרב העיר ירושלים. מן הראוי לציין שבין יהודי מרוקו עצמם יש הבדלי מנהגים, ומאידך יש השפעות הדדיות בין מנהגי הספרדים ועדות המזרח לבין מנהגיהם של יהודי מרוקו.

בחרת הש"ץ אין הציבור מסתפק בעניית "ברוך הוא וברוך שמו" ו"אמן", ונוהגים להוסיף מילה או משפט לעורר ולשתף את הציבור בברכותיו של הש"ץ:

בברכה הראשונה אחרי הזכרת שמות האבות, הציבור אומר "עליהם השלום".

בברכה השנייה אחרי "מוריד הטל או מוריד הגשם" הציבור אומר "לברכה" ואחרי 'מצמיח ישועה' הציבור אומר 'בקרוב'.

בברכה ט"ו אחרי 'תצמיח', הציבור חוזר לומר 'תצמיח', ולפני החתימה הציבור אומר 'כי לישועתך קוינו כל היום', והש"ץ חוזר על משפט זה וחותרם את הברכה.

בברכה י"ז, עבודה, אחרי "בשובך לציון ברחמים" הקהל מוסיף 'כמאז'.

בברכה י"ח, הודאה, אחרי "יודוך סלה" הציבור מוסיף: "ברוך חי העולמים".

החתימה בברכת המינים, י"ב, "שובר אויבים ומכניע מינים" (במקום "זדים").

בעשי"ת, אם אמר 'מלך אוהב צדקה ומשפט' במקום 'המלך המשפט' – אינו חוזר.

בקריאת התורה, העולה לתורה אומר לפני ברכת "ונתן לנו" שאחרי הקריאה 'אמת תורתנו הקדושה' ואין בזה הפסק.

אין נופלים על פניהם ביום העצמאות, וגם ביום ה' באייר כאשר יום העצמאות הוקדם ליום חמישי או נדחה ליום שלישי.

בערבית ושחרית אומרים אחרי "עלינו לשבח" חצי קדיש. (אבל אחרי "עלינו לשבח" של מנחה לא נהוג לומר חצי קדיש).

לפני ערבית אומרים את מזמור כ"ז "ה' אורי וישעי", ועוד פסוקים כמו בא בסידורים הנ"ל. אחרי ברכת "השכיבנו" יש נוהגים להוסיף ברכה שלישית, הפותחת ב"יראו עינינו וישמחו לבנו" וחותמת ב"ברוך אתה ה' המולך בכבודו, אל חי וקיים תמיד... ועל כל מעשיו" ואין רואים בברכה זו הפסק.

שבת. הדלקת נרות בערב שבת: האשה מדליקה, מכסה את עיניה ומברכת. לפני קריאת שיר השירים אומר הציבור את הפסוק 'הניצנים נראו בארץ... מי שלא הספיק לומר את שיר השירים אומר לפני 'מזמור שיר ליום השבת' פסוקים שר"ת שלהם הוא יעקב (ישקני, עורי צפון, קול דודי, באתי לגני).
סדר קבלת שבת: אחרי קריאת שיר השירים אומרים את פרקי "לכו נרננה" (צה-ק), "מזמור לדוד הבו לה'" (כט), ואחרי "אנא בכח", ו"במה מדליקין", אומרים קדיש "על ישראל". אחרי הקדיש "לכה דודי", "מזמור שיר ליום השבת". יש נוהגים לומר את "אנא בכח" אחרי שיר ליום השבת, ואחרי כן "במה מדליקין". לפני ערבית יש אומרים את הפיוט "בר יוחאי".

'מזמור לדוד' ו'לכה דודי' אומרים בישיבה, וכשאומרים 'בואי בשלום' – עומדים. את 'מזמור שיר ליום השבת' אומרים בעמידה (גם בשחרית).

בעמידה של שבת: בערבית אומר "ינוחו בה"; בשחרית "ינוחו בו"; ובמנחה "ינוחו בס". ב"שלום עליכם" שלפני הקידוש יש שלא נוהגים לומר "בשבתכם" ו"בצאתכם".
בשחרית של שבת אומרים את הפזמון "יגדל" לפני "ברוך שאמר", ואת "אדון עולם" בסיום התפילה אחרי "עלינו לשבח".

בשבת פרשת 'בשלח' ובשביעי של פסח, קוראים אחרי שירת הים את הפסוקים 'ותקח מרים' עד 'אני ה' רופאך' ושרים את הפיוט 'אשירה כשירת משה' (להלן). בקריאת עשרת הדברות (בפרשות 'יתרו', 'ואתחנן' ובחג השבועות) נהוג לעמוד.
בתפילת מוסף היו מקומות במרוקו שנהגו לומר במקום "תכנת שבת" את הנוסח 'למשה צוית'. בארץ מקובל לומר 'תכנת שבת'. בשבתות שבין פסח לשבועות קוראים אחרי "כל ישראל" בכל שבת פרק אחד מפרקי אבות.

במוצאי שבת מקדימים לבוא לביהכ"נ ואומרים לפני ערבית מזמורי תהלים אלו: פרקי 'לכו נרננה' (צה-ק), אשרי תמימי (קיט), שירי המעלות (קכ – קלד) 'מזמור לדוד, ה' מי יגור' (טו), מכתם לדוד (טז) לדוד ברוך ה' (קמד) למנצח בנגינות (סז) לדוד מזמור (כד). אחרי תפילת העמידה: חצי קדיש, שובה, יושב בסתר, ואתה קדוש. בשבוע שחל בו חג אין אומרים 'שובה' ומזמור 'יושב בסתר'. אחרי חצי קדיש מתחילים ואתה קדוש.

בקיזוש ובהבדלה, וכן בכל הברכות ששומעים ומתכוונים לצאת ידי חובה, עונים 'ברוך הוא וברוך שמו' ואין זה נחשב להפסק. בהבדלה נוהגים לברך את הילדים ובני הבית באמירת "ברכת כהנים" ובעוד פסוקי ברכה.

ראש חודש. בליל ר"ח אומרים לפני ערבית מזמור 'ברכי נפשי', ובליל ר"ח שחל בשבת אומרים מזמור זה אחרי מזמור 'ה' מלך גאות לבש'. לפני תפילת העמידה מכריז החזן 'ראש חודש לברכה לחיים טובים ולשלום'. בימים שאין גומרים את ההלל מברך החזן 'לקרוא את ההלל' ובסיום ההלל אומר 'ההללך', וחותרם בשם ומלכות 'מלך מהולל בתשבחות אמך'. היחיד אינו מברך לא בתחילה ולא בסוף. בימים שגומרים את ההלל מברכים החזן והקהל 'לגמור את ההלל'.

בחול המועד ובראש חודש לא נהגו לומר 'בית יעקב', 'שיר המעלות' ושיר של יום, אלא רק את המזמור של הרגל. בארץ יש נוהגים לומר גם מזמור של יום.

ברכת הלבנה נאמרת שבעה ימים לאחר המולד. אבל אם בתוכם יש מוצאי שבת ורוב עם, או בחורף כשהימים מעוננים ויש חשש שלא יזכו לברך בחודש זה - אפשר לברך אחרי שלושה ימים.

בחג הסוכות. נהגו הנשים לברך על הלולב.

בשבת שירה ובשביעי של פסח, שר הציבור פיוט זה לפני 'שירת הים' שבתפילה ויש נוהגים לשיר את הפיוט לפני עלייתו של העולה לקרוא בתורה את שירת הים. אשירה כשירת משה, שיר לא יינשה, אז ישיר משה, את דברי השירה. אשירה כשירת מרים, על שפת הים, ותען להם מרים, את דברי השירה. אשירה כשירת יהושע, בהר הגלבוע, אז ישיר יהושע, את דברי השירה. אשירה כשירת דבורה, בהר תבורה, ותשר דבורה, את דברי השירה. אשירה כשירת חנה, עם בעלה אלקנה, ותשר חנה, את דברי השירה. אשירה כשירת דוד, מזמורים יצמיד, וידבר דוד, את דברי השירה. אשירה כשירת שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו, שיר השירים אשר לשלמה. אשירה כשירת ישראל, בביאת הגואל, אז ישיר ישראל, את דברי השירה.

בליל שבת חנוכה נוהגים לומר בתפילת מעריב אחרי "ה' מלך גאות לבש" את "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד".

בכל ימי חנוכה בעת פתיחת ההיכל אומרים שמונה פסוקים אלו:

גַּר לְרַגְלֵי דְבָרְךָ וְאוֹר לְנִתְיָבְתִי (תהלים קיט, קה)
 גַּר ה' נְשָׁמַת אֲדָם חֹפֵשׁ כָּל חֲדָרֵי בָטָן (משלי כ, כז)
 כּ כִּי גַר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדָרְךָ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר (משלי ו, כג)
 כִּי אַתָּה תֵּאִיר נְרֵי ה' אֱלֹהֵי יִגִּיהַ חֲשָׁפֵי (תהלים יח, כט)
 אוֹר צְדִיקִים יִשְׁמַח וְנֵר רְשָׁעִים יִקְעָה (משלי יג, ט)
 אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שְׂמֵחָה (תהלים צו, יא).
 וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נֶכּוֹן הַיּוֹם (משלי ד, יח)
 קוֹמֵי אוֹרֵי כִּי בָּא אוֹרְךָ וּכְבוֹד ה' עָלֶיךָ זָרַח (ישעיהו ס, א)

בליל פורים. אחרי קריאת המזמור "למנצח על אילת השחר" קורא החזן את הפזמון הפותח ב"יתרום שם א-להינו הנוקם את נקמתנו" ואחרי כל בית הציבור עונה: פורים פורים לנו ברוך אשר בחר בנו. לפני קריאת המגילה נוהגים לומר את הפיוט "קוראי מגילה הם ירננו אל אלי"

פרקי אבות. בכל השבתות שבאים אחרי אחרון של פסח קוראים בכל שבת אחרי אמירת "כל ישראל" שבסיום תפילת מוסף, פרק אחד מפרקי אבות ואת הפרק האחרון שנקרא "פרק קנין תורה" קוראים תמיד בשבת שלפני שבועות.

שבת חתן. אחר שהחתן מברך את הברכה האחרונה בעלייתו לתורה קוראים לכבודו מתוך החומש את פרשת "ואברהם זקן" (בראשית כד, א-ז) בנעימה חגיגית. החזן קורא כל פסוק פעמיים ואחר קורא את התרגום. ולסיום חוזרים על הפסוק האחרון "ה' א-להי השמים". וכשחוזר החתן למקומו פוצחים הציבור בשירה: לך לשלום למקומך, ירצה האל את מעשיך, ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך.

תפילות

הפטרת יום העצמאות

עוד היום בנב לעמוד ונפף ידו הר בת ציון גבעת ירושלים: הנה האדון ה' צבאות מסעף פארה במערצה ורמי הקומה גדועים והגבהים ישפלו: ונקף סבכי היער בברזל והלבנון באדיר פול: ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה: ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה': והריחו ביראת ה' ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח: ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ והכה ארץ בשבט פיו וברוח שפתיו ימית רשע: והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו: וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבו ועגל וכביר ומריא יחדו ונער קטן נהג בם: ופרה ודב תרעינה יחדו ורצו ילדיהו ואריה כבקר לאכל תבו: ושעשע יונק על חר פתן ועל מאורת צפעוני גמול ידו הדה: לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים: והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד לנס עמים אליו גוים ידרשו והיתה מנחתו כבוד: והיה ביום ההוא יוסיף אדני שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים ומפיתוס ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת ומאיי הים: ונשא נס לגוים ואסף נדחי ישראל ונמצות יהודה וקבץ מארבע כנפות הארץ: וסרה קנאת אפרים וצרי יהודה ופרתו אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את אפרים: ועפו בכתף פלשתים ימה יחדו יבאו את בני קדם אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם: והחרים ה' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר בעיני רוחו והכהו לשבעה נחלים והדריו בנעלים: והיתה מסלה לשאר עמו אשר ישאר מאשור כאשר היתה לישראל ביום עלתו מארץ מצרים: ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי ישב אפך ותנחמני: הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה: ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה: ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילתיו הזכירו כי נשגב שמו: זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ: צהלי ורני יושבת ציון כי גדול בקרבך קדוש ישראל:

תפילה לשלום המדינה

אבינו שִׁבְשָׁמִים, צור יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ, בָּרַךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל, רֵאשִׁית צְמִיחַת גְּאֻלְתָּנוּ. הֲגוּ עֲלֵיהָ בְּאַבְרַת חֶסֶדְךָ וּפְרֹשׁ עֲלֶיהָ סֶכֶת שְׁלוֹמְךָ וְשַׁלַּח אֹרֶךְ וְאַמְתֵּךְ לְרֵאשִׁיָּהּ, שְׁרִיָּה וְיוֹעֲצִיָּהּ, וְתִקְנֶם בְּעֶצֶה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. חֲזַק אֶת יְדֵי מַגְנֵי אֶרֶץ קִדְשֵׁנוּ, וְהַנְחִילֵם אֱלֹהֵינוּ יְשׁוּעָה וְעֲטָרַת נֶצְחוֹן תְּעַטְרֵם, וְנִתַּת שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְשִׁמְחַת עוֹלָם לְיוֹשְׁבֶיהָ. וְאֵת אַחֵינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, פְּקֹד-נָא בְּכָל אַרְצוֹת פְּזוּרֵיהֶם, וְתוֹלִיכֶם מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת לְצִיּוֹן עִירְךָ וְלִירוּשָׁלַיִם מִשְׁכַּן שְׁמֶךָ, כְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ: אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם, מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ: וְהִבִּיאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירְשֶׁתָּהּ, וְהִיטִבְךָ וְהִרְבֶּךָ מֵאַבְתֵּיךָ: וְיִחַד לְבַבְנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ, וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ, וְשַׁלַּח לָנוּ מִהֲרָה בְּיָדוֹד מְשִׁיחַ צְדָקָה, לְפָדוֹת מִחֲכֵי קֶץ יְשׁוּעָתְךָ.

הוֹפֵעַ בְּהַדָּר גָּאוֹן עֲגָדָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אֶרֶץְךָ, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס: ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְלֹךְ וּמְלִכוֹתָו בְּכָל מְשָׁלָה, אָמֵן סְלָה.

”מי שברך” לחיילי צה”ל

מי שִׁבְרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרַךְ אֶת חַיְלֵי צְבָא הַגִּנָּה לְיִשְׂרָאֵל, בְּעוֹמְדֵם עַל מִשְׁמֵר אֶרְצֵנוּ וְעָרֵי אֱלֹהֵינוּ מִגְּבוּל הַלְּבָנוֹן וְעַד מְדִבְרַי מִצְרַיִם וּמִן הַיָּם הַגְּדוֹל עַד לְבוֹא הָעֶרְבָה בַּיְבֻשָּׁה בְּאוֹרֵי וּבָיִם. יְתֵן ה' אֶת אוֹיְבֵינוּ הַקָּמִים עֲלֵינוּ נִגְפִים לְפָנֵיהֶם. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁמֹר וְיַצִּיל אֶת חַיְלֵינוּ מִכָּל צָרָה וְצוּקָה וּמִכָּל נֶגַע וּמִחֲלָה וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְּלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. יְדַבֵּר שׁוֹנְאֵינוּ תַחֲתֵיהֶם וַיַּעֲטֵרֵם בְּכֶתֶר יְשׁוּעָה וּבְעֲטָרַת נֶצְחוֹן. וַיִּקְרָם בָּהֶם הַכְּתוּב: כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הִהְלִיךְ עִמָּכֶם לְהַלְחֵם לָכֶם עִם אוֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: וְנֹאמֵר אָמֵן:

"יזכור" לחללי צה"ל

יִזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַשְׁמוֹת חַיְלֵי צָבָא הַהֲגִנָּה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם וְנָפְלוּ גְבוּרִים בְּמַעֲרְכוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲרַצְנוּ הַקְּדוּשָׁה, עִיר הָאֱלֹהִים וּמְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ.

מִנְשָׁרִים קָלוּ וּמֵאֲרִיּוֹת גָּבְרוּ בְּצִאתָם לְהִנְחִיל נֶצְחוֹן עוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל. זָכַר עֲקִידָתְךָ וּמַעֲשֵׂה גְבוּרָתְךָ לֹא יִסּוּפוּ מֵאַתְנֵנוּ לְעוֹלָמִים וְנִפְשוֹתֶיךָ תִּהְיֶינָה צְרוּרוֹת בְּצִרּוֹר הַחַיִּים עִם נַשְׁמוֹת אֲבֹרָהֶם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְעִם נַשְׁמוֹת שְׂאֵר גְבוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְקְדוּשָׁיו שֶׁבָּגוּ עִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן.

אל מלא רחמים

(נאמרת אחרי 'יזכור' לחללי צה"ל)

אֵל מְלֵא רַחֲמִים שׁוֹכֵן בְּמְרוֹמִים, הַמְּצֵא מְנוּחָה נְכוֹנָה תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, בְּמַעְלוֹת קְדוּשִׁים, טְהוֹרִים וְגְבוּרִים, כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ מְזֹהֲרִים. לְנַשְׁמוֹת חַיְלֵי צָבָא הַהֲגִנָּה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנָּפְלוּ בְּמִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַלּוֹחֲמִים בְּמַעֲרְכוֹת הָעַם שֶׁחֲרָפוּ נַפְשָׁם לְמוֹת עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, וּבְעֶזְרַת אֱלֹהֵי מַעֲרְכוֹת יִשְׂרָאֵל הַבִּיאוּ לְתַקּוּמַת הָאָמָה וְהַמְּדִינָה וְלְגִאֲלַת הָאָרֶץ וְעִיר הָאֱלֹהִים.

בְּעַל הַרְחָמִים יִסְתַּיֵּר בְּסִתְרֵךְ כַּנְפָיו לְעוֹלָמִים, וְיִצְרוֹר בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֶת נַשְׁמָתְךָ. ה' הוּא נִחְלָתְךָ, בְּגוֹן עִדָּן תִּהְיֶה מְנוּחָתְךָ, וְיִנּוּחוּ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכַּבְּךָ, וְיַעֲמְדוּ לְגוֹרְלָם לְקֶדֶץ הַיָּמִיו, וְנֹאמַר אָמֵן.

ברכה למתגיסיים ולחיילים בתעסוקה בשבת

ברכה למתגיסיים

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא ברוך את (פב"פ) היוצא לשרת בצבא ההגנה לישראל. ישמרהו הקדוש ברוך הוא ויצילהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו, וימצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. ותן הקב"ה ויזכה לסיים את שירותו, כשהוא שלם ובריא, ויקים בו הכתוב 'ואיש אל-משפחתו תשבוי'. ונאמר אמן.

ברכה למינוי מפקד

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא ברוך את (פב"פ) לרגל מינויו לקצין / למפקד _____ / בצבא ההגנה לישראל / ועלה לתורה / ונתן שבח והודיה לה' יתברך על כל הטובה שגמל אתו. ישמרהו הקדוש ברוך הוא ויצילהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו. וזכהו הקדוש ברוך הוא להצלחה בכל מעשיו, וקדש שם שמים ושם ישראל, וימלא באמונה את תפקידו בהגנת העם והארץ. ושיבהו הקב"ה לביתו בשלום, וימצא חן ושכל טוב בעיני מפקדיו ופקודיו, ובעיני אלהים ואדם, ונאמר אמן.

קבלת מצוות ליוצא לתעסוקה מבצעית ועושה מלאכה בשבת

הנני מוכן לקיים את המצוה לצאת לעזרת ישראל מיד צר שבא עליהם, פאמור: ועבר לכם כל חלוץ לפני ה' עד הורישו את איביו מפניו, וכדברי חכמינו: "וחי בהם". באלהים נעשה-חיל והוא יבוס צרינו.

בסיים התעסוקה יאמר: ברוך המבדיל בין קדוש לקדוש וישוב לשמור שבת כדרכו.

קינה על חורבן עם ישראל בשנות ה'ת-ש-תש"ה

נתחברה ע"י כ"ק האדמו"ר מבאבוב שליט"א

לאמרה קודם "אלי ציון ועריה"

זכרו נא וקונו כל ישראל, קולכם ישמע ברמה
כי השמידה גרמניה את עמנו בימי זעם המלחמה
במיתות משונות אכזריות, ברעב ובצמא
אל תשפחו בכל הדורות, עדי תזפו לראות בנחמה

על שרפת אלפי מדרשות ובתי כנסיות
רבבות ספרי תורה ולמדניה, נקונו בשאיות
שלחו באש מקדשי אל, הציתו ועיינו צופיות
ישלם המבעיר את הבעירה, קדין בנזים מלא גויות.

צעקתם ובכילתיהם, צמאים וסגורים בקרונים
כצאן לטבח יובלו לשרפה בכבשנים
קול שועם יזכר תמיד לפני שוכן מעונים
בקראם שמע ישראל, מסרו נפשם לאדוני האדונים

זעקו שמים ואדמה, על אלפי עזרות מוצרי תורה
אצרות אירופא וקהלותיה, נחללי ומקמי מסורה
צדיקים זקנים וחסידיים, דבקי אמונה טהורה
מיום גלינו מארצנו לא היה כזה פליון נורא.

ראשי ישיבות ותלמידיהם, והמוני עמד שמה
העבדום בעניים קשים, והרגום ביד רמה
דמי קלדים רפים צועקים אליך מן האדמה
נקם נקמת טף ונשים, לא תחיה כל גשמה

רחם על שאריתנו, הבט נא משמים
למחנות הקדושים, פי עשור פיוצאי מצרים
קומם בית קדשנו, ונחמנו בכפלים
רוממנו, והביאנו לציון וירושלים

אזכרה לחללי השואה (ליום הקדיש הכללי - עשרה בטבת)

אל מלא רחמים, דין אלמנות ואבי תומים, אל נא תחשה ותתאפק לדם ישראל שנישפך
פמים. תן מנוחה נכונה על פני השכינה, במעלות קדושים וטהורים כזהר הרקיע
מזהירים, לנשמותיהם של שש מאות רבבות אלפי ישראל, אנשים ונשים, קלדים
וילדות, שנהרגו ונשחטו ונטבחו ונחנקו ונקברו חיים בידי הצוררים.

כלם קדושים וטהורים, ובהם גאונים וצדיקים, ארזי הלבונו ואדירי התורה, בגן עדן
תהא מנוחתם. בעל הרחמים צרר בצרור החיים את נשמתם, ה' הוא נחלתם, ויזכר לנו
עקדתם, ויעמוד לנו ולכל ישראל זכותם. ארץ אל תכשי דמם, ואל יהי מקום לזעקתם.
בזכותם נדחי ישראל ישונו לאחזתם, והקדושים לזכרון תמיד - נגד ה' צדקתם.
יבואו שלום ונוחו על משכבם, ונאמר אמן.

סוף זמן חמץ בערב פסח תשפ"ה

השעות לענייני הלכה הן שעות זמניות: 1/12 מאורך היום. השעות בשעון שלנו הן שעות קבועות, 1/24 של היממה הממוצעת. זמני הזריחה והשקיעה, זמני עלות השחר וצאת הכוכבים, משתנים מיום וממקום למקום, ובהתאם לכך משתנה גם אורך השעה הזמנית. יש מחלוקת בין הפוסקים בהגדרת "יום" לצורך חישוב שעה זמנית:

שיטת הגר"א עפ"י רמב"ם ואחרים היא, שהיום הוא מזריחת השמש ועד שקיעתה. שיטת המג"א ורבים מהפוסקים האחרונים היא, שהיום הוא מעלות השחר ועד צאת כל הכוכבים (לשיטת הרב אליהו עפ"י הב"ח – צאת הכוכבים הוא 21 דק' אחרי השקיעה).

בהגדרת זמני הזריחה והשקיעה ההבדלים בין השיטות השונות מעטים ולצורך חישוב שעה זמנית נוכל להתעלם מההבדלים. אבל בהגדרת זמני עלות השחר [עה"ש] וצאת הכוכבים [צה"כ] יש הבדלים ניכרים בין הדעות השונות.

ההלכה נפסקה כר' יהודה לפיה מותר לאכול חמץ בערב פסח עד סוף שעה רביעית (שליש היום) וביעורו עד סוף השעה החמישית. זמני הזריחה והשקיעה קבועים לפי הלוח השמשי (הלועזי). ערב פסח יכול לחול בימינו בין 25 במרץ ל-24 באפריל. לכן יש לחשב כל שנה את זמן אכילת חמץ וביעורו לפי זמני הזריחה והשקיעה בערב פסח של אותה שנה. שעת סוף זמן אכילת חמץ היא שליש מאורך היום אחר עלות השחר (לשיטת הגר"א להוסיף לשעת הזריחה). וכדי לקבל את שעת הביעור מוסיפים שעה זמנית לסוף זמן אכילת חמץ.

בכל השיטות (חוץ משיטת הרב אליהו המחמירה) סוף זמן ביעור חמץ הוא שעה זמנית לפני חצות. מוסיפים שעה לשעה החמישית ומקבלים את חצות (12:40 השנה).

להלן השיטות העיקריות בחישוב זמן אכילת חמץ בירושלים וביעורו בערב פסח תשפ"ה (12 באפריל 2025). בשאר חלקי הארץ השינויים הם בגבולות 2 עד 3 דקות.

סוף זמן ביעור חמץ	סוף זמן אכילת חמץ	אורך שעה זמנית בדקות	אורך היום	צה"כ [בסוגריים דקות אחר שקיעה]	עה"ש [בסוגריים דקות לפני זריחה]	בעל השיטה
11:36	10:33	64	12 שעות +57 דק'	שקיעה 19:11	זריחה 6:14	הגר"א
11:20	10:00	~80	16 שעות	20:41 [90 דקות]	4:41 [90 דקות]	מג"א - טיקוצינסקי
11:20	10:02	~78	15 שעות +31 דק'	20:23 [72 דקות]	4:52 [72 דקות]	הרב עבדיה
10:52	9:38	~74	14 שעות +51 דק'	19:32 [21 דקות]	4:41 [90 דקות]	הרב אליהו

98%

קווים מנחים לצום יום הכיפורים בגיל המבוגר

פרופ' אפרים יאול, גריאטר

צום הוא מצב דחק (סטרט) שאדם חווה מספר פעמים בשנה. צום כיפור מיוחד בכך שתחילתו בערב הקודם, וכולו תפילה ועמידה ממושכת, בחלקה ברגלים צמודות וללא תזונה. גוף האדם מסוגל להתמודד ולאזן את לחץ הדם, המלחים והירידה בנפח הנוזלים לתקופת זמן של 24-25 שעות ללא כל נזק. בגיל המבוגר חלים שינויים תלויי גיל וזמן, ונצברות מחלות הגורמות לירידה ברזרבות של מערכות הגוף, ומקשות על יכולתו לאזן את עצמו. כתוצאה מכך גוף האדם המבוגר פגיע יותר ומתקשה לשמור על לחץ דם ונפח הנוזלים, ולהימנע ממצב של צמא ויובש.

בגיל המבוגר יש הבדל בין בני אדם במחלות ובאורח החיים, ולכן יש להכיר שני מושגים שסיבירו את היכולת לצום ואת הסיכון בצום. שני המושגים שעל אדם להכיר הם אלה:

1. מהן הרזרבות והיכולות התפקודיות של הגוף?
2. אילו איתותים (סימפטומים) הגוף שולח לנו במהלך הצום.

1. רזרבות: מצבים המשקפים ירידה ברזרבות הם: חוסר יציבות, קשיי הליכה, נפילות, קושי לעלות קומה אחת, קשיי נשימה במאמץ קל, חולשה ועייפות קיצוניים, לחצי דם נמוכים, ירידה במשקל יותר מ 5% בשישה חודשים האחרונים, חסר תיאבון, הקאות ובחילות. היסטוריה רפואית: ניתוחים גדולים, התקף לב, אירוע מוחי, ביצוע צנתור ומעקפים בשישה החודשים האחרונים. אי ספיקת לב, כליות וכבד, מחלות של קרישיות יתר בדם וקורונה.

2. האיתותים הם נורות אזעקה שהגוף שולח ועלינו להיות ערניים אליהם למשל: סחרחורות, חולשה, ירידה בערנות, חושך בעיניים למספר שניות, במיוחד במעברים משיבה לעמידה.

במצבים אלו יש להימנע מצום, ולשאול שאלת רב לגבי שתיה לשיעורים.

המולדות והראייה הראשונה בשנת תשפ"ה

מולדות הלוח העברי		מולדות אסטרונומיים		הראיה הראשונה		
מולד הלוח (המולד האמצעי לפי הלוח העברי)	מולד הלוח לפי שעות ימינו (בסוגריים חלקים)	יום ותאריך כאן היממה הלועזית מתחילה ומסתיימת בשעה 24:00	שעות ישראל קיץ/חורף	יום ותאריך עברי הראייה אחרי שקיעה ביום זה	שעת הראייה לפי שיטת רמב"ם	גיל הירח בשעות ודקות
תשרי תשפ"ה ה-ט - שצא	ליל חמישי 3: 21 (13)	רביעי כ"ט באלול 2/10/2024	21: 49	שישי ב' בתשרי	18: 40	44: 51
מרחשון ו-כב - קד	יום שישי 16: 05 (14)	שישי ל' בתשרי 1/11/2024	14: 47	ראשון ב' בחשוון	17: 14	50: 27
כסלו א-י - תתצז	ליל ראשון 4: 49 (15)	ראשון ל' במרחשון 1/12/2024	8: 21	שני א' בכסלו	16: 54	32: 33
טבת ב-כג - תרי	יום שני 17: 33 (16)	שלישי ל' בכסלו 31/12/2024	0: 27	רביעי א' בטבת	17: 26	40: 59
שבט ד-יב - שכג	יום רביעי 17: 06 (17)	רביעי כ"ט בטבת 29/01/2025	14: 36	חמישי א' בשבט	17: 40	27: 04
אדר ו-א - לו	ליל שישי 19: 02 (0)	שישי ל' בשבט 28/02/2025	2: 45	שבת א' באדר	18: 23	39: 38
ניסן ז-יג - תתכט	יום שבת 7: 46 (1)	שבת כ"ט באדר 29/03/2025	13: 58	ראשון א' בניסן	19: 34	29: 36
אייר ב-ב - תקמב	ליל שני 20: 30 (2)	ראשון כ"ט בניסן 27/04/2025	22: 32	שני ל' בניסן	19: 46	21: 14
סיון ג-טו - רנה	יום שלישי 9: 14 (3)	שלישי כ"ט באייר 27/05/2025	6: 03	רביעי א' בסיון	20: 29	38: 26
תמוז ה-ג - אימח	ליל חמישי 21: 58 (4)	רביעי כ"ט בסיון 25/06/2025	13: 32	חמישי ל' בסיון	20: 25	30: 53
אב ו-טז - תשסא	יום שישי 10: 42 (5)	חמישי כ"ח בתמוז 24/07/2025	22: 11	שישי כ"ט תמוז	20: 00	21: 49
אלול א-ה - תעז	מוצאי שבת 23: 26 (6)	ראשון כ"ט באב 24/08/2025	9: 06	ראשון ל' באב	19: 32	34: 26

הסבר לטבלת המולדות והראייה הראשונה

מולדות הלוח. בטור זה נרשמו המולדות האמצעיים לפי הלוח העברי. על פי מולד תשרי קובעים (לפי כללי הדחיות) את היום בו יחול ראש השנה א' בתשרי. בימינו נוהגים לקבוע עפ"י זמני מולדות אלה גם את זמני ההתחלה והסוף לברכת לבנה. את מולדות הלוח נהוג לרשום בשלוש קבוצות של אותיות המסמנות יום-שעה-חלקים. אורכו הממוצע של החודש בלוח העברי הוא **כט - יב - תשצג** שמונב 29 ימים, 12 שעות ו-793 חלקים (793 חלקים = 44 דקות+3 ושליש שניות).

התמרת השעות והחלקים של הלוח העברי לשעות ודקות לפי שעון ימינו. מולד הלוח אינו מתייחס למקום מסוים ולהלכה אין להתמירו לזמן המקומי. מנהג נפוץ הוא להכריז על שעת מולד זו בשבת מברכין וכדי לסבר את האוזן נוהגים עורכי הלוחות להתמיר את השעות לשעון ימינו. בשעון ימינו היממה מתחילה בחצות הלילה ואילו בחשבון המולדות של הלוח העברי היממה מתחילה ב-6 בערב לכן בהתמרת השעה של הלוח העברי לשעון ימינו אנו מפחיתים משעות הלוח העברי 6 שעות. לדוגמא שעה י"ח של הלוח העברי היא השעה 12 בצהרים לפי שעונו. בלוח העברי מחולקת השעה ל-1080 חלקים ולפי זה כל 18 חלקים הם דקה. (עודף החלקים נרשם בטבלה בסוגריים).

המולד האסטרונומי - המולד האמתי. חז"ל עמדו על התופעה שמהלכה של הלבנה אינו קבוע "פעמים שבא בארוכה ופעמים שבא בקצרה" (רה"ש כ"ה ע"ב). כלומר: משך הזמן בין שני מולדות ירח משתנה מידי חודש. בזמנו משך הזמן שבין מולד למולד עשוי להשתנות בין 29 יום ו-6.5 שעות לבין 29 יום וכ-20 שעות. שעת המולד האסטרונומי נלקחה מהפרסומים של נאסא ונרשמה כאן על פי הזמן התקני בישראל (UTC+2).

הראייה הראשונה. בימינו עורכים את לוח השנה עפ"י כללים שמסרו לנו חז"ל ולראיית הירח אין היום שום שימוש מעשי. את הירח החדש ניתן לראות רק אחרי השקיעה אבל בטבלה רשמנו את התאריך העברי של היום החולף. גיל הירח מציין את הזמן שחלף (בשעות ודקות) משעת המולד האמתי ועד שעת הראייה של הירח החדש.

החישוב נעשה כאן לפי שיטת הרמב"ם עפ"י תוכנת "חזון שמים" של הרב ציקוני. השעה הרשומה כאן היא בהתחשב בשעון הקיץ.

שנת תשפ"ה וסימן קביעותה הנדיר ה.ש.א.

שנת תשפ"ה היא שנה פשוטה וסימן קביעותה הוא ה.ש.א: רה"ש ביום ה'; השנה שלמה פסח ביום א' (ליל הסדר במוצאי שבת).
קביעות השא נדירה ביותר, היא תופסת 3.31% של השנים וזה אומר **שבממוצע** היא מופיעה פעם ב- 33 שנים. נדגיש שהחישוב הוא **ממוצע**: המרחק בין שתי שנים שסימן השא הוא לפחות 7 שנים, לדוגמה: בשנת 5903 **לבריאה**, ואחריה 5910. ולכל היותר יהיה המרחק בין שתי שנים שסימן השא 71 שנים. לדוגמה: שנת 5663 ואחריה שנת 5734.
 קביעות השא הופיעה בפעם הקודמת בשנת תשנ"ד-5754 (לפני 31 שנים) ובפעם הבאה תופיע בשנת תת"ה-5805 (בעוד 20 שנה).
סימן הקביעות השכיח ביותר הוא הכז: רה"ש ביום ה', השנה כסדרה; פסח ביום שבת. שנה עם סימן זה מופיעה במעט יותר מ- 18% של השנים.

תופעות נדירות בשנה שסימן קביעותה ה.ש.א.

בכל השנים הפשוטות, **שבת שקלים** חלה בפרשת משפטים. רק בשנה שקביעותה **השא**, תחול שבת שקלים בפרשת תרומה, שהיא גם שבת ר"ח אדר, ומוציאים בה שלושה ס"ת. **בשנה זו שבת זכור** תחול בפרשת תצוה, שבת **כי תשא** היא שבת הפסקה, ו**בירושלים** היא שושן פורים ונוהגים בה דיני **פורים משולש** ומוציאים בה שני ס"ת. כך שירושלים זוכה בשנה זו ברצף של 5 שבתות בהן מוציאים שני ס"ת.
 פרשות **ויקהל ופקודי** שבכל השנים הפשוטות הן מחוברות, בשנה זו הן נפרדות: **ויקהל** היא **שבת פרה**; **פקודי** היא **שבת החודש**.
ראשי החודשים של חשוון, אדר ואב חלים בשנה זו בשבת..
נר ראשון של חנוכה, **טו בשבט** ו**צום אסתר** חלים ביום חמישי, הוא היום בשבוע בו חל ראש השנה.
צום גדליה (דחוי), **שבעה עשר בתמוז** ו**תשעה באב** חלים ביום ראשון.
צום עשרה בטבת יחול **בערב שבת** כמו בשנה הקודמת. על תופעה נדירה זו ראה במאמר צום עשרה בטבת שחל בע"ש בשתי שנים סמוכות ראה בעמוד הבא.

צום עשרה בטבת שחל בערב שבת בשתי שנים סמוכות

צום עשרה בטבת יכול לחול בכל יום מימי השבוע, חוץ מאשר ביום שני ושבת. להלן ימי השבוע בהם יחול הצום. (בסוגריים אחוז מכלל השנים – המספרים מעוגלים):

הצום יחול ביום ראשון בשנים בהם ר"ה חל ביום שני והשנה חסרה, או כאשר ר"ה חל בשבת והשנה שלמה (30%); ביום שלישי בשנים בהם ר"ה חל ביום שני והשנה שלמה, או כשר"ה חל ביום שלישי והשנה כסדרה (28%); ביום רביעי כשר"ה חל ביום חמישי והשנה חסרה (4%); ביום חמישי כשר"ה חל ביום חמישי והשנה כסדרה (18%). ביום שישי כשר"ה חל ביום חמישי והשנה שלמה או כאשר רה"ש חל בשבת והשנה חסרה (20%). לפי זה חל הצום בערב שבת במוצאע אחת לחמש שנים ונוכל לציין שזו תופעה מצויה.

לעתים רחוקות יקרה שהצום יחול בערב שבת בשתי שנים סמוכות כפי שזה קורה בשנים תשפ"ד-תשפ"ה. בעבר זה קרה בשנים תשל"ג-תשל"ד ובעתיד זה יקרה שוב בשנים תתל"א-תתל"ב.

מהו ההסבר לתופעה זו?

ראינו לעיל שצום עשרה בטבת יחול ביום שישי בשנה חסרה בה חל ר"ה בשבת, וכן בשנה שלמה בה חל ר"ה ביום חמישי. כלומר, בשנים שסימן קביעתם הוא זחא זחג או השא, השג. כאשר נבדוק אילו הם סימני הקביעות מארבעת הסימנים הנ"ל שיכולים לבוא בזה אחר זה בשתי שנים סמוכות, נמצא שזה אפשרי רק כאשר אחרי סימן הקביעות זחג יבוא הסימן השא. מדוע? כי ר"ה הבא יבוא תמיד יומיים אחרי פסח. לכן האות הראשונה של סימן הקביעות (המצביעה על היום בו חל ראש השנה הבא) חייבת להיות גדולה בשתיים (בערך של האותיות) מהאות השלישית של סימן השנה הקודמת (שמסמנת את היום בו חל פסח). וכאן מקום לשאול: מדוע לא יוכל לבוא גם הסימן השג אחרי הסימן זחג? התשובה היא: שנים שקביעתן השג או זחג הן שנים מעוברות, וכידוע לעולם לא תבוא שנה מעוברת אחרי שנה מעוברת.

חצות היום ומשוואת הזמן

האורך הממוצע של היממה הוא 24 שעות אבל היממות מחצות יום לחצות יום סמוכה אינן שוות באורכן. ההבדל בין יממה אחת לחברתה מתבטא בשניות אבל מהצטברות השניות רואים את שעת חצות נעה במשך השנה בתוך גבולות של 30 דקות. הדבר בא לידי ביטוי בלוח השוואת הזמן בעמוד הבא: כדי לקבל את שעת חצות היום האמתית, מוסיפים בחודש פברואר לחצות היום הממוצע של המקום 14 דקות, ובסוף אוקטובר מפחיתים מן הזמן הממוצע 16 דקות. אחת הסיבות לתופעה זו היא שאורך היממה נקבע עפ"י מהלכה של השמש וזו משתנית לאורך השנה: כדור הארץ מקיף את השמש במעגל אליפטי ומרחקו של כדור הארץ מהשמש משתנה.

הלוח להשוואת הזמן, ושימוש למצוא את שעת חצות

בעמוד הבא מובא לוח להשוואת הזמן. הלוח ערוך ב- 365 משבצות עפ"י תאריכי הלוח הלועזי-שמש. לפי לוח זה נוכל לדעת את שעת חצות היום האמתית לכל ימי השנה בלוח השמש. נוסף או נפחית מחצות היום הממוצע של המקום את מספר הדקות הרשומות בתאריך המבוקש ונקבל את שעת חצות היום. לדוגמא: מהי שעת חצות היום בכיפור תשפ"ה בירושלים? כיפור תשפ"ה חל ביום 12 באוקטובר. בלוח ההשוואה רשום שב- 12 באוקטובר יש להפחית 13 דק' משעת חצות ממוצעת (בירושלים 11: 39) ולפי זה נקבל ששעת חצות ביום כיפור תשפ"ה בירושלים היא 11: 26 לפי שעון חורף. יום כיפור יחול תמיד בתקופת שעון הקיץ, לכן יש להוסיף שעה. ולפי זה חצות היום בירושלים ביום כיפור תשפ"ה הוא 12: 26. ברוב הלוחות להשוואת הזמן נהוג להציג את הנתונים עם דיוק של שניות. אנו עיגלנו את הנתונים לדקה הקרובה.

דוגמא נוספת מהי שעת חצות היום בתל אביב בערב פסח תשפ"ה? ערב פסח בשנה זו חל ב- 12 באפריל ולפי לוח השוואת הזמן יש להוסיף ביום זה דקה אחת. בתל-אביב חצות ממוצע בשעון הקיץ הוא בשעה 12: 41 בהוספת דקה נקבל ששעת חצות בת"א, בערב פסח תשפ"ה הוא 12: 42.

לוח להשוואת הזמן

דקות שיש להוסיף או להפחית מחצות ממוצע כדי לקבל חצות אמתי

יום	ינ'	פב'	מרץ	אפ'	מא	יוני	יולי	אוג'	ספ'		אוק'	נוב'	דצמ'
1	+4	+14	+12	+4	-3	-2	+4	+6	0		-10	-16	-11
2	+4	+14	+12	+4	-3	-2	+4	+6	0		-11	-16	-11
3	+5	+14	+12	+3	-3	-2	+4	+6	0		-11	-16	-10
4	+5	+14	+12	+3	-3	-2	+4	+6	-1		-11	-16	-10
5	+5	+14	+12	+3	-3	-2	+4	+6	-1		-12	-16	-9
6	+6	+14	+11	+2	-3	-1	+5	+6	-1		-12	-16	-9
7	+6	+14	+11	+2	-4	-1	+5	+6	-2		-12	-16	-9
8	+7	+14	+11	+2	-4	-1	+5	+6	-2		-12	-16	-8
9	+7	+14	+11	+2	-4	-1	+5	+5	-2		-13	-16	-8
10	+8	+14	+10	+1	-4	-1	+5	+5	-3		-13	-16	-7
11	+8	+14	+10	+1	-4	0	+5	+5	-3		-13	-16	-7
12	+8	+14	+10	+1	-4	0	+6	+5	-4		-13	-16	-6
13	+9	+14	+10	+1	-4	0	+6	+5	-4		-14	-16	-6
14	+9	+14	+9	0	-4	0	+6	+5	-4		-14	-16	-5
15	+9	+14	+9	0	-4	0	+6	+4	-5		-14	-15	-5
16	+10	+14	+9	0	-4	0	+6	+4	-5		-14	-15	-4
17	+10	+14	+8	0	-4	0	+6	+4	-6		-15	-15	-4
18	+10	+14	+8	-1	-4	0	+6	+4	-6		-15	-15	-3
19	+11	+14	+8	-1	-4	0	+6	+4	-6		-15	-15	-3
20	+11	+14	+8	-1	-4	-1	+6	+3	-7		-15	-14	-2
21	+11	+14	+7	-1	-3	-1	+6	+3	-7		-15	-14	-2
22	+12	+14	+7	-2	-3	-2	+6	+3	-7		-16	-14	-1
23	+12	+13	+7	-2	-3	-2	+6	+3	-8		-16	-14	-1
24	+12	+13	+6	-2	-3	-2	+6	+2	-8		-16	-13	0
25	+12	+13	+6	-2	-3	-2	+6	+2	-8		-16	-13	0
26	+13	+13	+6	-2	-3	-2	+6	+2	-9		-16	-13	+1
27	+13	+13	+5	-2	-3	-2	+6	+1	-9		-16	-12	+1
28	+13	+13	+5	-3	-3	-3	+6	+1	-9		-16	-12	+2
29	+13		+5	-3	-3	-3	+6	+1	-9		-16	-12	+2
30	+13	+4	+4	-3	-3	-3	+6	+1	-0		-16	-11	+3
31	+14		+4		-2		+6	0			-16		+3

השינוי מיום ליום מתבטא בשניות. כאן עוגלו הנתונים לדקות שלמות

קריאת פרשת השבוע במועדים קבועים רחמים שר שלום

בתלמודים ובמקורות הקדומים אין הנחיות על מועדי הפתיחה והסיום של מחזור הקריאה בתורה, וגם לא נמצא בהם מה מספרם של פרשות התורה. בזוהר מוצאים רמזים על חלוקתה הקדומה של התורה ל-50 חלקים. חמשים הוא המספר הגבוה והשלם של שערי הבינה, כמובא בתלמוד (נדרים לח). חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר אחת. גם שערי הקדושה הם חמשים. התורה הייתה מחולקת אפוא לפי השיטה העשרונית, וכל חומש היה מחולק ל-10 חלקים. אחרי תקופת התלמוד, ככל הנראה בתקופת הסבוראים, התפשטה בגולת בבל קריאת התורה במחזור שנתי עם מועדים קבועים, לפיהם יתחילו את מחזור הקריאה מיד בשבת הראשונה שאחרי יום שמחת תורה, ויסיימו את קריאתה ביום האחרון של מועדי תשרי שהוא יום שמחת תורה. כך שמחזור הקריאה בתורה יסגור מעגל ולא תהיה אפילו שבת אחת שמפסקת בין תחילת קריאתה לבין סיומה. רב סעדיה גאון מציין ש"ראש שנת הפרשות הוא יום כ"ד בתשרי, היינו היום שאחרי שמחת תורה" (סידור רס"ג "מקיצני נרדמים", עמ' שסה). ישנן הוכחות שבראשית תקופת הגאונים עוד לא היו זמנים קבועים לתחילת מחזור הקריאה וסיומה, והיו קהילות שפתחו את מחזור הקריאה בשבת הראשונה של השנה ואולי עוד לפני כן. קביעה זו של רס"ג באה ללמדנו שבימינו כבר היה נפוץ המנהג המקובל בימינו על מועדי הפתיחה והסיום של מחזור הקריאה בתורה.

חלוקת התורה ל-53 פרשות

כדי לעמוד במשימה זו של קריאת התורה במחזוריות קבועה וזמנים מוגדרים הוחלט אז על חלוקת התורה לפי מספר השבתות בשנים מעוברות. כי בשנים פשוטות יכלו לחבר לפי הצורך שתי פרשות בשבת. חישובו ומצאו שלפי הלוח הקבוע יש בשנה מעוברת בד"כ 55 שבתות. עם זאת מצאו שבכל שנה יש לפחות שתי שבתות בהן חלים בשבת מועדי התורה שאין קוראים בהן את פרשת השבוע אלא את הקריאה המיוחדת לחג. לפי זה דרושים לנו לכל היותר 53 פרשות (כולל את זאת הברכה, שבגולה לעולם לא נקראת בשבת). לכן החליטו להעמיד את מספרם של הפרשות השבועיות על 53. זה נעשה ע"י חלוקה מחודשת של החלוקה הקדומה. את בראשית חילקו ל-12 פרשות ואת חומש שמות ל-11 פרשות ובשלושת החומשים ויקרא

במדבר ודברים, נשארה החלוקה העשירונית הקדומה. ואכן בכל המקורות מתקופת הגאונים ועד לפני כ-400 שנה, אנו רואים שמניין הפרשות בתורה עמד על 53.

תחנות ביניים בהן נפגשים המנהגים השונים

בתקופת הגאונים, וגם שנים רבות אחריה, רווחו מנהגים שונים בחיבור פרשות וחלוקתן, ומאידך נוצרה מגמה למנוע הבדלים בין המנהגים השונים לאורך השנה. ולכן קבעו תחנות ביניים בהן ייפגשו כל המנהגים. לשם כך יצרו 4 תחנות מפגש לכל המנהגים, וגם נתנו להם סימני זכירה:

1. **פקדו ופסחו.** לקרוא את פרשת צו (שתרגומה 'פקדו') בשבת שלפני פסח.
2. **מנו ועצרו.** לקרוא את פרשת במדבר (בה מנין בני ישראל) לפני עצרת (שבועות).
3. **צומו וצלו.** לקרוא את פרשת ואתחנן (תרגומה 'וצליתני') אחרי צום תשעה באב.
4. **קומו ותקעו.** לקרוא את פרשת נצבים לפני ראש השנה בו תוקעים בשופר.

לקריאת צו לפני פסח הוסיפו הערה, שבשנים מעוברות יש לקרוא לפני פסח את פרשת מצורע. היו קהילות שהתעלמו מהערה זו לקרוא לפני פסח בשנה מעוברת את פרשת מצורע, והחליטו שגם בשנה מעוברת יקפידו לקרוא לפני פסח את פרשת צו.

המנהג לקרוא את פרשת צו בשבת שלפני פסח גם בשנים מעוברות

מנהג זה של קריאת פרשת צו בשבת שלפני פסח גם בשנים מעוברות ראוי להציגו כאן כדוגמא למנהגים השונים שרווחו בעבר בשיבוץן של הפרשות בלוח השנה. כדי לעמוד במשימה זו של קריאת צו לפני פסח גם בשנים מעוברות, לקחו את 4 הפרשות: תצוה כי תשא ויקהל ופקודי שבסוף חומש שמות, פרשות שנקראות בשנים פשוטות בד"כ בשבתות של חודש אדר, חילקו כל פרשה לקריאה בשתי שבתות, וכך קיבלו 8 חצאי פרשות, אותן קראו בשני חדשי אדר שבשנים המעוברות. תופעה מעניינת במנהג זה הייתה, שאת ויקהל ופקודי קראו לרוב בשנה פשוטה בשבת אחת, ובשנה מעוברת ב-4 שבתות. מנהג זה של קריאת צו לפני פסח גם בשנים מעוברות מובא בלוחות השנה שבנספח למחזור ויטרי. שם ציינו שרבנו תם ראה לנכון לבטל את המנהג של חלוקת פרשה לשתי שבתות, וקבע שבשנה מעוברת יקראו לפני פסח

את פרשת מצורע. כאשר התברר שבשנה מעוברת בה חל פסח ביום חמישי יהיה צורך לחלק פרשה כדי לקיים את הכלל "מנו ועצרו", היו שנהגו במקרה זה (כפי שציין זאת ראב"ח בספר העיבור) לחלק את משפטים או את כי תשא. גם כאן קבע רבנו תם שאין לחלק את הפרשות הנ"ל, ופסק שאין להקפיד על קריאת במדבר לפני שבועות, ואפשר לקרוא במקרה זה את פרשת אחרי לפני פסח, ואז יקראו לפני שבועות את פרשת נשא ולא את פרשת במדבר.

חלוקתה של פרשת נצבים לקריאה בשתי שבתות

בעקבות תיקונו של רבנו תם בטל הצורך לחלק פרשות, ונשארה רק פרשת נצבים, אותה היו מוכרחים לחלק לשתי שבתות בשנים בהן ראש השנה חל ביום שני או שלישי. למעשה יכלו לחלק את פרשת כי תצא הארוכה, שבה 110 פסוקים, ולא את נצבים שיש בה רק 70 פסוקים. אכן, יש עדות למנהג לחלק את כי תצא. לפי מנהג זה יצא שקראו בשבת שלפני ראש השנה את פרשת כי תבוא, הידועה כפרשת הקללות. אמנם, עזרא תיקן להם לישראל לקרוא את פרשת הקללות לפני ראש השנה, למען "תכלה שנה וקללותיה", אבל נוכל להניח שלא הייתה כוונתו שיש לקרוא פרשה זו דווקא בשבת הסמוכה לראש השנה, אלא באחת השבתות שלפני ר"ה. כך הבינו חז"ל את תקנת עזרא, שהחליטו להרחיק את פרשת כי תבוא מהשבת הסמוכה לראש השנה, כדי למנוע מציבור השומעים עוגמת נפש בשמעם את הקללות הקשות דווקא בשבת שלפני ראש השנה. גם המנהג שמצאנו לסיים את מחזור הקריאה לפני ראש השנה, או מיד בתחילת השנה, יכול להעיד שאת פרשת הקללות קראו לא ממש בשבת אחרונה של השנה, אלא באחת השבתות שלפני ראש השנה.

חלוקת "נצבים" לשתי פרשות

במועד מאוחר (לא ידוע מתי ולא ע"י מי) הוחלט לחלק את פרשת נצבים בה 70 פסוקים לשתי פרשות נפרדות: את המחצית הראשונה של הפרשה, ובה 40 פסוקים המשיכו לקרוא בשם נצבים, ואותה קראו תמיד לפני ר"ה, ואת המחצית השנייה מ"וילך משה", ובה 30 פסוקים, קראו "וילך", ואותה קראו לפעמים לפני ראש השנה יחד עם פרשת נצבים, ולפעמים קראו אותה אחרי ר"ה כפרשה נפרדת ב"שבת שובה", היא השבת שבין ראש השנה ליום כיפור. לפי זה קבעו שאין להתייחס לפרשת נצבים כאל פרשה הנחלקת לשני חלקים לקריאה בשתי שבתות, אלא כאל שתי פרשות נפרדות שנוכל לפי הצורך לחבר אותן.

בדרך זו של חלוקת נצבים לשתי פרשות, "נוספה" לנו פרשה, והתפשטה מסורת שהתקבלה על כל קהילות ישראל לפיה מספר הפרשות בתורה הוא חמישים וארבע. מכאן ואילך שוב אין מחלקים פרשות, והמושג "לחלק פרשה" שהשתמשו בו בעבר **במנהגים השונים נמחק לגמרי מהלקסיקון של פרשת השבוע**. מכאן ואילך אין אנו אומרים, כמו שכותב רס"ג בסידורו, לחלק את פרשת נצבים (כדי לקרוא את חציה השני מ"וילך משה" אחרי ר"ה), אלא לפעמים אנו **מחברים** את פרשת נצבים עם פרשת וילך, וקוראים את שתיהן בשבת שלפני ר"ה, ולפעמים הן נפרדות ואז קוראים את פרשת נצבים לפני ר"ה ואת פרשת וילך אחרי ר"ה.

בשנים בהן חל יום ראשון של ר"ה ביום שני או ביום שלישי, יש אחרי ר"ה שתי שבתות פנויות לקרוא בהן את פרשת השבוע. במקרה כזה נקרא את פרשת נצבים לפני ר"ה, ואת פרשת וילך בין ר"ה לכיפור, והיא תהיה "שבת שובה", ואז נקרא בשבת שבין יום כיפור לסוכות את פרשת האזינו. אבל כאשר ר"ה יחול ביום חמישי או בשבת, יש בין ר"ה לסוכות רק שבת אחת פנויה, ואז נקרא בשבת זו את פרשת האזינו, והיא תהיה "שבת שובה" ואת פרשת וילך נחבר לנצבים לקריאה בשבת שלפני ראש השנה.

ניסוח חדש לסימן "ב"ג המלך פת וילך"

כאשר 'וילך' הייתה חלק מפרשת 'נצבים', הסימן שנתנו לחלוקת נצבים היה "ב"ג המלך פת וילך", שפירושו: כאשר ראש השנה (=המלך) חל ביום שני או שלישי - פת (=חתוך) את וילך מפרשת נצבים. בימינו כאשר פרשת וילך היא פרשה בפני עצמה, ואין אנו חותכים את וילך מפרשת נצבים, נוהגים כך: כאשר ר"ה חל ביום שני או ביום שלישי, אנו קוראים את פרשת וילך אחרי ראש השנה. ואם ראש השנה חל ביום ה' או ז', מחברים את וילך עם נצבים וקוראים אותם לפני ראש השנה, ואחרי ר"ה קוראים את "האזינו". לפיכך מוצע כאן לראשונה לשנות את הסימן ל-

ב"ג המלך - וילך אחרי המלך

שמובנו: כאשר **המלך** (=ראש השנה) יחול ביום **ב'** או **ג'**, נקרא את "וילך" בשבת שאחרי **המלך** (=ר"ה) ואז פרשת וילך היא "שבת שובה". ונשלים את הסימן ל-

ה"ז המלך - "האזינו" אחרי המלך

שמובנו: אם ר"ה יחול ביום ה' או ז' נקרא אחרי ר"ה את פרשת האזינו, שתהיה "שבת שובה".

בתקופת התלמוד הייתה "זאת הברכה" קריאה של חג

בתלמודים לא נזכר מתי מתחיל המחזור השנתי ומתי הוא מסתיים. אך מן המקורות ניתן ללמוד שבתחילה היה נהוג לסיים את מחזור הקריאה בתורה לפני יום כיפור, או מה שמתקבל מדברי ר' יהודה הברצלוני (להלן) לפיו מחזור הקריאה הסתיים בשבת שלפני ראש השנה.

ר' יהודה הברצלוני, שחי בראשית המאה השתים-עשרה, כותב על מנהג קדום לקרוא ביום הכיפורים בעת המנחה מן "בראשית" עד "יום אחד", ונימוקו לסתום פי שטן: "כי כל עשרת ימי תשובה השטן עומד להשטין את ישראל, ואומר: התורה שנתת לישראל כבר גמרו אותה ולא חוזרים לקרוא אותה". מדברים אלה ניתן להסיק שסיימו לקרוא את התורה לפני עשרת ימי תשובה, כלומר לפני ראש השנה. עוד ניתן ללמוד מכאן שקריאת התורה הסתיימה בשבת האחרונה של השנה, אבל את תחילת מחזור הקריאה דחו לאחר מועדי תשרי: לא רצו להתחיל את המחזור החדש בין הזמנים של מועדי תשרי. השטן מנצל אפוא את ההפסקה שעשו ישראל בקריאה על הסדר, כדי לקטרג עליהם.

'זאת הברכה' - מקריאה של חג לקריאה של סיום מחזור הקריאה

התלמוד במסכת מגילה (ל"א א') מפרט את הקריאות בתורה למועדי השנה, ובין השאר מזכיר שם שלמחרת יום טוב אחרון של חג הסוכות, כלומר ביום טוב שני של שמיני עצרת, קורין 'זאת הברכה'. פירוש הדבר שהתלמוד קבע לקרוא את 'זאת הברכה', אותה כבר קראו (כך ניתן להבין מדברי ר' יהודה הברצלוני שהובאו לעיל) בשבת שלפני ראש השנה. מכאן נסיק שקריאת 'זאת הברכה' שקבע התלמוד בשביל היום האחרון של חגי תשרי בגולה, היא קריאת החג ולא הקריאה השוטפת של פרשת השבוע הנקראת כרגיל בשבת. בקביעה של 'זאת הברכה' ביום האחרון של החגים ביקש התלמוד שניפרד ממועדי החודש עם ברכה, כדרך שאנו מסיימים את הברכה האמצעית של תפילות השבע בחגים "והשיאנו ה' אלהינו את ברכת מועדיך". לו הייתה זו קריאת סיום של מחזור הקריאה, היה התלמוד אומר שבקריאת 'זאת הברכה' גומרים לקרוא את התורה ועושים שמחה לגומרה של תורה. אבל אין כאן שום זכר לסיום הקריאה. קריאת זאת הברכה מוזכרת כאן בין שאר הקריאות של

מועדי השנה, ולפי זה ברור שהתלמוד מתייחס לקריאה זו כקריאה של חג כמו שאר הקריאות שהובאו באותו מקום. נוכל להניח שלא קראו אז את "זאת הברכה" עד סופה, אלא רק את הברכות עד "ויעל משה".

עדות לכך שלא סיימו אז את הקריאה במותו של משה היא, שההפטר שברח התלמוד לקריאה ביום זה היא "ויהי ככלות שלמה... ויעמוד ויברך את כל קהל ישראל". ברכה של שלמה כנגד ברכתו של משה. לעומת זאת לאחר שהתקינו לקרוא את "זאת הברכה" עד סופה במסגרת הקריאה שעל הסדר, וסיימו את קריאת הפרשה במותו של משה, הנהיגו הגאונים לקרוא את הפטרת 'ויהי אחרי מות משה' ביהושע א'.

בהסבר הנ"ל טמונה התשובה לקושיא שהעלו התוספות (במגילה לא). קושיא שבעלי התוספות לא מצאו לה תשובה. והנה שאלתם:

"למחר קרינן 'זאת הברכה', ומפטירין 'ויעמוד שלמה'. ויש מקומות שנהגו להפטיר ב'ויהי אחרי מות משה' ושיבוש הוא, שהרי התלמוד אין אומר כן. ויש אומרים שרב האי גאון תיקן לומר 'ויהי אחרי מות משה' אבל אין יודעין הסברא מדוע שינה סדר התלמוד".

בעלי התוספות לא יכלו להסביר מדוע שינה רב האי מסדר התלמוד, משום שלא היו מודעים לכך שבזמן התלמוד הייתה קריאת "זאת הברכה" קריאה של חג ולא קריאה במסגרת של "פרשת השבוע". כקריאה של חג קראו אז רק את ברכתו של משה, ולא סיימו את קריאת הפרשה שעניינה מות משה. לכן אחרי שקראו את ברכת משה הפטירו בברכת שלמה. לעומת זאת בזמנו של רב האי התפשט המנהג לסיים את המחזור השנתי של הקריאה בתורה ביום האחרון של מועדי תשרי, וקראו את פרשת "זאת הברכה" בשלמותה במסגרת הקריאה שעל הסדר והשלימו את קריאתה במותו של משה, ולכן היה זה הגיוני שיפטירו ב'ויהי אחרי מות משה'.

קריאת "זאת הברכה" כפרשת השבוע כמנהגנו היום, היא קריאה חריגה בזה שקבעו לקרוא אותה בחג ולא בשבת. בכל השבתות שחלים במועדי התורה אנו קוראים את הקריאה המיוחדת לחג. המנהג שהנהיגו האמוראים לקרוא את "זאת הברכה" כקריאת חג ביום האחרון של מועדי תשרי, השתרש בעם, וכשבאו חכמי בבל לקבוע את מועדי הפתיחה והסיום של מחזור הקריאה השנתי קבעו שהמחזור יסתיים ביום

כ"ג בתשרי, הוא היום האחרון למועדי תשרי, ובשבת הראשונה שאחריה נפתח את מחזור הקריאה בתורה בשבת האחרונה של תשרי, שהיא תמיד "שבת בראשית". בדרך זו הנציחו חכמי בבל שלעולם לא תהיה שבת מפסקת בין סיום מחזור הקריאה להתחלתה.

נזכיר כאן שאת המחזור השנתי לקריאה בתורה עם קביעת מועדים לתחילת הקריאה וסיומה, הנהיגו חכמי בבל, שקבעו את סיום הקריאה לכ"ג בתשרי, יו"ט שני של גלויות, היום האחרון למועדי תשרי. יום זה נקבע ל"שמחת תורה" שבגולה, ולעולם לא יחול בשבת. כאשר אימצו בני א"י את המנהג הבבלי לקרוא את התורה במחזור שנתי, קבעו לסיים את קריאתה בשמיני עצרת, כ"ב בתשרי, היום האחרון למועדי תשרי בא"י שהפך להיות שמחת תורה, והוא יכול לחול בשבת כאשר ר"ה חל בשבת.

הכללים לחיבור פרשות במנהג האחיז המקובל בימינו

ישנן 7 זוגות של פרשות העשויות להתחבר. ואלה הכללים הנהוגים בימינו בחיבורן של הפרשות:

1. ויקהל ופקודי 2. תזריע ומצורע 3. אחרי וקדושים 4. בהר ובחקותי 5. מטות ומסעי.

זוגות אלה מחוברות בשנים פשוטות, חוץ מאשר בשנה שלמה בה חל פסח במוצאי שבת, שאז אין לחבר את ויקהל ופקודי. בא"י אין מחברים בשנה זו גם את בהר ובחקותי, אם פסח חל בשבת.

בשנים מעוברות פרשות אלה נפרדות. חוץ מאשר בשנים בהן ר"ה חל בשבת, או כאשר פסח חל ביום חמישי, שאז מחברים את מטות ומסעי. בחו"ל מחברים את מטות ומסעי גם כאשר פסח חל בשבת.

חוקת ובלק מחוברות בחו"ל בלבד, הן בשנים פשוטות והן בשנים מעוברות בהן חל פסח ביום חמישי.

נצבים וילך מחוברות הן בשנים פשוטות והן בשנים מעוברות, בהן ר"ה חל ביום חמישי או שבת.

לוח הפרשות המחוברות לפי סימן קביעת השנה

מחוברות	מחוברות בחול בלבד	סימן השנה	ויקרא - אפקודי	תרי"ע - וצו	אחרי - אפקודים	בבא - ובמקומו	מטות - וחסני	נצבים - וילך	מקרא - וילך
בחה		פ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
בשה		פ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒
גכה		פ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒
הכז		ט	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
השא		ט	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
זחא		ת	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
זשא		ת	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
בחה		ח	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒
בשז		ח	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
גכז		ט	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
החא		ב	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
השא		ב	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
זחא		ג	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
זשה		ג	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒

הלוח נלקח מתוך ספרו של רחמים שר שלום "שערים ללוח העברי"

יום טוב שני של גליות

יהודה איזנברג

הסמכות לקדש את החודש מסורה לחכמי ארץ ישראל, ועל כן היה צריך להודיע ליהודים בחוץ לארץ מתי קבעו חכמי ארץ ישראל את ראש חודש, כדי שיחוגו את החגים בזמנם. בתחילה נמסרה ההודעה באמצעות משואות – מדורות שהודלקו בראשי ההרים.

הודעה כזאת מגיעה עד לבבל בזמן קצר מאוד. בערב שלאחר קבלת העדים והחלטת בית הדין לקבוע את ראש חודש – עובר איתות האש עד לבבל. שיטת המשואות הייתה חשופה לפגיעה, והיה צריך להחליפה. וכך כותב רמב"ם:

רמב"ם קדוש החודש ג,ח

בראשונה כשהיו בית דין מקדשין את החודש, היו משיאין משואות בראשי ההרים כדי שידעו הרחוקים. משקלקלו הכותים, שהיו משיאין משואות כדי להטעות את העם, התקינו שיהו שלוחים יוצאין ומודיעין לרבים, ושלוחים אלו אינן מחללין את יום טוב, ואין צריך לומר שבת, שאין מחללין את השבת לקיימו, אלא לקדשו בלבד.

השליחים צריכים להגיע לכל תפוצות העם היהודי לא יאוחר מיום י"ד בניסן. בימים שבין א' ניסן ו-י"ד ניסן יש שבת אחת, והיום הראשון גם הוא אינו יום נסיעה, כי העדים מגיעים במשך היום, ורק בצהרים או אפילו אחרי הצהרים יוצאים השליחים לדרכם. מכאן שטווח האזור שעדים יכולים להגיע אליו ולהודיע מתי נקבע ראש חודש ניסן הוא מהלך של 12 ימים, ובחודש תשרי, שהשליחים אינם הולכים גם בראש השנה וביום הכיפורים, טווח האזור שהם יכולים להגיע אליו הוא 10 ימי הליכה.

היכן יש לשמור יום טוב שני של גליות?

מה יעשו יהודים הגרים במרחק הליכה של יותר מעשרה ימים מירושלים, ואינם יודעים מתי נקבע ראש חודש? להם נקבע יום טוב שני של גליות. וכך מחשבים אותו: חודש בלוח העברי הוא 29 או 30 יום. אפשר לחשב מתי יהיה ט"ו תשרי או ניסן, לפי מספר הימים שהיו בחודש שלפניו. אם היו בחודש אלול או אדר 29 יום, יחולו סוכות או פסח 15 ימים אחרי כ"ט בחודש. אם היו באלול או באדר 30 יום, יהיו סוכות או

פסח 16 ימים אחרי כ"ט בחודש. החג יכול להיות 15 או 16 ימים לאחר כ"ט בחודש אלול או אדר, ושני ימים אלה יהיו החג ויום טוב שני של גליות.

יש חגים שבהם כבר יודעים אם קדשו בירושלים את החודש. למשל: היום האחרון של החג. שביעי של פסח הוא 21 יום לאחר צאת השליחים, ועד אז הם הגיעו, ולא היה ספק מתי שביעי של פסח. ומה יהיה דינו של חג השבועות, שהוא 50 יום אחרי ראשון של פסח, וגם כאן השליחים יגיעו לפני החג. ועיקר: אחרי שנקבע חשבון הלוח, שוב אין ספק מתי היה ראש חודש, האם גם אז צריך לנהוג יום טוב שני של גליות? על כך נאמר במסכת ביצה ד,ב, בתרגום לעברית: ועכשיו שיודעים אנו בקביעת הירח, מדוע עושים אנו שני ימים? משום ששלחו משם: היזהרו במנהג אבותיכם בידכם, פעמים תגזור המלכות גזרה ויבוא קלקול.

לפתרון כל השאלות האלה נקבעה הלכה: אין ליצור הבדלים בין חגים שונים, או בין ימי חג שונים באותו חג – ראשון ושביעי של פסח. אחדות תהיה אם כל המקומות בחוץ לארץ, שהם בטווח הליכה של יותר מעשרה ימים – זמן ההליכה של השליחים בחודש תשרי - יחוגו גם יום טוב שני של גליות. וכך ינהגו גם כאשר חשבון הלוח יהיה ידוע מראש.

באילו מקומות נוהג יום טוב שני של גליות?

ההוראה מירושלים הייתה "הזהרו במנהג אבותיכם". יש לשמור בחוץ לארץ יום טוב שני של גליות. מהו הגבול שבתוכו שומרים יום חג אחד? ומה יהיה הדין ביישובים חדשים, שהוקמו בגבולות מדינת ישראל, ולא היו מיושבים בעבר? לשאלה זו ניתנו שתי תשובות: האחת של הרמב"ם, והשניה של הריטב"א:

לדעת הרמב"ם, (קדוש החודש ה, ט-יב), יום טוב שני נוהג לפי המנהג: מקום בארץ ישראל שנהגו בו יום אחד, או מקום בחוץ לארץ ששליחים הגיעו אליו – עושים יום אחד. מקום שלא הגיעו אליו שליחים, אפילו בארץ ישראל, מפני שלא היה מיושב, שומרים על שני ימים טובים, כמנהג רוב ישראל.

הריטב"א (רבי יום טוב בן אברהם אֶשְׁבֵּילי, בספרד במאה 14-13), חולק על הרמב"ם. לדעתו, מאז שנתבטל קידוש החודש על ידי בית הדין, יום טוב שני נקבע לפי המנהג של רוב היהודים באותו מקום. בגבולות א"י נהגו רוב היהודים לעשות יום טוב אחד, ובחוץ לארץ נהגו לעשות ברוב המקומות לעשות חג יומיים. כאשר תיקן הלל השני את הלוח, קידש את החודשים והשנים לכל הדורות, וקבע שבחוץ לארץ יעשו תמיד שני ימים טובים, ובארץ ישראל כולה יעשו תמיד יום אחד בלבד (ר"ה יח, א; סוכה מג, א).

באילו תאריכים יש יום טוב שני?

יום טוב שני של גליות חל בימים אלה: ט"ז ו-כ"ג בתשרי; ט"ז ו-כ"ב בניסן; ז' בסיון. יום הכיפורים הוא יום אחד, למרות שהוא בתחילת החודש ולשליחים קשה להגיע לכל מקום עד י' בתשרי, אבל אין אפשרות להטיל על הציבור להתענות שני ימים רצופים, ולכן חוגגים את יום הכיפורים ב-י' בתשרי בלבד.

ישובים שנוספו לתחום מדינת ישראל

כשקמו הישובים החדשים בנגב בערבה ובאילת, נתעוררה השאלה, כיצד יש לנהוג במקום מדבריות שבארץ ישראל! הרב יחיאל מיכל טיקוצינסקי מרבניה של ירושלים כותב (עיר הקודש והמקדש ג, י"ט) ששלח שאלה זו לשמונה עשרה רבנים מרבני ארץ ישראל ומסקנת רובם הוא שיישובי הנגב יעשו יום אחד. הוא מביא את תשובותיהם של שלושה רבנים: הרב הרצוג, החזון איש, והרב עוזיאל. שלושתם פסקו שיש לנהוג כשיטת הריטב"א, ולשמור בכל ארץ ישראל יום אחד בלבד. הרב טקוצינסקי מסכם:

"אפשר להחליט הלכה למעשה בכל גבולות ארץ ישראל הקרובים והרחוקים, בכל יישוב חדש שהתייסד ושיתייסד בתחומי ארץ ישראל הכתובים בפרשת מסעי, וגם בעבר הירדן שנמסר על ידי משה רבנו לישראל, לנהוג יום טוב אחד כמצוות התורה. (עיר הקודש והמקדש, רנד).

הרב עובדיה הדאיה (ישכיל עבדי ו' או"ח ב') נותן נימוקים נוספים מדוע יש לנהוג במקומות ישוב שנכבשו ע"י צה"ל ובפרט מקומות שלא היה בהם ישוב מעולם. לדבריו, אם נהג בהם יומיים, יחשבו שמקומות אילו הם חוץ לארץ ויזלזלו בהם בתרומות ובמעשרות. בנוסף לכך:

"...יש חשש התגרות האומות בארצנו... שעלינו להצטמצם רק במקומות שאנו מחשיבים אותם כארץ ישראל. וכמה מצינו לרז"ל שחששו מאוד על ישוב ארץ ישראל, וכעת במו ידינו אנו מפסידים זכויותינו בארצנו, וממעטים חלקי גבולותיה בידינו אנו, ואין לך חורבן אי"י יותר מזה".

בני ארץ ישראל היוצאים לחוץ לארץ

בני ארץ ישראל היוצאים לחוץ לארץ, אם יצאו לטיול, או לשליחות לתקופה קצרה וקצובה, כל עוד אינם נמצאים בגבול קהילה יהודית, אין עליהם חובה לשמור יום טוב שני של גליות. הדבר אמור לנחיתה בשדה תעופה שאינו בגבולות קהילה יהודית. כאשר הגיעו לקהילה יהודית, חייבים הם לנהוג כמותם. הרב ליאור הורה לנהוג בדרך זו: מה שנעשה בפרהסיה אסור, כגון: לא לנסוע, לא לעשות מלאכה בפרהסיה בפני אנשים, ולא להניח תפילין בפני הציבור, אבל בצנעה ינהג כמו בני ארץ ישראל. יש פוסקים המחייבים לנהוג באופן מלא כמנהג בני המקום. הסיבה לכך היא שלא ניתן לשמור בחשאי עשיית מלאכה ביום טוב שני של גליות, והדבר יגרום לזלזול בשמירת יום טוב שני של גליות. בעיקרון יש לנהוג בגישה זו: מי שמתחבר לקהילה בחו"ל, חייב לשמור יום טוב שני בהתאם לפסיקה של רב הקהילה.

תיירים שבאו לארץ ישראל

בדיני א' דחול המועד סוכות הבאנו: תיירים שדעתם לחזור לחו"ל: ר"ש סלנט הנהיג יום טוב לחומרה: אין עושים מלאכה, שומעים הבדלה מתושב אי"י, ובמוסף אומר רק "וביום השני" [עפ"י החכ"צ]. תיירים המתפללים תפילת יום טוב בציבור, יתפללו בצנעה. לדעת משנה ברורה [תצ"ו, י"ג] יתפלל בביתו ובצנעה. הנוהגים יו"ט שני של גלויות, התפילות וקריאת התורה כאתמול. מפטירים במלכים-א, ח, פסוקים ב-כ"א. בדיני שמיני עצרת הבאנו: תיירים ואורחים שבאו לא"י, אפילו דעתם לחזור, אין יושבים בסוכה.

לימודים

תשרי תשפ"ה

הלכה יומית	דף יומי	משנה יומית	פרק יומי	תאריך אזרחי	פרטי היום		
קיצור שלחן ערוך	בבא בתרא	בבא מציעא	דהיי"א א-ב יהושע			יום	
קשייע לו ג-ז	בי"ב ק'	בי"מ ד, ג-ד	כה-כו	3.10	א' דרי"ה, תשל"ך	ה	א
קשייע לו ח-יב	בי"ב ק"א	בי"מ ד, ה-ו	כו-כז	4.10	ב' דרי"ה	ו	ב
קשייע לו יג-יז	בי"ב ק"ב	בי"מ ד, ז-ח	דהיי"א א-ב	5.10	האזינו, שבת שובה	ז	ג
קשייע לו יח-כב	בי"ב ק"ג	בי"מ ד, ט-י	ג-ד	6.10	צום גדליה (נדחה)	א	ד
קשייע לו כג-כז	בי"ב ק"ד	בי"מ ד, יא-יב	ה-ו	7.10		ב	ה
קשייע לו, כח - לו, ד	בי"ב ק"ה	בי"מ ה, א-ב	ז-ח	8.10		ג	ו
קשייע לו ה-ט	בי"ב ק"ו	בי"מ ה, ג-ד	ט-י	9.10		ד	ז
קשייע לו י - י, לח, א	בי"ב ק"ז	בי"מ ה, ה-ו	יא-יב	10.10		ה	ח
קשייע לח ב-ו	בי"ב ק"ח	בי"מ ה, ז-ח	יג-יד	11.10	ערב יו"כ, כפרות	ו	ט
קשייע לח ז-יא	בי"ב ק"ט	בי"מ ה, ט-י	---	12.10	י"כ, יזכור	שבת	י
קשייע לח, יב - טו	בי"ב ק"י	בי"מ ה, יא - ו, א	טו-טז	13.10		א	יא
קשייע מו א-ו	בי"ב ק"יא	בי"מ ו, ב-ג	יז-יח	14.10		ב	יב
קשייע מו ז-יא	בי"ב ק"יב	בי"מ ו, ד-ה	יט-כ	15.10		ג	יג
קשייע מו יב-טו	בי"ב ק"יג	בי"מ ו, ו-ז	כא-כב	16.10	ערב סוכות	ד	יד
קשייע מו יז-כא	בי"ב ק"יד	בי"מ ו, ח - ז, א	כג-כד	17.10	חג הסוכות	ה	טו
קשייע מו כב-כו	בי"ב ק"י"ו	בי"מ ז, ב-ג	כה-כו	18.10	א' חוה"מ (בחול"ב סוכות)	ו	טז
קשייע מו כז-לא	בי"ב ק"יז	בי"מ ז, ד-ה	קוהלת	19.10	ב' דחוה"מ"ס	שבת	יז
קשייע מו לב-לו	בי"ב ק"יז	בי"מ ז, ו-ז	כז-כח	20.10	ג' דחוה"מ"ס	א	יח
קשייע מו לז-מא	בי"ב ק"יח	בי"מ ז, ח-ט	כט-ל	21.10	ד' דחוה"מ"ס	ב	יט
קשייע מו מב-מו	בי"ב ק"יט	בי"מ ז, י-יא	לא-לב	22.10	ה' דחוה"מ"ס	ג	כ
קשייע מו א-ה	בי"ב ק"כ	בי"מ ח, א-ב	לג-לד	23.10	הושענא רבה	ד	כא
קשייע מו ו-י	בי"ב ק"כ"א	בי"מ ח, ג-ד	לה-לו	24.10	שייע ושי"ת, יזכור	ה	כב
קשייע מו יא-טו	בי"ב ק"כ"ב	בי"מ ח, ה-ו	יהושע א-ב	25.10	אסרו חג (בחול"ב שי"ת)	ו	כג
קשייע מו טו-כב	בי"ב ק"כ"ג	בי"מ ח, ז-ח	ג-ד	26.10	בראשית, מבה"ח	שבת	כד
קשייע סב, א-ג	בי"ב ק"כ"ד	בי"מ ח, ט - ט, א	ה-ז	27.10		א	כה
קשייע סב ד-ח	בי"ב ק"כ"ה	בי"מ ט, ב-ג	ז-ח	28.10		ב	כו
קשייע סב ט-יג	בי"ב ק"כ"ו	בי"מ ט, ד-ה	ט-י	29.10		ג	כז
קשייע סב יד-יח	בי"ב ק"כ"ז	בי"מ ט, ו-ז	יא-יב	30.10		ד	כח
קשייע סג א-ה	בי"ב ק"כ"ח	בי"מ ט, ח-ט	יג-יד	31.10	ערי"ח	ה	כט
קשייע סד, א - א, סה	בי"ב ק"כ"ט	בי"מ ט, י-יא	טו-טז	1.11	א' דרי"ח חשוון	ו	ל

מרחשוון

הלכה יומית	דף יומי	משנה יומית	פרק יומי	תאריך אזרחי	פרטי היום		
קיצור שלחן ערוך	בבא בתרא	בבא מציעא בבא בתרא	יהושע, שופטים, שמואל א			יום	
	סה ב-ו	בי"ב קי"ל	זי-יח	2.11	נחב דריח	שבת	א
	סה ז-יא	בי"ב קל"א	יט-כ	3.11		א	ב
	סה יב-טז	בי"ב קל"ב	כא-כב	4.11		ב	ג
	סה יז-כא	בי"ב קל"ג	כג-כד	5.11		ג	ד
	סה כב-כו	בי"ב קל"ד	שופטים א-ב	6.11		ד	ה
	סה כז - סו, א	בי"ב קל"ה	ג-ד	7.11		ה	ו
	סו ב-ו	בי"ב קל"ו	ה-ו	8.11	טלומטר בא"י	ו	ז
	סו ז-יא	בי"ב קל"ז	ז-ח	9.11	לקך	שבת	ח
	סו יב - סז, ד	בי"ב קל"ח	ט-י	10.11		א	ט
	סז ה-ט	בי"ב קל"ט	יא-יב	11.11	תענית שני קמא	ב	י
	סז י - עא, ג	בי"ב ק"מ	יג-יד	12.11		ג	יא
	עא, ד - קמג, ג	בי"ב קמ"א	טו-טז	13.11		ד	יב
	קמג ד-ח	בי"ב קמ"ב	יז-יח	14.11	תענית חמישי	ה	יג
	קמג ט-יג	בי"ב קמ"ג	יט-כ	15.11		ו	יד
	קמג יד-יח	בי"ב קמ"ד	כא	16.11	וירא	שבת	טו
	קמג, יט - קמד, א	בי"ב קמ"ה	בי"ב ג, ג-ד	17.11	ש"א א-ב	א	טז
	קמד ב-ו	בי"ב קמ"ו	ג-ד	18.11	תענית שני בתרא	ב	יז
	קמד, ז - קמה, ב	בי"ב קמ"ז	ה-ו	19.11		ג	יח
	קמה ג-ז	בי"ב קמ"ח	ז-ח	20.11		ד	יט
	קמה ח-יב	בי"ב קמ"ט	ט-י	21.11		ה	כ
	קמה יג-יז	בי"ב ק"י	יא-יב	22.11		ו	כא
	קמה יח-כב	בי"ב קנ"א	יג-יד	23.11	חיי שרה	שבת	כב
	קמה, כג - קמו, א	בי"ב קנ"ב	טו-טז	24.11		א	כג
	קמו, ב - קמו, ג	בי"ב קנ"ג	יז-יח	25.11		ב	כד
	קמו, ד - קמח, ב	בי"ב קנ"ד	יט-כ	26.11		ג	כה
	קמח, ג - קמט, ג	בי"ב קנ"ה	כא-כב	27.11		ד	כו
	קמט ד-ח	בי"ב קנ"ו	כג-כד	28.11	יוכ"ק מוקדם	ה	כז
	קמט ט-יג	בי"ב קנ"ז	כה-כו	29.11		ו	כח
	קנ א-ה	בי"ב קנ"ח	כז-כח	30.11	תולדות, מבה"ח	שבת	כט
	קנ ו-י	בי"ב קנ"ט	כט	1.12	א דרי"ח כסלו	א	ל

הלכה יומית	דף יומי	משנה יומית	פרק יומי	תאריך אזרחי	פרטי היום		
קיצור שלחן ערוך	בבא בתרא סנהדרין	בבא בתרא סנהדרין	שמואל א-ב מלכים א-ב			יום	
קנב יא-טו	בי"ב ק"ס	בי"ב ו, ה-ו	ל-לא	2.12	ר"ח	ב	א
קנב, ג, קנב, ד - קנב, א	בי"ב קס"א	בי"ב ו, ז-ח	שמואל ב-א-ב	3.12		ג	ב
קנב ב-ו	בי"ב קס"ב	בי"ב ז, א-ב	ג-ד	4.12		ד	ג
קנב ז-יא	בי"ב קס"ד	בי"ב ז, ג-ד	ה-ו	5.12		ה	ד
קנב יב-טו	בי"ב קס"ה	בי"ב ח, א-ב	ז-ח	6.12		ו	ה
קנב יז - קנב, ד, קנב, ה-ט	בי"ב קס"ו	בי"ב ח, ג-ד	ט-י	7.12	ויצא	שבת	ו
קנב יח-יג	בי"ב קס"ז	בי"ב ח, ה-ו	יא-יב	8.12		א	ז
קנב יד-יז	בי"ב קס"ח	בי"ב ח, ז-ח	יג-יד	9.12		ב	ח
קנב טו - קנב, ג, קנב, ד - קנב, א	בי"ב קס"ט	בי"ב ט, א-ב	טו-טז	10.12		ג	ט
קנב יט - קנב, ד - קנב, א	בי"ב ק"ע	בי"ב ט, ה-ו	יז-יח	11.12		ד	י
קנב יא	בי"ב קע"א	בי"ב ט, ז-ח	יט-כ	12.12		ה	יא
קנב יב-ו	בי"ב קע"ב	בי"ב ט, ט-י	כא-כב	13.12		ו	יב
קנב ז-יב	בי"ב קע"ג	בי"ב ט, יט-י	כג-כד	14.12	וישלח	שבת	יג
קנב, א	בי"ב קע"ד	בי"ב י, א-ב	מלכים א-א-ב	15.12		א	יד
קנב ב-ו	בי"ב קע"ה	בי"ב י, ג-ד	ג-ד	16.12		ב	טו
קנב, ג, קנב, ד - קנב, ד	בי"ב קע"ו	בי"ב י, ה-ו	ה-ו	17.12		ג	טז
קנב ה-ט	בי"ב קע"ז	בי"ב י, ז-ח	ז-ח	18.12		ד	יז
קנב י - קנב, ד - קנב, א	סנהדרין ב'	סנה' א, א-ב	ט-י	19.12		ה	יח
קנב יא - קנב, ד - קנב, א	סנהדרין ג'	סנה' א, ג-ד	יא-יב	20.12		ו	יט
קנב יב - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין ד'	סנה' א, ה-ו	יג-יד	21.12	וישב	שבת	כ
קנב יג - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין ה'	סנה' ב, א-ב	טו-טז	22.12		א	כא
קנב יד - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין ו'	סנה' ב, ג-ד	יז-יח	23.12		ב	כב
קנב יט - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין ז'	סנה' ב, ה, ג, א	יט-כ	24.12		ג	כג
קנב יא - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין ח'	סנה' ג, ב-ג	כא-כב	25.12		ד	כד
קנב יב - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין ט'	סנה' ג, ד-ה	מלכים ב-א-ב	26.12	א' דחנכה	ה	כה
קנב יג - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין י'	סנה' ג, ו-ז	ג-ד	27.12	ב' דחנכה	ו	כו
קנב יד - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין י"א	סנה' ג, ח, ד, א	ה-ו	28.12	מקץ, ג' דחנכה מבה"ח	שבת	כז
קנב יט - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין י"ב	סנה' ד, ב-ג	ז-ח	29.12	ד' דחנכה	א	כח
קנב יא - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין י"ג	סנה' ד, ד-ה	ט-י	30.12	ה' דחנכה, ער"ח	ב	כט
קנב יב - קנב, א, קנב, ג	סנהדרין י"ד	סנה' ה, א-ב	יא-יב	31.12	ו' דחנכה, א דר"ח טבת	ג	ל

פרטי היום	יום	מלכים ב' ישעיה	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
ראש חודש, ו' דחנוכה	א ד	יג-יד	סנה' ה, ג-ד	סנהדרין ט"ו	קסה ב-ו
ז' דחנוכה	ב ה	טו-טז	סנה' ה, ה, ו, א	סנהדרין ט"ז	קסה ז-יא
ח' דחנוכה (זאת חנוכה)	ג ו	יז-יח	סנה' ו, ב-ג	סנהדרין י"ז	קסה יב-טז
שבת ויגש	ד	יט-כ	סנה' ו, ד-ה	סנהדרין י"ח	קסו א-ה
	ה א	כא-כב	סנה' ו, ז, א	סנהדרין י"ט	קסז א-ה
	ו ב	כג-כה	סנה' ז, ב-ג	סנהדרין כ'	קסז ו-י
	ז ג	ישעיה א-ב	סנה' ז, ד-ה	סנהדרין כ"א	קסז יא-טו
	ח ד	ג-ד	סנה' ז, ו-ז	סנהדרין כ"ב	קסח א-ה
	ט ה	ה-ו	סנה' ז, ח-ט	סנהדרין כ"ג	קסח ו - קסט, ג
צום י' בטבת, יום הקדיש	י ו	ז-ח	סנה' ז, י-יא	סנהדרין כ"ד	קעא, א - קעא, ג
שבת ויחי "חזק"	יא	ט-י	סנה' ח, א-ב	סנהדרין כ"ה	קעב, א - קעג, ב
	יב א	יא-יב	סנה' ח, ג-ד	סנהדרין כ"ו	קעג, ג - קעד, ג
	יג ב	יג-יד	סנה' ח, ה-ו	סנהדרין כ"ז	קעה א-ה
	יד ג	טו-טז	סנה' ח, ז, ט, א	סנהדרין כ"ח	קעו, ו - קעו, ד
	טו ד	יז-יח	סנה' ט, ב-ג	סנהדרין כ"ט	קעו, ה - קעו, א
	טז ה	יט-כ	סנה' ט, ד-ה	סנהדרין ל'	קעז ב-ו
	יז ו	כא-כב	סנה' ט, ו, ז, א	סנהדרין ל"א	קעז ז-יא
שבת שמות	יח	כג-כד	סנה' י, ב-ג	סנהדרין ל"ב	קעז, יב - קעח, א
	יט א	כה-כו	סנה' י, ד-ה	סנהדרין ל"ג	קעח, ב - קעט, א
	כ ב	כז-כח	סנה' י, ו, ז, א	סנהדרין ל"ד	קעט ב-ו
	כא ג	כט-ל	סנה' יא, ב-ג	סנהדרין ל"ה	קעט ז-יא
	כב ד	לא-לב	סנה' יא, ד-ה	סנהדרין ל"ו	קעט, יב - קפ, א
	כג ה	לג-לד	סנה' יא, ו - מכות א, א	סנהדרין ל"ז	קפ ב-ו
	כד ו	לה-לו	מכות א, ב-ג	סנהדרין ל"ח	קפ ז-יא
שבת וארא, מבה"ח	כה	לז-לח	מכות א, ד-ה	סנהדרין ל"ט	קפ יב-טז
	כו א	לט-מ	מכות א, ו-ז	סנהדרין מ'	קפא א-ה
	כז ב	מא-מב	מכות א, ח-ט	סנהדרין מ"א	קפא ו-י
	כח ג	מג-מד	מכות א, י, ב, א	סנהדרין מ"ב	קפא יא-טו
ערי"ח שבט, יוכ"ק	כט ד	מה-מו	מכות ב, ב-ג	סנהדרין מ"ג	קפא טז-כ

פרטי היום	יום	תאריך אזורחי	פרק יומי	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
ה	ראש חודש	30.1	מז-מח	מכות ב, ד-ה	סנהדרין מ"ד	קיצור שלחן ערוך
ב		31.1	מט-נ	מכות ב, ו-ז	סנהדרין מ"ה	קפב, ג
ג	שבת בא	1.2	נא-נב	מכות ב, ח - ג, א	סנהדרין מ"ו	קפב, ט-יג
ד		2.2	נג-נד	מכות ג, ב-ג	סנהדרין מ"ז	קפב, יד - קפג, ב
ה		3.2	נה-נו	מכות ג, ד-ה	סנהדרין מ"ח	קפג, ו-ז
ו		4.2	נז-נח	מכות ג, ו-ז	סנהדרין מ"ט	קפד א-ה
ז		5.2	נט-ס	מכות ג, ח-ט	סנהדרין נ'	קפד ו-י
ח		6.2	סא-סב	מכות ג, י-יא	סנהדרין נ"א	קפד, יא - קפה, ד
ט		7.2	סג-סד	מכות ג, יב-יג	סנהדרין נ"ב	קפה, ה - קפז, ג
י	שבת בשלח (שירה)	8.2	סה-סו	מכות ג, יד-טו	סנהדרין נ"ג	קפז, ד - קפז, ד
יא		9.2	ירמיה	מכות ג, טז - א, א	סנהדרין נ"ד	קפז, ה - קפח, ד
יב		10.2	ג-ד	שבועות א, ב-ג	סנהדרין נ"ה	קפח, ה - קפט, ד
יג		11.2	ה-ו	שבועות א, ד-ה	סנהדרין נ"ו	קפט, ה - קצג, ג
יד		12.2	ז-ח	שבועות א, ו-ז	סנהדרין נ"ז	קצא א-ה
טו	ר"ה לאילנות	13.2	ט-י	שבועות ב, א-ב	סנהדרין נ"ח	קצא, ו - קצב, ד
טז		14.2	יא-יב	שבועות ב, ג-ד	סנהדרין נ"ט	קצב ה-ט
יז	שבת יתרו	15.2	יג-יד	שבועות ב, ה - ג, א	סנהדרין ס'	קצב, י - קצג, ד
יח		16.2	טו-טז	שבועות ג, ב-ג	סנהדרין ס"א	קצג ה-ט
יט		17.2	יז-יח	שבועות ג, ד-ה	סנהדרין ס"ב	קצג י-יד
כ		18.2	יט-כ	שבועות ג, ו-ז	סנהדרין ס"ג	קצד א-ה
כא		19.2	כא-כב	שבועות ג, ח-ט	סנהדרין ס"ד	קצד ו-י
כב		20.2	כג-כד	שבועות ג, י-יא	סנהדרין ס"ה	קצד, יא - קצה, ג
כג		21.2	כה-כו	שבועות ד, א-ב	סנהדרין ס"ו	קצה ד-ח
כד	משפטים שבת מברכין החודש	22.2	כז-כח	שבועות ד, ג-ד	סנהדרין ס"ז	קצה ט-יג
כה		23.2	כט-ל	שבועות ד, ה-ו	סנהדרין ס"ח	קצה, יד - קצז, ד
כו		24.2	לא-לב	שבועות ד, ז-ח	סנהדרין ס"ט	קצז ה-ט
כז		25.2	לג-לד	שבועות ד, ט-י	סנהדרין ע'	קצז י-יד
כח		26.2	לה-לו	שבועות ד, יא-יב	סנהדרין ע"א	קצז טו-יט
כט	ערי"ח יוכ"ק	27.2	לז-לח	שבועות ד, יג - ה, א	סנהדרין ע"ב	קצז, כ - קצז, ב
ל	א' דרי"ח אדר	28.2	לט-מ	שבועות ה, ב-ג	סנהדרין ע"ג	קצז ג-ז

פרטי היום	תאריך אזרחי	ירמיה יחזקאל	מספר יומי	מספר יומי	דף יומי	הלכה יומית
יום שבת תרומה, שקלים, שב' דר"ח	1.3	מא-מב	ה	שבועות ה, ד-עד=עדויות	סנהדרין	קיצור שלחן ערוך
א	2.3	מג-מד	ב	שבועות ו, א-	סנהדרין ע"ה	קצו, יג - קצח, ד
ב	3.3	מה-מו	ג	שבועות ו, ג-ד	סנהדרין ע"ו	קצח ה-ט
ג	4.3	מז-מח	ד	שבועות ו, ה-ו	סנהדרין ע"ז	קצח י-יד
ד	5.3	מט-נ	ה	שבועות ו, ז, א	סנהדרין ע"ח	קצח, טו - קצט, ג
ה	6.3	נא-נב	ו	שבועות ז, ב-ג	סנהדרין ע"ט	קצט ד-ח
ו	7.3	יחזקאל א-ב	ז	שבועות ז, ד-ה	סנהדרין פ'	קצט ט-יג
ז	8.3	ג-ד	ח	שבועות ז, ו-ז	סנהדרין פ"א	קצט, יד - ר, א
ח	9.3	ה-ו	ט	שבועות ז, ח-ט	סנהדרין פ"ב	ר ב-ו
ט	10.3	ז-ח	י	שבועות ח, ב-ג	סנהדרין פ"ג	ר ז-יא
י	11.3	ט-י	יא	שבועות ח, ד-ה	סנהדרין פ"ד	רא א-ה
יא	12.3	יא-יב	יב	שבועות ח, ו-ז	סנהדרין פ"ה	רא, ו - רב, ג
יב	13.3	יג-יד	יג	עדי' א, ב-ג	סנהדרין פ"ו	רב ד-ח
יג	14.3	אסתר	יד	עדי' א, ד-ה	סנהדרין פ"ז	רב ט-יג
יד	15.3	טו-טז	טו	עדי' א, ו-ז	סנהדרין פ"ח	רב, יד - רג, ב
טו	16.3	יז-יח	טז	עדי' א, ח-ט	סנהדרין פ"ט	רג, ג - רד, ב
טז	17.3	יט-כ	יז	עדי' א, י-יא	סנהדרין צ'	רד ג-ז
יז	18.3	כא-כב	יח	עדי' א, יב-יג	סנהדרין צ"א	רד, ח - רה, א
יח	19.3	כג-כד	יט	עדי' א, יד, ט, ב, א	סנהדרין צ"ב	רה ב-ו
יט	20.3	כה-כו	כ	עדי' ב, ב-ג	סנהדרין צ"ג	רה, ז - רו, ב
כ	21.3	כז-כח	כא	עדי' ב, ד-ה	סנהדרין צ"ד	רו ג-ז
כא	22.3	כט-ל	כב	עדי' ב, ו-ז	סנהדרין צ"ה	רו, ח - רז, א
כב	23.3	לא-לב	כג	עדי' ב, ח-ט	סנהדרין צ"ו	רז ב-ו
כג	24.3	לג-לד	כד	עדי' ב, י, ג, א	סנהדרין צ"ז	רז, ז - רח, ד
כד	25.3	לה-לו	כה	עדי' ג, ב-ג	סנהדרין צ"ח	רח ה-ט
כה	26.3	לז-לח	כו	עדי' ג, ד-ה	סנהדרין צ"ט	רח י-יד
כו	27.3	לט-מ	כז	עדי' ג, ו-ז	סנהדרין ק'	רח, טו - רט, ד
כז	28.3	מא-מב	כח	עדי' ג, ח-ט	סנהדרין ק"א	רט, ה - רי, א
כח	29.3	מג-מד	כט	עדי' ג, י-יא	סנהדרין ק"ב	רי ב-ו
כט						פקודי "חזק" החדש, ע"י, מבח"ח

פרטי היום	יום	ספירת העומר	תאריך אזרחי	פרק יומי	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
א	א				עבודת זרה	סנהדרין	קשי"ע, שו"ע או"ח
ב	ב		30.3	מה-מו	עדות גיב-ד,א	סנהד' קי"ג	ריז, ז - ריא,ב
ג	ג		31.3	מז-מח	עדות ד, ב-ג	סנהד' קי"ד	ריא ג-ז
ד	ד		1.4	הושע א-ב	עדות ד, ד-ה	סנה' קי"ה	ריא ח-יב
ה	ה		2.4	ג-ד	עדות ד, ו-ז	סנה' קי"ו	ריא,יג - ריב,ב
ו	ו		3.4	ה-ו	עדות ד, ח-ט	סנהד' קי"ז	ריב,ג - ריג,ב
ז	ז	שבת ויקרא	4.4	ז-ח	עדות ד, י-יא	סנה' קי"ח	ריג,ג - ריד,ב
ח	ח		5.4	ט-י	עדות ד, יב-ה,א	סנה' קי"ט	ריד,ג - רטז,א
ט	ט		6.4	יא-יב	עדות ה, ב-ג	סנהד' קי"י	רטז,ב - ריז,ג
י	י		7.4	יג-יד	עדות ה, ד-ה	סנה' קי"א	ריח,א - ריט,ג
יא	יא		8.4	יואל א-ב	עדות ה, ו-ז	סנה' קי"ב	ריט ד-ח
יב	יב	בדיקת חמץ בערב	9.4	ג-ד	עדות ו, א-ב	סנה' קי"ג	ריט,ט - רכז,ד
יג	יג		10.4	עמוס א-ב	עדות ו, ג-ז,א	מכות ב'	רכ ה-ט
יד	יד	צו, שבת הגדול, ערב פ'	11.4	ג-ד	עדות ז, ב-ג	מכות ג'	רכ,י - רכא,ד
טו	טו	א חג הפסח, טל	12.4	ה-ו	עדות ז, ד-ה	מכות ד'	רכא ה-ח
טז	טז	א אי חוה"מ (בחול"ל חג)	13.4	ז-ט	עדות ז, ו-ז	מכות ה'	או"ח א א-ג
יז	יז	ב ב' דחוהמ"פ	14.4	עובדיה	עדות ז, ח-ט	מכות ו'	או"ח א ד-ו
יח	יח	ג ג' דחוהמ"פ	15.4	יונה	עדות ח, א-ב	מכות ז'	או"ח א ז-ט
יט	יט	ד ד' דחוהמ"פ	16.4	מיכה א-ב	עדות ח, ג-ד	מכות ח'	או"ח ב א-ג
כ	כ	ה ה' דחוהמ"פ	17.4	ג-ד	עדות ח, ה-ו	מכות ט'	או"ח ב ד-ו
כא	כא	ו ו' של פסח, שתי"ש, יזכור	18.4	ה-ז	עדות ח, ז - ע"ז א,א	מכות י'	או"ח ג א-ג
כב	כב	א אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	19.4	שיר השירים	ע"ז א, ב-ג	מכות י"א	או"ח ג ד-ו
כג	כג	ב ב' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	20.4	נחום	ע"ז א, ד-ה	מכות י"ב	או"ח ג ז-ט
כד	כד	ג ג' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	21.4	חבקוק	ע"ז א, ו-ז	מכות י"ג	או"ח ג י-יב
כה	כה	ד ד' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	22.4	צפניה	ע"ז א, ח-ט	מכות י"ד	או"ח ג יג-טו
כו	כו	ה ה' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	23.4	חגי	ע"ז ב, א-ב	מכות ט"ו	או"ח ג,טז - ד,א
כז	כז	ו ו' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	24.4	זכריה א-ב	ע"ז ב, ג-ד	מכות ט"ז	או"ח ד ב-ד
כח	כח	ז ז' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	25.4	ג-ד	ע"ז ב, ה-ו	מכות י"ז	או"ח ד ה-ז
כט	כט	ח ח' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	26.4	ה-ו	ע"ז ב, ז, ג-א	מכות י"ח	או"ח ד ח-י
ל	ל	א אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	27.4	ז-ח	ע"ז ג, ב-ג	מכות י"ט	או"ח ד יא-יג
		ב ב' אסרו חג, בחול"ל יו"ט שני	28.4	ט-י	ע"ז ג, ד-ה	מכות כ'	או"ח ד יד-טז

פרטי היום	יום	ספירת העומר	תאריך אזרחי	פרק יומי	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
א	ג	טז	29.4	יא-יב	ע"ז ג, ו-ז	מכות כ"א	שו"ע או"ח
ב	ד	יז	30.4	יג-יד	ע"ז ג, ח-ט	מכות כ"ב	ד כ-כב
ג	ה	יח	1.5	מלאכי	ע"ז ג, ד-א	מכות כ"ג	ד, כג - ו, א
ד	ו	יט	2.5	תהלים	ע"ז ד, ב-ג	מכות כ"ד	ו ב-ד
ה	ז	כ	3.5	ג-ד	ע"ז ד, ד-ה	שבועות ב'	ז א-ג
ו	ח	כא	4.5	ה-ו	ע"ז ד, ו-ז	שבועות ג'	ז, ד - ח, ב
ז	ט	כב	5.5	ז-ח	ע"ז ד, ח-ט	שבועות ד'	ח ג-ה
ח	י	כג	6.5	ט-י	ע"ז ד, י-יא	שבועות ה'	ח ו-ח
ט	יא	כד	7.5	יא-יב	ע"ז ד, יב-ה, א	שבועות ו'	ח ט-יא
י	יב	כה	8.5	יג-יד	ע"ז ה, ב-ג	שבועות ז'	ח יב-יד
יא	יג	כו	9.5	טו-טז	ע"ז ה, ד-ה	שבועות ח'	ח טו-יז
יב	יד	כז	10.5	יז-יח	ע"ז ה, ו-ז	שבועות ט'	ט א-ג
יג	טו	כח	11.5	יט-כ	ע"ז ה, ח-ט	שבועות י'	ט ד-ו
יד	טז	כט	12.5	כא-כב	ע"ז ה, י-יא	שבועות י"א	י א-ג
טו	יז	ל	13.5	כג-כד	ע"ז ה, יב - אבות א, א	שבועות י"ב	י ד-ו
טז	יח	לא	14.5	כה-כו	אבות א, ב-ג	שבועות י"ג	י ז-ט
יז	יט	לב	15.5	כז-כח	אבות א, ד-ה	שבועות י"ד	י יב
יח	כ	לג	16.5	כט-ל	אבות א, ו-ז	שבועות ט"ו	יא א-ג
יט	כא	לד	17.5	לא-לב	אבות א, ח-ט	שבועות ט"ז	יא ד-ו
כ	כב	לה	18.5	לג-לד	אבות א, י-יא	שבועות י"ז	יא ז-ט
כא	כג	לו	19.5	לה-לו	אבות א, יב-יג	שבועות י"ח	יא יב
כב	כד	לז	20.5	לז-לח	אבות א, יד-טו	שבועות י"ט	יא יג-טו
כג	כה	לח	21.5	לט-מ	אבות א, טז-יז	שבועות כ'	יב א-ג
כד	כו	לט	22.5	מא-מב	אבות א, יח - ב, א	שבועות כ"א	יג א-ג
כה	כז	מ	23.5	מג-מד	אבות ב, ב-ג	שבועות כ"ב	יד א-ג
כו	כח	מא	24.5	מה-מו	אבות ב, ד-ה	שבועות כ"ג	יד, ד - טו, א
כז	כט	מב	25.5	מז-מח	אבות ב, ו-ז	שבועות כ"ד	טו ב-ד
כח	ל	מג	26.5	מט-נ	אבות ב, ח-ט	שבועות כ"ה	טו, ה-ט, א
כט	יא	מד	27.5	נא-נב	אבות ב, י-יא	שבועות כ"ו	יז א-ג

פרטי היום		ספירת העומר	תאריך אזרחי	תהלים	פרק יומי	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
יום	יום	ספירת העומר	תאריך אזרחי	תהלים	פרק יומי	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
א	ד	מה	28.5	נג-נד	אבות ב, יב-יג	שבוי כ"ז	יח א-ג	שוי"ע או"ח
ב	ה	מו	29.5	נה-נו	אבות ב, יד-טו	שבוי כ"ח	יט, א - כ, א	
ג	ו	מז	30.5	נז-נח	אבות ב, טז - ג, א	שבוי כ"ט	כ, ב - כ, א, ב	
ד	ז	מח	31.5	נט-ס	אבות ג, ב-ג	שבוי ל'	כ, א, ג - כ, א, א	
ה	ח	מט	1.6	סא-סב	אבות ג, ד-ה	שבוי ל"א	כג א-ג	
ו	ב	חג שבועות, רות, יזכור	2.6	רות	אבות ג, ו-ז	שבוי ל"ב	כד א-ג	
ז	ג	אסרו חג (בח"ל"ב ב' דשבועות)	3.6	סג-סד	אבות ג, ח-ט	שבוי ל"ג	כד ד-ו	
ח	ד		4.6	סה-סו	אבות ג, י-יא	שבוי ל"ד	כה א-ג	
ט	ה		5.6	סז-סח	אבות ג, יב-יג	שבוי ל"ה	כה ד-ו	
י	ו		6.6	סט-ע	אבות ג, יד-טו	שבוי ל"ו	כה ז-ט	
יא	א	שבת נשא, אבות א'	7.6	עא-עב	אבות ג, טז-יז	שבוי ל"ז	כה י-יב	
יב	א		8.6	עג-עד	אבות ג, יח - ד, א	שבוי ל"ח	כה, ג - כו, ב	
יג	ב		9.6	עה-עו	אבות ד, ב-ג	שבוי ל"ט	כז א-ג	
יד	ג		10.6	עז-עח	אבות ד, ד-ה	שבוי מ'	כז ד-ו	
טו	ד		11.6	עט-פ	אבות ד, ו-ז	שבוי מ"א	כז ז-ט	
טז	ה		12.6	פא-פב	אבות ד, ח-ט	שבוי מ"ב	כז, י - כח, א	
יז	ו		13.6	פג-פד	אבות ד, י-יא	שבוי מ"ג	כח, ב - כט, א	
יח	שבת	בהעלותך, אבות ב'	14.6	פה-פו	אבות ד, יב-יג	שבוי מ"ד	ל א-ג	
יט	א		15.6	פז-פח	אבות ד, יד-טו	שבוי מ"ה	ל, ד - לא, א	
כ	ב		16.6	פט-צ	אבות ד, טז-יז	שבוי מ"ו	לא, ב - לב, ב	
כא	ג		17.6	צא-צב	אבות ד, יח-יט	שבוי מ"ז	לב ג-ה	
כב	ד		18.6	צג-צד	אבות ד, כ-כא	שבוי מ"ח	לכ ו-ח	
כג	ה		19.6	צה-צו	אבות ד, כב - ה, א	שבוי מ"ט	לכ ט-יא	
כד	ו		20.6	צז-צח	אבות ה, ב-ג	ע"ז ב'	לכ יב-יד	
כה	שבת	שלח, מבה"ח, אבות ג'	21.6	צט-ק	אבות ה, ד-ה	ע"ז ג'	לכ טו-יז	
כו	א		22.6	קא-קב	אבות ה, ו-ז	ע"ז ד'	לכ יח-כ	
כז	ב		23.6	קג-קד	אבות ה, ח-ט	ע"ז ה'	לכ כא-כג	
כח	ג		24.6	קה-קו	אבות ה, י-יא	ע"ז ו'	לכ כד-כו	
כט	ד	ערי"ח, יוכ"ק	25.6	קז-קח	אבות ה, יב-יג	ע"ז ז'	לכ כז-כט	
ל	ה	אי דרי"ח תמוז	26.6	קט-קל	אבות ה, יד-טו	ע"ז ח'	לכ ל-לב	

פרטי היום	פרק יומי	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
יום	תאריך אזרחי	תהלים משלי	אבות הוריות זבחים	עבודה זרה
א ו	27.6	קיא-קייב	אבות ה, טז-יז	עייז טי לב-לג-לה
ב שבת קורח, אבות ד'	28.6	קייג-קיד	אבות ה, יח-יט	עייז ח לב-לו-לח
ג א	29.6	קטו-קטז	אבות ה, כ-כא	עייז ייא לב-לט-מא
ד ב	30.6	קיז-קייח	אבות ה, כב-ו, א	עייז ייב לב-מב-מד
ה ג	1.7	קיט (א-ח)	אבות ו, ב-ג	עייז ייג לב-מה-מז
ו ד	2.7	קיט (ט-ע)	אבות ו, ד-ה	עייז ייד לב-מח-נ
ז ה	3.7	קיט (פ-ת) קכ	אבות ו, ו-ז	עייז טי"ו לב, נא - לג, א
ח ו	4.7	קכא-קכב	אבות ו, ח-ט	עייז טי"ז לג-ב-ד
ט שבת חוקת, אבות ה'	5.7	קכג-קכד	אבות ו, י-יא	עייז ייז לג, ה - לד, ב
י א	6.7	קכה-קכו	אבות ו, יב - הוריות א, א	עייז ייח לד, ג - לה, א
יא ב	7.7	קכז-קכח	הוריות א, ב-ג	עייז ייט לו-א-ג
יב ג	8.7	קכט-קל	הוריות א, ד-ה	עייז כ"ו לו-א-ג
יג ד	9.7	קלא-קלב	הוריות ב, א-ב	עייז כ"א לח-א-ג
יד ה	10.7	קלג-קלד	הוריות ב, ג-ד	עייז כ"ב לח-ד-ו
טו ו	11.7	קלה-קלו	הוריות ב, ה-ו	עייז כ"ג לח-ז-ט
טז שבת בלק, אבות ו'	12.7	קלז-קלח	הוריות ב, ז, ג, א	עייז כ"ד לח-י-ב
יז א צום יז בתמוז	13.7	קלט-קמ	הוריות ג, ב-ג	עייז כ"ה לח, יג - לט, ב
יח ב	14.7	קמא-קמב	הוריות ג, ד-ה	עייז כ"ו לט-ג-ה
יט ג	15.7	קמג-קמד	הוריות ג, ו-ז	עייז כ"ז לט-ו-ח
כ ד	16.7	קמה-קמו	הוריות ג, ח - זבחים א, א	עייז כ"ח לט, ט - מא, א
כא ה	17.7	קמז-קמח	זבחים א, ב-ג	עייז כ"ט מ-ב-ד
כב ו	18.7	קמט-קנ	זבחים א, ד - ב, א	עייז ל' מ-ה-ז
כג שבת פנחס, מבה"ח, אבות א'	19.7	משלי א-ב	זבחים ב, ב-ג	עייז ל"א מ, ח - מב, א
כד א	20.7	ג-ד	זבחים ב, ד-ה	עייז ל"ב מב, ב - מג, א
כה ב	21.7	ה-ו	זבחים ג, א-ב	עייז ל"ג מג-ב-ד
כו ג	22.7	ז-ח	זבחים ג, ג-ד	עייז ל"ד מג-ה-ז
כז ד	23.7	ט-י	זבחים ג, ה-ו	עייז ל"ה מג, ח - מד, א
כח ה יוכ"ק (מוקדם)	24.7	יא-יב	זבחים ד, א-ב	עייז ל"ו מה, א - מו, א
כט ו ער"ח מנחם אב	25.7	יג-יד	זבחים ד, ג-ד	עייז ל"ז מו-ב-ד

פרטי היום	יום	תאריך אזרחי	משלי איוב	פרק יומי	מסנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
ר"ח, מט"ס, חזק, אבות ב'	א	26.7	טו-טז	ד, ה-ו	לי"ח	מו ה-ז	שו"ע או"ח
	ב	27.7	יז-יח	ה, א-ב	לי"ט	מו, ח - מז, א	
	ג	28.7	יט-כ	ה, ג-ד	מ"י	מז ב-ד	
	ד	29.7	כא-כב	ה, ה-ו	מ"א	מז ה-ז	
	ה	30.7	כג-כד	ה, ז-ח	מ"ב	מז ח-י	
	ו	31.7	כה-כו	ו, א-ב	מ"ג	מז יא-יג	
	ז	1.8	כז-כח	ו, ג-ד	מ"ד	מז, יד - מט, א	
דברים, שבת חזון	ח	2.8	כט-לא	ו, ה-ז	מ"ה	נא, א-ב	
צום תשעה באב	ט	3.8	איכה	ז, ז - ז, א	מ"ו	נא ג-ה	
	י	4.8	איוב, א-ב	ז, ב-ג	מ"ז	נא ו-ח	
	יא	5.8	ג-ד	ז, ד-ה	מ"ח	נא, ט - נג, א	
	יב	6.8	ה-ו	ז, ו - ח, א	מ"ט	נג ב-ד	
	יג	7.8	ז-ח	ח, ב-ג	נ"י	נג ה-ז	
	יד	8.8	ט-י	ח, ד-ה	נ"א	נג ח-י	
ואתחנן, נחמו, ט"ו באב, אבות ג'	טו	9.8	יא-יב	ח, ו-ז	נ"ב	נג יא-יג	
	טז	10.8	יג-יד	ח, ח-ט	נ"ג	נג יד-טז	
	יז	11.8	טו-טז	ח, י-יא	נ"ד	נג יז-יט	
	יח	12.8	יז-יח	ח, יב - ט, א	נ"ה	נג כ-כב	
	יט	13.8	יט-כ	ט, ב-ג	נ"ו	נג כג-כה	
	כ	14.8	כא-כב	ט, ד-ה	נ"ז	נג, כו - נד, ב	
	כא	15.8	כג-כד	ט, ו-ז	נ"ח	נד, ג - נה, ב	
עקב, אבות ד'	כב	16.8	כה-כו	י, א-ב	נ"ט	נה ג-ה	
	כג	17.8	כז-כח	י, ג-ד	ס'	נה ו-ח	
	כד	18.8	כט-ל	י, ה-ו	ס"א	נה ט-יא	
	כה	19.8	לא-לב	י, ז-ח	ס"ב	נה יב-יד	
	כו	20.8	לג-לד	יא, א-ב	ס"ג	נה טו-יז	
יוב"ק (מוקדם)	כז	21.8	לה-לו	יא, ג-ד	ס"ד	נה יח-כ	
	כח	22.8	לז-לח	יא, ה-ו	ס"ה	נה, כא - נו, א	
ראה, מנח"ח, ער"ח, אמת ה'	כט	23.8	לט-מ	יא, ז-ח	ס"ו	נו ב-ד	
א' דר"ח אלול	ל	24.8	מא-מב	יב, א-ב	ס"ז	נו, ה - נו, ב	

פרטי היום	יום	פרק יומי	משנה יומית	דף יומי	הלכה יומית
		תאריך אזרחי	דניאל עזרא- נחמיה דבה"א	ע"ז הוריות זבחים	שו"ע או"ח
א	ב' דר"ח	25.8	דניאל א-ב	ע"ז ס"ח	נח א-ג
ב		26.8	ג-ד	ע"ז ס"ט	נח ד-ו
ג		27.8	ה-ו	ע"ז ע'	נח, ז - נט, ב
ד		28.8	ז-ח	ע"ז ע"א	נט ג-ה
ה		29.8	ט-י	ע"ז ע"ב	ס א-ג
ו	שבת שופטים, אבות ו	30.8	יא-יב	ע"ז ע"ג	סד - סא, א
ז		31.8	עזרא, א-ב	ע"ז ע"ד	סא ב-ד
ח		1.9	ג-ד	ע"ז ע"ה	סא ה-ז
ט		2.9	ה-ו	ע"ז ע"ו	סא ח-י
י		3.9	ז-ח	הוריות ב'	סא יא-יג
יא		4.9	ט-י	הוריות ג'	סא יד-טז
יב		5.9	נחמיה, א-ב	הוריות ד'	סא יז-יט
יג	שבת כי תצא, אבות א-ב	6.9	ג-ד	הוריות ה'	סא כ-כב
יד		7.9	ה-ו	הוריות ו'	סא כג-כה
טו		8.9	ז-ח	הוריות ז'	סא, כו - סב, ב
טז		9.9	ט-י	הוריות ח'	סב ג-ה
יז		10.9	יא-יג	הוריות ט'	סג א-ג
יח		11.9	דבה"א, א-ב	הוריות י'	סג ד-ו
יט		12.9	ג-ד	הוריות י"א	סג ז-ט
כ	שבת כי תבוא, אבות ג-ד	13.9	ה-ו	הוריות י"ב	סד א-ג
כא	א' דסליחות	14.9	ז-ח	הוריות י"ג	סד, ד - סה, ב
כב		15.9	ט-י	הוריות י"ד	סה, ג - סו, ב
כג		16.9	יא-יב	זבחים ב'	סו ג-ה
כד		17.9	יג-יד	זבחים ג'	סו ו-ח
כה		18.9	טו-טז	זבחים ד'	סו, ט - סז, א
כו		19.9	יז-יח	זבחים ה'	סח, א - סט, ב
כז	שבת נצבים, אבות ה-ו	20.9	יט-כ	זבחים ו'	ע א-ג
כח		21.9	כא-כב	זבחים ז'	עד - עא, ה
כט	ערי"ה תשפ"ו	22.9	כג-כד	זבחים ח'	עא ב-ד

הזמנת לוח הדינים:

טלפון : 02-5889002

דוא"ל : lo.dinim@gmail.com

הזמנה באינטרנט - בצורה בטוחה :
Hechalshlomo-store.org.il

